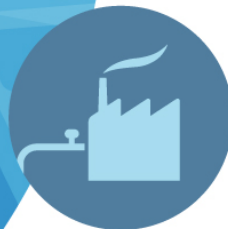
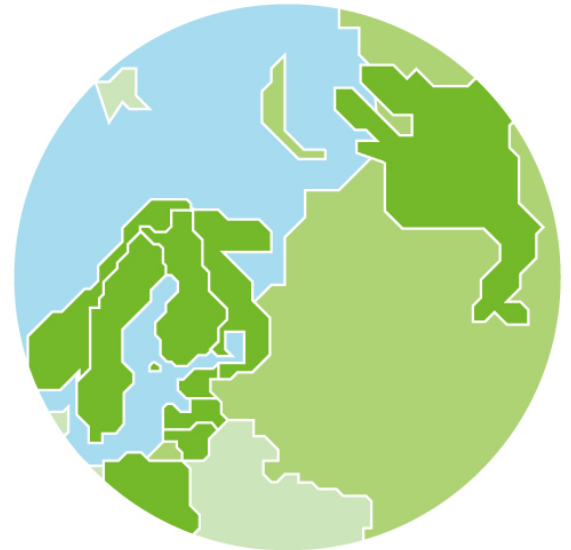

2012

Tilinpäätös

Next generation
energy company

Sisällysluettelo

Tilinpäätös 2012	1
Hallituksen toimintakertomus	6
Tuloskehitys ja taloudellinen asema	6
Markkinatilanne	9
Pohjoismaat ja Venäjä	9
Taloudelliset tulokset	11
Taloudellinen asema ja rahavirta	13
Divisioonakatsaukset	16
Power	16
Heat	19
Russia	20
Electricity Solutions and Distribution	23
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit	26
Power	27
Heat	28
Russia	29
Distribution ja Electricity Sales	29
Henkilöstö	29
Tilikauden jälkeiset tapahtumat	30
Näkymät	30
Avaintekijät ja riskit	30
Pohjoismaiset markkinat	31
Power	31
Venäjä	32
Tehostamisohjelma 2013-2014	33

Käyttöomaisuusinvestoinnit	33
Verotus	33
Suojaus	33
Tutkimus ja kehitys	33
Kestävä kehitys	34
Taloudellinen vastuu	35
Ympäristövastuu	35
Sosiaalinen vastuu	36
Riskienhallinta	37
Riskienhallinnan periaatteet ja tarkoitus	37
Konsernin riskipolitiikka	37
Riskienhallinnan organisaatio	38
Riskienhallintaprosessi	38
Riskien kuvaus	39
Strategiset riskit	40
Hyödykemarkkinariskit	41
Rahoitusriskit	43
Vastapuoliriskit	44
Operatiiviset riskit	45
Fortumin osake ja osakkeenomistajat	47
Osakekurssin kehitys ja kaupankäyntivolyymit	47
Omistaja-arvo	48
Osakepääoma	49
Osakkeenomistajat	52
Johdon osakeomistus 31. joulukuuta 2012	53
Yhtiökokouksen 2012 antamat valtuudet	53
Osinko	53
Tunnusluvut	55
Taloudelliset tunnusluvut	55
Osakekohtaiset tunnusluvut	59

Toiminnalliset tunnusluvut, volyymit	62
Toiminnalliset tunnusluvut, segmentit	64
Tunnuslukujen laskentakaavat	67
Tilinpäätös	70
Konsernitilinpäätös	70
Konsernin tuloslaskelma	70
Konsernin laaja tuloslaskelma	72
Konsernin tase	73
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	75
Konsernin rahavirtalaskelma	77
Rahavirtalaskelman lisätietoa	79
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	81
1 Laadintaperiaatteet	81
2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat	100
3 Rahoitusriskien hallinta	102
4 Pääomariskien hallinta	116
5 Segmenttiraportointi	117
6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	125
7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa	126
8 Yrityshankinnat ja -myynnit	127
9 Myytävänä olevat omaisuuserät	129
10 Valuuttakurssit	130
11 Muut tuotot	130
12 Materiaalit ja palvelut	131
13 Muut kulut	131
14 Henkilöstökulut	132
15 Poistot ja arvonalentumiset	139
16 Rahoituskulut (netto)	140
17 Tuloverot	141
18 Osakekohtainen tulos	144

19 Osakekohtainen osinko	144
20 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain	145
21 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon	149
22 Aineettomat hyödykkeet	151
23 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	152
24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	156
25 Muut pitkäaikaiset sijoitukset	160
26 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset	161
27 Vaihto-omaisuus	162
28 Myyntisaamiset ja muut saamiset	163
29 Rahat ja pankkisaamiset	164
30 Osakepääoma	164
31 Määräysvallattomien omistajien osuus	165
32 Korolliset velat	166
33 Laskennalliset verot	168
34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat	170
35 Muut varaukset	173
36 Eläkevelvoitteet	174
37 Muut pitkäaikaiset velat	178
38 Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	179
39 Pantatut varat	179
40 Muut vuokrasopimukset	180
41 Investointisitoumukset	180
42 Vastuut	181
43 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt	182
44 Lähipiiritapahtumat	183
45 Tilikauden jälkeiset tapahtumat	184
46 Tytäryritykset segmenteittäin 31.12.2012	185
Emoyhtiön tilinpäätös	188
Tuloslaskelma	188

Tase	189
Rahoituslaskelma	191
Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot, FAS	192
1 Laadintaperiaatteet	192
2 Liikevaihto markkina-alueittain	194
3 Muut tuotot	194
4 Henkilöstökulut	194
5 Rahoitustuotot ja -kulut	195
6 Tuloverot	195
7 Pitkäaikaiset varat	196
8 Lyhytaikaiset saamiset	198
9 Rahat ja pankkisaamiset	198
10 Oman pääoman muutos	198
11 Korolliset velat	199
12 Ostovelat ja muut velat	200
13 Annetut vakuudet ja vastuut	200
14 Lähipiiritapahtumat	201
Ehdotus voittovarojen käyttöksi	202
Tilintarkastuskertomus	204
Taloudellinen tieto neljännesvuosittain	206
Keskeiset tiedot konsernin tuloslaskelmasta vuosineljänneksittäin	206
Liikevaihto segmenteittäin vuosineljänneksittäin	207
Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin vuosineljänneksittäin	208
Hallinto ja johtaminen	209
Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä	209
Konsernin organisaatio ja hallintoelimet	210
Yhtiökokous	210
Osakkeenomistajien nimitystoimikunta	211
Hallitus	212
Hallituksen työjärjestys	213

Hallituksen valiokunnat	214
Toimitusjohtaja	216
Konsernin johtoryhmä ja liiketoimintarakenne	216
Sisäinen tarkastus	217
Lakisääteinen tilintarkastus	218
Taloudelliseen raportointiin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät	218
Valvontaympäristö	218
Riskien arviointi	219
Valvontatoiminnot	219
Viestintä ja tiedotus	219
Seuranta	220
Palkitseminen	220
Lyhyen aikavälin kannustimet	220
Pitkän aikavälin kannustimet	221
Toimitusjohtajalle ja Fortumin johtoryhmälle maksetut palkat ja palkkiot	222
Eläkejärjestelyt	223
Hallituksen jäsenten palkkiot	223
Hallitus	225
Sari Baldauf	226
Christian Ramm-Schmidt	227
Mino Akhtarzand	228
Heinz-Werner Binzel	229
Ilona Ervasti-Vaintola	230
Kim Ignatius	231
Joshua Larson	232
Konsernin johtoryhmä	233
Tapio Kuula	234
Helena Aatinen	235
Aleksander Chuvayev	236
Mikael Frisk	237

Timo Karttinen	238
Per Langer	239
Markus Rauramo	240
Matti Ruotsala	241
Anne Brunila	242
Juha Laaksonen	243
Tietoa sijoittajille	244
Yhtiökokous	244
Osinkojen maksaminen	244
Tulostiedotus vuonna 2013	245
Perustietoa Fortumin osakkeista	246
Yhteystiedot	246

Tilinpäätös 2012

Konsernin liiketoimintarakenne

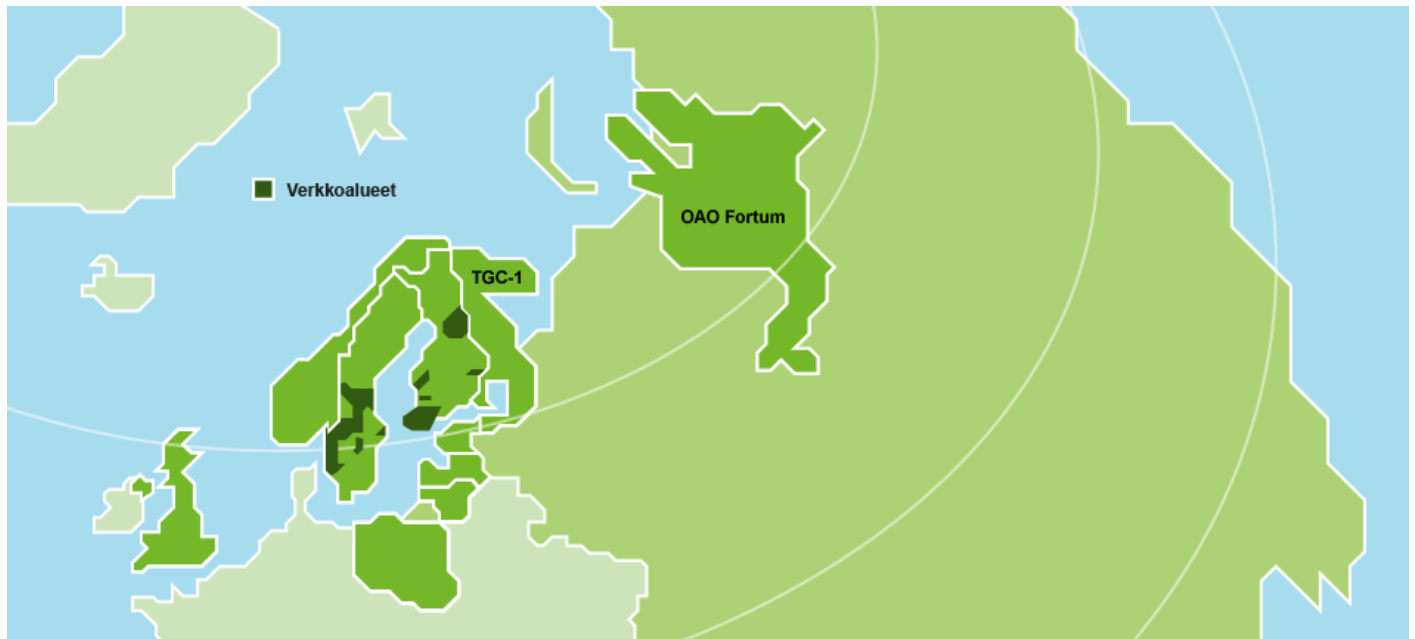
Divisioona	Power	Heat	Russia	Electricity Solutions and Distribution (ESD)	
Liiketoiminta	Divisioonaan kuuluvat Fortumin sähköntuotanto ja -myynti tukkumarkkinoilla, sähköntuotanto-kapasiteetin kehittäminen sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille.	Divisioona sisältää sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpötoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut Pohjoismaissa ja Itämeren alueella.	Divisioona koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Se sisältää OAO Fortumin ja Fortumin hieman yli 25 %:n omistusosuuden TGC-1:ssä.	Divisioona vastaa Fortumin sähkön vähittäismyynnistä sekä sähkönsiirrosta ja muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta: Distribution ja Electricity Sales.	
Raportointi-segmentti	Power	Heat	Russia	Distribution	Electricity Sales
Maantieteellinen toiminta-alue, tuotantolaitokset, verkot ja/tai asiakkaat	Tuotanto Suomessa, Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa. Asiantuntijapalveluita maailmanlaajuisesti. Suomessa ja Ruotsissa 191 kokonaan tai osittain omistettua vesivoimalaitosta ja joitakin kymmeniä tuulivoimalaitoksia. Kaksi omaa ydinvoimalaitos-yksikköä ja osuudet kahdeksassa yksikössä. Yksi CHP-laitos Isossa-Britanniassa.	Suomi, Ruotsi, Norja, Puola, Liettua, Latvia, Viro 18 CHP-laitosta ja useita satoja lämpöaitoksia. - Lämmön toimitus miljoonaa kotitalouteen Pohjoismaissa, Puolassa ja Baltiassa	Venäjä - Kahdeksan CHP-laitosta, kaksi lämpöaitosta, ~500 km runkoverkkoa ja 172 000 lämpöasiakasta - Sis. < 25 % osuuden (oikeuttaa määrävähemmistöosuuteen) TGC-1:ssä Luoteis-Venäjällä	Suomi, Ruotsi, Norja - 156 500km sähköverkkoa, 53 000 muuntajaa, kolme käyttökeskusta sekä 1,6 miljoonaa sähkömittaria ja asiakasta Pohjoismaissa	Suomi, Ruotsi, Norja - 1,2 miljoonaa asiakasta Pohjoismaissa
Markkina-asema	Kolmanneksi suurin sähköntuottaja Pohjoismaissa, 15 suurimman joukossa Euroopassa ja Venäjällä.	Johtava lämmöntoimittaja Pohjoismaissa ja Baltiassa, kasvavat toiminnot Puolassa ja Baltiassa.	Yksi johtavista sähkön- ja lämmöntuottajista Länsi-Siperiassa ja Uralin alueella.	Suurin toimija sähkönsiirrosta Pohjoismaissa.	Toiseksi suurin sähkönmyyjä ja johtava ympäristömerkityn ja CO ₂ -päästöttömän sähkön myyjä Pohjoismaissa.
Tuotantokapasiteetti	Sähkö 9 702 MW Lämpö 250 MW	Sähkö 1 569 MW Lämpö 8 785 MW	Sähkö 3 404 MW Lämpö 13 396 MW	-	-
Volyymit	Kokonaissähköntuotanto 50,3 TWh/a Pohjoismainen sähköntuotanto 49,2 TWh/a	Sähkönmyynti 4,2 TWh/a Lämmönmyynti 19,7 TWh/a	Sähkönmyynti 23,3 TWh/a Lämmönmyynti 26,4 TWh/a	Paikallisverkko siirto 26,6 TWh/a Alueverkko siirto 17,3 TWh/a	Sähkönmyynti 13,0 TWh/a
Liikevaihto	2 415 milj. euroa	1 628 milj. euroa	1 030 milj. euroa	1 070 milj. euroa	722 milj. euroa
Osuus Fortumin liikevaihdosta	35 %	23 %	15%	15 %	10 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 144 milj. euroa	266 milj. euroa	68 milj. euroa	317 milj. euroa	38 milj. euroa
Vertailukelpoinen käyttökate	1 258 milj. euroa	476 milj. euroa	189 milj. euroa	526 milj. euroa	39 milj. euroa
Sidottu pääoma	6 454 milj. euroa	4 335 milj. euroa	3 846 milj. euroa	3911 milj. euroa	59 milj. euroa

Divisioona	Power	Heat	Russia	Electricity Solutions and Distribution (ESD)	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto	18,2 %	6,8 %	2,7 %	8,7 %	148,4 %
Käyttöomaisuus-investoinnit	190 milj. euroa	464 milj. euroa	568 milj. euroa	324 milj. euroa	1 milj. euroa
Henkilöstö	1 846	2 212	4 253	870	509
Liiketoiminnan ja tuloksen ajurit	<ul style="list-style-type: none"> - Pohjoismaisen kysynnän ja tarjonnan tasapaino, volatiliiteetti ja hinta; vakautta suojauksilla - Noin 90 % tuotannosta vesi- ja ydinvoimaa: vesivarastot, ydinvoiman käytettävyys ja polttoaineiden sekä päästöoikeuksien hinnat tärkeitä - Kapasiteetin kunnossapidon ja käyttöä hallinta ja kustannukset - Investoinnit uuteen tuotantoon 	<ul style="list-style-type: none"> - Vakaata kasvua investointien avulla; äskettäin käyttöön otetut CHP-laitokset alkaneet tuottaa tulosta - Polttoaineiden ja päästöoikeuksien hinnat ja saatavuus, tuotantoketjun joustavuus ja tehokkuus avainasemassa - Tuotantoa ensisijaisesti CHP-laitoksissa, joissa sähkö tärkeä tuloksentekeijä: sähkön kysynnän ja tarjonnan tasapaino, volatiliiteetti, hinnan vaikutus kannattavuuteen; vakautta suojausten avulla - Lämmön ja oheistuotteiden hinnat - Lämmön kysyntä: sääolosuhteet ja makrotalous sekä paikallinen talouskehitys vaikuttavat - Kapasiteetin kunnossapidon ja käyttöä hallinta ja kustannukset 	<ul style="list-style-type: none"> - Investointiohjelma: tulosta uuden kapasiteetin ja suuremman volyymin kautta - Sähkötuotannon kapasiteettihinnat, sähkön kysynnän ja tarjonnan tasapaino, hinta ja volatiliiteetti - Tuotantoa ensisijaisesti CHP-laitoksissa, joissa sähkö tärkein tuloksentekeijä: sähkön kysynnän ja tarjonnan tasapaino ja hintataso ja volatiliiteetti Länsi-Siperiassa ja Uralin alueella - Laitosten käytettävyys, tuotannon suunnittelu ja tehonkorotukset - Polttoaineiden hinnat ja saatavuus sekä kaasun ja hinnan suhde - Lämpömarkkinoiden kehittyminen pitkällä aikavälillä ja lämmön kysyntä ja tariffit lyhyellä aikavälillä - Kapasiteetin kunnossapidon ja käyttöä hallinta ja kustannukset 	<ul style="list-style-type: none"> - Kasvua investointien avulla - Sähköverkon kunnossapito ja investoinnit pitkällä aikavälillä - Sähkönsiirron volyymi: sääolosuhteet ja makrotalous sekä paikallinen talouskehitys vaikuttavat - Vakaa tuotto säännellyillä hinnoilla - Kustannustehokkuus ja palveluiden laatu - Verkon käytettävyys ja palvelutaso: jakeluhäiriöiden korvausvelvollisuus - Kapasiteetin kunnossapidon ja käyttöä hallinta ja kustannukset 	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakaskunnan kasvu uusien tuotteiden ja innovatiivisten palveluiden avulla - Marginaali Nord Poolin tukkukuhintatason ja vähittäismyyntihintojen välillä; vakautta tehokkaiden suojausten avulla
Strategian ajurit	<ul style="list-style-type: none"> - Nykyinen CO₂-päästötön, joustava ja markkinalähtöinen tuotantorakenne - Vahva asema ja osaaminen vesivoima- ja ydinvoimatuotannossa pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla - Eurooppalaisten sähkömarkkinoiden vapautuminen ja yhdentyminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Tarve luonnonvarojen tehokkaampaan käyttöön parantaa CHP-tuotannon kilpailukykyä - Mahdollisuus lisätä paikallisten biopolttoaineiden ja jätteiden käyttöä polttoaineena - Vahva asema ja osaaminen polttoaineiden joustavassa käytössä CHP-tuotannossa 	<ul style="list-style-type: none"> - Sähkö- ja lämpömarkkinoiden vapautuminen ja yksityistäminen - Talouskasvu ja lisääntyvä sähkön kysyntä - Nykyisten toimintojen tehokkuuden parantaminen ja meneillään olevan investointiohjelman saattaminen loppuun - Lämpömarkkinoiden kehittyminen - Mahdollisuus toimintojen kehittämiseen modernisoimalla nykyistä kapasiteettia 	<ul style="list-style-type: none"> - Kustannustehokkuutta suuruuden tuomilla eduilla ja tehokkailla liiketoimintaprosesseilla - Tekninen kehitys mahdollistaa tehokkaamman, luotettavan ja älykkäämmän sähköverkon ja kestäviä sekä energiatehokkaita ratkaisuja asiakkaille - Sähkönsiirron eriyttämis- ja harmonisointikehitys Pohjoismaissa ja Euroopassa 	<ul style="list-style-type: none"> - Kustannustehokkuutta suuruuden tuomilla eduilla ja tehokkailla liiketoimintaprosesseilla - Älykkäät verkot ja -järjestelmät tarjoavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia - Vahva asema ja osaaminen pohjoismaisen sähkön arvoketjun asiakaspäässä - Sähkön vähittäismyyntin vapauttaminen, yhdentyminen ja harmonisointi Pohjoismaissa ja Euroopassa

Divisioona	Power	Heat	Russia	Electricity Solutions and Distribution (ESD)	
Riskit ¹⁾	<ul style="list-style-type: none"> - Sähkön tukkuhinta Pohjoismaissa tärkein tuloksentekijä: hintakehityksen avaintekijöitä ovat kysynnän ja tarjonnan tasapaino, polttoaineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hinnat ja vesivarastot - Liiketoimintamalli perustuu yhteisiin vapaasti kilpailuihin pohjoismaisiin markkinoihin. Muutokset markkinamallissa ja/tai kansallisessa politiikassa / sääntelyssä, tukijärjestelmissä, verotuksessa tai muissa maksuissa ovat riskejä - Viivästykset kapasiteetin korotus- ja rakennushankkeissa voivat aiheuttaa tuotannonmenetyksiä - Polttoaineiden hinnat ja voimalaitosten käytettävyys vaikuttavat kannattavuuteen - Muutokset käyttöehtoihin ja lupiin saattavat vaikuttaa tuotantoon ja omaisuuden käyttöikään 	<ul style="list-style-type: none"> - Sähkön tukkuhinta merkittävä tuloksentekijä: hintakehityksen avaintekijöitä ovat kysynnän ja tarjonnan tasapaino, polttoaineiden hinnat ja vesivarastot - Tuotettu sähkö myydään ensisijaisesti vapailla markkinoilla; muutoksilla markkinamalliin saattaisi olla negatiivisia vaikutuksia - Poliittiset päätökset ja muutokset sääntelyyn, tukijärjestelmät, verotus tai muut maksut ovat riskejä sekä sähkö- että lämpöliiketoiminnalle - Lämmön kysynnän kehittyminen ja hinta kansallisilla markkinoilla - Kaukolämpö-markkinamalli ja hinnan kilpailukyky - Rakennusten energiatehokkuus ja vaihtoehtoiset lämmitysratkaisut - Polttoaineiden hinnat ja voimalaitosten käytettävyys vaikuttavat kannattavuuteen - Muutokset käyttöehtoihin ja lupiin saattavat vaikuttaa tuotantoon ja omaisuuden käyttöikään 	<ul style="list-style-type: none"> - Viivästykset meneillään olevan investointiohjelman loppuun saattamisessa - Sähkön tukkuhintaan vaikuttavat kysynnän ja tarjonnan tasapaino sekä polttoaineiden hinnat - Liiketoimintamalli perustuu vapaisiin sähkömarkkinoihin ja kapasiteettimarkkinoihin. Muutoksilla markkinamalliin ja/tai markkinoiden sääntöihin saattaisi olla negatiivisia vaikutuksia - Poliittiset päätökset ja muutokset sääntelyyn, verotus tai muut maksut ovat riskejä sekä sähkö- että lämpöliiketoiminnalle - Kaukolämmön hintasääntely, lämmön kysyntä ja hinnoittelu vaikuttavat lämpöliiketoimintaan, jonka taloudellinen painoarvo on sähköntuotantoa pienempi - Muutokset käyttöehtoihin ja lupiin saattavat vaikuttaa tuotantoon ja omaisuuden käyttöikään 	<ul style="list-style-type: none"> - Säännelty liiketoimintamalli: tuloksentekoon vaikuttavat muutokset kohtuullisen tuoton sääntelyssä, investointivelvoitteissa ja muissa toiminnan kannalta keskeisissä tekijöissä - Sää ja erityisesti myrskyt saattavat vahingoittaa omaisuutta ja velvoittaa maksamaan korvauksia asiakkaille 	<ul style="list-style-type: none"> - Liiketoiminnalle luonteenomaista mittakaavaedut ja pienet marginaalit: Nord Poolin tukkuhinnan ja vähittäismyyntihintojen välisen marginaalin onnistunut suojaus keskeinen tuloksentekijä - Liiketoimintamalli perustuu vapaasti kilpailuihin vähittäismarkkinoihin: muutokset markkinamallissa ja/tai kansallisessa politiikassa / sääntelyssä voivat vaikuttaa kannattavuuteen - Asiakasvaihtuvuuteen vaikuttavat asiakastyytyväisyys ja palvelu sekä mielletty hintalaatusuhde ja yrityskuva

Fortum lyhyesti

Fortumin toiminta on keskittynyt Pohjoismaihin, Venäjälle, Puolaan ja Itämeren alueelle. Tulevaisuudessa kasvumahdollisuuksia tarjoavat myös yhdentyvät Euroopan ja nopeasti kasvavat Aasian energiamarkkinat.

Iso-Britannia

Sähköntuotantokapasiteetti	140 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	250 MW
Henkilöstö 31.12.2012	55

Norja

Lämmöntuotantokapasiteetti	209 MW
Sähkönjakeluasiakkaita	102
Osuus sähkönmyyntiasiakkaista	3 %
Henkilöstö 31.12.2012	145

Suomi

Sähköntuotantokapasiteetti	5 040 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	2 804 MW
Sähkönjakeluasiakkaita	633
Osuus sähkönmyyntiasiakkaista	16 %
Henkilöstö 31.12.2012	2 647

Latvia

Lämmöntuotantokapasiteetti	191 MW
Henkilöstö 31.12.2012	103

Puola

Lämmöntuotantokapasiteetti	1 278 MW
Henkilöstö 31.12.2012	687

Venäjä

Sähköntuotantokapasiteetti	3 404 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	13 396 MW
Henkilöstö 31.12.2012	4 252

Liettua

Lämmöntuotantokapasiteetti	36 MW
Henkilöstö 31.12.2012	103

Ruotsi

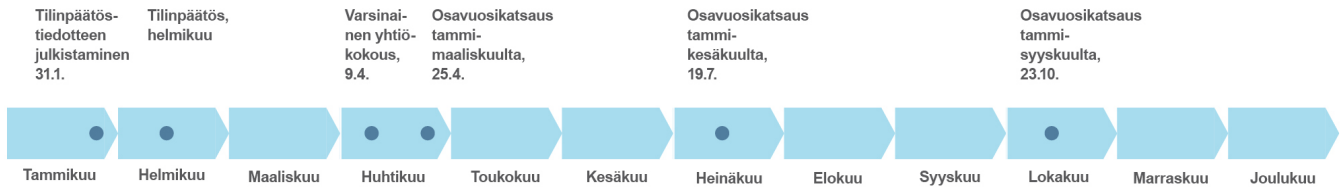
Sähköntuotantokapasiteetti	5 822 MW
Lämmöntuotantokapasiteetti	3 772 MW
Sähkönjakeluasiakkaita	898
Osuus sähkönmyyntiasiakkaista	12 %
Henkilöstö 31.12.2012	2 050

Viro

Lämmöntuotantokapasiteetti	495 MW
Henkilöstö 31.12.2012	204

Tulostiedotus vuonna 2013

Fortum julkaisee kolme osavuositarkastusta vuonna 2013: Q1 25.4, Q2 19.7, ja Q3 23.10

Hallituksen toimintakertomus

Tuloskehitys ja taloudellinen asema

Erittäin haastava toimintaympäristö vuonna 2012 - tehostamisohjelma etenee suunnitellusti.

Tunnuslukuja

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Liikevaihto	6 159	6 161	6 296	0 %
Liikevoitto	1 861	2 402	1 708	-23 %
Liikevoitto, % liikevaihdosta	30,2	39,0	27,1	-23 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 739	1 802	1 833	-3 %
Tulos ennen veroja	1 575	2 228	1 615	-29 %
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	1 409	1 769	1 300	-20 %
Tulos/osake, euroa	1,59	1,99	1,46	-20 %
Liiketoiminnan rahavirta	1 382	1 613	1 437	-14 %
Oma pääoma/osake, euroa	11,49	10,84	9,24	6 %
Sijoitettu pääoma	19 598	17 931	16 124	9 %
Korollinen nettovelka	7 814	7 023	6 826	11 %
Omavaraisuusaste, %	44	44	40	0 %
Osakkeiden määrä keskimäärin, tuhatta	888 367	888 367	888 367	0 %

Konsernin taloudelliset tavoitteet

	Tavoite	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Sijoitetun pääoman tuotto, %	12	10,0	14,8	11,6	-32 %
Oman pääoman tuotto, %	14	14,3	19,7	15,7	-27 %
Pääomarakenne:					
Vertailukelpoinen nettovelka / Käyttökate (EBITDA)	Noin 3	3,3	3,0	2,8	10 %
Nettovelka / Käyttökate (EBITDA)		3,1	2,3	3,0	35 %

Fortumin vuosi 2012 oli hyvä ottaen huomioon liiketoimintaympäristön haastavuuden. Konsernin vertailukelpoinen liikevoitto oli yhteensä 1 739 miljoonaa euroa vuonna 2012 ja liiketoiminnan rahavirta yhteensä 1 382 miljoonaa euroa. Euroopan- ja maailmanlaajuinen taloustilanne - sekä epävarmuus sen kestosta - rasitti Fortumia. Tämän lisäksi historiallisen suuret vesivarastot, aiheuttivat lisäpainetta pohjoismaisiin sähkönhintoihin, jotka olivat selvästi alemmalla tasolla vuonna 2012 kuin 2011.

Fortum käynnisti syksyllä 2012 tehostamisohjelman ylläpitääkseen ja vahvistaakseen strategista joustavuuttaan ja kilpailukykyään sekä varmistaakseen yhtiön taloudellisten tavoitteiden saavuttamisen myös jatkossa. Tavoitteena on vahvistaa yhtiön rahavirtaa yli miljardilla eurolla vuosina 2013-2014. Tämä toteutetaan vähentämällä käyttöomaisuusinvestointeja, myymällä ydinliiketoimintaan kuulumatonta omaisuutta, vähentämällä toiminnan kiinteitä kuluja ja vapauttamalla käyttöpääomaa. Kohdennetut toimenpiteet tehostavat ydinprosessejamme ja vähentävät kuluja.

Vuoden 2012 aikana Fortum jatkoi toimintansa kehittämistä, jotta kasvulle olisi edellytyksiä myös haasteellisen markkinatilanteen jatkuessa. Vaikka investointeja jatkettiin pitkän aikavälin tavoitteiden tukemiseksi, oli painopiste myös olemassa olevien toimintojen tehostamisessa. Vuoden tärkeimmät tapahtumat divisioonissamme olivat:

Power-divisioonan tulosta rasittivat selvästi Oskarshamin ydinvoimalaitoksen huoltoseisokit, joiden vuoksi tuotantoa menetettiin, ja myös kustannukset olivat hieman korkeammat. Vesivarastojen tasot olivat korkealla koko vuoden, minkä vuoksi Fortumilla oli vuonna 2012 kaikkien aikojen suurin vesivoimatuotanto. Tämä kompensoi vähäisempää ydinvoimatuotantoa ja heikompaa hintatasoa verrattuna vuoteen 2011.

Heat-divisioonan vuoden merkittävin tapahtuma oli päätös investoida noin 500 miljoonaa euroa uuteen biopolttoaineita hyödyntävään sähkön- ja lämmön yhteistuotantolaitokseen (CHP) Tukholmassa. Uusi laitos korvaa osan nykyisestä lämmöntuotannosta ja toimii edullisemmalla biopolttoainevaihtoehdolla. Se myös lisää Fortum Värmen sähköntuotantoa noin kolmanneksella.

Vuonna 2012 Russia-divisioona kärsi viivästyksistä Nyaganin-voimalaitosprojektissaan Pohjois-Uralilla. Tammikuun puolessa välissä vuonna 2013 kaasuturbiinin testaukset olivat kuitenkin jo onnistuneesti meneillään 1-yksikössä. Lämpömarkkinoiden kehitys jatkui Venäjällä, ja Venäjän hallitus perusti komission selvittääkseen muun muassa kaukolämpöön liittyvää lainsäädäntöä.

Distribution-liiketoiminta-alueella pääpaino oli nopeutetussa sähköverkon luotettavuuden parantamisessa. Vuoden 2011 myrsky, joka oli pahin 30 vuoteen, aiheutti mittavia vaurioita sähköverkkoihin sekä valitettavia sähkökatkoksia Fortumin asiakkaille.

Electricity Sales -liiketoiminta-alueella huomio liiketoiminnassa on nyt sähkön vähittäismyynnissä Fortumin noin 1,2 miljoonalle yksityis- ja yritysasiakkaalle. Painotus on alkuperämerkityssä ja hiilidioksidivapaassa sähkössä sekä älykkäissä sähköratkaisuihin ja -palveluihin. Uusia tuotteita tuotiin markkinoille menestyksekkäästi vuonna 2012.

Tammikuussa 2013 Fortum päätti käynnistää sähkönsiirtoliiketoiminnan tulevaisuuden vaihtoehtojen selvittämisen. Fortum arvioi saattavansa tarkastelun päätökseen vuoden 2013 kuluessa. Tämä päätös ei vaikuta tehostamisohjelmaan, joka jatkuu suunnitelmien mukaan.

Fortumin toiminnan tarkoitus on tuottaa energiaa, joka edesauttaa nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää. Tavoitteenamme on vahvistaa ydinliiketoimintaamme Pohjoismaissa, luoda vakaata tuloskasvua Venäjällä sekä rakentaa perustaa tulevaisuuden kasvulle.

Tehostamisohjelma 2013-2014

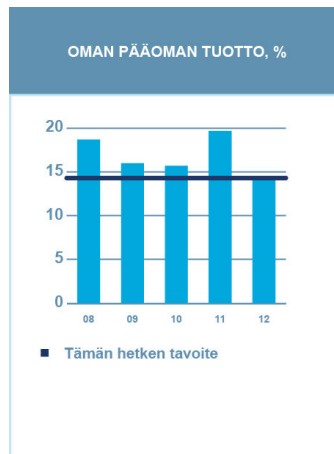
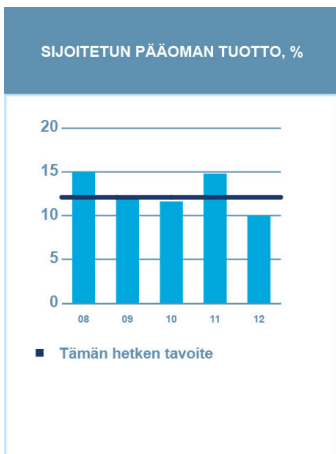
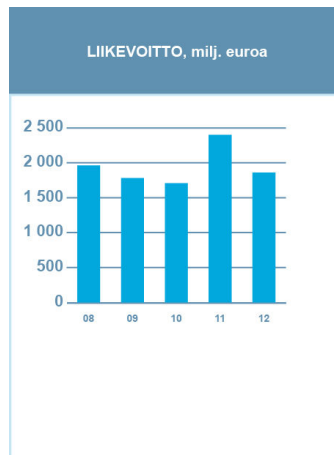
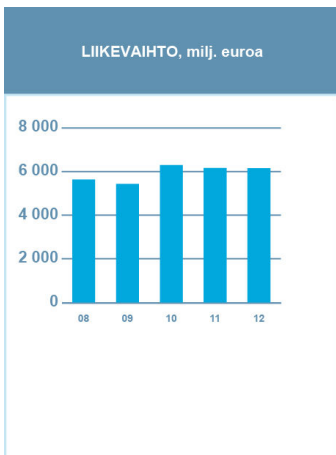
Fortum käynnisti neljännellä neljänneksellä tehostamisohjelman ylläpitääkseen ja vahvistaakseen strategista joustavuuttaan sekä kilpailukykyään yhä haastavammassa liiketoimintaympäristössä. Ohjelmalla pyritään lisäksi varmistamaan yhtiön taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen myös jatkossa.

Tavoitteena on vahvistaa yhtiön rahavirtaa yli miljardilla eurolla vuosina 2013-2014. Tämä toteutetaan vähentämällä käyttöomaisuusinvestointeja 250-350 miljoonalla eurolla, myymällä ydinliiketoimintaan kuulumatonta omaisuutta noin 500 miljoonalla eurolla, vähentämällä toiminnan kiinteitä kuluja ja vapauttamalla käyttöpääomaa.

Käyttöomaisuusinvestointien arvioidaan vuonna 2013 olevan 1,1-1,4 miljardia euroa ja vuonna 2014 0,9-1,1 miljardia euroa. Vuoden 2014 lopussa yhtiön kulutason, sisältäen kasvuprojektit, arvioidaan olevan noin 150 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2012.

Mikäli henkilöstövähennyksiä tarvitaan, Fortum pyrkii minimoimaan ne luonnollisen poistuman ja eläkkeelle siirtymisten kautta aina sen ollessa mahdollista. Tämän vuoksi tilannetta arvioidaan yksikkökohtaisesti.

Tehostamisohjelma on edennyt suunnitelmien mukaan ja se on sisällytetty divisioonien suunnitelmiin vuosille 2013-2014. Jo vuonna 2012 saavutettiin vähäisiä kustannussäästöjä. Tämän lisäksi Naantalın voimalaitoksen myynti tuotti nettona noin 50 miljoonan euron rahavirtavaikutuksen.

Markkinatilanne

Pohjoismaat ja Venäjä

Pohjoismaat

Vuoden 2012 alussa pohjoismaiset vesivarannot olivat selvästi pitkän aikavälin keskiarvoa suuremmat, johtuen harvinaisen rankoista sateista vuonna 2011. Vesivarastot olivat historiallisen suuret aina marraskuun 2012 loppuun saakka, minkä jälkeen ne ovat normalisoituneet. Pohjoismaiden sähköhinnat olivat Manner-Euroopan hintoja alemmat vuonna 2012, minkä vuoksi sähköä vietiin lähes jatkuvasti Pohjoismaista Manner-Eurooppaan.

Alustavien tilastotietojen mukaan Pohjoismaissa kulutettiin sähköä koko vuoden 2012 aikana 391 TWh (2011: 384), eli noin 2 % edellisvuotta enemmän.

Vuoden 2012 alussa Pohjoismaiden vesivarastot olivat 95 TWh eli 12 TWh pitkän aikavälin keskiarvoa suuremmat. Vuoden lopussa Pohjoismaiden vesivarastotasot olivat 85 TWh eli 2 TWh pitkän aikavälin keskiarvoa korkeammat mutta 10 TWh pienemmät kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2011.

Vuonna 2012 keskimääräinen systeemihinta oli 31,2 euroa/MWh (2011: 47,1). Vuoden keskimääräinen aluehinta Suomessa oli 36,6 euroa/MWh (2011: 49,3) ja Ruotsissa (SE3) 32,3 euroa/MWh (2011: 47,9).

Vuoden 2012 systeemihinta pysyi alle vuoden 2011 tason johtuen selkeästi vahvemmassa vesitilanteesta, joka painoi hintoja vesivoimainotteisilla alueilla varsinkin kolmannella neljänneksellä. Pitkät huoltoseisokit siirtokapasiteetissa rajoittivat sähköntuontia Ruotsista Suomeen, mikä kasvatti Suomen aluehinnan ja systeemihinnan eroa suhteessa edelliseen vuoteen. Keväällä 2012 Fenno-Skan 2 -siirtoyhteys oli poikki kahden kuukauden ajan, ja Fenno-Skan 1 on ollut poissa toiminnasta elokuusta lähtien. Suomen aluehintaan vuonna 2012 vaikutti myös sähköntuonnin väheneminen Venäjältä verrattuna edelliseen vuoteen.

Saksassa vuoden keskimääräinen spot-hinta oli 42,6 euroa/MWh (2011: 51,1).

Vuoden 2012 alussa CO₂-päästöoikeuksien (EUA) markkinahinta oli noin 6,6 euroa/tonni. Vuoden aikana CO₂-päästöoikeuksilla käytiin kauppaa noin hintaan 5,7–9,5 euroa/tonni ja vuoden päätöskurssi oli noin 6,7 euroa/tonni.

Venäjä

OA Fortum toimii Tjumenin ja Tšeljabinskin alueilla.

Alustavien tilastotietojen mukaan Venäjällä kulutettiin sähköä vuoden 2012 aikana 1 037 TWh (2011: 1 020). Vastaava luku Fortumin toiminta-alueella, hintavyöhykkeellä 1, oli 769 TWh (2011: 760).

Keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, kasvoi 1 % vuonna 2012, 1 001 ruplaan/MWh (2011: 990) hintavyöhykkeellä 1.

Sähkön kulutus

TWh	2012	2011	2010
Pohjoismaat	391	384	403
Venäjä	1 037	1 020	1 006
Tjumen	83	83	82
Tšeljabinsk	36	36	35
Venäjän Uralin alue	252	250	245

Keskimääräiset hinnat

	2012	2011	2010
Sähkön spot-hinta Nord Pool -sähköpörssissä, euroa/MWh	31,2	47,1	53,1
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	36,6	49,3	56,6
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE3, Tukholma, euroa/MWh ¹⁾	32,3	47,9	56,8
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE2, Sundsvall, euroa/MWh ¹⁾	31,8	N/A	N/A
Sähkön spot-hinta Venäjän Euroopan ja Uralin alueilla, RUB/MWh ²⁾	1 001	990	881
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	227	209	191
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	42,6	51,1	44,5
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1 000 m ³	2 736	2 548	2 221
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ³⁾	152	160	191
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ³⁾	539	560	N/A
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ²⁾	956	925	835
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	7	13	14
Hiili (ICE Rotterdam), USD/tonni	93	122	92
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	112	111	80

¹⁾ 1.11.2011 asti Ruotsissa oli vain yksi aluehinta.

²⁾ Ilman kapasiteettitariffia.

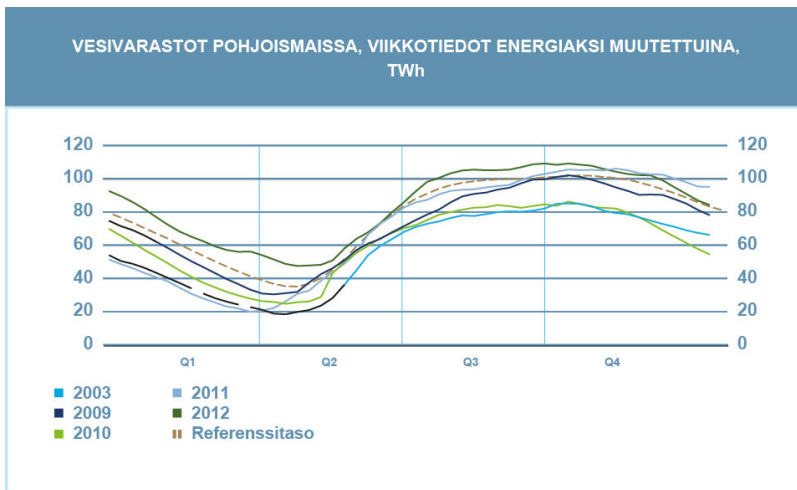
³⁾ Kapasiteettihinnat maksettu ainoastaan kunakin ajankohtana saatavilla olevalle kapasiteetille.

Vesivarastot

TWh	31.12.2012	31.12.2011	31.12.2010
Pohjoismaiset vesivarastot	85	95	54
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo	83	83	83

Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä

TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	2012	2011	2010
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä	-19	-6	7
Vienti / Tuonti Pohjoismaiden ja Venäjän välillä	5	11	12
Vienti / Tuonti Pohjoismaat, yhteensä	-14	5	19

Taloudelliset tulokset

Liikevaihto divisioonittain

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Power	2 415	2 481	2 702	-3 %
Heat	1 628	1 737	1 770	-6 %
Russia	1 030	920	804	12 %
Distribution ¹⁾	1 070	973	963	10 %
Electricity sales ¹⁾	722	900	1 798	-20 %
Muut	137	108	51	27 %
Nord Pool Spot -sähköpörssissä tehtyjen ostojen ja myyntien netotus ²⁾	-503	-749	-1 736	33 %
Eliminoinnit	-340	-209	-56	-63 %
Yhteensä	6 159	6 161	6 296	-0 %

Vertailukelpoinen liikevoitto divisioonittain

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Power	1 144	1 201	1 298	-5 %
Heat	266	278	275	-4 %
Russia	68	74	8	-8 %
Distribution ¹⁾	317	295	307	7 %
Electricity sales ¹⁾	38	27	11	41 %
Muut	-94	-73	-66	-29 %
Yhteensä	1 739	1 802	1 833	-3 %

Liikevoitto divisioonittain

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Power	1 173	1 476	1 132	-21 %
Heat	339	380	303	-11 %
Russia	79	74	53	7 %
Distribution ¹⁾	328	478	321	-31 %
Electricity sales ¹⁾	38	3	46	1 167 %
Muut	-96	-9	-147	-967 %
Yhteensä	1 861	2 402	1 708	-23 %

¹⁾ Osa Electricity Solutions and Distribution divisioonaa.

²⁾ Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool Spot -sähköpörssissä netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietyinä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi

Vuonna 2012 konsernin liikevaihto oli 6 159 miljoonaa euroa (2011: 6 161). Vertailukelpoinen liikevoitto oli yhteensä 1 739 miljoonaa euroa (2011: 1 802) ja raportoitu liikevoitto yhteensä 1 861 miljoonaa euroa (2011: 2 402). Fortumin kauden raportoituun liikevoittoon vaikuttivat yhteensä 122 miljoonalla eurolla (2011: 600) kertaluonteiset erät, pääasiassa sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitokäytäntö sekä ydinjätehuolto-rahastoon liittyvä oikaisu.

Kertaluonteiset erät, käypään arvoon arvostamisen vaikutukset ja ydinjätehuolto-rahastoon liittyvä oikaisu olivat 122 miljoonaa euroa (2011: 600) vuonna 2012. Tulevien kassavirtojen suojauksessa käytettyjen johdannaisten käyvän arvon muutokset olivat tästä summasta -2 miljoonaa euroa (2011: 344). Kertaluonteiset erät olivat yhteensä 155 miljoonaa euroa (2011: 284) ja liittyvät pääosin eräiden sähkö- ja lämpöliiketoimintojen myyntiin.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli 21 miljoonaa euroa (2011: 91). Osuuden lasku viime vuoteen verrattuna johtui ennen muuta Hafslund ASA:n ja TGC-1:n laskeneesta tuloksesta sekä Fingrid Oyj:n osakkeiden myynnistä vuoden 2011 toisella neljänneksellä.

Fortumin osakkuusyhtiö Hafslund (Fortumin omistusosuus 34,1 %) ilmoitti lokakuussa 2012, että sen kolmannen neljänneksen tulosta verojen jälkeen rasitti 551 miljoonan Norjan kruunun kertaluonteinen alaskirjaus ja varaus. Yhtiön mukaan tämä johtuu haastavasta markkina-tilanteesta, BioWood Norway AS:n ja Bio-El Fredrikstadin negatiivisesta tuloskehityksestä sekä meneillään olevaan verokiistaan liittyvästä varauksesta. Fortum kirjasi osuutensa alaskirjauksesta ja varauksesta, noin -25 miljoonaa euroa, viimeisen vuosineljänneksen tulokseensa.

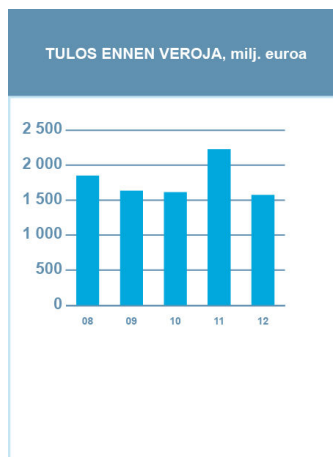
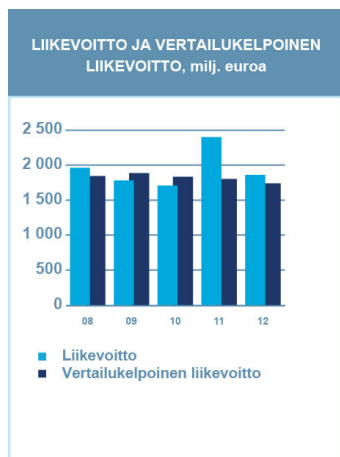
Konsernin nettorahoituskulut kasvoivat 307 miljoonaan euroon (2011: 265). Kustannuksia kasvatti korkokulujen nousu, joka johtui lähinnä Ruotsin kruunun korkeammasta korkotasosta sekä korkeammasta keskimääräisestä nettovelasta vuonna 2012 kuin vuonna 2011. Nettorahoituskuluihin vaikutti myös negatiivisesti rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutos, joka oli -23 miljoonaa euroa (2011: 5).

Tulos ennen veroja oli 1 575 miljoonaa euroa (2011: 2 228).

Kauden verot olivat yhteensä 72 miljoonaa euroa (2011: 366). Tuloslaskelman mukainen veroprosentti oli 4,6 % (2011: 16,4 %) joka pääosin johtui siitä, että Ruotsin yritysverokantaa laskettiin 1.1.2013 alkaen 26,3 %:sta 22 %:iin. Laskun positiivinen kertavaikutus vuodelle 2012 oli 0,22 euroa osaketta kohti. Veroprosentti oli 21,2 % (2011: 21,4 %), kun Ruotsin veromuutosta, osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta ja verovapaita myyntivoittoja ei oteta huomioon.

Kauden tulos oli 1 503 miljoonaa euroa (2011: 1 862). Fortumin osakekohtainen tulos oli 1,59 (2011: 1,99) euroa, josta vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät olivat 0,14 (2011: 0,55) euroa osaketta kohti; Fingridin osakkeiden myynnin vaikutus vuonna 2011 oli 192 miljoonaa euroa, 0,22 euroa osaketta kohti.

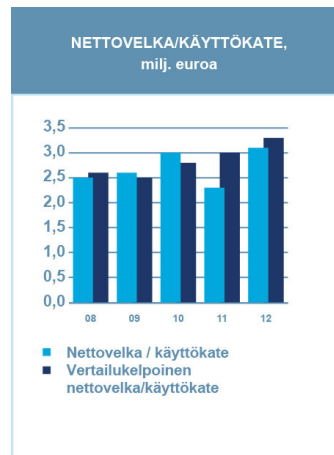
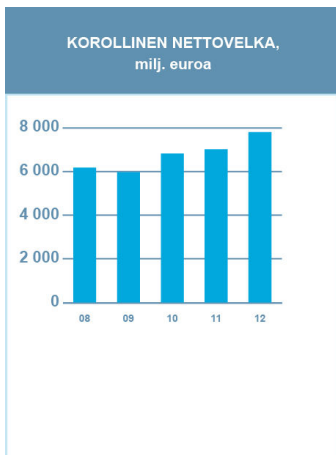
Vähemmistöosuus oli 94 miljoonaa euroa (2011: 93). Tämä liittyy pääosin Fortum Värme Holding AB:hen, jonka taloudellisesta tuloksesta Tukholman kaupunki on oikeutettu saamaan 50%.

Taloudellinen asema ja rahavirta

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Korkokulut	-300	-284	-197	6 %
Korkotuotot	54	56	72	-4 %
Käypien arvojen muutokset	-23	5	12	-560 %
Muut rahoituserät – netto	-38	-42	-42	-10 %
Rahoitustuotot ja –kulut	-307	-265	-155	16 %
Korolliset velat	8 777	7 770	7 382	13 %
Vähennetään: Rahat ja pankkisaamiset ¹⁾	963	747	556	29 %
Korollinen nettovelka	7 814	7 023	6 826	11 %

¹⁾ 2011 sisältää 16 miljoonaa euroa, jotka esitetään myytävänä olevissa erissä.

Rahavirta

Vuonna 2012 liiketoiminnan rahavirta laski 231 miljoonalla eurolla 1 382 miljoonaan euroon (2011: 1 613).

Käyttöomaisuusinvestoinnit kasvoivat 137 miljoonalla eurolla 1 422 miljoonaan euroon (2011: 1 285). Liiketoimintojen myynnistä saadut tulot olivat yhteensä 433 (2011: 596) miljoonaa euroa. Rahavirta ennen rahoituseriä, ts. osingonjakoa ja rahoitusta, laski 534 miljoonalla eurolla 254 miljoonaan euroon (2011: 788). Vahva Ruotsin kruunu, erityisesti toisen ja kolmannen neljänneksen aikana, vaikutti negatiivisesti rahavirtaan; toteutuneet kurssierot olivat -268 miljoonaa euroa (2011: -239). Valuuttakurssieroista syntyneet tappiot liittyvät Fortumin ruotsalaisten tytäryhtiöiden lainoja suojaavien valuuttavaihtosopimusten jatkamiseen.

Vuonna 2012 (23.4.2012) maksettiin yhteensä 888 miljoonaa euroa osinkoina. Osingonmaksuun käytettiin rahoja ja pankkisaamia.

Yhtiön varat ja sijoitettu pääoma

Taseen loppusumma kasvoi 1 630 miljoonalla eurolla 24 628 miljoonaan euroon (vuoden 2011 lopussa 22 998). Pitkäaikaiset varat kasvoivat 1 534 miljoonalla eurolla 20 210 miljoonasta eurosta 21 744 miljoonaan euroon. Pääosa kasvusta, 1 263 miljoonaa euroa, liittyi käyttöomaisuushyödykkeiden arvon kasvuun, mikä johtui investoinneista sekä Ruotsin kruunun ja muiden valuuttojen vahvistumisesta. Lyhytaikaiset varat nousivat 96 miljoonalla eurolla 2 884 miljoonaan euroon. Nousu liittyy pääosin myynti- ja muiden saamisten kasvuun 250 miljoonalla eurolla sekä likvidien varojen kasvuun 232 miljoonalla eurolla. Nousua lyhytaikaisissa varoissa tasoitti myynnissä olleiden omaisuuserien myyntien toteutuminen vuoden 2012 aikana 183 miljoonaa eurolla, vaihtomaisuuden pieneneminen 100 miljoonalla eurolla ja johdannaisinstrumenttien väheneminen 103 miljoonalla eurolla.

Sijoitettu pääoma kasvoi 1 667 miljoonalla eurolla ja oli 19 598 miljoonaa euroa (vuoden 2011 lopussa 17 931). Tämä johtui taseen loppusumman kasvusta. Taseen loppusumma oli 24 628 miljoonaa euroa.

Oma pääoma

Oma pääoma oli 10 821 miljoonaa euroa (vuoden 2011 lopussa 10 161), josta emoyhtiön omistajien osuus oli 10 205 miljoonaa euroa (vuoden 2011 lopussa 9 632) ja määräysvallattomien omistajien osuus 616 miljoonaa euroa (vuoden 2011 lopussa 529).

Rahoitus

Nettovelka kasvoi vuoden 2012 aikana yhteensä 791 miljoonalla eurolla 7 814 miljoonaan euroon (vuoden 2011 lopussa 7 023).

Maaliskuussa Fortum laski liikkeelle kaksi uutta viiden vuoden joukkovelkakirjalainaa Euro Medium Term Note (EMTN) -ohjelman puitteissa. Liikkeelle laskettujen joukkovelkakirjojen arvo oli yhteensä 2 750 miljoonaa Ruotsin kruunua, joista 1 000 miljoonaa Ruotsin kruunua on sidottu vaihtuvaan korkoon ja 1 750 miljoonaa Ruotsin kruunua on sidottu 3,25 % kiinteään korkoon.

Vuoden 2012 toisella neljänneksellä Fortum lisäsi takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuolto-rahastosta 53 miljoonalla eurolla yhteensä 940 miljoonaa euroon. Samalla vuosineljänneksellä Fortum myösi lyhensi erääntyvän 3 500 miljoonan Ruotsin kruunun joukkovelkakirjalainan ja erääntyvän 1 000 miljoonan Ruotsin kruunun velan Svensk Exportkreditille.

Elokuussa Fortum laski liikkeelle kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainan EMTN-ohjelman puitteissa arvoltaan 1 000 miljoonaa euroa. Lainan kiinteä nimelliskorko on 2,25 %.

Viimeisen neljänneksen aikana OAO Fortum maksoi takaisin Venäjän ruplamääräisen 4 000 miljoonan velan.

Lyhytaikainen rahoitus 31.12.2012 oli 432 miljoonaa euroa (vuoden 2011 lopussa: 254).

Vuoden 2012 lopussa konsernin likvidit varat olivat 963 miljoonaa euroa (vuoden 2011 lopussa 747). Likvideihin varoihin kuuluvat OAO Fortumin käteisvarat ja pankkitalletukset, noin 128 miljoonaa euroa (vuoden 2011 lopussa 211). Likvidien varojen lisäksi Fortumilla oli käytettävissään noin 2,7 miljardia euroa nostamattomia valmiusluottoja.

Vuonna 2012 konsernin nettorahoituskulut olivat 307 miljoonaa euroa (2011: 265). Rahoituskulut nousivat pääasiassa konsernin kasvaneen keskimääräisen nettovelan vuoksi verrattuna vuoteen 2011. Nettorahoituskulut sisältävät myös rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutoksen, joka oli -23 miljoonaa euroa (2011: 5).

Standard & Poor's laski Fortumin pitkäaikaisen luottoluokituksen tasolta A tasoon A- (negatiivinen näkymä). Moody's piti ennallaan pitkäaikaisen luottoluokituksensa A2 mutta laski näkymiään vakaasta negatiiviseen.

Tunnusluvut

Nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde vuonna 2012 oli 3,1 (vuoden 2011 lopussa 2,3) ja vertailukelpoinen nettovelan ja käyttökatteen suhde oli 3,3 (2011: 3,0). Lukuihin vaikutti 888 miljoonan euron osingonmaksu. Velkaantumisaste oli 72 % (2011: 69 %) ja omavaraisuusaste 44 % (2011: 44 %). Osakekohtainen oma pääoma oli 11,49 euroa (2011: 10,84). Vuonna 2012 sijoitetun pääoman tuotto oli 10,0 % (2011: 14,8 %) ja oman pääoman tuotto 14,3 % (2011: 19,7 %).

Divisioonakatsaukset

Power

Power-divisioonaan kuuluvat Fortumin sähköntuotanto ja -myynti tukkumarkkinoilla, sähköntuotantokapasiteetin kehittäminen sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille.

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Liikevaihto	2 415	2 481	2 702	-3 %
- sähkönmyynti	2 282	2 353	2 580	-3 %
- muu myynti	133	128	122	4 %
Liikevoitto	1 173	1 476	1 132	-21 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 144	1 201	1 298	-5 %
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	1 258	1 310	1 398	-4 %
Sidottu pääoma 31.12.	6 454	6 247	5 806	3 %
Sidotun pääoman tuotto, %	18,4	24,6	19,5	-25 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	18,2	19,9	22,3	-9 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	190	148	122	28 %
Henkilöstön lukumäärä	1 846	1 847	1 819	0 %

Power-divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto oli tammi-joulukuussa 1 144 miljoonaa euroa (2011: 1 201) eli 57 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2011. Power-divisioonan saavutettu sähkön tukkumyyntihinta oli 1,5 euroa/MWh alempi kuin vuonna 2011, sillä Nord Poolin systeemihinta ja kaikki aluehinnat olivat tammi-joulukuussa 2012 selvästi alemmat kuin vuonna 2011. Keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 31,2 euroa/MWh (2011: 47,1). Keskimääräinen aluehinta Suomessa oli 36,6 euroa/MWh (2011: 49,3) ja Tukholmassa, Ruotsissa (SE3) 32,3 euroa/MWh (2011: 47,9). Suuret vesivarastot ja korkea tulovirtaama kasvattivat vesivoimatuotantoa merkittävästi. Ydinvoiman käytettävyys oli korkealla tasolla kaikissa voimalaitoksissa lukuun ottamatta Oskarshamnin 1 ja 3-yksiköitä; Oskarshamn 1 on ollut suljettuna koko vuoden 2012. Tästä johtuen ydinvoiman kokonaistuotantovolyymi oli pienempi kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2011. Lämpövoimatuotanto oli edellisvuotta pienempi, mikä johtui matalista sähkön hinnoista. Näin ollen hiilidioksidipäästötöntä tuotantoa oli 97 % (2011: 93 %).

Power-divisioonan liikevoitto vuonna 2012 oli 1 173 miljoonaa euroa (2011: 1 476). Ensimmäiselle neljännekselle kirjattiin 47 miljoonan euron myyntivoitto pienvesivoimalaitosten myynnistä Suomessa. Ruotsin pienvesivoimalaitosten myynnillä neljännellä neljänneksellä oli vain pieni vaikutus tulokseen. Raportoituun liikevoittoon vaikuttivat myös pääasiassa sähköntuotantoa suojaavien johdannaisien IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäntö 3 miljoonalla eurolla (2011: 301) sekä jonkin verran ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu.

Sähköntuotanto energialähteittäin

TWh	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Vesivoima, Pohjoismaissa	25,2	21,0	22,0	20 %
Ydinvoima, Pohjoismaissa	23,4	24,9	22,0	-6 %
Lämpövoima, Pohjoismaissa	0,6	2,2	2,3	-73 %
Yhteensä Pohjoismaissa	49,2	48,1	46,3	2 %
Lämpövoima muissa maissa	1,1	1,2	1,1	-8 %
Yhteensä	50,3	49,3	47,4	2 %

Sähkönmyynti Pohjoismaissa

TWh	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Myynti Pohjoismaissa	50,7	50,0	51,5	1 %
Josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa ¹⁾	46,8	44,3	42,5	6 %

¹⁾ Sähkön tukkumyynnitulot ja -volyymit Pohjoismaissa eivät sisällä lämpövoimatuotantoa, markkinahintaan perustuvia ostoja eikä myyntiä vähemmistöosakkaille (mm. Meri-Pori, Inkoo ja tuonti Venäjältä).

Myyntihinta

euroa/TWh	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa ²⁾	44,6	46,1	49,7	-3 %

²⁾ Sähkön tukkumyyntihinta ei sisällä myyntituloja lämpövoimatuotannosta, markkinahintaan tehdyistä ostoista eikä myyntiä vähemmistöosakkaille (mm. Meri-Pori, Inkoo ja tuonti Venäjältä).

Kasvaneen vesivoimatuotannon, vähäisemmän ydin- ja lämpövoimatuotannon sekä alemman saavutetun sähkön hinnan kokonaisvaikutus oli vuonna 2012 positiivinen verrattuna vuoteen 2011 yhteensä noin 15 miljoonaa euroa. Fortum on toimittanut ioninvaihtomateriaalia Fukushima ydinvoimalan saastuneen veden puhdistusprosessia varten kesäkuusta 2012 lähtien. Operatiiviset kustannukset, sisältäen Power Solutions -yksikön tuotot, kasvoivat noin 70 miljoonalla eurolla, mikä johtui pääosin vahvistuneesta Ruotsin kruunusta (20 miljoonaa euroa), kohonneista ydinvoiman polttoainekustannuksista (15 miljoonaa euroa), kohonneista ydinjätemaksuista Ruotsissa (15 miljoonaa euroa), korkeammista huoltoseisokkeihin liittyvistä kuluista sekä osaomisteisten ydinvoimalaitosten korkeammista sähkönhankintakuluista. Hankintakuluihin vaikuttivat lähinnä pidentyneet huoltoseisokit, käyttö- ja ylläpitokustannusten sekä käyttöomaisuuspoistojen ja korkokulujen kasvu.

Oskarshamn ydinvoimalaitoksen 1-yksikön pitkittyneellä seisokilla on ollut noin 50 miljoonan euron negatiivinen tulosvaikutus vuonna 2012. Pääasiassa tämä johtuu menetetyistä tuotannosta, mutta myös hieman korkeammista kuluista.

Vuonna 2012 divisioonan sähköntuotanto Pohjoismaissa oli yhteensä 49,2 TWh (2011: 48,1), eli noin 2% enemmän kuin vuonna 2011. Power-divisioonan saavuttama sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 44,6 euroa/MWh eli 1,5 euroa/MWh alempi kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2011. Suomen ja Ruotsin aluehinnat sekä systeemihinta olivat vuonna 2012 selkeästi alemmat kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana.

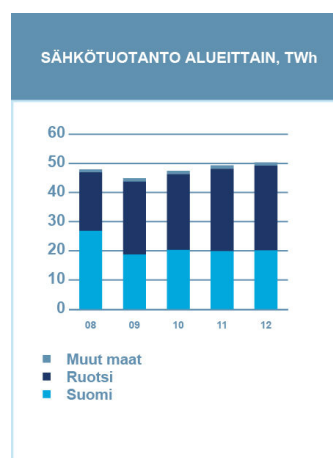
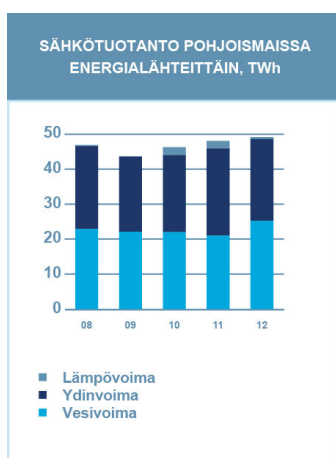
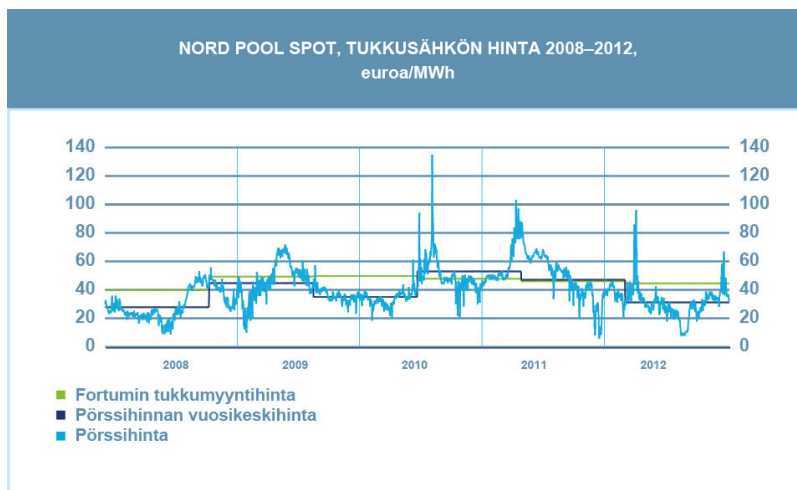
Fortumilla on kaksi omaa ydinvoimalaitosyksikköä Loviisassa, ja yhtiö on myös osaomistajana kahdeksassa yksikössä Olkiluodon, Oskarshamn ja Forsmarkin ydinvoimalaitoksissa. Käytettävyyttä oli korkea kaikissa yksiköissä paitsi Oskarshamn yksiköissä. Oskarshamn 1 suljettiin lokakuun 2011 lopussa alunperin laajan turbiinihuollon vuoksi, mutta ongelmat hätäsähkönsyöttöjärjestelmien kanssa pidensivät seisokkia. Oskarshamn 2-yksikkö pysäytettiin joulukuussa 2012 hätäsähkönsyöttöjärjestelmien tarkastusta ja huoltoa varten, jotta laitoksen toiminta voidaan hätätilanteessa varmistaa täysin. Laitos oli taas toiminnassa tammikuussa 2013. Käyttöönottoon liittyvät testit Oskarshamn 3-yksikössä puolestaan saatiin päätökseen joulukuussa 2012.

Joulukuussa 2012 Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen päätti vahvistaa valvontaansa Oskarshamnin ydinvoimalaitoksella suorittamalla erityistarkastuksen. Oskarshamn on sen jälkeen aloittanut erityisohjelman toiminnan parantamiseksi, jotta viranomaisvalvonnalta vältytään. Ulkopuolinen selvitys totesi lokakuun lopulla, että lisäaikaa tarvitaan, jotta tehonkorotus Forsmarkin 2-yksikössä voidaan toteuttaa. Korotus on nyt suunniteltu tapahtuvan maaliskuussa 2013.

Fukushiman onnettomuuden jälkeen suoritettavat turvallisuus selvitykset saatiin Euroopassa päätökseen vuonna 2012. Osana selvitystä useissa Euroopan ydinvoimalaitoksissa, mukaan lukien Loviisan ydinvoimalaitos, on suoritettu niin sanottuja vertaisarviointeja osana turvallisuus selvitystä. Arvioinnin tulokset julkistettiin kesällä ja lopullinen raportti julkistettiin lokakuussa. Loviisan voimalaitoksen suunnitteluperusteet ovat ulkoisten tapahtumien osalta oikeat. Vaadittaviin parannustoimenpiteisiin on jo ryhdytty Loviisassa, ja ne voidaan toteuttaa vuosittaisten investointiohjelmien puitteissa. Toimenpiteet eivät vaikuta laitosten käytettävyyteen.

Fortum on kehittänyt ydinvoimalaitostensa turvallisuutta järjestelmällisesti vuosikymmenten ajan. Fortumin mielestä ydinvoimalaitosten turvallisuusvaatimusten harmonisointi on välttämätöntä. Yhtiö pitää tärkeänä, että ydinvoimalaitosten valvontavastuu on kansallisilla viranomaisilla. Ydinvoiman lainsäädäntö pitäisi ottaa käyttöön Pariisin yleissopimuksen raamien mukaisesti ja harmonisoida koko Euroopan tasolla.

Vuoden 2012 lopulla Power-divisioonan sähköntuotantokapasiteetti oli yhteensä 9 702 MW (2011: 9 752), josta 9 562 MW (2011: 9 612) oli Pohjoismaissa. Vesivoiman tuotantokapasiteetti Pohjoismaissa oli yhteensä 4 627 MW (2011: 4 693), ydinvoiman tuotantokapasiteetti 3 247 MW (2011: 3 231) ja lämpövoimatuotannon kapasiteetti 1 688 MW (2011: 1 688).

Heat

Heat-divisioona sisältää sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpötoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut Pohjoismaissa ja Itämeren alueella.

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Liikevaihto	1 628	1 737	1 770	-6 %
- lämmönmyynti	1 158	1 238	1 269	-6 %
- sähkönmyynti	232	342	368	-32 %
- muu myynti	238	157	133	52 %
Liikevoitto	339	380	303	-11%
Vertailukelpoinen liikevoitto	266	278	275	-4 %
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	476	471	462	1 %
Sidottu pääoma 31.12.	4 335	4 191	4 182	3 %
Sidotun pääoman tuotto, %	8,5	9,9	8,4	-14 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	6,8	7,4	7,7	-8 %
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	474	329	305	44 %
Henkilöstön lukumäärä	2 212	2 504	2 394	-12 %

Lämmönmyynti vuonna 2012 oli yhteensä 19,7 TWh (2011: 22,6). Samaan aikaan sähkönmyynti oli yhteensä 4,2 TWh (2011: 6,2). Volyymien lasku johtuu pääosin lämpöliiketoimintojen myynneistä Ruotsissa maaliskuussa 2011 sekä Suomessa ja Virossa tammikuussa 2012. Myös Turun seudun energiantuotannon uudelleenjärjestely laski volyymeja. Suomessa myös sähköntuotanto oli vähäisempää johtuen alemmasta sähkönhinnasta kuin vuonna 2011. Tämän lisäksi tietyt tuotantoa haittaavat käytettävyysongelmat vuosihuollon jälkeen osaltaan alensivat volyymeja, erityisesti vuoden 2012 viimeisellä neljänneksellä.

Heat-divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto vuonna 2012 oli 266 miljoonaa euroa (2011: 278) eli 12 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2011. Tulos heikkeni pääasiassa myynneistä ja uudelleenjärjestelystä johtuvien pienempien tuotantomäärien takia sekä alemman sähkön hinnan vuoksi. CO₂- päästöoikeuksien korkeampi myyntitulo vaikutti positiivisesti tulokseen ja tasoitti hieman alentuneen volyymin vaikutusta.

Vuoden 2012 Heat-divisioonan liikevoitto oli 339 miljoonaa euroa (2011: 380). Tämä sisältää 80 miljoonan euron (2011: 86) voiton, joka liittyy myynteihin.

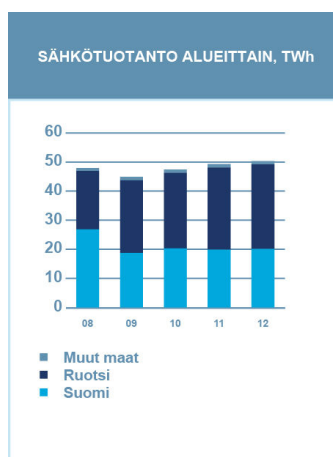
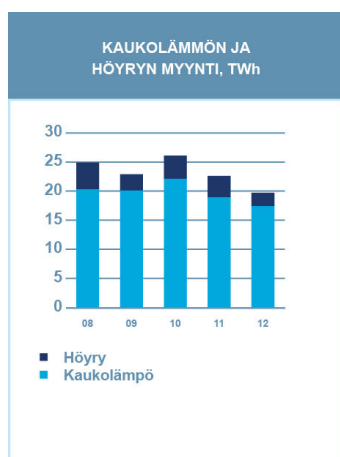
Vuoden 2012 lopulla Heat-divisioonan sähköntuotantokapasiteetti oli 1 569 MW (2011: 1 670), josta 1 315 MW (2011: 1 420) oli Pohjoismaissa. Heat-divisioonan lämmöntuotantokapasiteetti oli yhteensä 8 785 MW (2011: 10 375), josta 6 785 (2011: 7 944) oli Pohjoismaissa.

Lämmönmyynti maittain

TWh	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Suomi	5,8	8,5	9,6	-32 %
Ruotsi	8,5	8,5	10,9	0 %
Puola	4,3	4,3	4,0	0 %
Muut maat	1,1	1,3	1,6	-15 %
Yhteensä	19,7	22,6	26,1	-13 %

Sähkönmyynti

TWh	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Yhteensä	4,2	6,2	6,5	-32 %

Russia

Russia-divisioona koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Se sisältää OAO Fortumin ja Fortumin hieman yli 25 % omistusosuuden TGC-1:ssä. TGC-1 on osakkuusyhtiö, joka raportoidaan pääomaosuusmenetelmän mukaisesti.

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Liikevaihto	1 030	920	804	12 %
- sähkönmyynti	713	590	505	21 %
- lämmönmyynti	300	324	287	-7 %
- muu myynti	17	6	12	183 %
Käyttökate (EBITDA)	200	182	139	10 %
Liikevoitto	79	74	53	7 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	68	74	8	-8 %
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	189	148	94	28 %
Sidottu pääoma 31.12.	3 846	3 273	2 817	18 %
Sidotun pääoman tuotto, %	3,0	3,5	2,4	-14 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	2,7	3,5	0,7	-23 %
Bruttoinvestoinnit	568	694	599	-18 %
Henkilöstön lukumäärä	4 253	4 379	4 294	-3 %

OAO Fortum toimii Uralin kehittyneillä teollisuusalueilla ja Länsi-Siperian öljyntuotantoalueilla.

Venäjällä sähkön tukkumarkkinat on vapautettu vuoden 2011 alusta. Kaikki sähköntuotantoyhtiöt kuitenkin myyvät edelleen kotitalouksien ja eräiden erityisryhmien kulutusta vastaavan osan sähköntuotannostaan ja kapasiteetistaan säännellyillä hinnoilla. Neljännellä neljänneksellä OAO Fortum myi noin 82 % sähköntuotannostaan vapautetulla sähkön hinnalla.

Vuonna 2012 lämpömarkkina kehittyi, kun uudet hinnoittelusäännöt ja lämpömarkkinan kehittämissäännöt otettiin käyttöön.

Venäjän hallitus päätti nostaa kaasun hintoja 1.7.2012 lähtien; korotus oli noin 15 %. Spot-hinnan kehitystä vuoden alussa painoivat vaalien alla asetetut rajoitukset. Neljännellä neljänneksellä hintoja painoi myös runsas ydin- ja vesivoimatuotanto yhdistettynä hieman laskeneeseen kysyntään.

Vuoden 2012 kapasiteettimarkkinoiden huutokauppa (CCS – "vanha kapasiteetti", rakennettu ennen vuotta 2008) pidettiin syyskuussa 2011. Suurin osa Fortumin voimalaitoksista tuli valituksi huutokaupassa, ja hinnat olivat lähellä vuoden 2011 tasoa. Noin 4 % (120 MW) Fortumin vanhasta kapasiteetista jäi huutokaupan ulkopuolelle tiukentuneiden teknisten vähimmäisvaatimusten vuoksi. Tämä kapasiteetti sai kuitenkin kapasiteettimaksuja markkinoiden keskimääräisen kapasiteettihinnan mukaan vuonna 2012 ja saa niitä myös vuonna 2013. Vuoden 2013 kapasiteettimarkkinoiden huutokauppa pidettiin vuoden 2012 lopussa. Suurin osa Fortumin voimalaitoksista tuli valituksi huutokaupassa myös vuodelle 2013 hinnoilla, jotka ovat lähellä vuoden 2012 tasoa. Noin 10 % (265 MW) Fortumin vanhasta kapasiteetista jäi vuoden 2013 huutokaupan ulkopuolelle tiukentuneiden teknisten vähimmäisvaatimusten vuoksi. Tämäkin kapasiteetti saa kuitenkin kapasiteettimaksuja markkinoiden keskimääräisen kapasiteettihinnan mukaan vuonna 2013.

Vuoden 2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten (CSA – "uusi kapasiteetti") perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat on määritelty investointien riittävän tuoton varmistamiseksi. Yritystoston aikaan vuonna 2008 Fortum teki varauksen mahdollisista viivästymisistä aiheutuvia sakkoja varten. Mahdollisia sakkoja voidaan vaatia, jos uuden kapasiteetin käyttöönotto viivästyy, tai jos investointivelvoitesopimusten sovittuja keskeisiä ehtoja ei muuten täytetä. Voimalaitosyksiköiden käyttöönoton aikataulu arvioidaan vuosineljänneksittäin. Muutosten vaikutukset varauksen määrään päivitetään tämän mukaisesti.

OAO Fortumin uusi kapasiteetti (CSA) on tärkeä tuloskasvuun vaikuttava tekijä Venäjällä. Tuotannon kasvu tuo lisää myyntituloja ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan myös huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Saatavat kapasiteettimaksut vaihtelevat kuitenkin voimalaitosten iän, sijainnin, tyypin ja koon mukaan. Myös sesonkivaihtelut ja käytettävyyden vaikuttavat kapasiteettimaksuihin. Uuden kapasiteetin tuotto on taattu kapasiteettimarkkinoita koskevissa säännöissä. Viranomainen tarkastelee sähkömarkkinoiden tuottoja kolmen ja kuuden vuoden kuluttua, ja on mahdollista, että myös uuden kapasiteetin kapasiteettimaksuja arvioidaan uudelleen. Uuden kapasiteetin kapasiteettimaksut voivat vaihdella hieman vuosittain, sillä tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8-10 vuotta.

Meneillään olevan investointiohjelman valmistumisen jälkeen Fortumin tavoitteena on saavuttaa noin 500 miljoonan euron vuosittainen liikevoittotaso ja tuottaa positiivista taloudellista lisäarvoa Russia-divisioonassa.

Joulukuussa 2012 Fortumin venäläisen tytäryhtiö OAO Fortumin osakkeet poistettiin Moskovan pörssin kaupankäynnistä. OAO "TGK-10" (OAO Fortum) osakkeet poistettiin Moskovan pörssin B-listalta jo vuonna 2008, ja siitä lähtien osakkeet olivat olleet listaamattomien osakkeiden listalla. Vuodesta 2008 lähtien yli 90 % OAO Fortumin osakkeista oli ollut Fortumin omistuksessa.

Keskeiset sähkön, kapasiteetin ja kaasun hinnat

	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh	956	925	835	3%
Keskimääräinen säännelty kaasun hinta Uralin alueella, RUB/1 000 m ³	2 736	2 548	2 221	7%
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille (CCS), tRUB/MW/kk ¹⁾	152	160	191	-5%
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille (CSA), tRUB/MW/kk ¹⁾	539	560	N/A	-4%
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	227	209	191	9%
OAO Fortumin saavuttama sähkön hinta, EUR/MWh	30,6	29,2	27,0	5%

¹⁾ Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyymeille, pois lukien suunnittelemttomat seisokit, huollot ja oma kulutus.

Vuonna 2012 Russia-divisioona myi sähköä 23,3 TWh (2011: 20,2). Samaan aikaan lämmönmyynti oli yhteensä 26,4 TWh (2011: 26,7).

Russia-divisioonan vertailukelpoinen liikevoitto oli vuonna 2012 68 miljoonaa euroa (2011: 74). Uusien yksiköiden positiivinen vaikutus oli noin 87 miljoonaa euroa (2011: 51). Vuoden 2011 vertailuluku sisältää 34 miljoonan euron varauksen purkamisen. Vanhan kapasiteetin pienempien kapasiteettimaksujen ja volyymien vaikutus oli negatiivinen. Vanhan kapasiteetin alentuneet kapasiteettimaksut ja kaasunhinnan nousu, joka ylitti sähkön- ja lämmönhinnan nousun, vaikuttivat negatiivisesti.

Liikevoitto oli 79 miljoonaa euroa (2011: 74) vuonna 2012. Se sisältää 11 miljoonan euron voiton, joka liittyy lämpöverkkojärjestelmän myyntiin.

Fortum on sitoutunut 2,5 miljardin euron investointiohjelmaan Venäjällä, ja aikataulun mukaan ohjelman viimeiset yksiköt otetaan käyttöön vuonna 2014. Investointiohjelman loppuosan arvo on joulukuun 2012 lopun valuuttakursseilla laskettuna arviolta noin 540 miljoonaa euroa. Investointiohjelma sisältää yhteensä kahdeksan uutta voimalaitosyksikköä, joista kolme ensimmäistä otettiin käyttöön vuonna 2011.

Fortumin investointiohjelman suurimpien uusien yksiköiden käyttöönottoa Njaganissa lykättiin toistamiseen hieman vuoden 2012 toisella neljänneksellä. Fortum on panostanut vahvasti viivästymisen syiden selvittämiseen ja arvioi, että Nyagan 1 otetaan käyttöön vuoden 2013 ensimmäisen neljänneksen aikana ja Nyagan 2 vuoden 2013 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana rakentamisessa tapahtuneiden viivästysten vuoksi. Tämä ei vaikuta investointiohjelman kokonaisaikatauluun tai sen taloudellisiin tavoitteisiin. Fortum teki vuonna 2008 varauksen mahdollisista viivästymisistä aiheutuvia sakkvoja varten. Urakoitsijan kanssa tehdyn sopimuksen mukaan Fortum saa asianmukaisen korvauksen urakoitsijan viivästymisistä johtuvista vahingoista.

Fortum ilmoitti vuoden 2012 toisella neljänneksellä rakentavansa Venäjän investointiohjelmansa kaksi viimeistä yksikköä Tšeljabinskiin. Alun perin yksiköt oli tarkoitus rakentaa Tjumenin alueelle. Uudet yksiköt rakennetaan Chelyabinsk GRES -laitokselle. Viimeiset uudet yksiköt CSA-sopimuksen piirissä arvioidaan otettavan käyttöön vuoden 2014 loppuun mennessä. Lisäksi voimalaitoksen nykyinen laitteisto uudistetaan ja tehoa korotetaan.

Vuoden 2012 lopussa Russia-divisioonan sähköntuotantokapasiteetti oli yhteensä 3 404 MW (2011: 3 404) ja lämmöntuotantokapasiteetti 13 396 MW (2011: 14 107).

Electricity Solutions and Distribution

Divisioona vastaa Fortumin sähkön vähittäismyynnistä sekä sähkönsiirrosta ja muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta: Distribution ja Electricity Sales

Distribution

Fortum omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä siirtää sähköä kaikkiaan noin 1,6 miljoonalle asiakkaalle Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa.

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Liikevaihto	1 070	973	963	10 %
- jakeluverkot	877	809	820	8 %
- alueverkot	125	96	92	30 %
- muu myynti	68	68	51	0 %
Liikevoitto	328	478	321	-31 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	317	295	307	7 %
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	526	482	485	9 %
Sidottu pääoma 31.12.	3 911	3 589	3 683	9 %
Sidotun pääoman tuotto, %	9,0	13,7	9,7	-34 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	8,7	8,6	9,3	1 %
Bruttoinvestoinnit	324	289	213	12 %
Henkilöstön lukumäärä	870	898	962	-3 %

Vuonna 2012 jakelu- ja alueverkkosiirron kokonaismäärät olivat 26,6 TWh (2011: 26,1) ja 17,3 TWh (2011: 16,7).

Distribution-liiketoiminta-alueen vertailukelpoinen liikevoitto oli 317 miljoonaa euroa (2011: 295). Vuoden 2011 tulos sisältää 57 miljoonan euron varauksen. Kun tämä otetaan huomioon, vertailukelpoinen liikevoitto laski vuositasolla. Tuloksen heikentyminen johtui lähinnä lämpimämmästä säästä alkuvuonna 2012, sähköverkon siirtoprojektien ajoituksesta sekä ennakoitua korkeammista viankorjauskustannuksista ja asiaskorvauksista liittyen loppuvuoden 2011 myrskyyn. Myös sähköverkon luotettavuuden parantamiseen liittyvät kustannukset vaikuttivat tulokseen negatiivisesti.

Vuonna 2012 liikevoitto oli 328 miljoonaa euroa (2011: 478). Vertailuvuoden 2011 liikevoitto sisältää 192 miljoonan euron voiton, joka liittyy Fingrid Oyj:n osakkeiden myyntiin.

Tuntipohjaisen sähkönkulutuksen etämittauksen käyttöönotto edistyi Suomessa; vuoden 2012 loppuun mennessä uusi mittari oli asennettu noin 434 000 sähköverkkoasiakkaalle (160 000 vuoden 2011 lopussa). Yhteensä 620 000 asiakasta saa uuden mittarin vuoden 2013 loppuun mennessä. Vuoden 2012 loppuun mennessä 365 000 sähköverkkoasiakasta olivat tuntimittausjärjestelmän piirissä. Uuden tuntimittausjärjestelmän etuja ovat muun muassa ajantasaiseen sähkönkäyttöön perustuva laskutus ja parempi sähkönkulutuksen hallinta. Suomen uusi tuntipohjaista sähkömittausta koskeva lainsäädäntö tulee voimaan 1.1.2014.

Ruotsin parlamentti hyväksyi kesäkuun puolivälissä 2012 hallituksen uuden lakiesityksen, joka koskee kotitalouksien sähkön tuntimittausjärjestelmää. Lain mukaan sähköverkkoyhtiöiden on pystyttävä tarjoamaan tuntimittausjärjestelmä niille asiakkaille, jotka ovat solmineet tuntimittaukseen pohjautuvan sähkösopimuksen. Laki astui voimaan 1.10.2012. Tavoite on, että kaikki kotitalousasiakkaat ovat tuntimittausjärjestelmän piirissä vuoden 2015 loppuun mennessä.

Uusi sähkönsiirron tuottoa säätelevä valvontamalli astui voimaan sekä Suomessa että Ruotsissa 1.1.2012. Suomessa Energiamarkkinavirasto (EMV) esitti joitakin muutoksia regulaatiomallin kolmanteen valvontajaksoon (2012–2015). Toimiala piti

joitakin muutoksia kohtuuttomina ja valitti uudesta mallista markkinaoikeuteen. Markkinaoikeuden päätös annettiin joulukuussa 2012, ja siinä vaadittiin, että valvontamallin sanktioihin tulee asettaa suurten myrskyjen aiheuttamien vahinkojen varalta vuotuinen maksimimäärä.

Ruotsissa energiamarkkinaviranomainen Energimarknadsinspektionen (EI) esitti uuden regulaatiomallin, jossa ensimmäinen valvontajakso olisi 2012–2015. Uuden mallin myötä Ruotsi siirtyi ex-ante-malliin, jossa EI päättää neljän vuoden tuoton etukäteen. Uusi malli sisältää muun muassa siirtymäsäännön, josta Fortum ja noin puolet Ruotsin verkkoyhtiöistä arvioi puuttuvan lainmukaisen perustan. Verkkoyhtiöt ovat tämän vuoksi valittaneet uudesta regulaatiomallista. Syksyn aikana EI suostui tiettyihin muutoksiin. Valitusprosessi jatkuu.

Sähkönsiirto jakeluverkoissa

TWh	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Ruotsi	14,4	14,2	15,2	1 %
Suomi	9,8	9,5	10,0	3 %
Norja	2,4	2,3	2,5	4 %
Viro	0,0	0,1	0,2	-100 %
Yhteensä	26,6	26,1	27,9	2 %

Sähkönsiirtoasiakkaitten lukumäärä maittain

Tuhatta	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Ruotsi	898	893	893	1 %
Suomi	633	627	620	1 %
Norja	102	101	100	1 %
Viro	-	24	24	-100 %
Yhteensä	1 633	1 645	1 637	-1 %

Electricity Sales

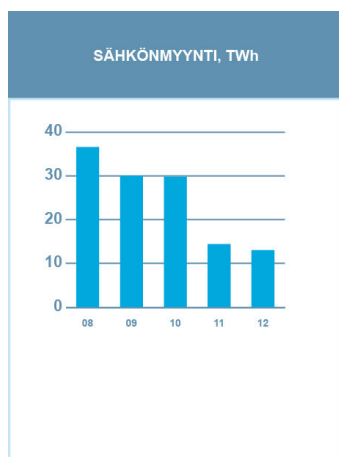
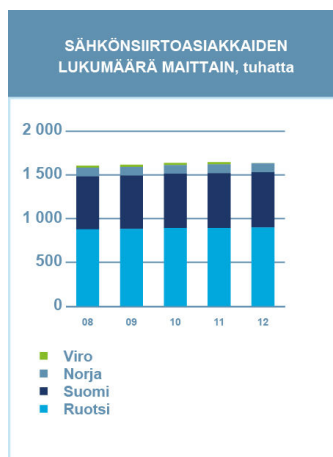
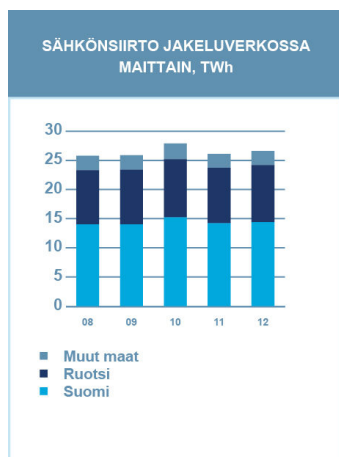
Electricity Sales vastaa sähkön vähittäismyynnistä 1,2 miljoonalle kotitalous- ja yritysasiakkaalle. Se on Pohjoismaiden johtava ympäristömerkityn ja hiilidioksidipäästöttömän sähkön myyjä. Electricity Sales ostaa sähkönsä pohjoismaisesta sähköpörssistä.

milj. euroa	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Liikevaihto	722	900	1 798	-20 %
- sähkönmyynti	697	879	1 778	-21 %
- muu myynti	25	21	20	19 %
Liikevoitto	38	3	46	1 671 %
Vertailukelpoinen liikevoitto	38	27	11	1 671 %
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	39	29	13	44 %
Sidottu pääoma 31.12.	59	11	210	103 %
Sidotun pääoman tuotto, %	118,0	4,2	38,4	973 %
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	148,4	33,5	9,3	343 %
Bruttoinvestoinnit	1	5	0	-80 %
Henkilöstön lukumäärä	509	519	525	-2 %

Vuonna 2012 liiketoiminta-alueen sähkönmyynti oli yhteensä 13,0 TWh (2011: 14,4). Myyntiä laski yritysasiakassegmentin uudelleenjärjestely, joka on nyt saatettu päätökseen, mutta oli vielä kesken vuoden 2011 kolmannen neljänneksen loppuun asti. Tämän lisäksi vuonna 2012 lanseerattiin menestyksekkäästi älykkäitä sähköratkaisuja ja palveluita.

Electricity Salesin vertailukelpoinen liikevoitto vuonna 2012 oli yhteensä 38 miljoonaa euroa (2011: 27).

Liikevoitto oli 38 miljoonaa euroa (2011: 3). Siihen vaikuttivat kertaluonteiset erät ja johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäytäntö.

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

milj. euroa	2012	2011	2010
Investoinnit käyttöomaisuuteen			
Aineettomat hyödykkeet	35	27	19
Aineelliset hyödykkeet	1 523	1 381	1 203
Yhteensä	1 558	1 408	1 222
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin			
Tytäryritysosakkeet	5	47	0
Osakkuusyrittösakkeet	10	25	26
Myytavissä olevat osakkeet	1	2	1
Yhteensä	16	74	27

Vuonna 2012 investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin olivat 1 574 miljoonaa euroa (2011: 1 482). Investoinnit ilman yritysostoja olivat 1 558 miljoonaa euroa (2011: 1 408).

[Katso liitetieto 23.2 Investoinnit.](#)

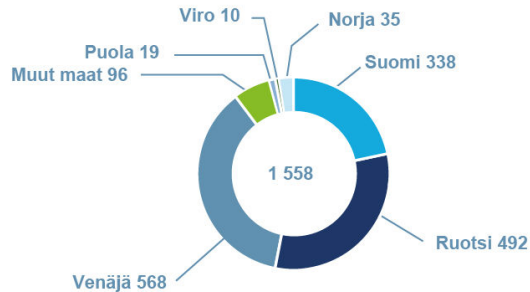
Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

	Tyyppi	Sähkön- tuotanto- kapasiteetti MW	Lämmön- tuotanto- kapasiteetti MW	Toimitus- aika ¹⁾
Power				
Vesivoimalaitosten perusparannus	Vesivoima	10		2013
Blaiken, Ruotsi	Tuulivoima	30		2013
Heat				
Klaipeda, Liettua	Jäte (CHP)	20	60	Q1 2013
Järvenpää, Suomi	Biopolttoaine (CHP)	23	63	Q2 2013
Jelgava, Latvia	Biopolttoaine (CHP)	23	45	Q3 2013
Brista, Ruotsi	Jäte (CHP)	20	57	Q4 2013
Russia ²⁾				
Nyagan 1	Kaasu (CCGT)	418		Q1 2013
Nyagan 2	Kaasu (CCGT)	418		1H 2013
Nyagan 3	Kaasu (CCGT)	418		2H 2013
Chelyabinsk	Kaasu (CCGT)	248		2H 2014
Chelyabinsk	Kaasu (CCGT)	248		2H 2014

¹⁾ Kaupallisen käytön aloitus, jota edeltävät testikäytöt, lupamenettelyt jne.

²⁾ Kapasiteettimaksujen aloitus, jota edeltävät testikäytöt, lupamenettelyt jne.

INVESTOINNIT KÄYTTÖMAISUUTEEN MAITTAIN, milj. euroa

INVESTOINNIT KÄYTTÖMAISUUTEEN JA
BRUTTOINVESTOINNIT OSAKKEISIIN,
milj. euroa

Power

Fortum saattoi vuoden 2012 ensimmäisellä neljänneksellä päätökseen pienvesivoimalaitosten myynnin Suomessa. Kauppojen myyntivoitto oli 47 miljoonaa euroa, ja se kirjattiin Power-divisioonan ensimmäisen neljänneksen tulokseen. Neljänneellä neljänneksellä Ruotsin pienvesivoimalaitosten myynnit saatiin pääasiassa päätökseen. Näiden myyntien tulosvaikutus oli vähäinen.

Fortum osallistuu TVO-omistusosuutensa kautta (Teollisuuden Voima Oyj) Olkiluoto 3:n 1 600 MW:n ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomessa. AREVA-Siemens-konsortiolta saatujen tietojen perusteella TVO arvioi, että Olkiluoto 3-ydinvoimalaitosyksikkö ei valmistu säännölliseen sähköntuotantoon vuonna 2014. Toisen neljänneksen aikana TVO vastaanotti kansainvälisen kauppakamarin välimiesoikeuden osapäätöksen Olkiluoto 3 -laitosyksikön toimitusta koskevien aiemmin sulkutilille maksettujen maksuerien luovuttamisesta laitostoimittajalle. Päätös ei ota kantaa tuotantolaitoksen viivästymistä koskevaan kiistaan eikä viivästyksen liittyviin kuluihin.

Syyskuussa TVO toimitti kanteen ja vastineen kansainvälisen kauppakamarin sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä koskien Olkiluoto 3:n valmistumisen viivästymistä ja siitä aiheutuneita kustannuksia. Kanteen rahamääräinen arvio TVO:n kustannuksista ja menetyksistä on noin 1,8 miljardia euroa.

TVO:n Olkiluodon ydinvoimalaitoksen tehoa korotettiin ja turvallisuutta parannettiin vuosina 2010-2012. Sähköntuotantokapasiteetti kasvoi Olkiluoto 1 ja 2 -yksiköissä noin 20 MW yksikköä kohti.

Tämän lisäksi TVO on aloittanut Olkiluodon neljännen ydinvoimalaitosyksikön kilpailu- ja suunnitteluvaiheen. Fortum osallistuu tähän vaiheeseen noin 77 miljoonalla eurolla. Vuoden 2012 loppuun mennessä TVO keräsi osakaslainoilla 50 miljoonaa euroa, josta Fortumin osuus on noin 13 miljoonaa euroa.

Heat

Fortum sai tammikuussa päätökseen Fortum Energiaratkaisut Oy:n sekä Fortum Termost AS:n myynnin EQT Infrastructure Fundille. Kokonaiskauppahinta velat mukaan lukien oli noin 200 miljoonaa euroa ja myyntivoitto 58 miljoonaa euroa. Fortum keskittyy strategiansa mukaisesti suuren mittakaavan kaukolämpöliiketoimintaan sekä CHP-tuotantoon.

Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto Oy:n (TSME) energiantuotanto alkoi 1.1.2012, kuten osapuolten kesken sovittiin loppuvuonna 2011. TSME on yhteisomisteinen yhtiö, joka keskittää Turun seudun energiantuotannon.

Fortum avasi helmikuussa Tukholmassa, asiakkailleen mahdollisuuden myydä ylijäämälämpönsä Fortumin lämpöverkkoon markkinahintaan. Ensimmäinen sopimus allekirjoitettiin osana kokeiluhanketta kesäkuussa. Ensimmäiset asiakkaat voivat myydä ylijäämälämpönsä jo vuoden 2013 aikana. Tavoitteena on, että kaikki asiakkaat voivat halutessaan myydä ylijäämälämpönsä verkkoon vuodesta 2014 alkaen.

Maaliskuussa 2012 Fortum päätti investoida 20 miljoonaa euroa uuden teknologian kaupallistamiseen rakentamalla pyrolyysitekniologiaa hyödyntävän bio-öljylaitoksen Joensuun voimalaitoksen yhteyteen. Kokonaisinvestoinnin arvo on noin 30 miljoonaa euroa. Fortum on saanut hankkeelle työ- ja elinkeinoministeriöltä uuden teknologian investointitukea 8,1 miljoonaa euroa.

Huhtikuussa Fortum aloitti biopolttoaineita hyödyntävän CHP-laitoksen rakentamisen Jelgavassa, Latviassa. Laitos on kokoluokassaan maan ensimmäinen. Myös koko Baltian ensimmäisen jätettä hyödyntävän CHP-laitoksen rakentaminen on jatkunut Klaipedassa, Liettuassa suunnitellusti.

Lämpöverkon uudistamista jatkettiin Puolassa vuonna 2012, ja samalla laitosten tehoa korotettiin. Tavoitteena on parantaa tehokkuutta ja lisätä biopolttoaineiden käyttöä. Puolan Czestochovan CHP-laitoksessa biopolttoaineiden käyttö on kasvanut vuonna 2012: pitkän aikavälin tavoitteena on nostaa biopolttoaineiden osuus 25 %:sta 35 %:iin.

Suomessa kehitetään kaukolämmön uusia tuotteita, ja kolmannella neljänneksellä markkinoille tuli kaksi uutta testituotetta.

Neljän CHP-laitoksen rakennustyöt edistyvät suunnitelmien mukaisesti Ruotsissa, Suomessa, Latviassa ja Liettuassa. Uuden biopolttoainesiihon sekä kuljetusjärjestelmän rakentaminen on aloitettu Tukholmassa. Hanke päättyi aikataulun mukaisesti vuoden 2013 lopussa ja toiminnan testaus aloitetaan vuoden 2014 alussa. Investointi nostaa biopolttoaineen osuutta lämmitysjärjestelmässä ja vähentää hiilidioksidipäästöjä 50 000 tonnilla vuosittain.

Fortum sopi joulukuussa 2012, että se myy Naantalien voimalaitoksen omistavan Fortum Heat Naantali Oy:n osakkeet yhteisomisteiselle Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto Oy:lle (TSME). Järjestelyä koskeva aiesopimus solmittiin joulukuussa 2010. Kauppa astui voimaan 31.12.2012. Fortum kirjasi kaupasta noin 21 miljoonan euron myyntivoiton Heat-divisioonan neljännen neljänneksen tulokseen. Kaupan nettovaikutus rahavirtaan oli noin 50 miljoonaa euroa. Fortumin omistusosuus TSME:stä on 49,5%.

Joulukuussa Fortumin yhdessä Tukholman kaupungin kanssa omistama tytäryhtiö Fortum Värme päätti investoida uuteen biopolttoaineita hyödyntävään CHP-laitokseen Tukholman Värtanilla. Investoinnin arvo on noin 500 miljoonaa euroa ja laitoksen oletetaan valmistuvan tuotantokäyttöön vuonna 2016.

Russia

Kesäkuussa Fortum myi Surgutissa Venäjällä sijaitsevan lämpöverkkojärjestelmänsä kaupungin sähkö- ja lämpöverkkoyhtiölle, Surgut City Grid LLC:lle. Fortumilla ei ole Surgutissa omaa CHP-tuotantoa. Lisäksi Surgut sijaitsee kaukana Fortumin venäläisen tytäryhtiön, OAO Fortumin, muista toiminnoista. Kauppa saatettiin päätökseen 30.6.2012 ja siitä kirjattiin 11 miljoonan euron myyntivoitto.

Lisäksi Fortum ilmoitti rakentavansa Venäjän investointiohjelmansa kaksi viimeistä 250 MW:n yksikköä Tšeljabinskiin Uralille. Alun perin yksiköt oli tarkoitus rakentaa Tjumenin alueelle Länsi-Siperiaan. Yksiköt kuuluvat vuonna 2008 solmitun investointivelvoitesopimuksen piiriin. Fortum on saanut siirrolle Venäjän hallituksen lopullisen hyväksynnän. Uudet yksiköt rakennetaan Chelyabinsk GRES -laitokselle. Lisäksi voimalaitoksen nykyinen laitteisto uudistetaan ja tehoa korotetaan.

Distribution ja Electricity Sales

Distribution

Fortumin ja Imatran Seudun Sähkön 20.12.2011 allekirjoittaman sopimuksen mukaisesti Imatran Seudun Sähkö osti Fortumin Virossa sijaitsevan tytäryhtiön, Fortum Elekterin. Samalla Fortum luopui osuudestaan Imatran Seudun Sähkö Oy:ssä. Kauppa saatettiin päätökseen tammikuun 2012 alussa.

Electricity Sales

Fortum myi 18,7 %:n osuutensa ruotsalaisesta sähkön vähittäismyyntiyhtiöstä, Dala Kraftista, energiayhtiö Jämtkraft AB:lle. Kauppa tehtiin 21.9.2012 ja sillä ei ollut merkittävää tulosvaikutusta Fortumille. Fortum kirjasi kaupasta syntyvän myyntivoiton Electricity Solutions and Distribution -divisioonan vuoden 2012 kolmannen neljänneksen tulokseen.

Henkilöstö

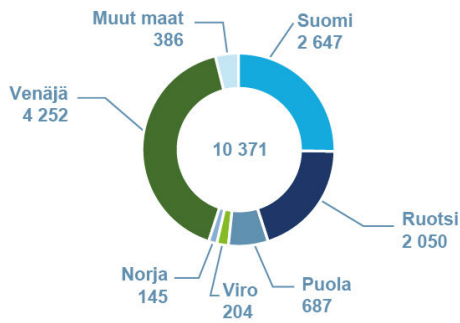
	2012	2011	2010
Henkilöstön lukumäärä, 31.12.	10 371	10 780	10 585
Henkilöstön lukumäärä keskimäärin	10 600	11 010	11 156
Henkilöstökulujen kokonaissumma, milj. euroa	556	529	507

Fortumin toiminta on keskittynyt pääasiassa Pohjoismaihin, Venäjälle, Puolaan ja Baltiaan. Vuoden 2012 lopussa henkilöstön kokonaismäärä oli 10 371 (2011: 10 780).

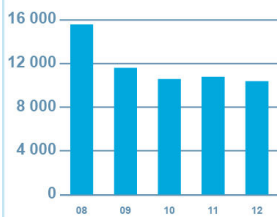
Vuoden 2012 lopussa Power-divisioonassa oli 1 846 työntekijää (2011: 1 847), Heat-divisioonassa 2 212 (2011: 2 504), Russia-divisioonassa 4 253 (2011: 4 379), Distributionissa 870 (2011: 898) ja Electricity Salesissa 509 (2011: 519). Muun henkilöstön määrä oli 681 (2011: 633).

Lisätietoja konsernin henkilöstöstä on esitetty konsernitilinpäätöksessä liitetiedossa 14 Henkilöstökulut.

HENKILÖSTÖ MAITTAIN

HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Fortum ilmoitti 31.1.2013 käynnistävänsä sähkönsiirtoliiketoiminnan tulevaisuuden vaihtoehtojen selvittämisen tavoitteenaan kasvaa strategiansa mukaisesti vähäpäästöisessä sähköntuotannossa, energiatehokkaassa sähkön ja lämmön yhteistuotannossa sekä myynnissä. Nyt käynnistetyllä selvityksellä ei ole vaikutusta Fortumin sähkönjakeluasiakkaisiin, eikä tarkastelu koske lainkaan yhtiön sähkönmyyntiliiketoimintaa. Fortum arvioi saattavansa tarkastelun päätökseen vuoden 2013 kuluessa.

Näkymät

Avaintekijät ja riskit

Fortumin taloudellinen tulos on altis useille strategisille, poliittisille, taloudellisille ja operatiivisille riskeille. Fortumin tuloksen kannalta tärkein tekijä on sähkön tukkuhinta Pohjoismaissa. Tukkuhinnan kehityksen avaintekijöitä Pohjoismaissa ovat kysynnän ja tarjonnan

tasapaino, polttoaineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hinnat sekä vesitilanne. Fortumin investointiohjelman valmistuminen Venäjällä on myös yksi yhtiön tuloskasvun avaintekijöistä johtuen kasvavasta tuotantokapasiteetista.

Maailmantalouden epävarmuuden jatkuminen ja epävakaa taloustilanne Euroopassa pitävät talouden kasvunäkymiä arvaamattomina. Yleinen talouden epävarmuus vaikuttaa raaka-aineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hintoihin. Tämä ja runsas vesitilanne Pohjoismaissa saattavat ylläpitää sähkön tukkuhinnan laskupainetta Pohjoismaissa lyhyellä aikavälillä. Venäjän liiketoiminnan osalta avaintekijöitä ovat kaukolämpömarkkinoiden sääntelyyn liittyvä kehitys sekä sähkön tukku- ja kapasiteettimarkkinoiden kehitys. Investointiohjelmaan liittyvät operatiiviset riskit ovat edelleen olemassa. Polttoaineiden hinnat ja voimalaitosten käytettävyyttä vaikuttavat myös kannattavuuteen kaikilla alueilla. Lisäksi talouden turbulenssin seurauksena suuremmilla valuuttakurssivaihteluilla voi erityisesti Ruotsin kruunun ja Venäjän ruplan osalta olla sekä muunto- että transaktiovaikutuksia Fortumin tulokseen. Pohjoismaissa energiatoimialan lainsäädännöllinen ja verotuksellinen ympäristö on lisännyt sähköyhtiöiden riskejä.

Lisätietoja Fortumin riskeistä ja riskienhallinnasta on esitetty [hallituksen toimintakertomuksessa](#) sekä konsernin tilinpäätöksessä liitetiedossa [3 Rahoitusriskien hallinta](#).

Pohjoismaiset markkinat

Makrotalouden epävarmuudesta huolimatta sähkön osuus kokonaisenergiankulutuksesta jatkaa kasvuaan. Fortum arvioi vuosittaisen sähkönkulutuksen kasvavan lähivuosina Pohjoismaissa keskimäärin 0,5 %, mutta lähimpien vuosien kasvuvauhti riippuu paljolti Euroopan ja etenkin Pohjoismaiden makrotalouden kehityksestä.

Neljännellä neljänneksellä 2012 öljyn ja hiilen hinta oli suhteellisen tasaista, kun taas CO₂-päästöoikeuksien (EUA) hinnat heikentyivät selvästi. Sähkön termiinihinnat seuraavalle 12 kuukaudelle nousivat hieman Pohjoismaissa mutta laskivat Saksassa.

Tammikuun 2013 loppupuolella hiilen termiinihintaa (ICE Rotterdam) loppuvuodelle 2013 oli noin 92 Yhdysvaltain dollaria tonnilta ja hiilidioksidipäästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2013 noin 4 euroa hiilidioksiditonnia kohti.

Tammikuun 2013 loppupuolella sähkön termiinihintaa Nord Poolissa loppuvuodelle 2013 oli noin 37 euroa/MWh. Sähkön termiinihintaa vuodelle 2014 oli noin 36 euroa/MWh ja vuodelle 2015 noin 35 euroa/MWh. Saksassa sähkön termiinihintaa loppuvuodelle 2013 oli noin 41 euroa/MWh ja vuodelle 2014 noin 41 euroa/MWh.

Tammikuun 2013 loppupuolella Pohjoismaiden vesivarannot olivat keskimääräisellä tasolla ja 12 TWh yli vuoden 2012 vastaavan tason.

Power

Fortumin Power-divisioonan pohjoismaiseen sähkönhintaan vaikuttavat muun muassa suojausasteet, suojaushinta, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyyttä ja käyttö sekä valuuttakurssivaihtelut. Mikäli sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien muutoksista mahdollisesti johtuvia vaikutuksia ei oteta huomioon, Power-divisioonan pohjoismaisen sähkön tukkumyyntihinnan 1 euron muutos megawattituntia kohti johtaa noin 45 miljoonan euron muutokseen Fortumin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Lisäksi Power-divisioonan vertailukelpoiseen liikevoittoon vaikuttaa mahdollinen lämpövoimatuoannon määrä ja siitä saatava tuotto.

Ruotsin ydinvoimalaitoksissa meneillään olevat monivuotiset investointiohjelmat parantavat turvallisuutta ja käytettävyyttä sekä lisäävät nykyisten laitosten kapasiteettia. Investointiohjelmien toteuttaminen saattaa vaikuttaa käytettävyyteen. Investointiohjelmat vaikuttavat Fortumin ydinvoimaosakkuusyhtiöiltään ostaman sähkön hankintakustannuksiin lisäämällä poistoja ja rahoituskuluja.

Fukushiman onnettomuuden jälkeen koko Euroopassa on suoritettu turvallisuus selvityksiä. Maaliskuussa 2012 useissa Euroopan ydinvoimalaitoksissa, mukaan lukien Loviisan ydinvoimalaitos, on suoritettu niin sanottuja vertaisarvioiteja osana turvallisuus selvitystä. Euroopan komissio jätti Eurooppa-neuvostolle kansallisten raporttien pohjalta laaditun kokonaisraportin lokakuussa 2012. Joitakin uusia turvallisuusvaatimuksia esitettiin jo keväällä suoritettujen ydinvoimalaitosten katselmuksen pohjalta. Vaadittavat parannukset voidaan toteuttaa ydinvoimalaitosten suunniteltujen, vuotuisten investointiohjelmien puitteissa.

Venäjä

Venäjän sähkön tukkumarkkinat vapautettiin vuoden 2011 alussa. Kaikki sähköntuotantoyhtiöt kuitenkin myyvät edelleen kotitalouksien ja eräiden kuluttajaryhmien (Pohjois-Kaukasia, Tuvan tasavalta, Burjatian tasavalta) kulutusta vastaavan osan sähköntuotannostaan ja kapasiteetistaan säännellyillä hinnoilla.

Kapasiteettimaksut hallituksen investointivelvoitesopimuksiin kuulumattomalle kapasiteetille määräytyvät huutokaupalla (CCS – "vanha kapasiteetti"). Vuotta 2013 koskeva kapasiteetti huutokauppa pidettiin vuoden 2012 lopussa. Suurin osa Fortumin voimalaitoksista tuli valituksi huutokaupassa, ja hinnat olivat lähellä vuoden 2012 hintatasoa. Noin 10 % (265 MW) vanhasta kapasiteetista jäi huutokaupan ulkopuolelle tiukentuneiden teknisten vähimmäisvaatimusten vuoksi. Tämä kapasiteetti saa kuitenkin markkinoiden keskimääräisen kapasiteettihinnan mukaisia kapasiteettimaksuja vuonna 2013.

Vuoden 2007 jälkeen investointivelvoitesopimusten (CSA – "uusi kapasiteetti") perusteella rakennetulle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan. Takuuhinnat on määritelty riittävän investointituoton varmistamiseksi.

OAD Fortumin uusi kapasiteetti (CSA) on tärkeä tuloskasvuun vaikuttava tekijä Venäjällä. Tuotantovolyymien kasvu tuo lisää myyntituloja, ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan myös huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Saatavat maksut vaihtelevat ajankohdan sekä voimalaitosten iän, koon, sijainnin, tyypin ja käytettävyyden mukaan. Uuden kapasiteetin tuotto on taattu kapasiteettimarkkinoita koskevien sääntöjen (Capacity Supply Agreement) mukaisesti. Viranomainen tarkastelee tuottoja sähkömarkkinoilla kolmen ja kuuden vuoden kuluttua ja on mahdollista, että myös uuden kapasiteetin kapasiteettimaksuja arvioidaan uudelleen. Uuden kapasiteetin kapasiteettimaksut voivat vaihdella hieman vuosittain, sillä tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8–10 vuotta.

Fortumin investointiohjelman suurimpien uusien yksiköiden käyttöönottoa Njaganissa lykättiin toistamiseen hieman vuoden 2012 toisella neljänneksellä. Fortum on panostanut vahvasti viivästymisen syiden selvittämiseen ja arvioi tällä hetkellä, että Nyagan 1 otetaan käyttöön vuoden 2013 ensimmäisen neljänneksen aikana ja Nyagan 2 vuoden 2013 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana rakentamisessa tapahtuneiden viivästysten vuoksi. Tämä ei vaikuta investointiohjelman kokonaisaikatauluun tai sen taloudellisiin tavoitteisiin. Fortum teki vuonna 2008 varauksen mahdollisista viivästymisistä aiheutuvia sakkoja varten. Urakoitsijan kanssa tehdyn sopimuksen mukaan Fortum saa asianmukaisen korvauksen vahingoista, jotka johtuvat urakoitsijan viivästymisistä.

Kesäkuussa Fortum ilmoitti rakentavansa Venäjän investointiohjelmansa kaksi viimeistä 250 MW:n yksikköä Tšeljabinskiin Uralille. Alun perin yksiköt oli tarkoitus rakentaa Tjumenin alueelle Länsi-Siperiaan. Yksiköt kuuluvat vuonna 2008 solmitun investointivelvoitesopimuksen piiriin. Uudet yksiköt rakennetaan Chelyabinsk GRES -laitokselle. Lisäksi voimalaitoksen nykyinen laitteisto uudistetaan ja tehoa korotetaan. Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön 2,5 miljardin euron investointiohjelmansa viimeiset uudet voimalaitosyksiköt vuoden 2014 loppuun mennessä. Investointiohjelman loppuosan arvo on joulukuun 2012 lopun valuuttakursseilla laskettuna noin 540 miljoonaa euroa.

Meneillään olevan investointiohjelman valmistumisen jälkeen Fortumin tavoitteena on saavuttaa noin 500 miljoonan euron liikevoittotaso ja tuottaa positiivista taloudellista lisäarvoa Russia-divisioonassa.

Venäjällä on perustettu komissio kehittämään maan lämpömarkkinaa. Tärkeimmät asiat liittyvät lämpömarkkinan sääntelyyn, keskitettyyn kaukolämpöön ja yhteistuotannon tehokkuuteen.

Venäjän hallitus nostaa todennäköisesti kaasun hintoja 1.7.2013 alkaen; korotuksen arvioidaan olevan 15 %.

Tehostamisohjelma 2013-2014

Fortum on käynnistänyt tehostamisohjelman ylläpitääkseen ja vahvistaakseen strategista joustavuuttaan sekä kilpailukykyään yhä haastavammassa liiketoimintaympäristössä. Ohjelmalla pyritään lisäksi varmistamaan yhtiön taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen myös jatkossa.

Tavoitteena on vahvistaa yhtiön rahavirtaa yli miljardilla eurolla vuosina 2013-2014. Tämä toteutetaan vähentämällä käyttöomaisuusinvestointeja 250-350 miljoonalla eurolla, myymällä ydinliiketoimintaan kuulumatonta omaisuutta noin 500 miljoonalla eurolla, vähentämällä toiminnan kiinteitä kuluja ja vapauttamalla käyttöpääomaa. Vuoden 2014 lopussa yhtiön kulutason, sisältäen kasvuprojektit, arvioidaan olevan noin 150 miljoonaa euroa pienempi kuin vuonna 2012.

Fortumin hallituksen päätös tarkastella sähkönsiirtoliiketoiminnan tulevaisuuden vaihtoehtoja ei vaikuta tehostamisohjelman perusteisiin, joka jatkuu suunnitelmien mukaan.

Käyttöomaisuusinvestoinnit

Fortum odottaa investointien olevan noin 1,1-1,4 miljardia euroa vuonna 2013 ja 0,9-1,1 miljardia euroa vuonna 2014. Luvut eivät sisällä mahdollisia yritysostoja. Vuosittaisten kunnossapitoinvestointien arvioidaan olevan vuonna 2013 noin 500-550 miljoonaa euroa eli hieman alle poistojen tason.

Verotus

Fortumin vuoden 2013 veroasteeksi arvioidaan 19-21 %, kun osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta, verovapaita myyntivoittoja ja kertaluonteisia erii ei oteta huomioon. Suomen yritysverokantaa laskettiin 26 %:sta 24,5 %:iin 1.1.2012. Ruotsissa yritysverokantaa laskettiin 26,3 %:sta 22 %:iin 1.1.2013 alkaen.

Ruotsissa on meneillään kiinteistöjen verotusarvojen päivitys vuodelle 2013. Tämän odotetaan valmistuvan vuoden 2013 puolivälissä. Päivitys tehdään kuuden vuoden välein.

Suomen hallitus ilmoitti vuonna 2012, että niin sanottu windfall-vero otetaan käyttöön vuonna 2014.

Suojaus

Joulukuun 2012 lopussa noin 70 % Power-divisioonan arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu noin 45 euroon/MWh vuodeksi 2013. Vastaava luku kalenterivuodeksi 2014 oli noin 35 % noin 43 euroon/MWh.

Fortumin Power-divisioonan pohjoismainen suojaushinta ei sisällä lämpövoimatuotannon marginaalin suojausta. Suojausasteeseen eivät myöskään sisälly Fortumin hiililauhdevoiman fyysiset volyymit tai suojaukset eikä divisioonan sähköntuonti Venäjältä.

Raportoidut suojausasteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimenpiteiden mukaan. Suojaukset tehdään pääasiassa johdannaisopimuksilla, suurimmaksi osaksi Nord Poolin termiineillä.

Tutkimus ja kehitys

Kestävä kehitys on keskeinen osa Fortumin strategiaa. Fortumin tutkimus- ja kehitystoiminta (T&K) edistää ympäristömyönteisten energiaratkaisujen toteuttamista. Investoinnit uusiutuvan energiantuotannon kehittämiseen, kuten aalto- ja aurinkoenergiaan, ovat olennainen osa Fortumin strategian toteutumista.

Vuoden 2012 aikana Fortum päätti investoida uuden teknologian kaupallistamiseen rakentamalla bioöljylaitoksen Joensuun voimalaitoksen yhteyteen. Integroitu, nopeapyrolyysiteknologiaan perustuva bioöljylaitos on teollisessa mittakaavassa ensimmäinen laatuaan koko maailmassa. Uuden teknologian kehittäminen ja konseptointi on tehty yhteistyössä Fortumin, Metson, UPM:n ja VTT:n kanssa (osana TEKESin Biorefine-ohjelmaa). Joensuun CHP-laitokseen integroitava bioöljylaitos tuottaa sähkön ja kaukolämmön lisäksi tulevaisuudessa 50 000 tonnia bioöljyä vuosittain. Bioöljlyn raaka-aineena käytetään metsähaketta sekä muuta puubiomassaa.

Tämän lisäksi Fortum tukee Lappeenrannan teknillisen yliopiston uutta aurinkotalousprofessori-hanketta. Professori on tutkimusalallaan ensimmäinen Suomessa, ja se vahvistaa Lappeenrannan teknillisen yliopiston sähkö-, energia- ja ympäristötekniikan opetustarjontaa.

Fortumin raportoi tutkimus- ja kehitysmenot vuositasolla. Vuonna 2012 Fortumin T&K-menot olivat 41 miljoonaa euroa (38 miljoonaa vuonna 2011) eli 0,7 % liikevaihdosta (0,6 % vuonna 2011).

	2012	2011	2010
T&K-kulut, milj. euroa	41	38	30
T&K-kulut, % liikevaihdosta	0,7	0,6	0,5

Kestävä kehitys

Fortum pyrkii ottamaan huomioon liiketoiminnassaan tasapainoisesti taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun. Kestävän kehityksen ohjelma määrittelee konsernitason, toimintaa ohjaavat tavoitteet ja niiden seurannassa käytettävät avainmittarit. Niiden perusteella divisioonat ovat asettaneet omat divisioonatason tavoitteensa ja mittarinsa sekä määritelleet toimenpiteet, joilla tavoitteet saavutetaan.

Yhtiö on listattuna maailmanlaajuisessa Dow Jones Sustainability World -indeksissä ja on indeksin ainoa pohjoismainen sähkö- ja lämpöyhtiö. Fortum on listattu myös Global Carbon Disclosure Leadership -indeksissä, STOXX Global ESG Leaders indekseissä sekä NASDAQ OMX:n ja GES Investment Servicen uudessa OMX GES Sustainability Finland -indeksissä.

Kestävän kehityksen mittarit konsernitason

	Tavoite	2012	2011	2010
Sähköntuotannon CO ₂ -ominaispäästöt EU:n alueella (g/kWh), 5 vuoden keskiarvo	80	60	67	69
Kokonaisenergiantuotannon CO ₂ -ominaispäästöt (g/kWh), 5 vuoden keskiarvo	200	179	169	157
Polttoaineiden käytön kokonaishyötysuhde (%), 5 vuoden keskiarvo	70	67	68	69
ISO 14001-sertifiointi (%)				
Koko Fortum		95	95	86
Eurooppa	100	99	99	98
Tapaturmataajuus (LWIF) omalle henkilöstölle	1,0	1,5	1,6	2,4
Fortum mukana Dow Jonesin kestävän kehityksen indekseissä World ja Europe		1/2	1/2	1/2

Fortumin konsernitason tavoitteet uudistettiin vuonna 2012 ja uudet tavoitteet astuvat voimaan 1. tammikuuta 2013.

Taloudellinen vastuu

Taloudellisen vastuun keskeisiä tekijöitä ovat kilpailukyky, taloudellinen menestys ja markkinaehtoinen tuotanto. Tavoitteena on luoda pitkällä aikavälillä taloudellista arvoa, kannattavaa kasvua ja lisäarvoa osakkeenomistajille, asiakkaille, työntekijöille, tavarantoimittajille sekä muille avainsidosryhmille yhtiön toiminta-alueilla.

Toiminnoillamme on sekä suoria että välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Vuonna 2012 käyttöomaisuusinvestoinnit olivat 1 558 miljoonaa euroa, josta investoinnit hiilidioksidipäästöttömään kapasiteettiin olivat yhteensä 482 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit olivat Venäjällä, 568 miljoonaa euroa ja Ruotsissa 492 miljoonaa euroa.

Fortumin tavoitteena on erinomainen taloudellinen menestys strategisesti valituilla keskeisillä alueilla vahvan osaamisen ja vastuullisten toimintatapojen avulla. Fortum mittaa taloudellista menestystään tunnusluvuilla, joita ovat sijoitetun pääoman tuotto (tavoite: 12 %), oman pääoman tuotto (tavoite: 14 %) ja pääomarakenne (tavoite: vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate eli EBITDA noin 3). Lisäksi Fortum käyttää GRI:n (Global Reporting Initiative) G3.1 -indikaattoreita soveltuvin osin taloudellisesta vastuusta raportointiin.

Ympäristövastuu

Ilmastonmuutoksen hillitseminen, luonnonvarojen tehokas käyttö sekä energiantuotannon, jakelun ja toimitusketjun ympäristövaikutusten hallinta ovat keskeinen osa Fortumin ympäristövastuuta. Yhtiön osaaminen CO₂-päästöttömässä vesi- ja ydinvoimatuotannossa sekä energiatehokkaassa CHP-tuotannossa korostuvat ympäristövastuun alueella. Fortumin konsernitason ympäristötavoitteet liittyvät hiilidioksidipäästöihin, energiatehokkuuteen ja ympäristösertifikaatteihin. Lisäksi divisioonat ovat määrittäneet oman toimintansa ympäristötavoitteet. Ympäristötavoitteiden saavuttamista seurataan kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuosiraportoinnin avulla.

Fortumin ilmastotavoitteet seuraavalle viidelle vuodelle ovat: sähköntuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt EU:n alueella alle 80 grammaa kilowattitunnilta (g/kWh) ja kokonaisenergiantuotannon (sähkö ja lämpö) hiilidioksidin ominaispäästöt alle 200 g/kWh kattaen kaikki toimintamaat. Molemmat tavoitteet on laskettu viiden vuoden keskiarvona.

Vuoden 2012 lopussa sähköntuotannon hiilidioksidin ominaispäästöjen viiden vuoden keskiarvo EU:n alueella oli 60 g/kWh ja kokonaisenergiantuotannon hiilidioksidin ominaispäästöt olivat 179 g/kWh. Molemmat olivat tavoitetasoa parempia tuloksia. Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt tammi-joulukuussa 2012 olivat 20,7 miljoonaa tonnia (Mt) (2011: 23,5), josta 4,8 Mt (2011: 8,0) kuului EU:n päästökauppajärjestelmän (ETS) piiriin.

Vuonna 2012 Fortumin sähkötuotannosta 68 % (2011: 65 %) oli hiilidioksidipäästötöntä. Fortumin tuotannosta EU:n alueella 93 % (2011: 85 %) oli hiilidioksidipäästötöntä. Hiilidioksidipäästöttömän sähkön osuuden kasvu johtuu pääasiassa siitä, että vuonna 2012 hiililauhdevoimaa on tuotettu Inkoon ja Meri-Porin voimalaitoksilla hyvin vähän.

Polttoaineen käytön tehokkuus viiden vuoden keskiarvona oli 67 %, kun tavoite on >70 %. Vuoden 2012 lopussa yhteensä 95 % Fortumin toiminnoista EU:n alueella oli ISO 14001 ympäristösertifioituja.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt (miljoonaa tonnia, Mt)	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Kokonaispäästöt	20,7	23,5	25,3	-12 %
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	4,8	8,0	9,7	-40 %
Myönnetty päästöoikeudet	5,4	6,8	5,6	-21 %
Päästöt Venäjällä	15,6	14,7	14,6	6 %

Fortumin sähkötuotannon hiilidioksidimainospäästöt (g/kWh)	2012	2011	2010	Muutos 12/11
Kokonaispäästöt	171	192	189	-11 %
Päästöt EU:ssa	42	88	84	-52 %
Päästöt Venäjällä	516	483	532	7 %

Sosiaalinen vastuu

Sosiaalisen vastuun osa-alueella Fortumin innovaatiot sekä vähäpäästöisen sähkön ja lämmön toimitusvarmuus tukevat yhteiskunnan kehittämistä ja lisäävät hyvinvointia. Painotamme hyvänä yrityskansalaisena toimimista sekä turvallisten työolojen varmistamista kaikissa Fortumin toimipaikoissa työskenteleville työntekijöille ja urakoitsijoille. Työturvallisuudelle on asetettu konserninlaajuiset tavoitteet. ISO 14001 -sertifioinnin lisäksi tavoitteena on OHSAS 18001-sertifiointi kaikille operatiivisten toimintojen johtamisjärjestelmille. Vuoden 2012 aikana omien työntekijöiden poissaoloon johtaneiden tapaturmien taajuus (LWIF) pysyi hyvällä tasolla ja oli 1,5 (2011: 1,6). Venäjällä tapahtui huhtikuussa valitettava urakoitsijan kuolemaan johtanut onnettomuus rakennustyömaalla. Fortumin turvallisuustavoite työntekijöiden poissaoloon johtaneiden tapaturmien taajuudeksi on vähemmän kuin 1 miljoonaa työtuntia kohti omalle henkilöstölle. Tämä kuvastaa konsernin nollatoleranssia tapaturmille.

Fortum harjoittaa liiketoimintaa liikekumppaneiden kanssa, jotka toimivat vastuullisesti ja noudattavat sekä Fortumin Toimintaohjetta (Code of Conduct) että Fortumin Toimintaohjetta palvelun- ja tavarantoimittajille (Supplier Code of Conduct). Tammi-joulukuun aikana Fortum suoritti kahdeksan toimittaja-auditointia. Vuoden 2012 alkupuolella Fortum liittyi Better Coal Initiative -järjestöön, jonka tavoitteena on vastuullisen toiminnan jatkuva parantaminen hiilen hankintaketjussa.

Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa liiketoiminnan suunnittelua ja toiminnanohjausta. Sen tarkoituksena on tukea yritystä strategian luomisessa ja toteuttamisessa sekä taloudellisten tavoitteiden saavuttamisessa ja ehkäistä ei-toivottuja tapahtumia.

Riskienhallinnan periaatteet ja tarkoitus

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan harjoittaminen altistaa Fortumin monenlaisille riskeille. Sähkön hinta ja volyyimiriski pohjoismaisilla markkinoilla on merkittävin taloudellinen riski, johon vaikuttavia tekijöitä ovat mm. säätila, maailman hyödykemarkkinat ja sähkön tuotantovolyymit. Venäjän liiketoiminta altistuu sähkö-, polttoaine- ja kapasiteettihintoihin liittyville riskeille, joihin vaikuttavat maan sisäinen sääntely vaikkakin sähkömarkkinoiden uudistus etenee.

Fortum kehittää riskienhallintaansa markkina-olosuhteiden, operatiivisen toiminnan ja liiketoiminta-ympäristön jatkuvien muutosten mukana. Fortum on jatkanut operatiivisen riskienhallinnan tehostamista erityisesti sisäisen valvonnan ja kontrollien osalta sekä compliance riskienhallinnan että jatkuvuussuunnitelun edelleen kehittämällä. Samaan aikaan on sekä markkina- että luottoriskien mallintamista kehitetty edelleen vastaamaan maailmanlaajuisia epävakaita markkinatilannetta.

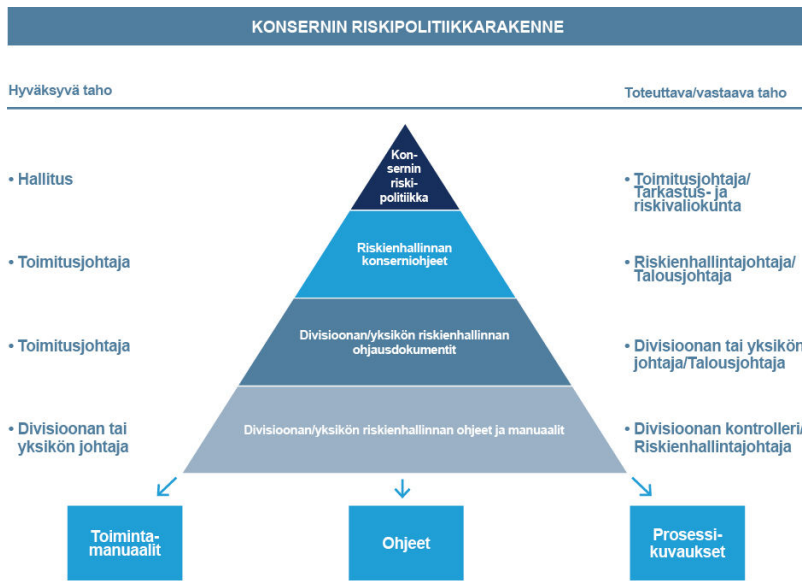
Riskienhallinnan tarkoitus

Fortumin riskienhallinnan tarkoituksena on tukea yritystä strategian luomisessa ja toteuttamisessa sekä taloudellisten tavoitteiden saavuttamisessa ja ehkäistä ei-toivottuja tapahtumia.

Konsernin riskipolitiikka

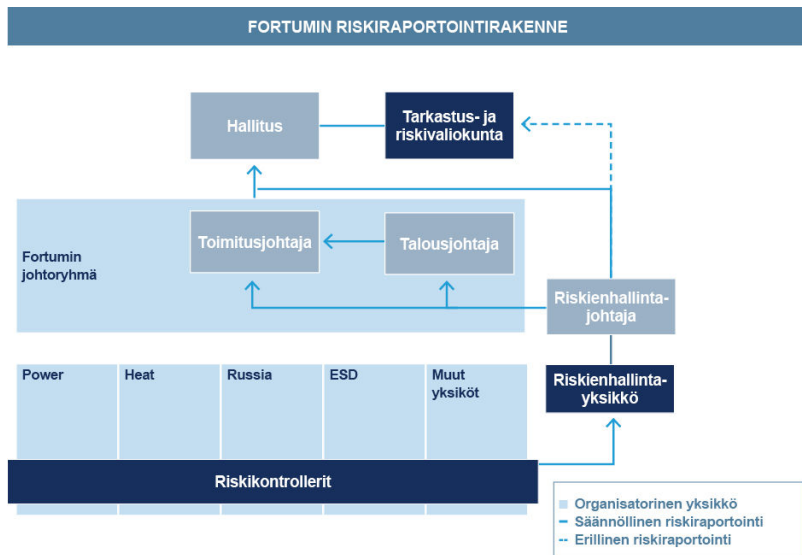
Fortumin hallitus hyväksyy konsernin riskipolitiikan, jossa määritellään riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet ja vastualueet sekä yleinen riskienhallintaprosessi.

Konsernitasolla riskejä hallitaan toimitusjohtajan hyväksymien konserniohjeistuksien mukaisesti – ohjeistukset on laadittu markkina-, vastapuoli-, rahoitus- ja operatiivisille riskeille sekä vakuutuksille. Corporate Treasury vastaa konsernin valuutta-, korko-, likviditeetti- ja jälleenerahoitusriskien hallinnasta sekä vakuutustoiminnosta. Konsernin luotonvalvonta vastaa vastapuoliriskipositioiden konsolidoinnista ja arvioinnista, seuraa vastapuolten luottokelpoisuutta ja hyväksyy vastapuolia koskevat luottoliimit. Konsernin Turvallisuus- ja tietohallintoyksikkö vastaa tietotekniikka- ja tietoturvariskien hallinnasta. Fortumilla on konsernitoimintoja myös henkilöstöhallintoon, lainsäädäntöön ja kestävään kehitykseen liittyvien riskien hallintaa varten.

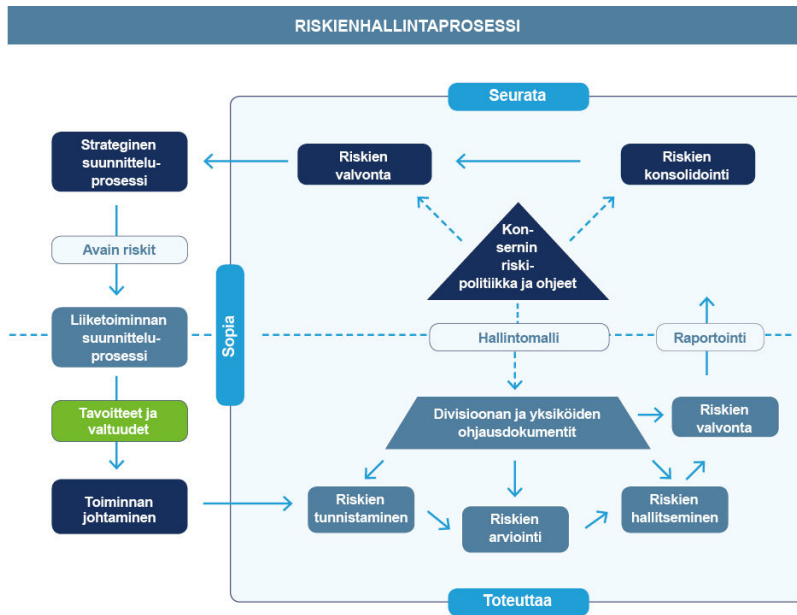
Riskienhallinnan organisaatio

Tarkastus- ja riskivaliokunta valvoo riskienhallintaa konsernissa. Riskienhallintajohtajan johtama liiketoiminta- ja palveluyksiköistä riippumaton konsernin riskienhallintayksikkö raportoi talousjohtajalle ja vastaa riskipositioiden konsolidoinnista ja arvioinnista sekä niiden raportoinnista hallitukselle ja johdolle. Konsernin riskienhallinta myös seuraa riskejä suhteessa toimitusjohtajan hyväksymiin riskinottovaltuuksiin ja raportoi niistä. Pääsääntö on, että riskejä hallinnoidaan niiden alkulähteillä, jollei toisin ole sovittu. Tehtävien eriyttämiseksi divisioonien ja konserniyksiköiden, kuten Treasury yksikkö, riskienvalvontatoiminnot raportoivat riskeistään konsernin riskienhallintayksikölle.

Riskienhallintaprosessi

Riskienhallintaprosessiin kuuluvat riskien tunnistus, arviointi, hallitseminen ja valvonta. Riskien tunnistamisesta ja arvioimisesta vastaavat pääasiassa divisioonat ja konserniyksiköt, jotka noudattavat konsernin ohjeistusta ja konsernin riskienhallinnan hyväksymiä ohjeita ja malleja. Jokainen yksikkö on vastuussa hallinnoimaan riskejä soveltuvin toimenpitein. Hallinnointikeinoja voivat olla yksin tai yhdistelmänä, riskin hallinnointi, siirtäminen tai hyväksyminen.

Riskien kuvaus

Riskien valvonnasta, seurannasta ja raportoinnista huolehtivat divisioonien ja konserniyksiköiden riskienhallintatoiminnot. Raportoinnin tiheys riippuu liiketoiminnan luonteesta ja tarpeesta. Esimerkiksi trading-toiminnasta ja mahdollisista limiittilyityksistä raportoidaan päivittäin, kun taas strategisista ja operatiivisista riskeistä raportoidaan vuotuisen liiketoimintasuunnittelun yhteydessä ja seurataan vähintään neljännesvuosittain johdon toimesta. Konsernin riskienhallinta arvioi rahoitus- ja markkinariskejä koskevia positioita ja raportoi niistä hallitukselle sekä johdolle kuukausittain.

FORTUMIN RISKIKARTTA

Strategiset riskit

Fortumin päivitetty strategia perustuu kolmeen painopistealueeseen, joita ovat:

- Pohjoismaisen liiketoiminnan hyödyntäminen;
- Vakaa, kannattava kasvu Venäjällä ja
- Perusta tulevalle kasvulle.

Investointi-, integraatio- ja projektiriskit

Yhtiön kasvustrategian mukaan Fortum pyrkii laajentumaan erityisesti Venäjällä. Seurauksena käynnissä olevista integraatioista tai muista potentiaalisista kohteista tulevaisuudessa, toiminnassa on riskejä, jotka näkyvät:

- lisähaasteina ylimmälle johdolle, jotka ovat vastuussa jo olemassa olevista toiminnoista
- toiminnan moniulotteisuuden lisääntymisenä, joka asettaa vaatimuksia niin henkilöstölle kuin muille resursseille;
- ylimääräisinä menoerinä ja
- tarpeena houkutellessa ja säilyttää osaava johto ja muu henkilöstö yhtiössä.

Investointihankkeissa Venäjällä, kuten kaikissa muissakin suurissa hankkeissa, on riski myöhästymisestä esimerkiksi uuden kapasiteetin ja verkko-yhteyksien osalta. Investointihankkeisiin liittyvät projektiriskit ovat jatkuvassa seurannassa asiaan keskittyneen tiimin toimesta ja riskit ovat mukana myös johdon raportoinnissa.

Poliittiset ja lainsäädännölliset riskit

Jatkuvaan liiketoimintaan ja kasvumahdollisuuksiin nykyisillä ja potentiaalisilla markkina-alueilla vaikuttavat markkinoiden sääntely ja poliittiset päätökset. Poliittisen ja lainsäädännöllisen ympäristön kehityksellä on merkittävä vaikutus energia-alaan ja sen toimintaedellytyksiin. Siten Fortum on altistunut lainsäädännöllisille riskeille useassa maassa.

Pohjoismaat ja EU

Pohjoismaisten ja Euroopan unionin sähkömarkkinoiden sääntelyn harmonisointi, infrastruktuurin kehitys ja pohjoismaisten sähkömarkkinoiden yhdyntyminen Manner-Euroopan markkinoiden kanssa riippuvat laajasti viranomaisten toimista. Markkinaympäristön ja sääntelyn muutokset voivat vaarantaa sähkömarkkinoiden markkinaehtoisen kehityksen. Fortum tukee markkinavetoista kehitystä ylläpitämällä aktiivista keskustelua kaikkien sidosryhmien kanssa. Tämä tarkoittaa enemmän kilpailua ja riippuvuuksia politiikan yhdenmukaistamisen lisäksi.

Lainsäädännölliset elimet ja kilpailuvirastot tekevät säännöllisesti analyyseja, tutkimuksia ja kyselyitä, jotka voivat johtaa muutoksiin liiketoimintaympäristössä. Esimerkkejä käynnissä olevista keskusteluista, jotka saattavat vaikuttaa negatiivisesti Fortumiin, ovat windfall-verotus, uraanivero Suomessa, ydinvoiman turvallisuuteen liittyvä lainsäädäntö, muutokset sähkön jakeluun liittyvistä säädöksistä ja lainsäädäntöön Suomessa ja Ruotsissa, muutokset kaukolämmön hinnoittelussa ja rahoitusalaan liittyvien säädösten laajentaminen myös hyödykekaupankäynnille. Näiden lisäksi yritysverotuksen muutokset ja EU:n sähkömarkkinamalli tarkoittaen potentiaalista kapasiteettimarkkinaa ovat ajankohtaisia aiheita.

Hallitakseen poliittisia ja lainsäädännöllisiä riskejä ja osallistuakseen ennakoivasti energia-alan toimintaympäristön määrittelyyn, mukaan lukien energiaverotus, Fortum on aktiivisessa ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa niiden toimielinten kanssa, jotka valmistelevat ja toimeenpanevat lakeja ja säädöksiä sekä paikallisilla että EU tasolla.

Venäjä

Kehittyvillä ja kasvavilla markkinoilla, kuten Venäjällä poliittinen, taloudellinen ja sosiaalinen epävarmuus vaikuttaa lainsäädäntöön, talouteen, sosiaalisiin kysymyksiin ja sitä kautta ne voivat olla merkittäviä riskitekijöitä. Talouden laskusuhdanteessa nämä riskit ovat lisääntyneet myös kehittyneissä talouksissa.

OAO Fortumin hankinnan johdosta Fortum omistaa ja operoi lämpö- ja sähkölaitoksia Venäjällä. Markkinoiden vapautuminen on edennyt hyvin, ja sen odotetaan nostavan sähkön hintaa merkittävästi. Merkittävin polttoaine lämmön- ja sähköntuotannossa Venäjällä on kaasu. Kaasun hinta on osaksi säänneltyä ja toimituksissa ollaan riippuvaisia muutamista toimittajista. Tulevat muutokset tässä sääntelyssä saattavat vaikuttaa niin kaasun saatavuuteen kuin hintaan. Tämän lisäksi jos sähkö- ja kaasumarkkinoiden vapautuminen ei ole suhteessa toisiinsa, hinnan muutoksilla saattaa olla merkittävä vaikutus kannattavuuteen. Myös lämpömarkkinan kehitys ja muiden markkinoiden toimiminen yhdessä ovat relevantteja huolia.

Lainsäädäntö ja compliance -riskit

Fortumin toimintaan sovelletaan eri viranomaisten, pörssien sekä muiden sääntelyelinten sääntöjä ja määräyksiä kaikilla markkinoilla, joilla se toimii.

Epäloogisuudet lainsäädännössä ja sen tulkinnassa Venäjällä ja muissa kehittyvissä talouksissa altistavat Fortumin riskille, joka aiheutuu kilpailijoiden, toimittajien tai sopimuskumppanien rikollisista tai hyväksikäyttävistä käytännöistä. Mahdolliset vaikeudet puolustaa tai varmistaa omia oikeuksiaan erilaisissa riitatilanteissa sopimus- ja muiden osapuolten kanssa saattaa vaikuttaa negatiivisesti Fortumin liiketoimintaan Venäjällä esimerkiksi koskien viranomaissäännöksiä liiketoimintaympäristöstä ja markkinasäännöistä. Tämä koskee myös tulevia muutoksia paikallisessa sääntelyssä ja lainsäädännössä.

Fortumilla on tiukat sisäiset markkinakäyttäytymissäännöt ja -menettelyt, joilla estetään esimerkiksi julkistamattoman tiedon käyttöä. Tehtävien eriyttämisen ja sisäisen valvonnan avulla minimoidaan luvattoman toiminnan mahdollisuuksia.

Kilpailulainsäädännölliset kysymykset ovat tärkeitä Fortumille. Fortum on myös vahvistanut compliance-riskien hallintaa muodostamalla systemaattisen viitekehyksen osaksi operatiivista riskienhallintaa. Tämän prosessin avulla yritetään vähentää myös mahdollisia lahjontaan liittyviä riskejä. Fortum on tämän lisäksi uudistanut Toimintaohjeen ja siihen liittyvän lahjusriskianalyysin korostaakseen liiketoimintaetiikan merkitystä.

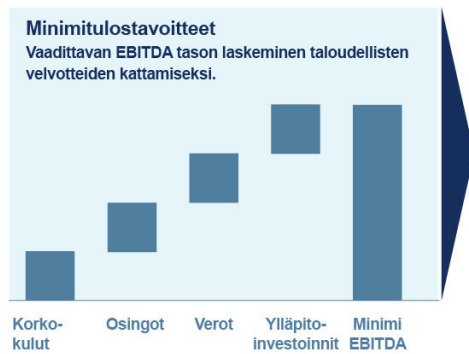
Hyödykemarkkinariskit

Hyödykemarkkinariskit johtuvat sähkön, polttoaineiden ja ympäristöystävällisten tuotteiden markkinahintojen ja volyymien vaihtelusta. Konsernissa käytetään näiden tuotteiden markkinariskien kvantifiointiin useita eri menetelmiä, kuten Profit-at-Risk ja Value-at-Risk-analyyssejä huomioiden tuotteiden keskinäiset riippuvuudet. Lisäksi tehdään stressitestejä, joilla arvioidaan suurten hinnannuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

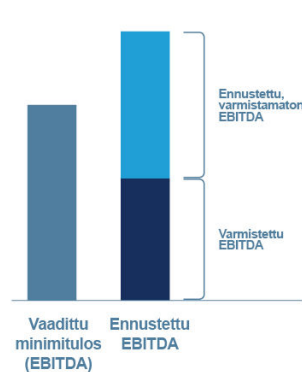
Fortum suojaa osan hyödyke markkinariskeistään konsernin suojaus ohjeistuksen mukaisesti. Riskinottoa rajoittavat riskinottovaltuudet jotka sisältävät volyymi- ja Profit-at-Risk-limiitit sekä stop loss – limiitit. Toimitusjohtaja hyväksyy konsernin minimitulomandaatin jolla varmistetaan Fortumin kyky suoriutua taloudellisista velvollisuuksistaan huonontamatta rahoitusasemaa.

KONSERNINÄKÖKULMA MINIMITULOMANDAATTEIHIN

Taloudelliset velvoitteet

Linjaukset riskienhallinnalle

Fortum harjoittaa rajoitetusti liikevoittoon tähtäävää trading -toimintaa, joka rajoittuu standardisoiuihin tuotteisiin likvideillä markkinapaikoilla. Trading-toimintaan liittyviä riskejä rajoitetaan tiukoilla johdon asettamilla limiiteillä, jotka sisältävät Value-at-Risk ja Stop loss -limiitit. Kaikkia trading -toiminnan riskejä seurataan ja niistä raportoidaan päivittäin.

Konsernin riskienhallintajohtaja on hyväksynyt kaikki uudet tuotteet ja markkinapaikat, joita käytetään suojaustoiminnassa ja kaupankäynnissä.

[Lisätietoa suojausasteista, positioista, herkkyksistä ja avoimista johdannaissopimuksista katso tilinpäätöksen liitetieto 3 Rahoitusriskien hallinta.](#)

Sähkön hinta- ja volyymiriskit

Sähkömarkkinoiden hintakehitys ja volyymimuutokset vaikuttavat pääasiassa Fortumin sähköntuotanto- ja myyntiliiketoimintoihin. Kilpailukykyisillä markkinoilla, kuten pohjoismaissa, hinta määräytyy kysynnän ja tarjonnan mukaan. Lyhyellä aikavälillä sähkön hintaan pohjoismaisilla markkinoilla vaikuttavia tekijöitä ovat vesitilanne, lämpötila, hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnat, polttoaineiden hinta sekä venti- ja tuontitilanne.

Pohjoismaissa sähkön- ja lämmöntuotannon, asiakasmyynnin ja sähkönjakelun volyymit vaihtelevat esimerkiksi vesitilanteen ja lämpötilan muutosten vuoksi. Epävarmuus ydinvoimavolyymeissa on kasvanut viime vuosina johtuen venyneistä ylläpitoseisokeista ja kapasiteettinostojen myöhästymisistä eteenkin yhteisomisteisissa laitoksissa Ruotsissa.

Sähkön hintariskiltä ja volyymiriskiltä suojaudutaan johdannaissopimuksilla, joista suurin osa on pohjoismaisessa sähköpörssissä, NASDAQ OMX:ssä (Nord Pool) kaupankäynnin kohteena olevia sähköjohdannaissopimuksia. Suojauksien tavoitteena on sähkön

hinnan muutosten vaikutuksien vähentäminen kassavirtaan ja minimitulostavoitteiden takaaminen jotta taloudelliset sitoumukset voidaan kattaa.

Suojausstrategiat tehdään sekä lyhyelle että pitkälle aikavälille joita keskitetty trading -yksikkö toteuttaa valtuuksiensa puitteissa. Suojausstrategioita tehokkuutta tarkistetaan jatkuvasti koska sähkön ja muiden hyödykkeiden markkinahinnat sekä vesitilanne muuttuvat.

Venäjällä sähkön hinta ja kapasiteettimyynnit muodostavat pääasiallisen markkinariskin. Markkinoiden vapautuminen on edennyt suunnitellusti ja sähkön hinta korreloi pitkälti kaasun hinnan kanssa. Suojauksia tehdään pääosin säänneltyjen bilateraalisopimusten avulla. Fortum kartoittaa mahdollisuuksia hyödyntää kehittyvää finanssimarkkinää sähkön hintariskin hallinnassa

Hiilidioksidin päästöoikeuksiin ja muihin ympäristöystävällisiin tuotteisiin liittyvät riskit

Euroopan Unionissa on otettu käyttöön päästökauppajärjestelmä, jolla rajoitetaan hiilidioksidipäästöjen määrää. Päästökauppajärjestelmä lähentää pohjoismaisen markkinan osaksi eurooppalaista markkinää. Tämän lisäksi Ruotsissa, Norjassa ja Puolassa on omat kauppajärjestelmät ympäristöystävällisille tuotteille. Tällaisia kauppajärjestelmiä ei vielä ole Venäjällä. Päästöoikeuksien ja muiden ympäristöystävällisten tuotteiden hintaan vaikuttaa pääasiassa kysynnän ja tarjonnan tasapaino.

Osaan Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta sovelletaan päästökauppajärjestelmän vaatimuksia. Fortum hallinnoi hiilidioksidin päästöoikeuksien hintariskiä käyttämällä hiilidioksidijohdannaisia sekä varmistamalla, että tuotannonsuunnittelussa otetaan huomioon kaikki päästöoikeuksista aiheutuvat kustannukset.

Polttoaineen hinta- ja volyyimirikit

Lämmön- ja sähköntuotanto vaatii polttoaineita, joita ostetaan maailmanlaajuisilta tai paikallisilta markkinoilta. Tärkeimmät konsernin käyttämät polttoaineet ovat uraani, hiili, maakaasu, turve, öljy ja monet biopolttoaineet, kuten puupelletit.

Maailmanlaajuisesti kaupankäynnin kohteena olevilla tuotteilla kuten hiilellä ja öljyllä, hinnan epävarmuus on isoin yksittäinen tekijä. Tuotteiden hintoihin vaikuttaa suuresti kysynnän ja tarjonnan epätasapaino joka voi aiheutua esimerkiksi kasvaneesta kysynnästä kehittyvillä markkinoilla, luonnon katastrofista tai tuotantorajoituksista maissa joissa on poliittisia tai yhteiskunnallisia levottomuuksia. Hyödykkeiden käyttäminen rahoitusinstrumentteina on lisännyt myös hinnan epävarmuutta viime vuosina. Venäjällä pääasiallinen polttoaine sähkön ja lämmön tuotannossa on maakaasu. Maakaasun hinta on osittain säännösteltyä joten hinnan muutoksen vaikutukset ovat rajalliset. Paikallisilla markkinoilla kaupankäynnin kohteena olevilla tuotteilla, kuten biopolttoaineilla, on vähän toimittajia josta muodostuu volyyimiriskiä oikean laadun takaamiseksi.

Polttoaineisiin liittyvä hintariski on rajallinen, koska Fortum voi joustavien tuotantovaihtoehtojensa johdosta käyttää eri polttoaineita vallitsevien markkinaolojen mukaan, ja joissakin tapauksissa tämä riski on siirrettävissä asiakkaalle. Jäljellejääneitä polttoaineiden hintariskejä minimoidaan kiinteähintaisilla ennustettua kulutusta vastaavilla ostoilla. Kiinteähintaiset ostot voivat olla fyysisiä toimituksia, tai ne voivat liittyä markkinariskisuojauksiin.

Rahoitusriskit

Likviditeetti- ja jälleerahoitusriskit

Sähkön ja lämmöntuotanto on pääomavaltaista, ja sen seurauksena konsernilla on säännöllisesti tarvetta hankkia rahoitusta. Edellisen talouskriisin aikana rahoitusmarkkinat (ml. kansainväliset velkamarkkinat) kokivat merkittäviä häiriöitä osaksi puutteellisesta likviditeetistä johtuen. Viimeaikaisen rahoitusongelmat Kreikassa ja muissa Euroopan maissa ovat korostaneet likviditeetti- ja jälleerahoitusriskien hallintatarvetta.

Fortumilla on hajautettu lainasalkku, joka koostuu pääasiassa pitkäaikaisista joukkovelkakirjalainoista mutta myös erilaisista muista pitkän ja lyhyen ajan rahoitusjärjestelyistä eri markkinapaikoilla. Fortum hallitsee likviditeetti- ja jälleenrahoitusriskejä kassavaroilla ja keskeisten yhteistyöpankkien kanssa tehtyjen sitovien valmiusluottosopimusten avulla. Konsernilla on aina oltava käytettävissään käteisvaroja, talletuksia ja nostamattomia sitovia valmiusluottoja tililuotot mukaan lukien riittävästi kattamaan kaikki 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyvät lainat.

Korkoriskit

Fortumin velkasalkku koostuu eripituisista kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista rahoitusvaroista ja korollisesta vieraasta pääomasta. Fortum hallinnoi velkasalkun duraatiota tekemällä erilaisia rahoitussopimuksia sekä korkojohdannaissopimuksia, kuten koronvaihtosopimuksia ja korkoterminisopimuksia (FRA-sopimuksia).

Valuuttariskit

Fortumilla on myös muita kuin euromääräisiä kassavirtoja, varoja ja velkoja. Siten valuuttakurssien muutokset voivat vaikuttaa Fortumin tulokseen ja taseeseen. Fortumin merkittävin valuuttariski liittyy Ruotsin kruunun ja euron väliseen kurssivaihteluun johtuen konsernin laajoista Ruotsin toiminnoista, sekä OAO Fortumin isoon EUR/RUB -translaatoriskiin.

Fortumin valuuttariskit jaetaan transaktioriskeihin (valuuttariskit, jotka liittyvät sellaisiin kassavirtoihin ja tase-eriin, joiden muutokset valuuttakurssien johdosta vaikuttavat tulokseen ja kassavirtoihin) sekä translaatoriskeihin (valuuttariski, joka syntyy, kun ulkomaisten tytäryhtiöiden tulos- ja tase-eriä konsolidoidaan konsernitason tasolla). Transaktioriskin osalta pääperiaate on, että kaikki merkittävät erät suojataan. Translaatoriskiä ei suojata, tai sitä suojataan selektiivisesti.

Vastapuoliriskit

Fortumille aiheutuu vastapuoliin liittyviä riskejä ulkopuolisen osapuolen, asiakkaan, toimittajan, rahoitusinstituution tai kaupankäynnin osapuolen, kanssa solmituista sopimuksista.

Vastapuoliriskit, jotka muodostuvat kaupankäynnin kohteena olevista johdannaissopimuksista, voivat muuttua paljon. Pääosassa johdannaiskauppojen vastapuolena on julkinen pörssi, osassa ulkoinen vastapuoli. Ulkoisten vastapuolien kaupankäynti on rajoitettu luotettaviin vastapuoliin jotka toimivat rahoitus- tai hyödykemarkkinoilla.

Fortumilla on vastapuoliriskiä useissa pankeissa ja rahoituslaitoksissa johtuen likviditeetti- ja jälleenrahoitusvaatimuksista. Vastapuoliriski sisältää myös Venäjän rahoitusmarkkinat joihin Fortum tekee talletuksia ja toimittajat sekä sopimusvastapuolet joille pankit antavat takauksia. Luottokelpoisuutta seurataan jatkuvasti sisäisten ja ulkoisten lähteiden avulla sen varmistamiseksi, että tarvittaessa voidaan ryhtyä toimiin välittömästi.

Fortumin vastapuolet ovat jakautuneet laajasti eri toimialoille, loppukuluttajiin ja maantieteellisille alueille. Vaikka Pohjoismaat muodostavat pääosan vastapuoliriskipositivisista, Venäjä ja Puola ovat kasvaneet merkittävästi uusien hankkeiden myötä. Venäjällä sähkö- ja lämpöasiakkaiden maksuvaikkeudet ovat suuremmat kuin Pohjoismaissa.

Fortum minimoi vastapuoliriskejä niiden tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan suunniteltujen vakiintuneiden rutiinien ja prosessien avulla. Konsernin luottoriskiohjeistuksen mukaan mihinkään sopimussuhteeseen ei tule ryhtyä ilman soveltuva, kohtuullista ja toteuttamiskelpoista luottokelpoisuuden tarkistusta ja luottokelpoisuutta valvotaan käyttämällä sisäisiä ja ulkopuolisia lähteitä sekä tarvittaviin toimenpiteisiin ryhdytään, mikäli luottokelpoisuus muuttuu.

Konsernin luotonvalvonta vastaa tiukkojen rajojen asettamisesta kaikille suuremmille yksittäisille luottoriskeille. Vuosittaisia luottokelpoisuuden tarkistuksia suoritetaan manuaalisesti kaikille suuremmille hyväksytyille riskilimiiteille. Jokainen divisioona ja yksikkö vastaa siitä, että riskit pysyvät hyväksytyjen limiittien rajoissa. Luottoriskejä hallitaan muun muassa käyttämällä lainatakauksia/vastavakuuksia, hallitsemalla maksuehtoja ja sopimuksen voimassaoloaikaa sekä solmimalla netotussopimuksia. Konsernin luotonvalvonta valvoo jatkuvasti luottoriskejä hyväksytyjen riskilimiittien perusteella ja raportoi niistä.

Operatiiviset riskit

Operatiiviset riskit aiheutuvat puutteellisista sisäisistä prosesseista, inhimillisistä virheistä ja laitteisiin tai järjestelmiin liittyvistä toimintahäiriöistä sekä ulkopuolisista tekijöistä. Operatiivisen riskienhallinnan päätavoite on vähentää riskejä selkeästi dokumentoitujen ja automatisoitujen prosessien avulla sekä varmistamalla päätöksenteon ja valvonnan erillään pysyminen. Laatu- ja ympäristöjärjestelmät ovat yksi keino tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Fortumilla on useita sertifikaatteja, esimerkiksi ISO 9001 ja ISO 14001. Järjestelmiin ja laitteisiin liittyviä teknisiä riskejä voimalaitoksilla (ydin-, vesi- ja lämpövoimaloissa) hallinnoidaan ensisijaisesti ylläpitoinvestointien suunnittelulla ja liiketoiminnan jatkuvuus varmistetaan valmius-/varasuunnitelmien avulla.

Konsernin vakuutusohjeistus määrittää miten vakuutettavissa olevia operatiivisia riskejä hallitaan. Vakuutushallinnan tavoitteena on optimoida vahingontorjuntatoimenpiteet, omavastuut ja vakuutusosuja kustannustehokkaasti pitkällä aikavälillä. Fortum on tehnyt koko konsernia koskevia omaisuusvahinkoihin, liiketoiminnan keskeytymiseen ja vastuisiin liittyviä vakuutus sopimuksia.

Vesivoimaan liittyvät riskit

Vesivoimalaitosten operatiiviset riskit voivat johtaa fyysisiin vahinkoihin tai liiketoiminnan keskeytymiseen, tai niistä voi aiheutua kolmansia osapuolia koskevia vastuuvollisuuksia. Fortumilla on pitkän aikavälin suunnitelma jolla kehitetään patojen kunnossapitoa ja jolla taataan sähkön saatavuus myös tulvatilanteissa.

Ruotsissa patovahingoista johtuvat kolmansia osapuolia koskevat vastuuvollisuudet ovat yksin laitoksen omistajan vastuulla. Fortumilla on yhdessä muiden vesivoimantuottajien kanssa yhteinen patovahinkovakuutusjärjestelmä, joka kattaa patovahinkovastuut enintään 9 000 miljoonan Ruotsin kruunun arvosta.

Ydinvoimariskit

Fortum omistaa Loviisan ydinvoimalan, ja sillä on lisäksi vähemmistöosakkuuksia yhdessä suomalaisessa ja kahdessa ruotsalaisessa ydinvoimayhtiössä. Loviisan voimalaitoksen ydinturvallisuuden arviointi ja kehittäminen on jatkuva prosessi, jota Suomen Säteilyturvakeskus (STUK) valvoo.

Suomessa ja Ruotsissa ydinvoimalaitoksen käyttäjä vastaa ydinvoimaonnettomuuksiin liittyvistä vastuuvollisuuksista kolmansia osapuolia kohtaan, ja vastuu on katettava vakuutuksella.

Loviisan ydinvoimalan toiminnasta vastaavana Fortumilla on ydinvastuulain vaatima vastuuvakuutus on 600M SDR. Vastaavankaltaisia vastuuvakuutuksia on myös niissä ydinvoimayhtiöissä, joissa Fortum on vähemmistöosakkaana. Ruotsissa vakuutusmäärät ovat kansallisen lainsäädännön mukaisia.

Sekä Suomessa että Ruotsissa on tehty päätöksiä uudistaa nykyinen ydinvastuulainsäädäntö Pariisin ja Brysselin konventioiden mukaisesti. Uuden lainsäädännön ei oleteta astuvan voimaan vielä 2013 aikana Suomessa ja Ruotsissa. Tämän lakiehdotuksen mukaan muutokset muodostuvat ydinvoimaoperaattoreiden korvausvastuista vahinkotilanteissa; Suomessa EUR 700 miljoonaan ja Ruotsissa EUR 1 200 miljoonaan per vahinko, joka tulee vakuuttaa tai muuten kattaa vakuudella. Tämän lisäksi molemmissa maissa voimalaitosoperaattoreilla tulee olemaan ankara ja rajoittamaton vastuu.

Fortum Loviisan ydinvoimalaitoksen luvanhaltijana on Suomen laidäädännön mukaan teknisesti ja taloudellisesti vastuussa ydinjätehuollon järjestämisestä Loviisan käytönaikana syntyneestä ydinjätteestä. Suomessa ja Ruotsissa Fortum on vastuussa ydinjätehuollon kustannuksista vähemmistöosakkuuksien suhteessa osaomistuskäytöksiltä.

Suomessa ja Ruotsissa ydinjätehuollon tulevaisuuden kustannukset katetaan varoilla valtion ydinjätehuolto rahastosta, johon ydinjätehuoltovelvolliset maksavat vuosittain jätehuoltomaksuja.

Moniesteperiaate ja tiukat turvallisuusmääräykset vaativat että radioaktiiviset materiaalit tulee eristää tehokkaasti ympäristöstä väliaikaisen varastoinnin, pakkaamisen, kuljettamisen ja loppusijoituksen aikana.

Sähkönsiirtoon liittyvät riskit

Sähkönsiirrossa operatiiviset riskit voivat johtaa fyysisiin vahinkoihin tai liiketoiminnan keskeytymiseen, tai niistä voi aiheutua kolmansia osapuolia koskevia vastuuvollisuuksia. Myrskyt ja muut odottamattomat tapahtumat voivat aiheuttaa sähkökatkoja, jotka aiheuttavat korjauskustannuksia ja korvauksia. Vaikka sähkökatkot ovat yleensä lyhyitä, pitkiäkään katkoja ei pystytä estämään kokonaan poikkeustilanteissa. Fortumilla on käytössä kattavat toimintatavat sähkökatkojen pituuden ja vaikutusten minimoimiseksi.

Kestävän kehityksen riskit

Liiketoimintariskien arviointiin liittyy myös kestävän kehityksen riskien arviointi. Konsernin kestävän kehityksen yksikkö arvioi sekä konsernin toimintaan että omaan toimintaansa liittyvät ko. riskit osana vuosisuunnittelua. Divisioonien tehtävänä on arvioida konsernin kestävän kehityksen yksikön tunnistamat riskit omassa vuosisuunnittelussaan ja varautua niiden hallintaan. Divisioonat, joilla on ISO 14001 -sertifiointi, hallitsevat ympäristöriskejään ja valmiuksiaan toimia poikkeus- ja hätätilanteissa standardin vaatimusten mukaisesti.

Sähkön- ja lämmöntuotannossa ja sähkönjakelussa käytetään, säilytetään ja kuljetetaan aineita ja materiaaleja, jotka ovat ympäristölle haitallisia varomattomasti käsiteltynä. Laitosten käyttö ja huolto altistavat henkilöstön potentiaalisille turvallisuusriskeille. Tästä syystä tuotantoon ja toimitusketjuun liittyvien riskien hallinnassa kiinnitetään erityisesti huomiota kestävään kehitykseen ja yrityksiltä edellytettävän vastuullisen toiminnan vaatimuksiin.

Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä (EHS) arvioidaan säännöllisesti sisäisin ja ulkoisin tarkastuksin ja riskikartoituksin, ja korjaavia ja ehkäiseviä toimia käynnistetään tarvittaessa. Investointeihin liittyviä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä arvioidaan järjestelmällisesti Fortumin investointien arviointi- ja hyväksymismenettelyn mukaisesti. Ympäristöriskejä ja vastuita arvioidaan suhteessa tehtyihin toimenpiteisiin ja tarvittavia varauksia tulevaisuuden kustannuksista on tehty.

Tietotekniikka- ja tietoturvariskit

Tietoturvariskien valvonta on keskitetty konsernin turvallisuus- ja tietohallintoyksikköön. Divisioonat ja konserniyksiköt vastaavat liiketoimintakohtaisten riskien hallinnasta. Konserniohjeistukset määrittelevät menettelytavat tietotekniikkaan ja tietoturvakysymyksiin liittyvien riskien vähentämiseksi ja hallitsemiseksi. Päätaavoite on varmistaa tietojärjestelmien hyvä käytettävyys ja nopea käyttöön palauttaminen ongelmatilanteissa. Fortumin tietohallinto tunnistaa tietohallintoa uhkaavat operatiiviset riskit ja korjaavat toimenpiteet määritetään sen mukaan. Fortumin IT laitteistot ja ohjelmistot ovat alttiita tietoverkkohyökkäyksille kuin minkä tahansa yhtiön ottaen kuitenkin huomioon yrityksen koko ja liiketoiminnan moniuloitteisuuden. Konsernin tietohallinta, jota johtaa konsernin tietohallintojohtaja (CIO), koordinoi näiden riskien hallitsemista ja vastaa samalla tietohallinta-arkkitehtuurista ja -strategiasta.

Fortumin osake ja osakkeenomistajat

Fortum Oyj:n osake on ollut listattuna NASDAQ OMX Helsinki Oy:n pörssissä 18. joulukuuta 1998 lähtien. Kaupankäyntitunnus on FUM1V. Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään. Euroclear Finland Oy myös ylläpitää Fortum Oyj:n virallista osakerekisteriä.

Osakekohtaiset tunnusluvut

Euroa	2012	2011	2010
Tulos/osake	1,59	1,99	1,46
Kassavirta/osake	1,56	1,82	1,62
Oma pääoma/osake	11,49	10,84	9,24
Osinko/osake	1,00 ¹⁾	1,00	1,00
Osinko/osakekohtainen tulos, %	62,9 ¹⁾	50,3	68,5
Efekttiivinen osinkotuotto, %	7,1 ¹⁾	6,1	4,4

¹⁾ Hallituksen esitys yhtiökokoukselle 9.4.2013

Kaikki osakekohtaiset tunnusluvut vuosilta 1998 - 2012 löytyvät tilinpäätöksen osiosta Tunnusluvut.

Osakekurssin kehitys ja kaupankäyntivolyymit

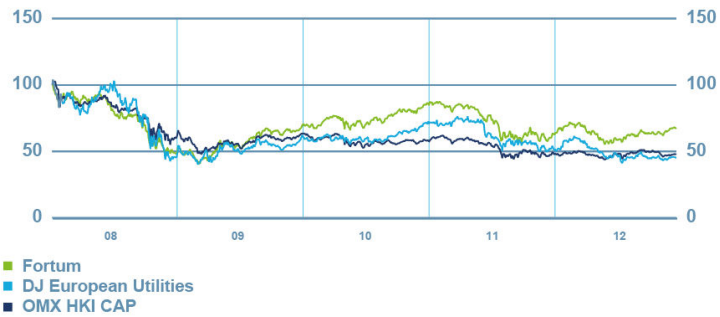
Fortumin osakkeen suhteellinen kehitys on viitenä viimeisenä vuonna ollut eurooppalaisen verrokkiryhmän tasolla. Fortumin osakkeen arvo on laskenut noin 55 % viidessä vuodessa. Samaan aikaan eurooppalaisten sähköyhtiöiden indeksi (DJ European Utilities) on laskenut 52 %. Samalla ajanjaksolla NASDAQ Helsinki Cap yleisindeksi on laskenut 33 %.

Vuoden 2012 aikana Fortumin osakekurssi laski noin 14 %, kun samaan aikaan eurooppalaisten sähköyhtiöiden indeksi aleni noin 1 % ja NASDAQ Helsinki Cap yleisindeksi nousi 10 %.

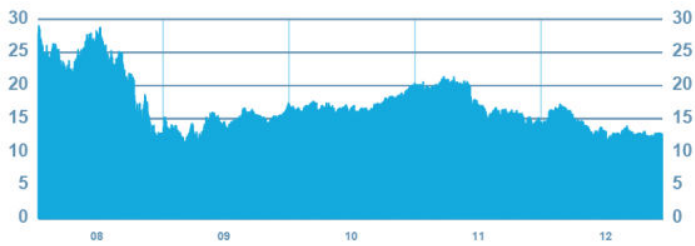
Vuonna 2012 osakevaihto oli yhteensä 494,8 miljoonaa osaketta (2011: 524,9) arvoltaan 7 749 miljoonaa euroa. Fortumin osakkeen korkein hinta NASDAQ OMX Helsingissä vuonna 2012 oli 19,36 euroa, alin 12,81 euroa ja osakkeen vaihdolla painotettu keskihinta oli 15,65 euroa. Vuoden viimeisen päivän päätöskurssi oli 14,15 euroa (2011: 16,49). Fortumin markkina-arvo vuoden viimeisen päivän päätöskurssin mukaan laskettuna oli 12 570 miljoonaa euroa (2011: 14 649).

Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla; esimerkiksi Boat-, BATS-, Chi-X- ja Turquoise-markkinoilla; sekä OTC-markkinoilla. Vuonna 2012 kaikkien osakkeiden vaihto, ensisijainen markkinapaikka mukaan lukien 1 097 miljoonaa osaketta (2011: 1 058) arvoltaan noin 17 292 miljoonaa euroa (2011: 21 093). Vuonna 2012 noin 55 % (2011: 50 %) Fortum Oyj:n osakkeiden vaihdosta käytiin vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla.

OSAKEKURSSIEN KEHITYS 2008–2012, INDEKSI 100=2.1.2008

MARKKINA-ARVO 2008–2012, mrd. euroa

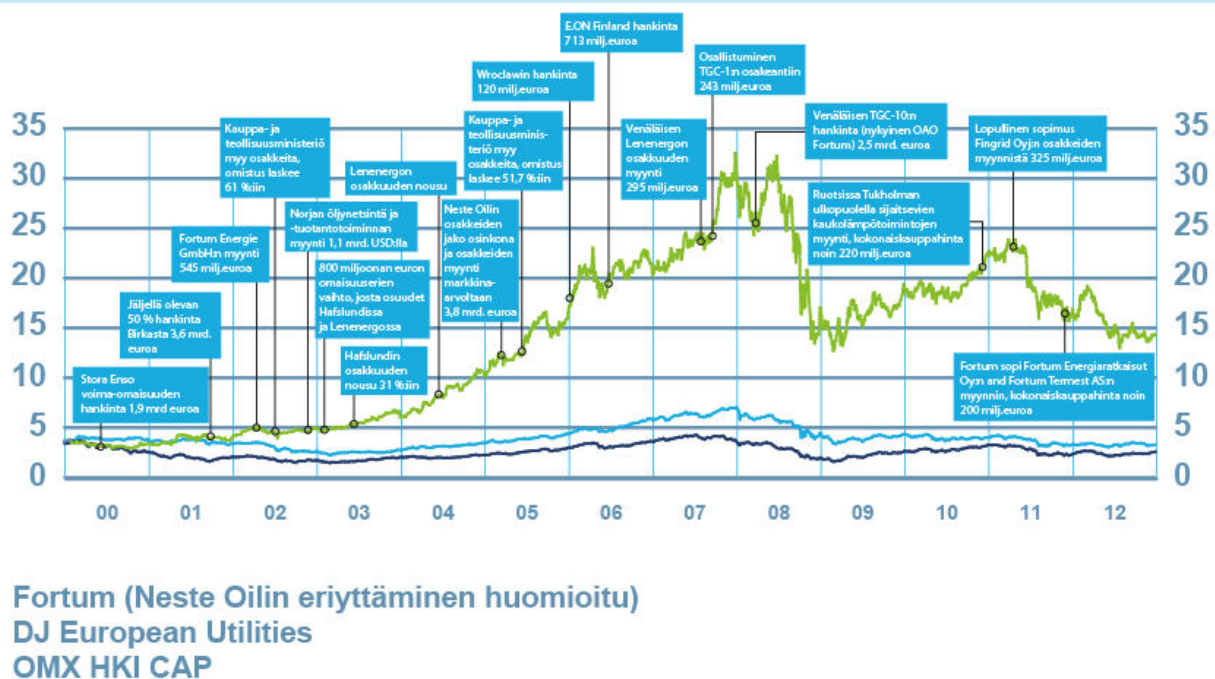
OSAKKEIDEN VAIHTO 2008–2012

Omistaja-arvo

Fortum on jatkanut rakenteellista ja operatiivista kehitystä strategiansa mukaisesti. Vuodesta 2000 alkaen Fortum on tehnyt yrityshankintoja 11 miljardilla eurolla ja myynyt omaisuutta 8 miljardilla eurolla. Vuodesta 2000 alkaen osakekurssi on noussut noin 290 %.

OSAKKEEN KURSSIKEHITYS, euroa

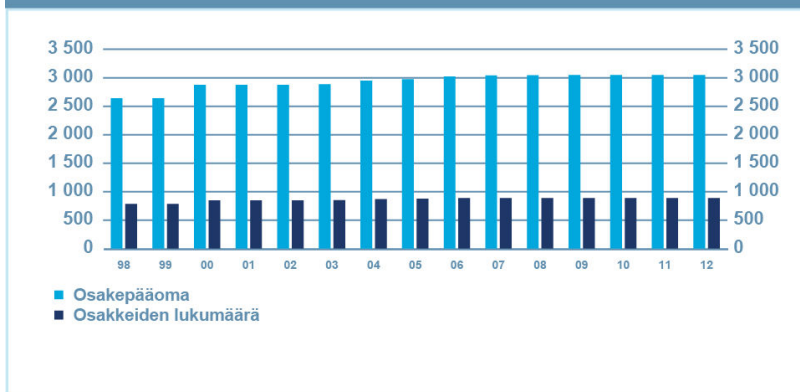

Osakepääoma

Fortum Oyj:llä on yksi osakesarja. Vuoden 2012 lopussa osakkeita oli laskettu liikkeelle kaikkiaan 888 367 045 kappaletta. Osakkeen nimellisarvo on 3,40 euroa osakkeelta. Osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon. Vuoden 2012 lopussa Fortum Oyj:n kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin rekisteröity osakepääoma oli 3 046 185 953,00 euroa.

Rekisteröity osakepääoma ylittää liikkeelle laskettujen osakkeiden kokonaisnimellisarvon johtuen yhtiön omien osakkeiden mitätöimisestä vuosina 2006 ja 2007 (yhteensä 7 570 000 osaketta). Osakkeiden mitätöinti ei ole pienentänyt osakepääomaa.

OSAKEPÄÄOMA 1998–2012

Osakepääoma 1998 – 2012

	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma, euroa
Yhtiön perustaminen 7.2.1998	500 000	1 681 879
Uusmerkintä vuonna 1998	782 282 635	2 631 409 886
Henkilöstöanti vuonna 1998	2 000 000	6 727 516
31.12.1998	784 782 635	2 639 819 282
31.12.1999	784 782 635	2 639 819 282
Rahastoanti vuonna 2000	-	28 441 677
Uusmerkintä vuonna 2000	60 825 940	206 808 196
31.12.2000	845 608 575	2 875 069 155
31.12.2001	845 608 575	2 875 069 155
Merkinnät vuonna 2002		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	148 380	504 492
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	3 000	10 200
31.12.2002	845 759 955	2 875 583 847
Merkinnät vuonna 2003		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	159 520	542 368
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	2 913 000	9 904 200
31.12.2003	848 832 475	2 886 030 415
Merkinnät vuonna 2004		
- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	4 560 730	15 506 482
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	7 154 000	24 323 600
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	6 536 700	22 224 780
31.12.2004	867 083 905	2 948 085 277

Merkinnät vuonna 2005

- merkitty henkilöstön optiolainan 1999 perusteella	1 284 370	4 366 858
- merkitty johdon optiojärjestelyn 1999 perusteella	1 698 000	5 773 200
- merkitty optio-ohjelman 2001A perusteella	1 636 350	5 563 590
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	3 591 400	12 210 760
31.12.2005	875 294 025	2 975 999 685

Merkinnät vuonna 2006

- merkitty optio-ohjelman 2001A perusteella	3 026 200	10 289 080
- merkitty optio-ohjelman 2001B perusteella	5 360 133	18 224 452
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	516 800	1 757 120
- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	4 856 488	16 512 059
Mitätöidyt omat osakkeet	-1 660 000	-
31.12.2006	887 393 646	3 022 782 396

Merkinnät vuonna 2007

- merkitty optio-ohjelman 2001A perusteella	274 920	934 728
- merkitty optio-ohjelman 2001B perusteella	1 339 867	4 555 548
- merkitty optio-ohjelman 2002A perusteella	122 100	415 140
- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	3 462 525	11 772 585
Mitätöidyt omat osakkeet	-5 910 000	-
31.12.2007	886 683 058	3 040 460 397

Merkinnät vuonna 2008

- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	955 022	3 247 075
31.12.2008	887 638 080	3 043 707 472

Merkinnät vuonna 2009

- merkitty optio-ohjelman 2002B perusteella	728 965	2 478 481
31.12.2009	888 367 045	3 046 185 953

31.12.2010**888 367 045****3 046 185 953****31.12.2011****888 367 045****3 046 185 953****31.12.2012****888 367 045****3 046 185 953**

Osakkeenomistajat

Vuoden 2012 lopussa Suomen valtion omistusosuus Fortumista oli 50,8 %. Suomen Eduskunta on valtuuttanut hallituksen vähentämään Suomen Valtion omistusta Fortumissa siten, että omistus ei laske alle 50,1 % osakepääomasta ja äänivallasta.

Hallintarekisteröityjen ja suorien ulkomaisten osakkeenomistajien osuus oli 25,4 % (2011: 28,3 %).

Osakkeenomistajat 31.12.2012

Osakkeenomistaja	Osakkeiden lukumäärä	Osuus %
Suomen valtio	450 932 988	50,76 %
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	12 115 079	1,36 %
Varma Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö	7 624 300	0,86 %
Valtion eläkerahasto	7 260 000	0,82 %
Kansaneläkelaitos	7 195 896	0,81 %
Kurikan kaupunki	6 203 500	0,70 %
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	4 954 834	0,56 %
Kuntien eläkevakuutus	2 963 601	0,33 %
Schweizer Nationalbank	2 602 177	0,29 %
Folketrygdfondet	2 388 800	0,27 %
Nordea Fennia sijoitusrahasto	2 280 000	0,26 %
OP-Delta sijoitusrahasto	2 240 000	0,25 %
Svenska litteratursällskapet i Finland	2 195 400	0,25 %
Keskinäinen vakuutusyhtiö Eläke-Fennia	2 194 707	0,25 %
Hallintarekisteröidyt ja suora ulkomainen omistus	225 330 292	25,36 %
Muut osakkeenomistajat yhteensä	149 885 471	16,87 %
Osakkeiden lukumäärä yhteensä	888 367 045	100,00 %

Osakasryhmän mukaan	% osakkeiden lukumäärästä
Suomalaiset osakkeenomistajat	
Liikeryitykset	2,22
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	3,61
Julkisyhteisöt	56,95
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2,02
Kotitaloudet	9,84
Ulkomaiset osakkeenomistajat	25,36
Yhteensä	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen 31.12.2012

Osakkeita	Osakkeen- omistajien lukumäärä	% osakkeen- omistajista	Osak- keiden lukumäärä	% osak- keiden luku- määrästä
1-100	31 318	25,16	1 873 571	0,21 %
101-500	50 877	40,88	13 628 606	1,53 %
501-1.000	21 260	17,08	15 510 601	1,75 %
1.001-10.000	19 662	15,80	49 939 459	5,62 %
10.001-100.000	1 195	0,96	28 831 603	3,25 %
100.001-1.000.000	110	0,09	32 002 122	3,60 %
1.000.001-10.000.000	27	0,02	69 805 315	7,86 %
yli 10.000.000	2	0,00	463 048 067	52,12 %
	124 451	100,00	674 639 344	75,94 %
Rekisteröimättömät/selvittämättä olleet kaupat 31.12.			75 696	0,01 %
Hallintarekisteröidyt osakkeet			213 652 005	24,5 %
Yhteensä			888 367 045	100,00 %

Johdon osakeomistus 31. joulukuuta 2012

Vuoden 2012 lopussa toimitusjohtaja ja muut Fortumin johtoryhmän jäsenet omistivat 268 992 osaketta (2011: 253 276) edustaen noin 0,03 % yhtiön osakkeista.

Lisätietoa toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten osakeomistuksista ja kannustinohjelmista on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 14 Henkilöstökulut.

Yhtiökokouksen 2012 antamat valtuudet

Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optiolainojen liikkeelle laskemiseksi tai uusien osakkeiden liikkeelle laskemiseksi tai omien osakkeiden oston.

Osinko

Osinkopolitiikka

Fortumin osinkopolitiikan mukaisesti yhtiö pyrkii maksamaan osinkoa keskimäärin 50 - 60 % tuloksestaan.

Osingonjakoehdotus

Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2012 olivat 4 561 649 150,11 euroa. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia.

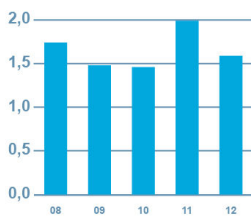
Fortum Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2012 osinkoa 1,00 euroa osaketta kohti eli 30.1.2013 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella yhteensä noin 888 miljoonaa euroa. Yhtiökokous pidetään 9.4.2013 kello 14.00 alkaen Finlandia-talolla Helsingissä.

Fortumin toiminta pääomamarkkinoilla vuonna 2012

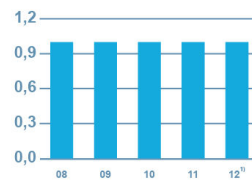
Fortumin sijoittajasuhdetoiminta kattaa osake- ja korkomarkkinat ja sen tavoitteena on varmistaa yhtiön osakkeiden täysi ja käypä arvostus, pääsy rahoituslähteisiin sekä joukkovelkakirjojen vakaa hinnoittelu. Pääasiassa Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa olevia sijoittajia ja analyytikkoja tavataan säännöllisesti.

Vuonna 2012 Fortum järjesti noin 200 yksityis- ja ryhmätapaamista ammattimaisten osakesijoittajien kanssa sekä ylläpiti jatkuvaa yhteyttä investointipankkien ja arvopaperinvälitysliikkeiden osakeanalyttikoihin. Vuoden aikana sijoittajasuhdetoiminnon edustajat ja ylin johto pitivät noin 10 esitelmää sijoittajakonferensseissa, joita järjestettiin Skandinaviassa ja Isossa-Britanniassa.

TULOS/OSAKE, euroa

OSINKO/OSAKE, euroa

ⁿ Hallituksen ehdotus huhtikuun 2013 yhtiökokoukselle.

Tunnusluvut

Taloudelliset tunnusluvut

Lataa Excel

Fortum Oyj tytäryhtiöineen (yhdessä Fortum-konserni) on Pohjoismaiden, Venäjän ja Itämeren alueiden johtavia energiayhtiöitä. Fortumin liiketoimintaan kuuluvat sähkön- ja lämmöntuotanto, myynti ja jakelu, voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitopalvelut sekä energiaan liittyvät muut palvelut. Neste Oil oli 31.3.2005 asti osa Fortum-konsernia, kunnes varsinainen yhtiökokous teki lopullisen päätöksen eriyttää öljyliiketoiminta jakamalla noin 85 % Neste Oilin osakkeista osinkona. Loput noin 15 % osakkeista myytiin sijoittajille huhtikuussa 2005.

Öljyliiketoiminta on esitetty luovutettuna toimintona vuosina 2004 ja 2005.

Vuodesta 2005 Fortum on soveltanut vuositilinpäätöksessään ja osavuositarkastuksissaan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS). Tilikauden 2005 vuosikertomukseen sisältyi yksi vertailuvuosi, 2004, jota koskevat tiedot oikaistiin IFRS:n mukaisiksi. Vuosien 1998-2003 tietoja ei ole oikaistu, vaan ne esitetään Suomen kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti (Finnish Accounting Standards, FAS).

milj. euroa tai kuten merkitty	FAS						IFRS										Muutos 12/11, %
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
Liikevaihto Fortum yhteensä	8 494	8 232	10 614	10 410	11 148	11 392	11 659	5 918	4 491	4 479	5 636	5 435	6 296	6 161	6 159	-0	
Jatkuvien toimintojen liikevaihto							3 835	3 877	4 491	4 479	5 636	5 435	6 296	6 161	6 159	-0	
Käyttökate (=EBITDA) Fortum yhteensä ¹⁾	1 049	1 192	1 431	1 501	1 952	1 917	2 443	2 307	1 884	2 298	2 478	2 292	2 271	3 008	2 525	-16	
Jatkuvien toimintojen käyttökate							1 583	1 754	1 884	2 298	2 478	2 292	2 271	3 008	2 525	-16	
Jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen käyttökate								1 741	1 866	2 015	2 360	2 398	2 396	2 374	2 403	1	
Liikevoitto Fortum yhteensä	586	705	906	914	1 289	1 420	1 916	1 864	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708	2 402	1 861	-23	
- % liikevaihdosta	6,9	8,6	8,5	8,8	11,6	12,5	16,4	31,5	32,4	41,2	34,8	32,8	27,1	39,0	30,2		
Jatkuvien toimintojen liikevoitto							1 195	1 347	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708	2 402	1 861	-23	
- % liikevaihdosta							31,2	34,7	32,4	41,2	34,8	32,8	27,1	39,0	30,2		

milj. euroa tai kuten merkitty	FAS						IFRS										Muutos 12/11, %
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
Jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen liikevoitto							1 148	1 334	1 437	1 564	1 845	1 888	1 833	1 802	1 739	-3	
Voitto ennen veroja Fortum yhteensä	363	954	623	702	1 008	1 184	1 700	1 776	1 421	1 934	1 850	1 636	1 615	2 228	1 575	-29	
- % liikevaihdosta	4,3	11,6	5,9	6,7	9,0	10,4	14,6	30,0	31,6	43,2	32,8	30,1	25,7	36,2	25,6		
Jatkuvien toimintojen voitto ennen veroja							962	1 267	1 421	1 934	1 850	1 636	1 615	2 228	1 575	-29	
- % liikevaihdosta							25,1	32,7	31,6	43,2	32,8	30,1	25,7	36,2	25,6		
Jatkuvien toimintojen tilikauden voitto							703	936	1 120	1 608	1 596	1 351	1 354	1 862	1 503	-19	
- josta emoyhtiön omistajien osuus							670	884	1 071	1 552	1 542	1 312	1 300	1 769	1 409	-20	
Sijoitettu pääoma Fortum yhteensä	8 647	9 425	11 365	11 032	13 765	12 704	12 890	11 357	12 663	13 544	15 911	15 350	16 124	17 931	19 598	9	
Jatkuvien toimintojen sijoitettu pääoma							10 739	11 357	12 663	13 544	15 911	15 350	16 124	17 931	19 598	9	
Korollinen nettovelka	3 898	3 818	4 626	3 674	5 848	5 626	5 095	3 158	4 345	4 466	6 179	5 969	6 826	7 023	7 814	11	
Investoinnit ja brutto-sijoitukset osakkeisiin Fortum yhteensä	1 702	1 059	3 131	713	4 381	1 136	830	578	1 395	972	2 624	929	1 249	1 482	1 574	6	
- % liikevaihdosta	20,0	12,9	29,5	6,8	39,3	10,0	7,1	9,8	31,1	21,7	46,6	17,1	19,8	24,1	25,6		
Jatkuvien toimintojen investoinnit ja brutto-sijoitukset osakkeisiin							514	479	1 395	972	2 624	929	1 249	1 482	1 574	6	
Jatkuvien toimintojen investoinnit							335	346	485	655	1 108	862	1 222	1 408	1 558	11	
Liiketoiminnan rahavirta Fortum yhteensä	793	524	424	1 145	1 351	1 577	1 758	1 404	1 151	1 670	2 002	2 264	1 437	1 613	1 382	-14	
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan rahavirta							1 232	1 271	1 151	1 670	2 002	2 264	1 437	1 613	1 382	-14	

milj. euroa tai kuten merkitty	FAS						IFRS										Muutos 12/11, %
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
Sijoitetun pääoman tuotto Fortum yhteensä, %	7,7	8,4	9,4	8,7	11,1	11,4	15,8	16,6	13,4	16,5	15,0	12,1	11,6	14,8	10,0		
Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %							11,4	13,5	13,4	16,5	15,0	12,1	11,6	14,8	10,0		
Oman pääoman tuotto Fortum yhteensä, %	5,7	7,7	8,6	8,3	10,5	12,3	18,2	18,7	14,4	19,1	18,7	16,0	15,7	19,7	14,3		
Jatkuvien toimintojen oman pääoman tuotto, % ²⁾								13,5	14,4	19,1	18,7	16,0	15,7	19,7	14,3		
Korkokate	2,6	3,4	3,7	4,3	4,7	5,8	8,0	11,6	11,5	12,8	9,4	12,4	13,7	10,5	7,5		
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot											8,6	10,3	10,0	8,5	5,7		
Rahavirta ennen käyttöpää- oman muutosta/ korollinen nettovelka, %	17,9	14,3	19,9	28,8	21,6	26,1	36,4	43,2	30,6	36,3	34,1	37,6	20,5	21,5	19,9		
Velkaantumis- aste, % ³⁾	93	79	73	54	80	85	67	43	53	52	73	70	78	69	72		
Nettovelka / Käyttökate	3,7	3,2	3,2	2,4	3,0	2,9	2,1	1,4	2,3	1,9	2,5	2,6	3,0	2,3	3,1		
Nettovelka / Jatkuvien toimintojen käyttökate							-	1,8	2,3	1,9	2,5	2,6	3,0	2,3	3,1		
Vertailukelpoinen nettovelka / Jatkuvien toimintojen käyttökate							-	1,8	2,3	1,9	2,5	2,6	3,0	2,3	3,3		
Omavaraisuus- aste, %	36	39	43	48	41	40	44	49	48	49	41	43	40	44	44		

milj. euroa tai kuten merkitty	FAS						IFRS										Muutos 12/11, %
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
Osingot, milj. euroa ⁴⁾	99	141	194	220	262	357	506	987	1,122	1,198	888	888	888	888	888 ⁵⁾	0	
Jatkuvien toimintojen osingot								511	650	683							
Lisäosingot vuonna 2006 ja 2007 / luovutetut toiminnot vuonna 2005								476	472	515							
Tutkimus- ja kehittämismenot	92	72	58	53	33	35	26	14	17	21	27	30	30	38	41	8	
- % liikevaihdosta	1,1	0,9	0,5	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,7		
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä Fortum yhteensä	19 003	17 461	16 220	14 803	14 053	13 343	12 859	10 026	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156	11 010	10 600		
Jatkuvien toimintojen henkilöstön keskimääräinen lukumäärä							8 592	8 939	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156	11 010	10 600		

¹⁾ Käyttökate (=EBITDA) on määritelty seuraavasti: jatkuvien toimintojen liikevoittoon on lisätty poistot ja arvonalentumiset. Suomen kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten (FAS) mukaisesti osuus osakkuusyritysten tuloksesta sisältyy liikevoittoon. Vuosien 1998-2003 FAS:n mukaisesti lasketussa käyttökatteessa osuutta osakkuusyritysten tuloksesta ei ole huomioitu.

²⁾ Vuoden 2005 jatkuvien toimintojen oman pääoman tuotto on laskettu perustuen jatkuvien toimintojen tilikauden voittoon jaettuna oman pääoman yhteissummalla kauden päättyessä. Luovutettujen toimintojen tilikauden voitto on vähennetty oman pääoman kokonaismäärästä 31.12.2005.

³⁾ Velkaantumisasaste on määritelty seuraavasti: korolliset nettovelat jaetaan oman pääoman yhteismäärällä. Vuosina 2000-2002 määräysvallattomien omistajien osuuteen sisältyi Fortum Capital Ltd:n liikkeeseen laskemat etuosakkeet määrältään 1,2 miljardia euroa, joihin liittyi kiinteää 6,7 %:n osinkotuotto.

⁴⁾ Rahaosingon lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeista osinkona vuonna 2005.

⁵⁾ Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle 9.4.2013.

Tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty tunnuslukujen jälkeen.

Osakekohtaiset tunnusluvut

[Lataa Excel](#)

euroa tai kuten merkitty	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	FAS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	IFRS	Muutos
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	12/11,	%
Tulos / osake, Fortum yhteensä	0,27	0,41	0,55	0,57	0,79	0,91	1,48	1,55	1,22	1,74	1,74	1,48	1,46	1,99	1,59	-20	
Jatkuvien toimintojen tulos / osake	-	-	-	-	-	-	0,79	1,01	1,22	1,74	1,74	1,48	1,46	1,99	1,59	-20	
Luovutettujen toimintojen tulos / osake	-	-	-	-	-	-	0,69	0,54	-	-	-	-	-	-	-	-	
Laimennettu tulos / osake, Fortum yhteensä	-	-	0,55	0,57	0,78	0,90	1,46	1,53	1,21	1,74	1,74	1,48	1,46	1,99	1,59	-20	
Laimennettu jatkuvien toimintojen tulos / osake	-	-	-	-	-	-	0,78	1,00	1,21	1,74	1,74	1,48	1,46	1,99	1,59	-20	
Laimennettu luovutettujen toimintojen tulos / osake	-	-	-	-	-	-	0,68	0,53	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rahavirta / osake, Fortum yhteensä	1,01	0,67	0,54	1,43	1,60	1,86	2,06	1,61	1,31	1,88	2,26	2,55	1,62	1,82	1,56	-14	
Jatkuvien toimintojen rahavirta / osake	-	-	-	-	-	-	1,44	1,46	1,31	1,88	2,26	2,55	1,62	1,82	1,56	-14	
Oma pääoma / osake	5,06	6,00	6,32	6,49	6,97	7,55	8,65	8,17	8,91	9,43	8,96	9,04	9,24	10,84	11,49	6	

euroa tai kuten merkitty	FAS						IFRS										Muutos 12/11, %
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012		
Osinko / osake, Fortum yhteensä ¹⁾	0,13	0,18	0,23	0,26	0,31	0,42	0,58	1,12	1,26	1,35	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00 ²⁾	0	
Jatkuvien toimintojen osinko / osake	-	-	-	-	-	-	-	0,58	0,73	0,77	-	-	-	-	-	-	
Lisäosinko / osake 2006 ja 2007 / luovutet- tujen toimintojen osinko / osake 2005	-	-	-	-	-	-	-	0,54	0,53	0,58	-	-	-	-	-	-	
Osinko / osakekoh- tainen tulos, Fortum yhteensä, %	46,3	43,4	41,9	45,6	39,2	46,2	39,2	72,3	103,3 ⁴⁾	77,6 ⁴⁾	57,5	67,6	68,5	50,3	62,9 ²⁾		
Osinko / osakekoh- tainen tulos, jatkuvat toiminnot, %	-	-	-	-	-	-	-	57,4 ³⁾	59,8 ⁴⁾	44,3 ⁴⁾	-	-	-	-	-		
Osinko / osakekohtainen tulos, lisäosinko 2006 ja 2007 / luovutetut toiminnot 2005, %	-	-	-	-	-	-	-	100 ³⁾	43,4 ⁴⁾	33,3 ⁴⁾	-	-	-	-	-		
Efektiivinen osinkotuotto, %	2,5	4,0	5,3	5,5	5,0	5,1	4,3	7,1	5,8	4,4	6,6	5,3	4,4	6,1	7,1 ²⁾		
Hinta/voitto- suhde (P/E- luku)	18,5	10,9	7,9	8,3	7,9	9,0	9,2	10,2	17,7	17,7	8,8	12,8	15,4	8,3	8,9		
Osakkeen kurssi- kehitys																	
Kauden lopussa	5,03	4,50	4,35	4,75	6,25	8,18	13,62	15,84	21,56	30,81	15,23	18,97	22,53	16,49	14,15		
Keski- kurssi	5,66	4,76	4,18	4,79	5,87	6,94	10,29	13,87	20,39	23,57	24,79	15,91	19,05	19,77	15,66		
Alin kurssi	4,86	4,24	3,50	4,05	4,75	5,66	7,45	10,45	15,71	20,01	12,77	12,60	17,18	15,53	12,81		
Ylin kurssi	6,05	5,80	4,94	5,70	6,52	8,75	13,99	16,90	23,48	31,44	33,00	19,20	22,69	24,09	19,36		
Osake- kannan markkina-arvo kauden lopussa, milj. euroa	3 949	3 532	3 456	4 017	5 286	6 943	11 810	13 865	19 132	27 319	13 519	16 852	20 015	14 649	12 570		

euroa tai kuten merkitty	FAS 1998	FAS 1999	FAS 2000	FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	IFRS 2004	IFRS 2005	IFRS 2006	IFRS 2007	IFRS 2008	IFRS 2009	IFRS 2010	IFRS 2011	IFRS 2012	Muutos 12/11, %
Osakkeiden vaihdon kehitys ⁵⁾																
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	17 643	112 398	93 900	134 499	251 216	270 278	478 832	900 347	830 764	787 380	628 155	580 899	493 375	524 858	494 765	
Osuus osakekan- nasta, %	2,2	14,3	11,9	16,8	29,7	31,9	59,2	103,2	94,3	88,5	70,8	65,4	55,5	59,1	55,7	
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	784 783	784 783	845 609	845 609	845 776	849 813	867 084	875 294	887 394	886 683	887 638	888 367	888 367	888 367	888 367	
Osakkeiden määrä ilman omia osakkeita, 1 000 osaketta	N/A	N/A	794 571	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	
Osakkeiden keskimää- räinen lukumäärä, 1 000 osaketta	784 783	784 783	787 223	798 346	845 642	846 831	852 625	872 613	881 194	889 997	887 256	888 230	888 367	888 367	888 367	
Laimennettu osakkeiden keskimää- räinen lukumäärä, 1 000 osaketta	-	-	787 223	798 308	851 482	858 732	861 772	887 653	886 929	891 395	887 839	888 230	888 367	888 367	888 367	

¹⁾ Käteisosingon lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeista osinkona vuonna 2005.

²⁾ Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle 9.4.2013.

³⁾ Vuoden 2005 jatkuvien ja luovutettujen toimintojen osinko per osakekohtaiset tulokset on laskettu perustuen vastaaviin jatkuvien ja luovutettujen toimintojen osakekohtaisiin tuloksiin.

⁴⁾ 2006 ja 2007 osinkojen osinko/osakekohtainen tulos -tunnusluvut perustuvat koko konsernin osakekohtaiseen tulokseen.

⁵⁾ Taulukon 'osakkeiden vaihdon kehitys' -luvut sisältävät NASDAQ OMX Helsingin osakkeiden vaihdon. Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla; esimerkiksi Boat-, BATS-, Chi-X- ja Turquoise-markkinoilla; sekä OTC-markkinoilla. Vuonna 2012 kaikkien osakkeiden vaihto, ensisijainen markkinapaikka mukaan lukien 1 097 miljoonaa osaketta (2011: 1 058) arvoltaan noin 17 292 miljoonaa euroa (2011: 21 093). Vuonna 2012 noin 55 % (2011: 50 %) Fortum Oyj:n osakkeiden vaihdosta käytiin vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla.

Vuosien 1998-2003 tietoja ei ole oikaistu, vaan ne esitetään Suomen kirjanpito- ja tilinpäätössäännösten mukaisesti (Finnish Accounting Standards, FAS).

[Katso Tunnuslukujen laskentakaavat.](#)

Toiminnalliset tunnusluvut, volyymit

[Lataa Excel](#)

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Fortumin koko sähkön- ja lämmöntuotanto EU-maissa ja Norjassa										
Sähköntuotanto	TWh	55,5	52,3	54,4	52,2	52,6	49,3	53,7	55,3	53,9
Lämmöntuotanto	TWh	25,4	25,1	25,8	26,1	25,0	23,2	26,1	22,0	18,5
Fortumin koko sähkön- ja lämmöntuotanto Venäjällä										
Sähköntuotanto	TWh	-	-	-	-	11,6	16,0	16,1	17,4	19,2
Lämmöntuotanto	TWh	-	-	-	-	15,3	25,6	26,0	25,4	24,8
Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa energialähteittäin										
Vesivoima	TWh	19,1	21,2	19,8	20,0	22,9	22,1	22,0	21,0	25,2
Ydinvoima	TWh	25,8	25,8	24,4	24,9	23,7	21,4	22,0	24,9	23,4
Lämpövoima	TWh	9,5	4,2	9,0	6,2	5,0	4,6	8,3	7,2	3,0
Yhteensä	TWh	54,4	51,2	53,2	51,1	51,6	48,1	52,3	53,1	51,6
Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa energialähteittäin										
Vesivoima	%	35	42	37	39	44	46	42	40	49
Ydinvoima	%	47	50	46	49	46	44	42	47	45
Lämpövoima	%	18	8	17	12	10	10	16	13	6
Yhteensä	%	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sähkötuotantokapasiteetti divisioonittain										
Power	MW		10 003	9 540	9 560	9 575	9 709	9 728	9 752	9 702
Heat	MW		1 278	1 373	1 360	1 213	1 446	1 600	1 670	1 569
Russia	MW		-	-	-	2 785	2 785	2 785	3 404	3 404
Yhteensä	MW		11 281	10 913	10 920	13 573	13 940	14 113	14 826	14 675
Lämmöntuotantokapasiteetti divisioonittain										
Power	MW		250	250	250	250	250	250	250	250
Heat	MW		9 757	10 633	10 973	10 218	10 284	10 448	10 375	8 785
Russia	MW		-	-	-	13 796	13 796	13 796	14 107	13 396
Yhteensä	MW		10 007	10 883	11 223	24 264	24 330	24 494	24 732	22 431

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Fortumin koko sähkön- ja lämmönmyynti EU-maissa ja Norjassa										
Sähkönmyynti	milj. euroa	2 017	2 002	2 437	2 370	2 959	2 802	3 110	2 868	2 700
Lämmönmyynti	milj. euroa	809	867	1 014	1 096	1 157	1 095	1 309	1 278	1 201
Fortumin koko sähkön- ja lämmönmyynti Venäjällä										
Sähkönmyynti	milj. euroa	-	-	-	-	332	390	505	590	713
Lämmönmyynti	milj. euroa	-	-	-	-	141	219	287	324	300
Fortumin koko sähkönmyynti alueittain										
Suomi	TWh	31,1	26,0	29,6	29,0	28,7	26,1	30,7	24,6	21,6
Ruotsi	TWh	27,6	30,4	28,5	27,6	28,5	26,9	28,3	29,4	30,1
Venäjä	TWh	-	-	-	-	14,8	19,5	18,7	20,2	23,3
Muut maat	TWh	3,6	3,3	3,5	3,1	3,0	3,2	3,2	3,6	3,8
Yhteensä	TWh	62,3	59,7	61,6	59,7	75,0	75,7	80,9	77,8	78,8
Fortumin koko lämmönmyynti alueittain										
Suomi	TWh	10,5	9,8	10,7	11,1	10,8	8,0	9,6	8,5	5,8
Venäjä	TWh	-	-	-	-	15,3	25,6	26,8	26,7	26,4
Ruotsi	TWh	9,6	9,5	9,3	9,2	9,1	9,8	10,9	8,5	8,5
Puola	TWh	0,4	1,1	3,6	3,5	3,6	3,7	4,0	4,3	4,3
Muut maat	TWh	3,3	3,4	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6	3,4	2,9
Yhteensä	TWh	23,8	23,8	26,8	27,1	42,2	50,6	54,9	51,4	47,9
Sähkönsiirto jakeluverkoissa										
Suomi	TWh	6,2	6,3	7,7	9,2	9,3	9,4	10,0	9,5	9,8
Ruotsi	TWh	14,2	14,4	14,4	14,3	14,0	14,0	15,2	14,2	14,4
Norja	TWh	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,5	2,3	2,4
Viro	TWh	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,0
Yhteensä	TWh	22,7	23,1	24,6	26,0	25,8	25,9	27,9	26,1	26,6

Toiminnalliset tunnusluvut, segmentit

Lataa Excel

Vuodesta 2005 Fortum on soveltanut vuositilinpäätöksessään ja osavuositarkastuksissaan kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS). Tilikauden 2005 vuosikertomukseen sisältyi yksi vertailuvuosi, 2004, jota koskevat tiedot oikaistiin IFRS:n mukaisiksi. Segmenttitiedot esitetään vain IFRS-perusteisesti vertailun mahdollistamiseksi, koska IFRS-siirtymässä raportoivat segmentit määriteltiin uudelleen ja segmenttiraportointi sinänsä arvioitiin uudelleen.

Venäläisen OAO Fortumin hankinnan jälkeen Fortum teki muutoksia segmenttirakenteeseensa vuoden 2008 aikana. Vuosien 2004–2007 vertailutiedot on muutettu vastaamaan uutta segmenttirakennetta.

Lokakuussa 2009 Fortum uudelleenorganisoii liiketoimintarakenteensa neljään liiketoimintadivisioonaan ja neljään esikuntatoimintoon. Muutoksen tavoitteena oli parantaa organisaation tehokkuutta ja selkeyttä tulosvastaavuutta ja samalla yksinkertaistaa sen rakennetta. Uudet divisioonat ovat Power, Heat, Russia sekä Electricity Solutions and Distribution. Electricity Solutions and Distribution-divisioona (ESD) muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta, Distributionista ja Electricity Salesista (aikaisemmin Markets). IFRS:n mukaan raportoitavat segmentit on nimetty vastaavasti.

Uudelleenorganisoinnilla ei ollut vaikutusta Fortumin ulkoisen raportoinnin rakenteeseen, sillä raportoitavat segmentit ovat pysyneet samoina. Muutoksella on kuitenkin ollut pieniä vaikutuksia segmenttien sisältöön 1.1.2010 alkaen. Muutos on myös vaikuttanut vuoden 2009 lukuihin. Muutokset liittyvät lähinnä Power-divisioonan Power Solutions-liiketoiminta-alueen osittaiseen siirtoon Russia- ja Heat-divisiooniin.

Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi.

Liikevaihto segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	2 084	2 058	2 439	2 350	2 892	2 531	2 702	2 481	2 415
- josta sisäistä	128	-97	-133	323	0	254	-281	-24	296
Heat	1 025	1 063	1 268	1 356	1 466	1 399	1 770	1 737	1 628
- josta sisäistä	49	-12	-32	38	0	23	-8	8	18
Russia	-	-	-	-	489	632	804	920	1 030
- josta sisäistä	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Distribution	707	707	753	769	789	800	963	973	1 070
- josta sisäistä	10	-8	8	9	10	13	18	15	37
Electricity Sales	1 387	1 365	1 912	1 683	1 922	1 449	1 798	900	722
- josta sisäistä	92	-101	149	155	177	67	158	95	55
Muut	90	91	78	81	83	71	51	108	137
- josta sisäistä	93	-63	62	72	82	-5	169	115	-66
Eliminoinnit	-1 458	-1 407	-1 959	-1 760	-2 005	-1 447	-1 792	-958	-843
Yhteensä	3 835	3 877	4 491	4 479	5 636	5 435	6 296	6 161	6 159

Vertailukelpoinen liiketulos segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	730	854	985	1 095	1 528	1 454	1 298	1 201	1 144
Heat	207	253	253	290	250	231	275	278	266
Russia	-	-	-	-	-92	-20	8	74	68
Distribution	240	244	250	231	248	262	307	295	317
Electricity Sales	23	30	-4	-1	-33	22	11	27	38
Muut	-52	-47	-47	-51	-56	-61	-66	-73	-94
Vertailukelpoinen liikevoitto	1 148	1 334	1 437	1 564	1 845	1 888	1 833	1 802	1 739
Kertaluonteiset erät	18	30	61	250	85	29	93	284	155
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	29	-17	-43	33	33	-135	-218	316	-33
Liikevoitto	1 195	1 347	1 455	1 847	1 963	1 782	1 708	2 402	1 861

Vertailukelpoinen käyttökate segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	834	966	1 093	1 198	1 625	1 547	1 398	1 310	1 258
Heat	331	376	397	453	419	393	462	471	476
Russia	-	-	-	-	-25	55	94	148	189
Distribution	373	389	397	393	413	426	485	482	526
Electricity Sales	39	45	15	10	-26	28	13	29	39
Muut	-41	-35	-36	-39	-46	-51	-56	-66	-85
Yhteensä	1 536	1 741	1 866	2 015	2 360	2 398	2 396	2 374	2 403

Poistot ja arvonalentumiset segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	104	112	108	103	97	93	100	109	114
Heat	124	123	144	163	169	162	187	193	210
Russia	-	-	-	-	67	75	86	108	121
Distribution	133	145	147	162	165	164	178	187	209
Electricity Sales	16	15	19	11	7	6	2	2	1
Muut	11	12	11	12	10	10	10	7	9
Yhteensä	388	407	429	451	515	510	563	606	664

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	-21	-21	-9	-23	26	-35	-25	3	-12
Heat	15	11	23	24	12	30	31	19	20
Russia	-	-	-	-	19	20	8	30	27
Distribution	16	20	15	18	16	10	19	14	8
Electricity Sales	0	1	1	0	5	0	1	2	0
Muut	2	44	39	222	48	-4	28	23	-22
Yhteensä	12	55	69	241	126	21	62	91	21

Investoinnit käyttöomaisuuteen segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	84	83	95	93	134	96	97	131	190
Heat	123	124	184	309	408	358	304	297	464
Russia	-	-	-	-	256	215	599	670	568
Distribution	106	115	183	236	296	188	213	289	324
Electricity Sales	10	10	8	3	3	1	0	5	1
Muut	12	14	15	14	11	4	9	16	11
Yhteensä	335	346	485	655	1 108	862	1 222	1 408	1 558

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	23	45	5	52	0	57	25	17	-
Heat	53	87	589	18	23	1	1	32	10
Russia	103	2	140	245	1 492	3	-	24	-
Distribution	0	-	130	1	0	5	0	-	-
Electricity Sales	0	-	6	0	0	-	-	-	-
Muut	0	-	40	1	1	1	1	1	6
Yhteensä	179	134	910	317	1 516	67	27	74	16

Bruttodivestoinnit osakkeisiin segmenteittäin, milj. euroa	2009	2010	2011	2012
Power	10	0	3	102
Heat	1	52	203	269
Russia	-	43	23	-
Distribution	1	46	323	37
Electricity Sales	-	-	16	2
Muut	2	6	0	0
Yhteensä	14	147	568	410

Sidottu pääoma segmenteittäin, milj. euroa	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	5 804	5 493	5 690	5 599	5 331	5 494	5 806	6 247	6 454
Heat	2 440	2 551	3 407	3 507	3 468	3 787	4 182	4 191	4 335
Russia	151	153	294	456	2 205	2 260	2 817	3 273	3 846
Distribution	3 091	3 021	3 412	3 239	3 032	3 299	3 683	3 589	3 911
Electricity Sales	194	228	176	247	188	125	210	11	59
Muut	220	447	835	1 237	796	382	29	208	237
Yhteensä	11 900	11 893	13 814	14 285	15 020	15 347	16 727	17 519	18 842

Sidotun pääoman tuotto segmenteittäin, %	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	12,6	14,3	17,5	19,2	29,6	24,5	19,5	24,6	18,4
Heat	9,8	11,6	9,6	9,3	8,9	7,9	8,4	9,9	8,5
Russia	-	-	-	66,3	3,7	0,0	2,4	3,5	3,0
Distribution	8,1	8,8	8,4	7,7	8,1	8,7	9,7	13,7	9,0
Electricity Sales	25,2	17,4	-1,6	6,9	-14,0	28,9	38,4	4,2	118,0

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto segmenteittäin, %									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	12,0	14,9	17,4	18,9	28,0	26,4	22,3	19,9	18,2
Heat	9,3	11,0	9,2	9,2	7,3	7,6	7,7	7,4	6,8
Russia	-	-	-	0	-3,8	0,0	0,7	3,5	2,7
Distribution	8,3	8,6	8,3	7,6	8,2	8,6	9,3	8,6	8,7
Electricity Sales	17,1	16,4	-0,8	-0,6	-15,3	18,6	9,3	33,5	148,4

Henkilöstö keskimäärin									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Power	4 588	4 374	4 147	3 475	3 591	2 068	1 891	1 873	1 896
Heat	1 605	2 186	2 345	2 302	2 422	2 652	2 482	2 682	2 354
Russia	-	-	-	-	5 566	6 170	4 555	4 436	4 301
Distribution	995	1 008	983	1 060	1 222	1 166	1 098	902	873
Electricity Sales	682	745	825	936	766	629	538	510	515
Muut	722	626	610	531	510	593	592	607	661
Yhteensä	8 592	8 939	8 910	8 304	14 077	13 278	11 156	11 010	10 600

Tunnuslukujen laskentakaavat

[Lataa Excel](#)

Käyttökate (=EBITDA)	=	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset
Vertailukelpoinen käyttökate (=EBITDA)	=	Käyttökate (=EBITDA) - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät - tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen nettovaikutus
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	=	Kertaluonteiset erät + muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Vertailukelpoinen liikevoitto	=	Liikevoitto - kertaluonteiset erät - muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Kertaluonteiset erät	=	Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	=	Sisältää ne tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat rahoitusinstrumentit, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaisesti suojauslaskentaa sekä IFRIC tulkinna nro 5 mukaisen vaikutuksen, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa.
Kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta (FFO)	=	Liiketoiminnan kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta
Investoinnit	=	Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoituneet korkokulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassa olevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassa olevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassa olevien

		liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.	
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	=	Investoinnit tytäryritysosakkeisiin, osakkuusyrittösakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin sijoituksiin. Investoitujen tytäryritysosakkeiden hankintahintaan on lisätty hankittavan yhtiön nettovelka.	
Oman pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}} \times 100$	x 100
Sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Voitto ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$	x 100
Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Jatkuvien toimintojen voitto ennen veroja + jatkuvien toimintojen korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Jatkuvien toimintojen sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$	x 100
Sidotun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$	x 100
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta (IAS 39 oikaistu sekä pois lukien merkittävimmät myyntivoitot ja -tappiot)}}{\text{Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$	x 100
Sijoitettu pääoma	=	Taseen loppusumma - korottomat velat - laskennallinen verovelka - varaukset	
Sidottu pääoma	=	Korottomat varat + Ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä eritä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien johdannaissopimusten käypien arvojen muutoksista)	
Vertailukelpoinen sidottu pääoma	=	Sidottu pääoma oikaistuna niillä korottomilla varoilla ja veloilla, jotka aiheutuvat niistä tulevaisuuden kassavirtaa suojaavista johdannaissopimuksista, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa	
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat - rahat ja pankkisaamiset	
Velkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$	x 100
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma sisältäen määräysvallattomat omistajat}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$	x 100
Nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset}}$	
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Vertailukelpoinen käyttökate (=EBITDA)}}$	

Jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Jatkuvien toimintojen liikevoitto} + \text{jatkuvien toimintojen poistot ja arvonalentumiset}}$	
Vertailukelpoinen jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Vertailukelpoinen jatkuvien toimintojen käyttökate (=EBITDA)}}$	
Korkokate	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$	
Korkokate sisältäen aktivoidut vieraan pääoman menot	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut} - \text{aktivoidut vieraan pääoman menot}}$	
Henkilöstö keskimäärin			Perustuu koko raportointikauden kuukausittaisiin keskiarvoihin
Tulos/osake (EPS)	=	$\frac{\text{Kauden voitto} - \text{määräysvallattomat omistajat}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$	
Kassavirta/osake	=	$\frac{\text{Liiketoiminnan kassavirta}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$	
Oma pääoma/osake	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$	
Osinko/osakekohtainen tulos, %	=	$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Tulos/osake (EPS)}} \times 100$	
Jatkuvien toimintojen osinko/osakekohtainen tulos, %	=	$\frac{\text{Jatkuvien toimintojen osinko/osake}}{\text{Jatkuvien toimintojen tulos/osake (EPS)}} \times 100$	
Efekttiivinen osinkotuotto, %	=	$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}} \times 100$	
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	=	$\frac{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Tulos/osake}}$	
Keskikurssi	=	$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä}}$	
Osakekannan markkina-arvo	=		Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi
Osakkeiden vaihdon kehitys	=		Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä sekä sen prosentuaalinen osuus osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä tilikauden aikana

Tilinpäätös

Konsernitilinpäätös

Konsernin tuloslaskelma

[Lataa Excel](#)

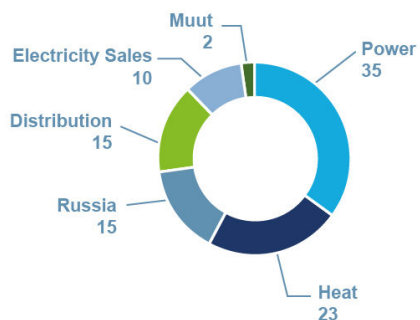
milj. euroa	Liite	2012	2011
Liikevaihto	5	6 159	6 161
Muut tuotot	11	109	91
Materiaalit ja palvelut	12	-2 548	-2 566
Henkilöstökulut	14	-556	-529
Poistot ja arvonalentumiset	5, 15	-664	-606
Muut kulut	13	-761	-749
Vertailukelpoinen liikevoitto	5	1 739	1 802
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	6, 7	122	600
Liikevoitto	5	1 861	2 402
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	5, 24	21	91
Korkokulut	16	-300	-284
Korkotuotot	16	54	56
Johdannaisten käypien arvojen muutokset	7, 16	-23	5
Muut rahoituserät - netto	16	-38	-42
Rahoitustuotot ja -kulut	16	-307	-265
Voitto ennen veroja		1 575	2 228
Tuloverot	17	-72	-366
Tilikauden voitto		1 503	1 862
Jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		1 409	1 769
Määräysvallattomille omistajille		94	93
		1 503	1 862
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)	18		
Laimentamaton		1,59	1,99
Laimennettu		1,59	1,99

1	milj. euroa	2012	2011
	Vertailukelpoinen liikevoitto	1 739	1 802
	Kertaluonteiset erät (myyntivoitot)	155	284
	Tulevaisuuden rahavirtoja suojaavien johdannaisten käyvänarvon muutokset	-2	344
	Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	-31	-28
	Liikevoitto	1 861	2 402

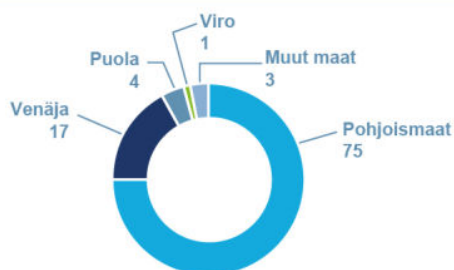
2 Tuloksen heikentymiseen vaikutti pääosin Hafslund ASA ja TGC-1.

3 Positiivinen kertaluonteinen vaikutus Ruotsin verokannan muutoksesta, 26,3 %:ista 22 %:iin.

LIKEVAIHTO SEGMENTEITTÄIN, %

LIKEVAIHTO KOHDEMAITAIN, %

Konsernin laaja tuloslaskelma

Lataa Excel

Muut laajan tuloksen erät ovat tuotto- ja kulueriä, joita ei kirjata tulosvaikutteisesti, vaan ne kirjataan omaan pääomaan. Tällaisia ovat realisoitumattomat erät, kuten voitot ja tappiot kassavirtasuojauksissa käytettävien rahoitusinstrumenttien arvostamisesta käypään arvoon. Tulosvaikutus näistä eristä kirjataan, kun suojattu erä vaikuttaa tuloslaskelmaan. Laajan tuloksen eriin sisältyy myös myytävissä olevien rahoitusvarojen arvostamisesta johtuvat voitot ja tappiot, osakkuusyhtiöiden laajan tuloksen erät sekä muuntoerot.

milj. euroa	2012	2011
Tilikauden voitto	1 503	1 862
Muut laajan tuloksen erät		
Kassavirran suojaukset		
Käyvän arvon muutokset	15	299 ¹
Siirrot tuloslaskelmaan	-152	480
Siirrot vaihto-omaisuuteen / aineellisiin hyödykkeisiin	-5	-23
Verot	33	-195
Nettosijoitusten suojaus		
Käyvän arvon muutokset	0	2
Verot	0	0
Myytävissä olevat rahoitusvarat		
Käyvän arvon muutokset	0	-1
Muuntoerot	207	-75 ²
Osuus osakkuusyritysten muista laajan tuloksen eristä	-23	2
Muut muutokset	0	3
Muut laajan tuloksen erät, verojen jälkeen	75	492
Laaja tulos yhteensä	1 578	2 354
Laajan tuloksen jakautuminen		
Emoyhtiön omistajille	1 466	2 255
Määräysvallattomille omistajille	112	99
	1 578	2 354

1 Kassavirtasuojauksien käyvän arvon muutokset liittyvät lähinnä sähkön hinnan suojaamiseen. Kun sähkön hinta on korkeampi (alhaisempi) kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on negatiivinen (positiivinen).

2 Muuntoerot ulkomaisten tytäryhtiöiden muuntamisesta euroiksi (lähinnä SEK, NOK ja RUB).

Konsernin tase

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Liite	31.12.2012	31.12.2011
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	22	442	433
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	23	16 497	15 234
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	24	2 019	2 019
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	34	678	653
Varat etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	36	54	60
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	25	71	69
Laskennalliset verosaamiset	33	148	150
Johdannaisinstrumentit	3	451	396
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	26	1 384	1 196
Pitkäaikaiset varat yhteensä		21 744	20 210
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	27	428	528
Johdannaisinstrumentit	3	223	326
Myyntisaamiset ja muut saamiset	28	1 270	1 020
Rahat ja pankkisaamiset	29	963	731
Myyttävänä olevat omaisuuserät ¹⁾	9	-	183
Lyhytaikaiset varat yhteensä		2 884	2 788
Varat yhteensä		24 628	22 998

milj. euroa	Liite	31.12.2012	31.12.2011
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	30	3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73
Kertyneet voittovarot		7 013	6 318
Muut oman pääoman erät		73	195
Yhteensä		10 205	9 632
Määräysvallattomat omistajat	31	616	529
Oma pääoma yhteensä		10 821	10 161
VELAT			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	32	7 699	6 845
Johdannaisinstrumentit	3	182	192
Laskennalliset verovelat	33	1 893	2 013
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	34	678	653
Muut varaukset	35	207	205
Eläkevaraukset	36	27	26
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	37	472	465
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		11 158	10 399
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	32	1 078	925
Johdannaisinstrumentit	3	264	219
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	38	1 307	1 265
Myytäväinä oleviin omaisuuseriin liittyvät velat	9	-	29
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		2 649	2 438
Vieras pääoma yhteensä		13 807	12 837
Oma pääoma ja velat yhteensä		24 628	22 998

¹⁾ Myytävänä olevat omaisuuserät 31.12.2011 sisältää kassavaroja 16 miljoonaa euroa.

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Liite	Osake- pää- oma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarat		Muut oman pääoman erät			Emo- yhtiön omistajat	Määräys- vallattomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
				Kertyneet voitto- varat	Muunto- erot	Kassa- virta- suo- laajan tuloksen erät	Muut laajan tuloksen erät	Muut osakkuus- erät yrityksissä			
Oma pääoma 31.12.2011		3 046	73	6 670	-352	136	-2	61	9 632	529	10 161
Kauden tulos				1 409					1 409	94	1 503
Muuntoerot					179	4		3	186	21	207
Kauden muut laajan tuloksen erät						-106		-23	-129	-3	-132
Laaja tulos yhteensä				1 409	179	-102	0	-20	1 466	112	1 578
Osingonjako	19			-888					-888		-888
Osingonjako määräysvallattomille omistajille									0	-26	-26
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä	8								0	2	2
Muut muutokset				-5					-5	-1	-6
Oma pääoma 31.12.2012		3 046	73	7 186	-173	34	-2	41	10 205	616	10 821
Oma pääoma 31.12.2010		3 046	73	5 726	-278	-419	0	62	8 210	532	8 742
Kauden tulos				1 769					1 769	93	1 862
Muuntoerot					-74				-74		-74
Kauden muut laajan tuloksen erät				6		555		-1	560	6	566
Laaja tulos yhteensä				1 775	-74	555	0	-1	2 255	99	2 354
Osingonjako	19			-888					-888		-888
Osingonjako määräysvallattomille omistajille										-21	-21
Muutokset yrityshankintojen yhteydessä	8			54			-2		52	-81	-29
Muut muutokset				3					3		3
Oma pääoma 31.12.2011		3 046	73	6 670	-352	136	-2	61	9 632	529	10 161

Muuntoerot

Ulkomaisten tytäryhtiöiden tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskipäiväkurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan. Muuntoerot vaikuttivat emoyhtiön omistajille kuuluvaan osuuteen omasta pääomasta 186 miljoonaa euroa vuoden 2012 aikana (2011: -74) sisältäen Venäjän ruplan sekä Ruotsin ja Norjan kruunujen nettovaikutuksen yhteensä 173 miljoonaa (2011: -63).

[Lisätietoja käytetyistä kursseista liitetiedossa 10 Valuuttakurssit sekä valuuttariskistä liitetiedossa 3.7 Korkoriski ja valuuttariski.](#)

Kassavirtasuojaukset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojauksien käyvän arvon muutoksista oli -102 miljoonaa euroa vuoden 2012 aikana (2011: 555), ja se liittyi lähinnä sähkön hinnan suojaamiseen. Kun sähkön hinta on alhaisempi/korkeampi kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on positiivinen/negatiivinen.

Määräysvallattomien omistajien osuus

Olenneimmat muutokset määräysvallattomien omistajien osuudessa aiheutuivat osingonjaosta määräysvallattomille omistajille -26 miljoonaa euroa (2011: -21) sekä vuoden 2011 aikana tapahtuneesta OAO Fortumin osakkeiden lisähankinnasta.

Konsernin rahavirtalaskelma

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Liite	2012	2011
Liiketoiminnan rahavirta			
Kauden voitto		1 503	1 862
Oikaisuerät:			
Verot		72	366
Rahoitustuotot- ja kulut		307	265
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta		-21	-91
Poistot ja arvonalentumiset		664	606
Liikevoitto ennen poistoja (käyttökate)		2 525	3 008
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua		-181	-726 ¹
Saadut korot		59	59
Maksetut korot		-352	-298
Saadut osingot		45	108
Toteutuneet kurssierot ja muut rahoituserät		-274	-245 ²
Maksetut välittömät verot		-269	-394
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta		1 553	1 512
Käyttöpääoman muutos		-171	101
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		1 382	1 613
Investointien rahavirta			
Investoinnit käyttöomaisuuteen	5, 22, 23	-1 422	-1 285 ³
Hankitut osakkeet		-14	-62
Käyttöomaisuuden myynnit		13	15
Myydyt osakkeet		239	492
Tulot myytyjen yhtiöiden korollisista saamisista		181	89
Osakaslainat osakkuusyrietyksille		-138	-109
Muiden sijoitusten muutos		13	35
Investointien rahavirta yhteensä		-1 128	-825
Rahavirta ennen rahoitusta		254	788
Rahoituksen rahavirta			
Pitkäaikaisten velkojen nostot		1 375	951
Pitkäaikaisten velkojen lyhennykset		-669	-365
Lyhytaikaisten velkojen muutos		168	-278
Osingonjako emoyhtiön omistajille	19	-888	-888
Muut rahoituserät		-33	-10
Rahoituksen rahavirta yhteensä		-47	-590
Laskelman mukainen rahojen ja pankkisaamisten muutos		207	198
Rahat ja pankkisaamiset 1.1.		747	556
Rahojen ja pankkisaamisten kurssimuutokset		9	-7
Rahat ja pankkisaamiset 31.12.*)	29	963	747

*) Rahat ja pankkisaamiset vuoden 2012 lopussa sisältää 0 miljoonaa euroa (2011 : 16) rahaa ja pankkitalletuksia, jotka esitetään taseen myytävänä olevissa omaisuuserissä.

- 1 Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua sisältää pääasiassa johdannaisten realisoitumattomat käyvän arvon muutokset 3 miljoonaa euroa (2011: -358) sekä liiketoiminnan rahavirrasta oikaistut myyntivoitot -155 miljoonaa euroa (2011: -285). Käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynneistä saadut rahavirrat, 252 miljoonaa euroa (2011: 507), esitetään kokonaisuudessaan investointien rahavirrassa.
- 2 Sisältää -268 miljoonaa euroa toteutuneita valuuttakurssivoittoja ja -tappioita (2011: -239), jotka aiheutuvat taseen valuuttapositiona suojaavista valuuttatermiineistä, jotka liittyvät pääasiassa Fortumin ruotsalaisten tytäryritysten Ruotsin kruunumääräiseen rahoitukseen sekä siihen, että konsernin pääasiallinen ulkoinen rahoitus on euroissa. Toteutuneet kurssierot johtuvat valuuttatermiineistä, joilla suojataan sisäisiä lainoja. Suurin osa näistä termiineistä eräännyy 12 kk sisällä.
- 3 Maksamattomat investoinnit eivät sisälly käyttöomaisuusinvestointeihin. Aktivoidut vieraan pääoman kulut sisältyvät maksettuihin korkokuluihin.

Korollisen nettovelan muutokset

milj. euroa	2012	2011
Nettovelka kauden alussa	7 023	6 826
Muuntoerot	89	7
Käyttökate	2 525	3 008
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua, sekä maksetut rahoituskulut ja verot	-972	-1 496
Käyttöpääoman muutos	-171	101
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 422	-1 285
Yrityshankinnat	-14	-62
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit	252	507
Tulot myytyjen yhtiöiden korollisista saamisista	181	89
Osakslainat osakkuusyrityksille	-138	-109
Muutos korollisissa saamisissa	13	35
Osingot	-888	-888
Muut rahoitustoiminnot	-45	-10
Nettorahavirta (- nettovelan kasvu)	-679	-110
Joukkovelkakirjojen käypien arvojen muutos ja arvostus jaksotettuun hankintamenuun	23	80
Nettovelka kauden lopussa	7 814	7 023

Rahavirtalaskelman lisätietoa

[Lataa Excel](#)

Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	2012	2011
Korottomien saamisten muutos, vähennys (+) / lisäys (-)	-226	266
Vaihto-omaisuuden muutos, vähennys (+) / lisäys (-)	109	-143
Korottomien velkojen muutos, vähennys (-) / lisäys (+)	-54	-22
Yhteensä	-171	101

Negatiivinen vaikutus käyttöpääoman muutoksesta vuoden 2012 aikana oli -171 miljoonaa euroa (2011: 101). Muutos johtuu pääosin myyntisaamisten lisäyksestä.

Käyttöomaisuusinvestoinnit

milj. euroa	Liite	2012	2011
Käyttöomaisuusinvestoinnit	5,22, 23	1 558	1 408
Muutokset maksamattomissa investoinneissa		-56	-70
Aktivoitujen korkokulujen siirto rahavirtalaskelman maksettuihin korkoihin		-80	-53
Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit		1 422	1 285

Käyttöomaisuusinvestoinnit kasvattivat taseen aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden määrää 1 558 miljoonalla eurolla (2011: 1 408). Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit 1 422 miljoonaa euroa (2011: 1 285) eivät sisällä vielä maksamattomia investointeja, toisin sanoen investointeihin liittyviä ostovelkojen muutoksia määrältään 56 miljoonaa euroa (2011: 70), eikä aktivoituja vieraan pääoman kuluja määrältään 80 miljoonaa euroa (2011: 53). Aktivoidut vieraan pääoman kulut on esitetty maksetuissa korkoissa.

[Katso lisätietoja investoinneista segmentteittäin ja maittain liitetiedosta 5 Segmenttiraportointi ja investointiprojekteista segmentteittäin liitetiedosta 23.2 Investoinnit.](#)

Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	Liite	2012	2011
Hankitut tytäryritysosakkeet pl. ostettujen yritysten rahavarat	8	3	44
Hankitut osakkuusyrittösakkeet ¹⁾	24	10	16
Myytavissä olevien rahoitusvarojen hankinnat ²⁾		1	2
Yhteensä		14	62

¹⁾ Ostetut osakkuusyrittösakkeet sisältävät osakeannin ja muut pääomanlisäykset.

²⁾ Myytävissä olevat rahoitusvarat sisältyvät taseessa erään Muut pitkäaikaiset sijoitukset.

Rahana maksetut tytäryrittösakkeet pl. ostettujen yritysten rahavarat

milj. euroa	Liite	2012	2011
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	8	5	47
Muutokset maksamattomissa hankinnoissa		-	-2
Korolliset velat hankituissa tytäryrittöissä		-2	-1
Hankitut tytäryrittösakkeet pl. ostettujen yritysten rahavarat		3	44

Hankitut osakkuusyrittösakkeet

milj. euroa	2012	2011
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	10	25
Muutokset maksamattomissa hankinnoissa	-	-9
Rahana maksetut osakkuusyrittösakkeet	10	16

Vuoden 2012 aikana ei ollut olennaisia yritysankintoja.

Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	Liite	2012	2011
Myydyt tytäryrittösakkeet pl. myytyjen yritysten rahavarat	8	223	117
Myydyt osakkuusyrittösakkeet	24	13	375
Myydyt myytävissä olevat rahoitusvarat		3	0
Yhteensä		239	492

Myydyt tytäryrittösakkeet

milj. euroa	2012	2011
Myydyt tytäryrittösakkeet, brutto ³⁾	406	206
Maksamattomat myyntitulot	-2	0
Korolliset velat myydyissä tytäryrittöissä	-181	-89
Myynneistä rahana saadut suoritus	223	117

³⁾ Myytyjen tytäryrittösten rahat ja pankkisaamiset 14 miljoonaa euroa (2011: 14) on vähennetty tytäryrittösten bruttomääräisestä myynnistä.

Osakkeiden bruttomyyntit vuoden 2012 aikana olivat 410 miljoonaa euroa (2011: 568) sisältäen korolliset velat myydyissä tytäryhtiöissä 181 miljoonaa euroa (2011: 89). Liiketoimintojen myynnistä saadut tulot olivat vuoden 2012 aikana yhteensä 239 miljoonaa euroa (2011: 492) sisältäen 79 miljoonaa euroa eräiden Suomen ja Viron lämpöliiketoimintojen (Fortum Energiaratkaisut Oy ja Fortum Termest AS) myynnistä, 72 miljoonaa euroa Fortum Heat Naantali Oy:n myynnistä, 34 miljoonaa euroa pienvesivoimalaitosten myynnistä Suomessa ja 25 miljoonaa pienvesivoimalaitosten myynnistä Ruotsissa.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

1 Laadintaperiaatteet

[Lataa Excel](#)

1.1 Liiketoiminnan kuvaus

Fortum Oyj (jäljempänä ”Yhtiö”) on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Espoo, Suomi. Yhtiö noteerataan Nasdaq OMX Helsinki Oy:ssä.

Fortum Oyj tytäryhtiöineen (yhdessä Fortum-konserni) on johtava energiayhtiö, joka keskittyy liiketoimintoissaan Pohjoismaihin, Venäjään ja muuhun Itämeren alueeseen. Fortumin liiketoimintaan kuuluvat sähkön ja lämmön tuotanto, myynti ja jakelu, voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitopalvelut sekä energiaan liittyvät muut palvelut.

Fortum Oyj:n hallitus on hyväksynyt tämän tilinpäätöksen 30.1.2013.

1.2 Laadintaperusta

Fortum-konsernin konsernitilinpäätös on laadittu Euroopan unionissa hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) ja niitä koskevien tulkintojen (IFRIC) mukaisesti. Tilinpäätös täyttää myös Suomen kirjanpitolain säännökset ja muut Suomessa voimassa olevat tilinpäätöksen laadintaa koskevat säännökset ja määräykset.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta myytävissä olevia rahoitusvaroja, käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja (mukaan lukien johdannaisinstrumentit) sekä käypään arvoon suojattuja eriä.

1.2.1 Arvioiden käyttö

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää tiettyjen merkittävien kirjanpidollisten arvioiden tekemistä ja johdon harkintaa konsernin tilinpäätöksen laadintaperiaatteiden soveltamisessa. Niitä tilinpäätöksen osa-alueita, jotka ovat tavanomaista monimutkaisempia tai joiden osalta on käytetty tavanomaista suuremman määrän harkintaa, tai joihin liittyvät oletukset ja arviot ovat konsernitilinpäätöksen kannalta merkittäviä, on esitetty [liitetiedossa 2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat](#).

1.2.2 Uudet standardit sekä muutokset ja tulkinnat käytössä oleviin standardeihin

Fortum aloitti seuraavien uusien tai muutettujen standardien sekä käytössä olevien standardien tulkintojen soveltamisen 1.1.2012 alkaneella tilikaudella:

- Laskennallisia veroja koskeva muutos IAS 12 *Tuloverot standardiin* (voimassa 1.1.2012 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutos mahdollistaa poikkeuksen, joka koskee IAS 40 Sijoituskiinteistöt standardin mukaan käypään arvoon arvostettavaan sijoituskiinteistöön liittyvien laskennallisten verosaamisten tai –velkojen määrittämistä. Muutoksella ei ollut vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen, sillä yhtiöllä ei tällä hetkellä ole sijoituskiinteistöjä.

Fortum aloittaa seuraavien uusien tai muuttuneiden standardien sekä käytössä olevien standardien tulkintojen soveltamisen 1.1.2013 alkavalla tilikaudella:

• Muutos IAS 19 *Työsuhte-etuudet* standardiin vaikuttaa etuuspohjaisten vakuutusjärjestelyjen kirjaamiseen. Jatkossa ns. putkimenetelmää ei enää voida soveltaa, vaan vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot kirjataan välittömästi omaan pääomaan sen tilikauden aikana, jolloin ne syntyvät. Tulkinnalla ei arvioida olevan olennaista vaikutusta Fortumin tulokseen tai taloudelliseen asemaan, mutta se tulee vaikuttamaan yhtiön omaan pääomaan muiden laajan tuloksen erien kautta. Muutoksen vaikutus konsernin taseeseen pääerien osalta 1.1.2012 on esitetty oheisessa taulukossa. Muutetut vertailuluvut vuodelta 2012 tullaan esittämään vuoden 2013 ensimmäisen neljänneksen osavuositarkastuksessa.

milj. euroa	Vaikutus 1.1.2012
VARAT	
Varat etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	-60
Laskennalliset verosaamiset	20
Vaikutus varoihin	-40
OMA PÄÄOMA JA VELAT	
Oma pääoma (muut oman pääoman erät)	-120
Laskennalliset verovelat	-15
Eläkevaraukset	95
Vieras pääoma	80
Vaikutus omaan pääomaan ja velkoihin	-40

luvut ovat pyöristetty

- IFRS 13 *Käyvän arvon määrittäminen* tulee voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Standardi sisältää yhtenäiset käyvän arvon määrittämistä ja liitetietoja koskevat vaatimukset, jotka koskevat kaikkia IFRS-standardeja. Standardilla ei arvioida olevan olennaista vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen.
- Muutokset IFRS 7 *Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* ja IAS 32 *Rahoitusinstrumentit: esittämistapa - Netotetut rahoitusvarat ja -velat* standardeihin tulevat voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Muutokset koskevat liitetietojen esittämistä, eikä niillä siten tule olemaan vaikutusta Fortumin raportoituun tulokseen tai taloudelliseen asemaan.
- Muutos IAS 1 *Tilinpäätöksen esittäminen* standardiin tulee voimaan 1.7.2012 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Muutos koskee muiden laajan tuloksen erien esittämistä. Standardilla ei tule olemaan vaikutusta Fortumin raportoituun tulokseen tai taloudelliseen asemaan.
- IFRS-normiston vuosittaiset muutokset, jotka julkistettiin toukokuussa 2012 tulevat voimaan 1.1.2013 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Muutosten pääasiallisena tarkoituksena on poistaa standardien väliset epä johdonmukaisuudet sekä selventää standardien sanamuotoja. Jokaisella standardilla on omat siirtymäsäännöksensä. Muutoksilla ei odoteta olevan vaikutusta Fortumin tilinpäätökseen. Standardimuutoksia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

Fortum aloittaa seuraavien uusien tai muuttuneiden standardien sekä käytössä olevien standardien tulkintojen soveltamisen 1.1.2014 alkavalla tilikaudella:

- IFRS 10 *Konsernitilinpäätös* (sovellettava EU:ssa 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi rakentuu aiemmille periaatteille, joiden mukaan määräysvalta ratkaisee, sisällytetäänkö tietty yhteisö emoyrityksen konsernitilinpäätökseen. Standardi sisältää uutta ohjeistusta sellaisia tapauksia varten, joissa määräysvallan olemassaolo on vaikeaa todeta. Fortum arvioi parhaillaan uuden standardin vaikutusta.
- IFRS 11 *Yhteisjärjestelyt* (sovellettava EU:ssa 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi korvaa aikaisemman yhteisyrityksiä käsitelleen IAS 31-standardin. Standardin mukaan yhteinen määräysvalta on järjestelyä koskevan määräysvallan pitämistä yhteisenä sopimukseen perustuen, ja se vallitsee vain silloin, kun merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset edellyttävät määräysvallan jakavien osapuolten yksimielistä hyväksymistä. Fortum arvioi parhaillaan uuden standardin vaikutusta.
- IFRS 12 *Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä* (sovellettava EU:ssa 1.1.2014 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Standardi sisältää konsernin muissa yhteisöissä olevia omistuksia koskevat liitetietovaatimukset. Fortum arvioi parhaillaan uuden standardin vaikutusta.
- IFRS 9 *Rahoitusinstrumentit* tulee voimaan 1.1.2015 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Standardi sisältää uusia säännöksiä koskien rahoitusvarojen luokittelua ja arvostamista. Standardiin tullaan lisäämään uusia säännöksiä ja se tulee viime kädessä korvaamaan IAS 39 and IFRS 7 -standardit. Fortum tulee soveltamaan uutta standardia viimeistään sen voimaantultua. Standardia ei ole vielä hyväksytty sovellettavaksi EU:ssa.

1.2.3 Lyhyt- ja pitkäaikaisten varojen ja velkojen luokittelu

Omaisuserä tai velka luokitellaan lyhytaikaiseksi omaisuseräksi tai velaksi silloin, kun sen odotetaan realisoituvan normaalin toimintajakson aikana tai 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä tai silloin kun se on luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi varaksi tai velaksi. Likvidit varat luokitellaan lyhytaikaisiksi varoiksi.

Kaikki muut varat ja velat luokitellaan pitkäaikaisiksi varoiksi ja veloiksi.

1.2.4 Tuloslaskelman esittäminen

Konsernin tuloslaskelmassa esitetään vertailukelpoinen liikevoitto, jonka katsotaan antavan paremman kuvan konsernin toiminnasta verrattaessa esitettävää kautta aikaisempiin kausiin. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät on eriytetty esitettäväksi tuloslaskelmassa omana eränään ja sisältävät:

- kertaluonteiset erät, koostuen luovutusvoitoista ja –tappioista.
- suojaustarkoituksessa pidettävien johdannaisten käyvän arvon muutokset, joihin ei IAS 39:n mukaisesti sovelleta suojauslaskentaa. Valtaosaan Fortumin kassavirtasuojauksista sovelletaan suojauslaskentaa, joiden käyvän arvon muutos kirjataan omaan pääomaan.
- kirjanpitokäsittelyn vaikutus, joka aiheutuu siitä, että IFRIC 5:n mukaan Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa.

Vertailukelpoista liikevoittoa käytetään konsernin suoritustason hallintaprosessissa tapahtuvassa taloudellisten tavoitteiden asettamisessa, seurannassa ja resurssien allokoinnissa.

1.3 Yhdistely konsernitilinpäätökseen

1.3.1 Tytäryritykset

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Fortum Oyj:n ja kaikki ne yhtiöt, joissa Fortum Oyj:llä on välittömästi tai välillisesti yhteensä yli 50 %:n osuus osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin oikeus määrätä yhteisön tai liiketoiminnan talouden ja toiminnan periaatteista. Arvioitaessa, onko konsernilla toisessa yrityksessä määräysvalta, otetaan huomioon sellaisen potentiaalisen äänivallan olemassaolo ja vaikutus, joka on tarkasteluhetkellä toteutettavissa käyttämällä oikeus tai suorittamalla vaihto.

[Fortum Oyj:n tytäryritykset on esitetty liitetiedossa 46 Tytäryritykset segmenteittäin 31.12.2012.](#)

Fortum muodostettiin vuonna 1998 käyttämällä yhdistelmä- eli pooling-menetelmää Fortum Power and Heat Oy:n sekä Fortum Oil and Gas Oy:n yhdistelemiseksi konsernitilinpäätökseen (näistä jälkimmäinen jakautui Fortum Oil Oy:ksi ja Fortum Heat and Gas Oy:ksi 1.5.2004). Vuonna 2005 Fortum Oil Oy eriytettiin Fortumista jakamalla 85 % yhtiön osakkeista Fortumin osakkeenomistajille ja myymällä loput 15 % osakkeista. Pooling-menetelmän käyttö tarkoittaa sitä, että Fortum Power and Heat Oy:n ja Fortum Heat and Gas Oy:n hankintamenot on eliminoitu näiden yhtiöiden osakepääomia vastaan. Tästä syntyvä eliminointiero on kirjattu oman pääoman vähennykseksi.

Tytäryritysten hankinta käsitellään hankintamenomenetelmällä. Hankintamenoksi muodostuu hankintahetken käypiin arvoihin arvostettujen vastikkeeksi annettujen varojen ja syntyneiden tai vastuulle otettujen velkojen sekä hankinnasta välittömästi johtuneiden menojen yhteisumma. Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut, yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan alun perin hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin, riippumatta mahdollisen vähemmistöosuuden suuruudesta. Se määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno on pienempi kuin hankitun tytäryrityksen nettovarojen käypä arvo, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Tytäryritykset yhdistellään täysimääräisesti konsernitiilin päätökseen siitä päivästä lähtien, jolloin määräysvalta siirtyy konsernille ja yhdistely päättyy sinä päivänä, kun määräysvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä konsernin sisäisistä liiketapahtumista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernitiilin päätöksessä. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma osoita, että siirretyn omaisuuserän arvo on alentunut. Tytäryritysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu konsernin laadintaperiaatteiden mukaisiksi, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

1.3.2 Osakkuusyrietykset ja osuudet yhteisyrietyksissä

Osakkuusyrietyksiä ovat yhteisöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta liittyy yleensä 20-50 %:n omistusosuuteen äänivallasta. Yhteisyrietykset ovat yrietyksiä, joissa konserni on sopimuksellisin järjestelyin jakanut oikeuden määrätä kyseisen yrietyksen taloudellisista ja liiketoiminnallisista periaatteista toisen osapuolen tai toisten osapuolten kanssa. Konsernin sijoitukset osakkuusyrietyksiin ja yhteisessä määräysvallassa oleviin yrietyksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuus- tai yhteisyrietykseen tehdyn sijoituksen yhteydessä hankitut varat ja vastuulle otetut velat arvostetaan alun perin niiden hankinta-ajankohdan käyppiin arvoihin. Se määrä, jolla sijoituksen hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno alittaa tehtyyn osakkuus- tai yhteisyrietyssijoitukseen liittyvien nettovarojen käyvän arvon, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Konsernin osuus sen osakkuus- tai yhteisyrietysten hankinnan jälkeisistä voitoista tai tappioista verojen jälkeen kirjataan tuloslaskelmaan vähennettynä kuluilla, jotka syntyvät varojen ja velkojen käypien arvojen oikaisuista. Sijoituksen kirjanpitoarvoa oikaistaan hankinnan jälkeisillä oman pääoman muutoksilla. Konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrietysten hankinnan jälkeisistä oman pääoman oikaisuista, joita ei ole kirjattu osakkuus- tai yhteisyrietysten tuloslaskelmaan, kirjataan suoraan konsernin omaan pääomaan ja sijoituksen kirjanpitoarvon oikaisuksi.

Kun konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrietyksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sen sijoitus osakkuus- tai yhteisyrietykseen, muut vakuudettomat saamiset mukaan lukien, konserni ei kirjaa sijoitusta suurempaa tappiota, ellei konsernilla ole näihin liittyviä velvoitteita tai ellei se ole suorittanut maksuja osakkuus- tai yhteisyrietyksen puolesta.

Konsernin ja sen osakkuus- tai yhteisyrietyksen välisistä liiketoimista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma anna näyttöä siitä, että siirretyn omaisuuserän arvo on alentunut. Osakkuus- tai yhteisyrietysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

Fortum omistaa osakkuusyrietysosakkeita sähköntuotantoyrietyksissä (pääasiassa ydinvoima- ja vesivoima), jotka oikeuttavat ostamaan sähköä omakustannushintaan, sisältäen korkokustannukset ja valmisteverot. Osuus näiden yrietysten osakkuustuloksesta koostuu pääosin eristä, jotka syntyvät muutettaessa osakeyhtiön laadintaperiaatteita IFRS-standardien mukaiseksi sekä käyvän arvon kohdistuksista tehtävistä poistoista, koska yrietykset paikallisen kirjanpitosäännösten mukaan eivät tuota voittoa.

Lisätietoa liittyen Fortumin osakkuusyrietyksomistuksiin näissä sähköntuotantoyrietyksissä on esitetty liitetiedoissa:

[24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrietyksiin](#)

[44 Lähipiiritapahtumat](#)

Jos tietoja ei ole saatavilla, osuus eräiden osakkuus- tai yhteisyrietysten voitosta on sisällytetty konsernitiilin päätökseen perustuen viimeisimpiin saatavilla oleviin tietoihin.

Fortum omistaa osakkeita listatuissa yrietyksissä kuten Hafslund ASA:ssa. Osuus osakkuusyrietytuloksesta näissä yrietyksissä perustuu edellisen vuosineljänneksen tietoihin.

Hafslund ASA on joulukuuhun 2011 asti omistanut osakkeita listatussa Renewable Energy Company:ssä (REC). Heinäkuuhun 2011 asti Fortum on laskenut REC-yhtiön osakkeen käyvän arvon muutoksen joka osavuositarkastuksen yhteydessä perustuen osakkeen hintaan Oslo pörssissä ja Hafslundin tilinpäätöshetkellä omistamien osakkeiden määrään. Kun Hafslund ilmoitti myyneensä omistustaan REC-yhtiössä, Fortum kirjasi osuutensa voitoista tai tappiosta niin pian kuin tiedot olivat saatavilla. Vuoden 2011

kolmannella neljänneksellä Fortum on muuttanut Hafslundin kirjausperiaatteitaan. Hafslundin tulos REC-omistus mukaan lukien sisältyy Fortumin lukuihin edellisen neljänneksen julkaistujen lukujen perusteella, sillä tavallisesti Hafslundin viimeisin osavuositarkastus ei ole vielä saatavilla. Jos Hafslund päättää luopua osakeomistuksestaan REC:ssä tai alaskirjaa omistustaan, Fortum kirjaa osuutensa voitoista tai tappiosta tai alaskirjauksesta edellisen neljänneksen lukujen perusteella.

Fortumin osakkuusyhtiötulos TGC-1 -yhtiössä perustuu viimeisimpiin käytettävissä oleviin IFRS-standardien mukaisiin osavuositarkastustietoihin. Mikäli TGC-1 peruuttaa ennen Fortumin omistusta kirjaamia arvonlennuksia, eliminoi Fortum näiden peruutusten vaikutuksen. Fortum arvioi arvonalentumiskirjausten tarvetta erikseen.

[Lisätietoa liittyen Fortumin osakkuusyrittömyyksiin Hafslund ASA:ssa ja TGC-1:ssä on esitetty liitetiedossa 24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin.](#)

1.3.3 Määräysvallattomien omistajien osuus

Määräysvallattomien omistajien osuus tytäryhtiöiden omasta pääomasta esitetään erillään emoyhtiön omistajien osuudesta. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus määritetään hankintahetkellä määräysvallattomien omistajien suhteellisen osuutena hankittujen omaisuuserien nettoarvosta. Hankinnan jälkeen määräysvallattomien omistajien osuus on hankinnassa määritetty osuus lisättyä kyseisille omistajille kuuluvalla osuudella oman pääoman muutoksista.

1.4 Segmenttiraportointi

Fortum esittää segmenttiedot tavalla, joka on yhtenevä Fortumin hallitukselle ja toimitusjohtajan vetämälle johtoryhmälle tapahtuvan sisäisen raportoinnin kanssa. Fortumin segmentit muodostuvat liiketoiminta-alueittain määritellyistä segmenteistä sekä yhdestä maantieteellisen alueen perusteella määritellyistä segmenteistä.

Konsernin liiketoiminta-alueet jakautuvat seuraaviin raportoitaviin segmentteihin: Power, Heat, Russia, Distribution ja Electricity Sales

[Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi.](#)

1.5 Luovutetut toiminnot ja myytävänä olevat omaisuuserät

Luovutetut toiminnot edustavat erillistä keskeistä liiketoiminta-aluetta, josta on luovuttu tai joka on luokiteltu myytävänä olevaksi. Luovutettuihin toimintoihin liittyvät varat ja velat on voitava selkeästi erottaa muista konsernitilinpäätökseen yhdisteltävistä yksiköistä sekä toiminnallisina että rahavirtaa tuottavina yksikköinä. Lisäksi raportoivalla yksiköllä ei saa olla mitään merkittävää yhteyttä toimintoihin, jotka on luokiteltu luovutetuiksi toiminnoiksi.

Pitkäaikaiset varat (tai luovutettavien erien ryhmät), jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi omaisuuseriksi, arvostetaan kirjanpitoarvoonsa tai sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoon, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä kertyy pääasiallisesti myynnistä sen sijaan, että se kertyisi omaisuuserien jatkuvasta käytöstä. Näihin luokkiin eivät sisälly käytöstä poistamisen jälkeen romutettavat käyttöomaisuuserät tai sellaiset erät, jotka on tilapäisesti poistettu käytöstä. Arvonalentumistappio (tai myöhemmin syntyvä voitto) vähentää (tai lisää) myytävänä olevien pitkäaikaisten varojen tai luovutettavien ryhmien kirjanpitoarvoa. Näistä omaisuuseristä ei tehdä poistoja. Niihin liittyvät korkokulut tai muut kulut kirjataan samalla tavalla kuin ennen myytävänä olevaksi luokittelemista.

Neste Oil sisältyi Fortum-konserniin 31. maaliskuuta 2005 asti, jolloin Fortumin varsinainen yhtiökokous päätti eriyttää öljyliiketoiminnat jakamalla noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeista osingonjakajana. Loput 15 % osakkeista myytiin sijoittajille huhtikuussa 2005.

[Öljyliiketoiminnat on esitetty luovutettuina toimintoina vuosilta 2004 ja 2005, katso Tunnusluvut.](#)

1.6 Ulkomaanrahan määräiset erät ja niiden muuntaminen

1.6.1 Toimintavaluutta ja esittämisvaluutta

Jokaisen konserniyrityksen tilinpäätöksiin sisältyvät erät arvostetaan käyttäen sen taloudellisen ympäristön valuuttaa, jossa yritys pääasiallisesti toimii ("toimintavaluutta"). Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta.

1.6.2 Liiketapahtumat ja tase-erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Kurssierot kirjataan tuloslaskelmaan. Rahoituseriin liittyvät kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin. Suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien kassavirran suojausten kurssivoitot ja -tappiot kirjataan omaan pääomaan. Myytävissä olevien rahoitusvarojen aiheuttamat kurssierot kirjataan muihin oman pääoman eriin.

1.6.3 Konserniyritykset

Niiden tytäryhtiöiden, joiden toiminta- ja esittämisvaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat ja kassavirrat muunnetaan konsernin esittämisvaluutan määräisiksi käyttämällä kuukauden lopun kurssien perusteella laskettua vuoden keskimääräistä valuuttakurssia. Tytäryhtiöiden taseet muunnetaan euroiksi käyttämällä tilikauden päätöspäivän kurssia. Konsernitilinpäätöksessä kurssierot, jotka syntyvät ulkomaisiin yrityksiin tehtyjen nettosijoitusten sekä lainojen ja muiden tällaisten sijoitusten suojausiksi määritettyjen valuuttainstrumenttien muuntamisesta, kirjataan omaan pääomaan. Kun ulkomainen tytäryritys myydään, nämä kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti osana myyntivoittoa tai -tappiota. Ulkomaisen yrityksen hankinnasta johtuvaa liikearvoa ja hankinnan yhteydessä tehtäviä käypien arvojen oikaisuja käsitellään ulkomaisen yrityksen varoina ja velkoina ja ne muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. IFRS-standardeihin siirtymähetkellä 1.1.2004 konserni oletti kaikkien ulkomaisista yrityksistä kertyneiden muuntoerojen olevan nolla.

[Konsernitilinpäätöksen laadinnassa käytetyt valuuttakurssit on esitetty liitetiedossa 10 Valuuttakurssit.](#)

1.6.4 Osakkuus- ja yhteisytykset

Konsernin sijoitukset osakkuusyrityksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Niiden osakkuus- ja yhteisytysten, joiden toiminta- ja esittämisvaluutta ei ole euro, muunnetaan konsernin esittämisvaluutan määräisiksi käyttäen samoja periaatteita kuin tytäryhtiöissä, katso 1.6.3 Konserniyritykset.

1.7 Myyntituottojen määrittäminen

Myyntituotot määritetään saadun tai saatavan vastikkeen käyvän arvon perusteella tuotteita tai palveluksia luovutettaessa. Myyntituotot esitetään vähennettynä nettohyvityksillä, alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonlisäveroilla ja valmistajana suoritetuilla valmisteveroilla. Myyntituotot on kirjattu seuraavasti:

1.7.1 Sähkön, lämmön, jäähdytyksen ja sähkönjakelun myyntituotot

Sähkön, lämmön, kylmäenergian ja sähkönjakelun myyntituotot kirjataan toimituksen perusteella. Kirjatut myyntituotot teollisille ja kaupallisille asiakkaille sekä loppuasiakkaille perustuvat toimitettuihin määriin, mukaan lukien se arvioitu määrä, joka on toimitettu asiakkaille vuoden lopun ja viimeisimmän mittarinluennan välillä.

Fyysiset energian myynti- ja ostosopimukset jaksotetaan suoriteperiaatteella konsernin odotettavissa olevien ostojen, myynnin ja käytön vaatimuksien mukaisesti.

Ruotsissa peritään sähkövero paikallisten yhtiöiden jälleenmyyjille toimittamasta sähköstä. Vero lasketaan kilowattituntikohtaisen kiinteän verokannan mukaan. Verokanta vaihtelee eri asiakasryhmien mukaan. Tuloslaskelmassa sähkön myyntituotot on esitetty ilman sähköveron osuutta.

Fyysiset sähkön myynti- ja ostosopimukset tehdään Nord Pool Spotin kautta. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Viranomaiset säätelevät sähkönjakelusta asiakkailta perittäviä hintoja. Sääntelyjärjestelmä vaihtelee maittain. Viranomaisen määrittelemä yli- tai alilaskutus käsitellään sääntelystä johtuvana omaisuuseränä tai velkana, jota ei kirjata taseeseen, sillä asiakkaan kanssa ei ole tehty sopimusta, jossa olisi määritelty viranomaissääntelyyn liittyvät seikat ja siten saaminen riippuu tulevasta toimituksesta. Yli- tai alilaskutus hyvitetään tai veloitetaan yleensä tulevina vuosina asiakkaalta, joka tuolloin käyttää kyseistä sähköliittymää. Takautuvia hyvityksiä tai veloituksia ei anneta tai tehdä.

1.7.2 Liittymismaksut

Maksut, jotka asiakas maksaa liittyessään sähkö-, maakaasu-, kaukolämpö- tai kaukokylmäverkkoon, kirjataan tuotoksi siihen määrään asti, joka ei kata tulevaisuudessa syntyviä kuluvelvoitteita. Jos liittymismaksu on sidoksissa asiakassopimukseen, tuotto kirjataan asiakassopimuksen voimassaoloajalle.

Ne sähköverkon liittymismaksut, jotka on suoritettu ennen vuotta 2003, on maksettava takaisin asiakkaille Suomessa, mikäli asiakas haluaisi joskus irtisanoutua sähköverkkoliittymästä kokonaan. Suomessa myös kaukolämpöverkon liittymismaksuihin liittyy palautusvelvollisuus. Näitä liittymismaksuja ei ole kirjattu tuloslaskelmaan, vaan ne on kirjattu taseeseen muihin velkoihin.

1.7.3 Pitkäaikaishankkeet

Konserni käyttää valmistusasteeseen perustuvaa menetelmää määrittääkseen kirjattavien tuottojen ja kulujen asianmukaiset määrät kyseisellä kaudella. Valmistusaste määritetään laskemalla kunkin hankkeen tilinpäätöspäivään mennessä kertyneiden menojen prosenttiosuus kyseisen hankkeen arvioiduista kokonaismenoista. Valmistusastetta määritettäessä kyseisenä vuonna syntyneitä, hankkeen tuleviin toimintoihin liittyviä menoja ei ole otettu mukaan hankkeen menoihin. Ne on esitetty niiden luonteesta riippuen vaihto-omaisuutena, ennakkomaksuina tai muina varoina.

Konserni esittää taseessa varoina hankkeita koskevat saamiset asiakkailta kaikista keskeneräisistä hankkeista, joista syntyneet menot kirjatulla voitoilla lisätynä (ja kirjatulla tappiolla vähennettynä) ylittävät työn edistymiseen perustuvan laskutuksen. Työn edistymiseen perustuva laskutus, jota asiakkaat eivät ole vielä suorittaneet ja pidätetyt määrät sisältyvät ryhmään "myyntisaamiset ja muut saamiset". Konserni esittää taseessa velkoina hankkeita koskevat bruttovelat asiakkaille kaikista keskeneräisistä hankkeista, joiden työn edistymiseen perustuva laskutus on suurempi kuin menot kirjatulla voitoilla lisätynä (ja kirjatulla tappiolla vähennettynä).

1.7.4 Muut tuotot

Tavanomaisen liiketoiminnan ulkopuoliset tuotot sisältyvät muihin tuottoihin. Tähän ryhmään luetaan toistuvat erät, kuten vuokratuotot.

1.8 Julkiset avustukset

Julkiset avustukset merkitään kirjanpitoon niiden käypään arvoon silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että avustukset tullaan saamaan ja että konserni täyttää niiden saamiseen liittyvät ehdot. Menoihin liittyvät avustukset merkitään tuloennakoksi taseeseen ja kirjataan tuloslaskelmaan samalla kaudella, jolloin niihin liittyvät menot kirjataan. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintoihin liittyvät avustukset vähennetään asianomaisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintamenosta ja kirjataan tulosvaikutteisesti vähentäen kyseisen käyttöomaisuushyödykkeen poistoja.

1.9 Päästöoikeudet

Päästöoikeudet kirjataan konsernissa perustuen voimassaoleviin IFRS-standardeihin. Näiden mukaan ostetut päästöoikeudet kirjataan aineettomiin hyödykkeisiin hankintahintaisina ja ilmaiseksi saadut päästöoikeudet kirjataan nimellisarvoonsa. Palautettavia päästöoikeuksia varten kirjataan varaus. Jos konsernilla on riittävästi päästöoikeuksia kattamaan palautusveloitteet, varaus kirjataan ko. päästöoikeuksia vastaavalla kirjanpitoarvolla. Jos päästöoikeuksia ei ole riittävästi kattamaan palautusvelvollisuutta, arvostetaan varaus ko. päästöoikeuksien markkina-arvoon. Varauksista johtuva kulu kirjataan tuloslaskelmaan materiaalit ja palvelut -ryhmän kuluihin. Päästöoikeuksien myyntivoitot sisältyvät muihin tuottoihin.

1.10 Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot, jotka välittömästi johtuvat ehdot täyttävän omaisuuserän hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta, kirjataan taseeseen osaksi kyseisen omaisuuserän hankintamenoa kunnes omaisuuserä on valmis sille aiottua käyttötarkoitusta tai myyntiä varten. Ehdot täyttävä omaisuuserä on sellainen omaisuuserä, jonka saattaminen valmiiksi sille aiottua käyttötarkoitusta tai myyntiä varten vaatii välttämättä huomattavan pitkän ajan.

Muut vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne syntyvät.

1.11 Tutkimus- ja kehittämismenot

Tutkimus- ja kehittämismenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät, ja ne sisältyvät konsernituloslaskelman muihin kuluihin. Mikäli kehittämismenojen arvioidaan kerryttävän tuloja tulevaisuudessa, kyseiset menot aktivoidaan aineettomiksi hyödykkeiksi ja kirjataan poistoina kuluksi tulovirtojen kertymisen aikana.

1.12 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet koostuvat pääasiassa sähkön ja lämmön tuotantoon käytettävistä rakennuksista ja koneista, sähkön alue- ja jakeluverkoista, tunneleista, vesiputousoikeuksista ja kaukolämpöverkoista. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on merkitty konsernitaseeseen alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettyinä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla kertyneillä arvonalentumistappioilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta. Hankintameno voi myös sisältyä omasta pääomasta siirrettyjä voittoja ja tappioita, jotka liittyvät ulkomaan rahan määräisten aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ostoja suojaaviin, suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttäviin kassavirran suojaussopimuksiin. Uuden tytäryrityksen hankinnan yhteydessä hankitut omaisuuserät merkitään taseeseen niiden hankinta-ajankohdan käypään arvoon.

Myöhemmin syntyvät menot sisältyvät kyseisen hyödykkeen kirjanpitoarvoon tai ne on soveltuvin osin kirjattu taseeseen erillisenä omaisuuseränä vain silloin, kun on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja että hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Kaikki muut korjaus- ja ylläpitokulut kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Lisäksi aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintameno sisältää arvioidut menot hyödykkeen purkamisesta, siirtämisestä ja alkuperäiseen tilaan palauttamisesta.

Lisätietoja liitetiedossa 1.24.2 Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvät velvoitteet.

Maa- ja vesialueista, vesiputousoikeuksista sekä tunneleista ei tehdä poistoja, koska niiden taloudellista vaikutusaikaa ei voida määritellä. Poistot muista omaisuuseristä lasketaan tasapoistoina kirjaamalla hankintamenot kuluksi arvioitujen taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa seuraavasti:

Vesivoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	40-50 vuotta
Lämpövoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Ydinvoimalaitoksen rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Yhdistettyjen sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten (CHP) rakennukset, rakennelmat ja koneet	15-25 vuotta
Sähköasemien rakennukset, rakennelmat ja koneet	30-40 vuotta
Voimajohdot	15-40 vuotta
Kaukolämpöverkko	30-40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	20-40 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	20-40 vuotta
Muut koneet ja muu kalusto	3-20 vuotta
Muut pitkäaikaiset omaisuuserät	5-10 vuotta

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden jäännösarvot ja taloudelliset vaikutusajat arvioidaan ja oikaistaan tarvittaessa jokaisena tilinpäätöspäivänä. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on sen arvioitua kerrytettävissä olevaa rahamäärää suurempi, kyseisen omaisuuserän kirjanpitoarvoa alennetaan välittömästi siten, että se vastaa kerrytettävissä olevaa rahamäärää.

1.12.1 Yhteisessä määräysvallassa olevat omaisuuserät

Fortum omistaa tytäryhtiönsä Fortum Power and Heat Oy:n kautta Suomessa Meri-Porin hiililauhdevoimalan, johon Teollisuuden Voima Oyj:llä (TVO) on sopimukseen perustuva 45,45 %:n osallistumisoikeus. Hiilivoimalan kapasiteetti ja tuotanto on jaettu Fortumin ja TVO:n osuuksiin. Kumpikin omistaja voi päättää milloin ja kuinka paljon energiaa tuotetaan. Sekä Fortum että TVO ostavat polttoaineita ja hiilidioksidin päästöoikeuksia itsenäisesti. Koska sekä Fortumilla että TVO:lla on määräysvalta voimalaitoksessa sekä osuuksista johtuvat riskit ja edut, Meri-Porin voimalaitos on käsitelty kirjanpidossa yhteisessä määräysvallassa olevana omaisuuseränä.

Fortum käsittelee osuutensa sijoituksesta tekemänsä investoinnin määräisenä, ts. 54,55 %:n mukaan.

Fortumilla on myös oikeus osaan TVO:n Meri-Porin voimalaitoksessa tuottamasta sähköstä, sillä Fortum omistaa 26,58 % TVO:n C-sarjan osakkeista.

[Lisätietoja Fortumin omistuksesta TVO:ssa on esitetty liitetiedossa 24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin.](#)

1.13 Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet, paitsi liikearvo, arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoonsa vähennettyinä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla kertyneillä arvonalentumistappioilla. Ne poistetaan tasapoistoina arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

1.13.1 Atk-ohjelmat

Hankitut atk-ohjelmien lisenssit aktivoidaan hankinnasta ja käyttöönnotosta johtuvien menojen määräisinä. Näistä menoista tehdään poistot niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa (3-5 vuotta). Atk-ohjelmien kehittämiseen tai ylläpitoon liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Sellaiset menot, jotka liittyvät välittömästi konsernin määräysvallassa ja yksilöitävissä olevien, räätälöityjen tietokoneohjelmien kehittämiseen ja jotka todennäköisesti tuottavat vastaavat kulut ylittävää taloudellista hyötyä yli yhden vuoden ajan, merkitään taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi. Tällaiset välittömät kulut sisältävät tietokoneohjelmien kehittämiseen liittyvät henkilöstökulut ja kehittämiseen liittyvät kohtuulliset yleiskulut. Aktivoidut atk-ohjelmien kehittämiskulut poistetaan niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

1.13.2 Tavaramerkit ja lisenssit

Tavaramerkit ja lisenssit merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintamenoon kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalentumistappioilla vähennettyinä. Poistot lasketaan tasapoistoin kirjaamalla hankintamenot kuluksi arvioitujen taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa (15 - 20 vuotta).

1.13.3 Sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisessä hankitut sopimuksiin perustuvat asiakassuhteet kirjataan hankinta-ajankohdan käypään arvoon. Niiden taloudellinen vaikutusaika on rajallinen, joten ne merkitään taseeseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla. Asiakassuhteista kirjataan tasapoistot niiden odotettavissa olevana taloudellisena vaikutusaikana.

1.13.4 Liikearvo

Liikearvo on se määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankitun tytäryhtiön tai osakkuusyrityksen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta hankintahetkellä. Tytäryhtiöiden hankinnoista syntynyt liikearvo sisältyy aineettomiin hyödykkeisiin. Osakkuusyritysten hankinnoista syntynyt liikearvo sisältyy osakkuusyrityssijoituksen tasearvoon ja nämä liikearvot testataan arvonalentumisen varalta ao. kokonaisuuden osana. Erikseen taseeseen merkityt liikearvot testataan vuosittain arvonalentumisen varalta ja ne on merkitty taseeseen hankintamenoon kertyneillä arvonalentumistappioilla vähennettyinä. Liikearvosta kirjattuja arvonalentumistappioita ei peruuteta. Tytäryhtiön tai osakkuusyrityksen luovutuksen yhteydessä syntyneet voitot ja tappiot sisältävät myydyin yhtiön liikearvon kirjanpitoarvon.

1.14 Rahoitusvaroihin kuulumattomien omaisuuserien arvon alentuminen

Yksittäisen rahoitusvaroihin kuulumattoman omaisuuserän kirjanpitoarvoa tarkastellaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen varalta. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti siltä osin kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän.

Arvioidessaan tarvetta arvonalentumiselle Fortum tarkastelee, viittaavatko tapahtumat tai olosuhteiden muutokset siihen, että kirjanpitoarvoa vastaava rahamäärä ei ehkä ole kerrytettävissä. Tämä tarkastelu dokumentoidaan vuosittain konsernin budjetointiprosessin yhteydessä. Viitteitä mahdolliseen arvonalentumiseen tulee tarkastella erikseen divisioonakohtaisesti, koska ne vaihtelevat liiketoiminta-alueittain. Mahdollisia tarkasteltavia riskejä ovat mm. sähkön ja polttoaineiden hinnan muutokset, muutokset sääntelyssä tai poliittiset muutokset liittyen energiaveroihin ja hintasäännöksiin. Mikäli viitteitä arvonalentumisesta on, omaisuuserän arvo on testattava. Omaisuuseristä kuten liikearvosta, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton, ei kirjata poistoja, vaan niille tehdään vuosittain arvonalentumistesti.

Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti siltä osin kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän. Kerrytettävissä oleva rahamäärä on se, joka on korkeampi seuraavista: omaisuuserän käypä arvo myyntikuluilla

vähennettynä tai käyttöarvo. Arvon alentumistestausta varten omaisuuserät on jaettu ryhmiin sen alimman tason mukaan, jolla ko. ryhmät tuottavat erikseen laskettavissa olevaa rahavirtaa (rahavirtaa tuottavat yksiköt). Liikearvo kohdistetaan arvonalentumistestausta varten rahavirtaa tuottaville yksiköille. Liikearvoa kohdistetaan niille yksiköille tai yksikköjen ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä, jossa liikearvo on syntynyt.

Käyttöarvo määritetään diskonttaamalla kyseisen omaisuuserän tai rahavirtaa tuottavan yksikön arvioidut tulevat nettorahavirrat nykyarvoon. Rahavirtaennusteet perustuvat konsernin johdon hyväksymään viimeisimpään budjettiin. Tulevista investoinneista, kuten rakennettavista tuotantolaitoksista aiheutuvat rahavirrat poistetaan näistä laskelmista, jollei laitosten rakentamista ole jo aloitettu. Mikäli rakentaminen on käynnissä, laskelmiin sisällytetään rakentamisen loppuunsaattamisesta aiheutuvat rahavirrat.

Ennakoitujen rahavirtojen ajanjakso määritetään pääosin testattavan omaisuuserän taloudelliseen vaikutusaikaan perustuen. Yleensä arviot vastaisista rahavirroista voidaan tehdä enintään seuraaville viidelle vuodelle, mutta koska voimalaitosten ja muiden merkittävien omaisuuserien taloudellinen vaikutusaika on yli 20 vuotta, on konsernin käyttämä ennakoitujen rahavirtojen ajanjakso pitempi. Ennakoidut rahavirrat arvioidaan omaisuuserän taloudellisen vaikutusajan päättymiseen saakka ekstrapoloimalla budjetteihin perustuvat ennakoitujen rahavirrat myöhemmille vuosille arvioitua vakio tai pienenevää kasvuvauhtia käyttäen.

Rahoitusvaroihin kuulumattomia omaisuuseriä lukuun ottamatta liikearvoa, josta on kirjattu arvonalentumistappio, tarkastellaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen peruutuksen varalta.

1.15 Rahoitusvarat

Konserni luokittelee rahoitusvaransa seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvaroihin kuuluvat erät, lainat ja muut saamiset sekä myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu rahoitusvarojen käyttötarkoituksesta. Konsernin johto määrittää rahoitusvarojen luokittelun alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja arvioi tämän luokittelun uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä.

1.15.1 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvaroihin kuuluva erä luokitellaan tähän ryhmään, jos se on hankittu pääasiallisena tarkoituksena myydä se lyhyen ajan kuluessa. Johdannaissovitukset on myös ryhmitelty kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi, ellei niitä ole määritetty suojausiksi. Tämän ryhmän omaisuuserät luokitellaan lyhytaikaisiin varoihin, jos ne ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä tai niiden odotetaan realisoituvan 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

1.15.2 Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Ne syntyvät, kun konserni antaa lainaa tai toimittaa tuotteita ja palveluja suoraan velalliselle. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin saamisiin, lukuun ottamatta erä, joiden maturiteetti on lyhyempi kuin 12 kuukautta tilinpäätöspäivästä lukien. Tällaiset erät luokitellaan lyhytaikaisiin saamisiin.

1.15.3 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on joko määritetty tähän erään kuuluviksi tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun rahoitusvarojen ryhmään. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, ellei sijoituksesta aiota luopua 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

Myytävissä olevien rahoitusvarojen ostot ja myynnit merkitään kirjanpitoon kaupankäyntipäivänä, joka on se päivä, jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään kyseisen omaisuuserän. Kaikki ne rahoitusvarat, joita ei arvosteta käypään arvoon tulosvaikutteisesti, merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon transaktiokustannuksilla lisättyinä. Myytävissä olevat

rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun oikeudet niiden kassavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai ne on siirretty ja konserni on siirtänyt olennaisilta osin omistamiseen liittyvät riskit ja edut.

Myytävissä olevat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat merkitään taseeseen käypään arvoon. Lainat kirjataan taseeseen jaksotettuun hankintamenoön käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Voitot ja tappiot, jotka johtuvat "käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat" -ryhmän käyvän arvon muutoksista, sisältyvät sen kauden tuloslaskelmaan, jonka aikana ne syntyvät. Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokiteltujen arvopaperien käypien arvojen muutoksista syntyvät voitot ja tappiot kirjataan omaan pääomaan. Kun myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokitellut arvopaperit myydään tai niiden arvo on alentunut, kertyneet käyvän arvon oikaisut kirjataan tuloslaskelmaan.

Noteerattujen sijoitusten käyvät arvot perustuvat kyseisen hetken ostokurssiin. Jos rahoitusvaroihin kuuluvan erän (ja noteeraamattomien sijoitusten) markkinat eivät ole toimivat, konserni määrittää käyvän arvon arvostusmenetelmien avulla. Näitä ovat viimeaikaisten markkinatransaktioiden käyttö, vertaaminen toisiin olennaisilta osin samanlaisiin instrumentteihin, kassavirtojen diskonttaaminen ja optionhinnoittelumallit, jotka heijastavat liikkeeseenlaskijan erityisiä olosuhteita.

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai erien ryhmän arvo on alentunut. Jos tällaista näyttöä on myytävissä olevien rahoitusvarojen osalta, kertynyt tappio kirjataan pois omasta pääomasta ja tuodaan tuloslaskelmaan. Kertynyt tappio on hankintameno ja tarkasteluhetken käyvän arvon erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappioilla.

1.16 Myyntisaamiset

Myyntisaamiset on kirjattu taseeseen niiden käypään arvoon. Varaus myyntisaamisten arvonalentumisen johdosta kirjataan välittömästi, kun on näyttöä siitä, että konserni ei pysty saamaan myyntisaamiaan alkuperäisten sopimusten mukaisesti. Tällaisiksi arvonalentumisiin johtaviksi näytöiksi voidaan lukea velallisen vakavat taloudelliset ongelmat, todennäköisyys, että velallinen ajautuu konkurssiin tai muihin taloudellisiin järjestelyihin sekä maksujen eräpäivien laiminlyönti. Arvonalentumisen määrä on taseeseen alun perin kirjatun myyntisaamisen ja arvioitujen tulevien kassavirtojen nykyarvon erotus.

Myyntisaamisiin sisältyy myyntituottoja, jotka perustuvat arvioon jo toimitetusta, mutta vielä mittaamattomasta ja siten laskuttamattomasta sähkön, lämmön, jäähdytyksen ja sähkönjakelun myynnistä.

1.17 Likvidit varat

Likvideihin varoihin sisältyvät rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, nostettavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista erittäin likvideistä sijoituksista, joiden maturiteetti on kolme kuukautta tai sitä lyhyempi. Käytössä olevat luottolimiitit esitetään lainojen ryhmässä taseen lyhytaikaisissa veloissa.

1.18 Omat osakkeet

Jos jokin konserniyhtiö hankkii Fortum Oyj:n osakkeita (omat osakkeet), maksettu vastike ja välittömästi hankinnasta johtuvat kulut (verojen jälkeen) vähennetään Fortum Oyj:n omistajille kuuluvasta omasta pääomasta, kunnes ne mitätöidään tai lasketaan uudelleen liikkeelle. Kun näitä osakkeita myöhemmin myydään tai lasketaan liikkeeseen, saadut vastikkeet sisällytetään omaan pääomaan.

1.19 Lainat

Lainat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon transaktiomenoilla vähennettyinä. Myöhemmillä kausilla ne kirjataan taseeseen jaksotettuun hankintamenuon; maksetun rahamäärän (josta transaktiomenot on vähennetty) ja lunastusarvon välinen erotus kirjataan korkokuluksi kyseisen lainan laina-ajalle käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Sellaiset lainat tai niiden osa, jotka ovat käyvän arvon suojauksen kohde-etuutena, merkitään taseeseen käypään arvoon.

1.20 Vuokrasopimukset

1.20.1 Rahoitusleasingsopimukset

Aineellisen käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyy olennainen osa omistamiselle ominaisista eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Ne merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana varoiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin sopimuksen syntymisajankohtana määritetty vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Maksettava leasingvuokra jaetaan velan vähennykseen ja rahoitusmenuon. Vastaavat leasingvuokraveroitukset rahoituskustannuksella vähennettynä sisältyvät pitkä- ja lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin erääntymisensä mukaan. Rahoitusmenon korko-osuus kirjataan tuloslaskelmaan vuokrasopimuksen aikana siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti. Rahoitusleasingillä vuokratusta aineellisesta käyttöomaisuudesta tehdään poistot joko taloudellisen vaikutusajan tai sitä lyhyemmän vuokra-ajan kuluessa.

Sellaiset myynti- ja takaisinvuokraussopimukset, joiden tuloksena syntyy rahoitusleasingsopimus, merkitään taseeseen ylläkuvaavien periaatteiden mukaisesti. Myyntihinnan ja kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan taseeseen ja tuloutetaan vuokrasopimuksen kuluessa.

Rahoitusleasingsopimuksella konsernin ulkopuolelle vuokrattu aineellinen käyttöomaisuus esitetään korollisissa saamisissa määrään, joka on yhtä suuri kuin nettosijoitus vuokrasopimukseen. Jokainen saatava vuokraerä jaetaan pääoman palautukseen ja rahoitustuottoon. Rahoitustuotto kirjataan tuotoksi tuloslaskelmaan vuokratuottoajan aikana siten, että jäljellä olevalle saamiselle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen tuottoaste.

1.20.2 Muut vuokrasopimukset

Ne aineellisen käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut eivät ole olennaisilta osin siirtyneet konsernille, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muun vuokrasopimuksen perusteella määräytyvät vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruusina kuluerinä vuokra-ajan kuluessa.

Muiden vuokrasopimusten perusteella saadut vuokratuotot konsernin vuokralle antamasta käyttöomaisuudesta kirjataan Muihin tuottoihin tuloslaskelmassa.

1.21 Vaihto-omaisuus

Fortumin vaihto-omaisuus koostuu pääasiassa tuotantoprosessissa ja palvelutoiminnassa käytettävistä polttoaineista. Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenuon tai sitä alempaan nettorealisoitintarvoon. Hankintamenu määritetään käyttämällä FIFO (first in, first out) -menetelmää. Nettorealisoitintarvo on arvioitu normaalin toiminnan mukainen myyntihinta vähennettynä muuttuvilla myyntikuluilla ja muilla tuotantokuluilla.

Pääasiallisesti kaupankäyntitarkoituksessa hankittu vaihto-omaisuus arvostetaan käypään arvoon vähennettynä myynnistä aiheutuvilla kuluilla.

1.22 Tuloverot

Tilikaudelta maksettavat tuloverot perustuvat tilikauden verotettavaan tulokseen. Verotettava tulos eroaa konsernitilinpäätöksessä raportoidusta tuloksesta johtuen tuottojen ja kulujen kirjanpitokäsittelyn ja verokäsittelyn eriaikaisuudesta tai siitä, että tietyt erät eivät ole lainkaan verotettavia tai verotuksessa vähennyskelpoisia. Tilikauden vero on laskettu käyttämällä niitä verokantoja (ja soveltaen niitä verolakeja), joista on säädetty tai joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä.

Laskennalliset verot on kirjattu konsernitilinpäätökseen varojen ja velkojen verotuksen arvojen sekä näiden kirjanpitoarvojen välisistä väliaikaisista eroista velkamenetelmää käyttäen. Laskennallista veroa ei kuitenkaan kirjata, jos se syntyy, kun omaisuuserä tai velka alun perin merkitään kirjanpitoon ja kyseinen liiketoimi ei ole liiketoimintojen yhdistäminen, ja joka ei vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon (tai verotukselliseen tappioon) liiketapahtuman toteutumisaikana. Laskennallinen vero määritetään käyttämällä niitä verokantoja (ja soveltaen niitä verolakeja), joista on säädetty tai joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä ja joiden oletetaan olevan voimassa, kun kyseinen laskennallinen verosaaminen realisoituu tai verovelka suoritetaan.

Laskennalliset verosaamiset kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että se voidaan hyödyntää tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan. Laskennalliset verosaamiset vähennetään laskennallisista verovelloista, jos ne liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Laskennallinen vero kirjataan väliaikaisista eroista, jotka johtuvat tytäryhtiöihin sekä osakkuus- ja yhteisyrityksiin tehdyistä sijoituksista, paitsi silloin, kun konserni voi määrätä väliaikaisen eron purkautumisajankohdan ja väliaikainen ero ei todennäköisesti purkaudu ennakoitavissa olevassa tulevaisuudessa.

1.23 Työsuhde-etuudet

1.23.1 Eläkevelvoitteet

Konserniyhtiöillä on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olosuhteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Järjestelyt on yleensä rahoitettu vakuutusyhtiöihin tai konsernin eläkesäätiöihin suoritetuilla, määräajoin tehtäviin eläkevastuulaskelmiin perustuvilla maksuilla. Konsernilla on sekä etuus- että maksupohjaisia järjestelyjä.

Konsernin maksuperusteisiin järjestelyihin suorittamat maksut kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, johon kyseiset maksut kohdistuvat.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä eläkekulut arvioidaan käyttämällä ennakoitua etuus oikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkkeiden suorittamisesta johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelmaan tavoitteena jakaa työsuorituksen perustuva meno työntekijöiden palvelusajalle. Etuus pohjaiseen järjestelyyn liittyvä velvoite lasketaan vuosittain tilinpäätöspäivänä ja arvostetaan arvioitujen vastaisten kassavirtojen nykyarvoon käyttäen sellaisten korkealuokkaisten yritysten joukkovelkakirjalainojen korkoa, joiden juoksuaika suunnilleen vastaa kyseisen eläkevelan kestoaikaa. Maissa, joissa tällaisille joukkovelkakirjalainoille ei ole syviä markkinoita, käytetään valtion joukkolainojen markkinatuottoa. Järjestelyyn kuuluvat varat arvostetaan käypään arvoon. Taseeseen merkitty velka on etuus pohjaisen järjestelyn velvoite tilinpäätöspäivänä vähennettynä järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla sekä kirjaamattomilla vakuutusmatemaattisilla voitoilla tai tappioilla tai takautuvaan työsuorituksen perustuvilla menoilla. Ennakkomaksut kirjataan varoiksi siihen määrään asti, kuin rahana saatava palautus tai vastaisten maksujen vähennys on saatavissa.

Ne vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, jotka ylittävät 10 % kaikkien etuus pohjaisista järjestelyistä johtuvien velvoitteiden nykyarvosta tai järjestelyyn kuuluvien varojen käyvästä arvosta (sen mukaan kumpi näistä on suurempi), kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden odotetun keskimääräisen jäljellä olevan työssäoloajan kuluessa. Nämä raja-arvot lasketaan ja niitä sovelletaan erikseen kuhunkin etuus pohjaiseen järjestelyyn. Takautuvaan työsuorituksen perustuvat menot kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti, paitsi milloin eläkejärjestelyyn tehty muutos edellyttää työsuhteen jatkuvan tietyn ajan (vapaakirjautumiseen tarvittava ajanjakso). Tällöin takautuvasta työsuorituksesta johtuvat menot kirjataan kuluiksi tasaerinä vapaakirjautumiseen tarvittavan ajanjakson kuluessa.

1.23.2 Osakeperusteinen palkitseminen

Konsernissa on käytössä johdon pitkäaikainen osakepohjainen kannustinohjelma, joka jakautuu viisi-/kuusivuotisiin osakeohjelmiin. Ohjelmien mahdollinen palkkio perustuu konsernin ja sen divisioonien tuloskehitykseen. Palkkio kirjataan kuluksi oikeuden syntymisajanjakson aikana ja vastaava lisäys merkitään velkoihin ja omaan pääomaan sikäli kun kyseessä on osakkeina maksettava etuus.

Uudessa järjestelmässä (ensimmäinen osakeohjelma alkoi vuonna 2008) osakepalkkio-ohjelma alkaa kolmen vuoden pituisella ansaintajaksoilla, jonka jälkeen ansaittu etuus maksetaan osakkeina veroilla ja muilla kuluilla vähennettynä. Ansaintajaksoa seuraa kahden/kolmen vuoden rajoitusjakso, jonka aikana osakkeita ei saa myydä, siirtää, pantata tai luovuttaa muulla tavoin.

Uuden järjestelmän mukaiset osakeohjelmat luokitellaan osittain rahana ja osittain osakkeina maksettaviksi. Se osuus etuudesta, jonka osallistuja saa osakkeina, kirjataan osakkeina maksettavaksi. Osuus, jolla osallistujat maksavat etuuteen liittyvät verot ja muut maksut, kirjataan rahana maksettavana järjestelynä. Niiden osallistujien kohdalla, jotka saavat vain rahamaksun, etuus kirjataan rahana maksettavana järjestelynä.

Edellisen järjestelmän (viimeinen ohjelma alkoi 2007) mukaisen mahdollisen palkkion käypä arvo liittyy ulkona oleviin osakeoikeuksiin perustui Fortumin osakkeen markkinahintaan silloin, kun myönnettävien osakeoikeuksien määrä määritetään ja sen jälkeen jokaisena tilinpäätöspäivänä kunnes osakkeet on luovutettu. Arvioidut poikkeamat otetaan huomioon mahdollisen palkkion käypää arvoa määritettäessä. Mahdollisen palkkion käyvän arvon muutokset jaksotetaan jäljellä olevan oikeuden syntymisajanjakson aikana. Järjestelyyn liittyvistä henkilöstösivukuluista kirjataan varaus.

Mahdollisten palkkioiden käypien arvojen muutoksilta suojautumiseksi konserni on solminut osaketermiinisopimuksia, jotka selvitetään rahana. Osaketermiinisopimukset eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä ja siksi niiden käypien arvojen muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti.

1.24 Varaukset

Konserni kirjaa varaukset ympäristön alkuperäiseen tilaan palauttamisesta, hyödykkeen käytöstä poistamisesta, uudelleenjärjestelykuluista ja lakiin perustuvista vaateista silloin, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite kolmatta osapuolta kohtaan ja kun on todennäköistä, että veloitteen täyttäminen edellyttää voimavarojen siirtymistä pois konsernista ja kun veloitteen määrä on luotettavasti arvioitavissa.

Varauksen määrä on niiden menojen nykyarvo, joita veloitteen täyttämisen odotetaan edellyttävän. Arvostamisessa käytetään ennen veroja määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä tarkasteluhetkellä rahan aika-arvosta ja kyseistä velkaa koskevista erityisriskeistä tarkasteluhetkellä. Ajan kulumisesta johtuva varauksen määrän kasvu kirjataan korkokulukuksi.

Tietoja ydinvoimalaitosten käytöstä poistamiseen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen liittyvistä varauksista, katso kohta 1.25.

1.24.1 Ympäristövaraukset

Ympäristölakien ja -säännöksiä tilinpäätöshetkellä vallinneeseen tulkintaan perustuvat, ympäristöön liittyvät varaukset kirjataan silloin, kun on todennäköistä, että on syntynyt olemassa oleva velvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ne ympäristökustannukset, jotka ovat syntyneet aikaisempien toimintojen aiheuttamien olemassa olevien olosuhteiden korjaamisesta ja jotka vaikuttavat tämänhetkisiin tai tuleviin tuottoihin, kirjataan kuluksi sillä tilikaudella kun kyseiset kustannukset syntyvät.

1.24.2 Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvät velvoitteet

Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan joko silloin, kun on olemassa kolmanteen osapuoleen kohdistuva sopimukseen perustuva velvoite tai kun on olemassa oikeudellinen velvoite ja tämän velvoitteen määrä voidaan arvioida luotettavasti. Velvoitteen synnyttävä tapahtuma on esimerkiksi se, kun vuokratulle maa-alueelle rakennetaan laitos, jota koskee purkamis- ja poistamisvelvoite tai kun Fortumia koskeva oikeudellinen velvoite muuttuu. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenoa, kun laitos otetaan käyttöön tai kun ympäristön vahingoittuminen tapahtuu. Menot kirjataan poistoina hyödykkeen jäljellä olevan taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

1.24.3 Uudelleenjärjestelyvaraukset

Uudelleenjärjestelystä johtuvia menoja varten kirjataan varaus silloin, kun konserni on laatinut uudelleenjärjestelyä koskevan suunnitelman ja kun niillä, joihin järjestely vaikuttaa, on riittävä peruste odottaa, että uudelleenjärjestely tullaan toteuttamaan. Riittävänä perusteena voidaan pitää joko suunnitelman toimeenpanon aloittamista tai suunnitelman keskeisistä kohdista tiedottamista niille, joihin järjestely vaikuttaa. Uudelleenjärjestelyvaraukseen on sisällytettävä vain uudelleenjärjestelystä johtuvat välittömät menot, jotka uudelleenjärjestely välttämättä aiheuttaa ja jotka eivät liity yhteisön jatkuvaan toimintaan. Uudelleenjärjestelyvaraukset koostuvat pääasiassa työntekijöiden ja vuokrasopimusten irtisanomiskustannuksista.

1.25 Ydinvoimalaitosten käytöstä poistamiseen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Fortumin ydinjätehuoltovastuu sekä siihen liittyvä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta esitetään bruttomääräisenä pitkäaikaisissa korollisissa varauksissa ja varoissa. Fortumin rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa on käsitelty IFRIC 5 Oikeudet osuuksiin rahastoista, jotka on tarkoitettu käytöstä poistamiseen, alkuperäiseen tilaan palauttamiseen ja ympäristön kunnostamiseen -tulokannan mukaisesti, jossa todetaan, että rahaston varat arvostetaan joko käypään arvoon tai sitä alempaan kyseisten velkojen arvoon, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa Valtion ydinjätehuoltorahastossa. Varaukset liittyvät laitoksen käytöstäpoistamiseen ja käytetyn polttoaineen loppusijoitukseen.

Varausten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin ja jo tehtyihin toimenpiteisiin. Käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen alkuperäinen nettonykyarvo (ydinvoimalaitoksen käyttöönottohetkellä) on kirjattu kyseisen investoinnin hankintamenon osana taseeseen. Muutokset teknisissä suunnitelmissa, jotka vaikuttavat käytöstä poistamisesta aiheutuviin tulevaisuuden kassavirtoihin, diskonttataan tähän hetkeen ja tällä oikaistaan ko. investoinnin hankintamenoa taseessa. Käytöstä poistamiseen liittyvästä investoinnista tehdään poistot ydinvoimalaitoksen oletetun käyttöajan kuluessa.

Käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat loppusijoituskustannukset kunkin tilikauden loppuun mennessä käytetyn ydinpolttoaineen osalta. Käytetyn polttoaineen loppusijoitukseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen käyttöaikana polttoaineen käytön perusteella. Suunnitelmiin mahdollisesti tulevien muutosten vaikutus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan perustuen tähän asti käytetyn polttoaineen määrään kunkin tilikauden loppuun mennessä. Varauksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu vastaavalta kaudelta kirjataan tuloslaskelmaan.

Rahan aika-arvo otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovarauksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu. Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahaston osuudelle kertyvä korko esitetään rahoitustuotoissa.

Fortumin Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta on suurempi kuin rahasto-osuutta vastaava taseessa esitetty omaisuuserä. Ydinjätehuoltovastuun tulee olla maksuilla tai takauksilla täysin katettu Valtion ydinjätehuoltorahastossa Suomen ydinenergialain mukaisesti. Toisin kuin ydinjätehuoltovaraus, lainmukaista ydinjätehuoltovastuuta ei diskonttata, ja koska tulevat kassavirrat ulottuvat yli sadalle vuodelle, erot lainmukaisen vastuun ja ydinjätehuoltovarauksen välillä ovat merkittävät.

Vuosittainen maksu Valtion ydinjätehuoltorahastoon perustuu ydinjätehuoltovastuun tai rahastotavoitteen muutokseen, osuuteen Valtion ydinjätehuoltorahaston korkotuotoista ja tehdyistä toimenpiteistä.

Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oyj (TVO) Suomessa ja sekä suorat että epäsuorat omistukset Oskarshamn Kraftgrupp AB (OKG) ja Forsmarks Kraftgrupp AB yhtiöissä Ruotsissa. Konsernin sijoitukset osakkuusyhtiöihin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuusyhtiöiden tilinpäätösten laadintaperiaatteita ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen suhteen on tarvittaessa muutettu, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden kanssa.

[Lisätietoja ydinvoimaan liittyvistä varoista ja veloista liitetiedossa 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.](#)

1.26 Ehdolliset velat

Ehdollinen velka esitetään tilinpäätöksessä silloin, kun kyseessä on mahdollinen velvoite, joka on syntynyt aikaisempien tapahtumien seurauksena ja jonka olemassaolo varmistuu vasta yhden tai useamman epävarman tapahtuman myötä tulevaisuudessa. Ehdollisena velkana esitetään myös velvoite, jota ei merkitä taseeseen velaksi tai varaukseksi, koska voimavarojen poistuminen konsernista ei ole todennäköistä tai koska luotettavaa arviota velvoitteen määrästä ei ole tehtävissä.

1.27 Osakekohtainen tulos

Laimentamaton osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön omistajille kuuluva voitto liikkeeseen laskettujen kantaosakkeiden lukumäärän painotetulla keskiarvolla, josta on vähennetty konsernin hankkimat ja omistuksessaan pitämät omat osakkeet.

Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos lasketaan oikaisemalla ulkona olevien kantaosakkeiden painotettua keskiarvoa olettaen, että kaikki laimentavat potentiaaliset kantaosakkeet olisi vaihdettu osakkeisiin. Osakkeiden merkintäoikeuksien ja osakeoptioiden osalta on tehty laskelma sen määrittämiseksi, mikä määrä osakkeita olisi voitu hankkia käypään arvoon (määritettynä Fortumin osakkeen vuosittaisen markkinahinnan keskiarvona) perustuen ulkona olevien osakeoptioihin liittyvien merkintäoikeuksien rahalliseen arvoon.

Yllä kuvatun mukaisesti laskettu osakkeiden lukumäärä vähennetään siitä osakemäärästä, joka olisi laskettu liikkeeseen olettaen että osakeoptiot olisi käytetty. Optioiden ja merkintäoikeuksien käyttöä koskevan oletuksen perusteella saadut ylimääräiset osakkeet lisätään ulkona olevien osakkeiden lukumäärän painotettuun keskiarvoon.

Optioilla ja merkintäoikeuksilla on laimentava vaikutus vain silloin, kun kantaosakkeen keskimääräinen markkinahinta kauden aikana ylittää optioiden tai merkintäoikeuksien toteutushinnan. Aikaisemmin esitettyjä osakekohtaisia tuloksia ei ole oikaistu takautuvasti kantaosakkeen hinnan muutosten kuvaamiseksi.

1.28 Osingot

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osingonjakoa ei kirjata velaksi tilinpäätökseen ennen kuin yhtiön osakkeenomistajat ovat hyväksyneet sen yhtiökokouksessa.

1.29 Johdannaisinstrumentteihin ja suojaustoimenpiteisiin liittyvät laskentaperiaatteet

Konsernin tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluvat hyödykkeiden myynti- ja ostoliiketoimet. Suurin osa näistä liiketoimia koskevista sopimuksista on sellaisia, jotka on solmittu ja jotka pidetään edelleen voimassa hyödykkeiden vastaanottoa ja toimittamista varten konsernin odotettavissa olevien osto-, myynti- ja käyttötarpeiden mukaisesti. Tällaiset sopimukset eivät kuulu IAS 39:n soveltamisalaan. Kaikki muut nettomääräisinä toteutettavat hyödykesopimukset arvostetaan käypään arvoon ja niiden voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan.

Johdannaiset merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon sinä päivänä, jolloin johdannais sopimus tehdään, ja arvostetaan aina jatkossa tilinpäätöshetken käypään arvoonsa. Arvostuserosta syntyvän voiton tai tappion kirjaamistapa riippuu siitä, onko johdannainen määritetty suojausinstrumentiksi, ja jos on, suojatun kohteen luonteesta. Konserni määrittää tietyt johdannaiset joko: 1) erittäin todennäköisten ennakoitujen liiketoimien suojausiksi (kassavirran suojaus); 2) taseeseen merkittyjen varojen tai velkojen tai taseeseen merkitsemättömien kiinteäehtoisten sitoumusten käypien arvojen suojausiksi (käyvän arvon suojaus); tai 3) ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosisjoitusten suojausiksi. Konserni dokumentoi liiketoimen syntymisajankohtana suojausinstrumenttien ja suojatujen kohteiden välisen suhteen sekä riskienhallinnan tavoitteensa ja erilaisiin suojauksiin ryhtymisen strategiansa. Konserni dokumentoi myös sekä suojausta aloitettaessa että sen jälkeen arvionsa siitä, ovatko suojausliiketoimissa käytettävät johdannaiset erittäin tehokkaita kumoamaan suojattavien kohteiden käypien arvojen tai kassavirtojen muutokset. Johdannaiset jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin niiden eräänymisajankohdan perusteella. Sähköjohdannaisten käyvät arvot jaetaan pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin varoihin sekä velkoihin vain niiden sähköjohdannaisten osalta, joiden kassavirrat ajoittuvat eri vuosille.

1.29.1 Kassavirran suojaus

Kassavirtojen suojausiksi määritettyjen ja kassavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutosten tehokas osuus merkitään omaan pääomaan. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet käypien arvojen muutokset merkitään tuloslaskelmaan sillä kaudella, jolloin suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon (esimerkiksi silloin, kun ennakoitu suojattu myyntitapahtuma toteutuu). Kuitenkin silloin, kun suojattu ennakoitu liiketoimi johtaa rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuulumattoman omaisuuserän tai velan kirjaamiseen (esimerkiksi vaihto-omaisuus), omaan pääomaan kirjatut voitot ja tappiot siirretään omasta pääomasta ja sisällytetään kyseisen omaisuuserän tai velan alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Kun suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, kyseisellä hetkellä omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti, kun myös ennakoitu liiketoimi toteutuu ja merkitään tuloslaskelmaan. Kun ennakoitun liiketoimen ei enää odoteta tapahtuvan, omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

1.29.2 Käyvän arvon suojaukset

Käyvän arvon suojausiksi määritettyjen ja nämä ehdot täyttävien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan, samoin ne suojatun omaisuuserän tai velan käyvän arvon muutokset, jotka ovat kohdistettavissa suojatulle riskille.

Jos suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, suojattavan kohteen kirjanpitoarvoon efektiivisen koron menetelmällä tehdyt oikaisut jaksotetaan tulosvaikutteisesti juoksuajalle.

1.29.3 Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosisjoitusten suojaus

Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosisjoitusten suojaukset käsitellään kirjanpidossa kassavirran suojausten tavoin. Se osa suojausinstrumentin voitosta tai tappiosta, joka liittyy suojauksen tehokkaaseen osuuteen, merkitään omaan pääomaan, tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ulkomaisesta yksiköstä luovutaan.

1.29.4 Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä

Tietyt johdannaisinstrumentit eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisten johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriiin.

1.30 Käypien arvojen arviointi

Käypiin arvoihin arvostetut rahoitusvarat ja -velat esitetään käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti käyttäen Tasoja 1, 2 ja 3, jotka kuvaavat käytettyjen syöttötietojen merkittävyyttä käypien arvojen määrittämisessä.

Rahoitusinstrumentit, jotka ovat arvostettu käypään arvoon taseessa, on esitetty käyvän arvon hierarkiatasojen mukaisesti liitetiedossa 21 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon.

1.30.1 Tason 1 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Toimivilla markkinoilla noteerattujen rahoitusinstrumenttien (kuten noteeratut sähköoptiot, hiili- ja öljytermiinit) käyvät arvot ovat tilinpäätöspäivänä noteerattuja markkinahintoja.

1.30.2 Tason 2 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Toimivilla markkinoilla noteerattujen rahoitusinstrumenttien, mukaan lukien noteeratut sähköjohdannaiset (kuten noteeratut johdannaiset, kaupankäyntiarvopaperit sekä myytävissä olevat rahoitusvarat), käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivänä noteerattuihin markkinahintoihin. Olemassa olevia arvostusmenetelmiä, kuten arvioituja diskontattuja kassavirtoja, käytetään määritettäessä korko- ja valuuttainstrumenttien käypiä arvoja. Koronvaihtosopimusten käypä arvo lasketaan arvioitujen vastaisten kassavirtojen nykyarvona. Valuuttatermiinisopimusten käypä arvo määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän termiinikurssia. Optioiden käyvät arvot määritetään optioiden arvostusmallien avulla. Rahoitusvelkojen käypä arvo arvioidaan diskonttaamalla vastaiset sopimusperusteiset kassavirrat vastaavalla markkinakorkokannalla, jolla konserni saisi samantyyppisen velkainstrumentin. Käypään arvoon arvostamisessa ei ole otettu huomioon luottomarginaalia, koska käytettyjen johdannaissopimusten noteerattujen markkinahintojen katsotaan parhaiten vastaavan instrumenttien käypää arvoa.

Konsernin laskelmat perustuvat kunakin tilinpäätöspäivänä vallinneeseen markkinatilanteeseen. Fortumissa käytetyt rahoitusinstrumentit ovat standardoituja tuotteita, jotka joko selvitetään pörssien kautta tai joilla on vakiintuneet toimivat markkinat. Hyödykejohdannaiset selvitetään normaalisti pörssien, kuten Nasdaq OMX Commodities European, kautta ja rahoitusjohdannaiset tehdään hyvämaineisten rahoituslaitosten kanssa.

1.30.3 Tason 3 mukainen käypien arvojen määrittämishierarkia

Yli kuuden vuoden kuluttua erääntyvien sähköjohdannaisten, jotka eivät ole standardoituja Nasdaq OMX Commodities Europe tuotteita, käyvän arvon määrittäminen perustuu hintoihin, jotka on koottu luotettavilta markkinaosapuolilta.

1.30.4 Muiden instrumenttien arvostaminen

Myyntisaamisten ja ostovelkojen arvioiduilla alaskirjauksilla vähennettyjen nimellisarvojen oletetaan suunnilleen vastaavan niiden käypiä arvoja.

2 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat

[Lataa Excel](#)

Konsernitilinpäätöksen laatiminen IFRS-tilinpäätöskäytännön mukaisesti edellyttää, että yhtiön johto tekee tiettyjä arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitavien varojen ja velkojen määriin, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen konsernitilinpäätöksen laatimishetkellä sekä tuottojen ja kulujen määriin raportoitavalla kaudella. Ennusteita ja harkintoja arvioidaan jatkuvasti ja ne perustuvat historiallisiin kokemuksiin ja muihin tekijöihin sisältäen odotukset tulevaisuuden tapahtumista, joiden uskotaan olevan perusteltuja. Toteutuneet tulokset ja ajoitus voivat kuitenkin olla erilaisia verrattuna näihin ennusteisiin. Yhtiön kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat on kuvattu alla.

2.1 Tytäryrityksen hankintojen kautta saadut aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Yrityshankinnassa saatu aineeton ja aineellinen omaisuus arvostetaan käypään arvoon ja sen taloudellinen vaikutusaika määritetään. Yhtiön johto uskoo, että arvioidut käyvät arvot ja taloudellinen vaikutusaika sekä taustalla olevat oletukset ovat asianmukaisia, vaikka eriävät arviot ja vaikutusajat voisivat vaikuttaa merkittävästi raportoituihin lukuihin.

2.2 Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentuminen

Konsernin merkittäviä käyttöomaisuushyödykkeiden ja liikearvon kirjanpitoarvoja testataan arvonalentumisen varalta liitetiedossa 1 Laadintaperiaatteet kuvattujen tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät perustuvat käyttöarvolaskelmiin. Nämä laskelmat perustuvat kassavirtaennusteisiin, joiden laatiminen edellyttää johdolta arvioita tulevaisuuden rahavirroista. Arvioiden luonne vaihtelee riippuen siitä mihin liiketoimintaan testattavat käyttöomaisuushyödykkeet kuuluvat. Sähkön- ja lämmöntuotannon osalta tärkeimpiä arvioita ovat arviot tulevasta liiketoiminnan kassavirroista sekä korkokannasta, jolla nämä kassavirrat diskontataan nykyhetkeen. Sähkönsiirtoliiketoiminta on säänneltyä ja kansallisten viranomaisten valvomaa. Kassavirtaennusteet sisältävät arvioita liittyen säätelyviitekehysten tulevaan kehittymiseen.

[Liikearvon arvonalentumistestauksessa käytetyt keskeiset oletukset on esitetty liitetiedossa 22 Aineettomat hyödykkeet.](#)

Vuoden 2012 lopulla tehdyt arvonalentumistestaukset eivät antaneet aihetta arvonalentumistappioiden kirjaamiseen.

[Vuoden 2012 aikana yksittäisiin eriin kirjatut arvonalentumistappiot on esitetty liitetiedoissa 5 Segmenttitiedot, 22 Aineettomat hyödykkeet ja 23 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.](#)

Konserni on tehnyt herkkyysoanalyysin arvonalentumistestausten pohjalla olevien keskeisten oletusten muutosten vaikutuksista testauksen tuloksiin. Analysoitaessa on otettu huomioon myös yhden oletuksen muutoksen mahdollinen vaikutus muihin muuttujiin. Liikevoittoennusteiden ja diskonttokoron muutoksilla on huomattava vaikutus testaustuloksiin. Jos arvioitu liikevoitto ennen poistoja 31.12.2012 olisi ollut 10 % pienempi kuin johdon arvio tai kassavirtojen laskennassa käytetty diskonttokorko ennen veroja olisi ollut 10 % korkeampi, konserniyhtiöllä ei olisi ollut tarvetta kirjata arvonalentumista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä tai liikearvosta.

2.3 Laskennalliset verot ja tuloverot

Fortumilla on laskennallisia verosaamisia ja -velkoja, joiden arvioidaan realisoituvan tuloslaskelmaan kirjattavaksi tiettyinä ajanjaksoina tulevaisuudessa. Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen laskennassa Fortumin pitää tehdä tiettyjä oletuksia ja arvioita liittyen tulevaisuuden veroseuraamuksiin, jotka johtuvat varojen ja velkojen tilinpäätökseen kirjattujen kirjanpitoarvojen sekä niiden verotuksellisten arvojen eroista.

Tulevaisuuden veroseuraamuksiin liittyviä oletuksia ovat, että tulevaisuudessa tytäryhtiöiden liiketoiminnalliset tulokset ovat johdonmukaisia historiallisiin tasoihin verrattuna, vähennyskelpoisten vahvistettujen verotappioiden hyödyntämisaika pysyy muuttumattomana, ja että voimassaolevat verolait ja verokannat pysyvät muuttumattomina lähitulevaisuudessa. Fortum pitää laskennallisten verosaamisten- ja velkojen laskennassa käyttämiään oletuksia varovaisina.

Konsernissa kirjataan verovelkoja ennakoitavissa olevien verotarkastuksessa ilmenneiden kysymysten varalta perustuen odotettavissa oleviin ennusteisiin lisäveroista. Jos lopulliset verot poikkeavat alun perin kirjatusta veroista, tällaiset erot vaikuttavat tilikauden veroihin ja verovarausten määriin kaudella, jolloin ratkaisu on tehty. Mikäli lopulliset ratkaisut (verotarkastuksiin liittyen) poikkeaisivat 10 %:lla johdon tekemistä arvioista, verovelat kasvaisivat 14 miljoonalla eurolla.

2.4 Ydinvoiman tuottamiseen liittyvät velat

Fortumin ydinvoimalan tulevaan käytöstä poistoon ja käytetyn ydinjätteen loppusijoitukseen liittyvä varaus perustuu pitkäaikaisiin kassavirtaennusteisiin arvioituista syntyvistä kustannuksista. Pääasialliset oletukset liittyvät teknisiin suunnitelmiin, ajoituksiin, kustannusennusteisiin ja diskonttokorkoon. Valtion viranomaiset hyväksyvät tekniset suunnitelmat, oletukset ajoituksesta ja kustannusennusteet.

Muutokset oletetussa diskonttokorossa vaikuttavat varauksen määrään. Jos diskonttokorkoa pienennetään, varaus kasvaa. Fortumin maksut Valtion ydinjätehuoltorahastolle ovat perustuneet diskonttaamattomaan velkaan, mikä johtaa siihen, että varauksen kasvun vaikutus kompensoituisi taseeseen kirjattavalla vastaavalla Fortumin osuuden kasvulla Valtion ydinjätehuoltorahaston varoista. Tämä pätee niin kauan kuin maksut Valtion ydinjätehuoltorahastoon perustuvat diskonttaamattomaan velkaan, ja IFRS:n mukaan varojen kirjanpitoarvo ei voi ylittää varauksen arvoa, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa Valtion ydinjätehuoltorahastossa.

[Katso liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.](#)

2.5 Eläkevelvoitteet

Eläkevelvoitteiden nykyarvo riippuu lukuisista tekijöistä, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin oletuksiin. Mikä tahansa muutos näissä oletuksissa vaikuttaa eläkevelvoitteiden tasearvoon.

[Käytetyt oletukset sekä herkkyyshanalyysi merkittävien oletusten muutosten vaikutuksista on esitetty liitetiedossa 36 Eläkevelvoitteet.](#)

3 Rahoitusriskien hallinta

[Lataa Excel](#)

Riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet sisältäen hallinnon, organisaation ja prosessit sekä strategisten, operatiivisten ja rahoitus- ja markkinariskien kuvaukset sisältyvät hallituksen toimintakertomukseen.

[Katso myös Riskienhallinta.](#)

3.1 Hyödykemarkkinariskit

Hyödykemarkkinariskeilla tarkoitetaan markkinahintojen ja volyymien; sähkön, polttoaineiden tai päästöoikeuksien aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia. Fortumissa käytetään näiden riskien kvantifiointiin useita eri menetelmiä, kuten Profit-at-Risk- ja Value-at-Risk-analyseja huomioiden niiden keskinäiset riippuvuudet. Lisäksi tehdään stressitestejä, joilla arvioidaan suurten hinnanmuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

Hyödykemarkkinariskien hallinnalla pyritään saavuttamaan lisähyötyjä optimoimalla suojausta tai harjoittamalla trading-toimintaa. Riskinottoa rajoittavat riskinottovaltuudet. Riskinottovaltuudet sisältävät toimitusjohtajan hyväksymän konsernin minimikäyttökäteen (EBITDA) ja volyymi-, Value-at-Risk- sekä Stop-Loss- limiitit.

3.2 Sähkön hinta –ja volyymiriskit

Power Divisioonan Trading -yksikkö, yhteistyössä liiketoimintayksikköjen kanssa kehittävät ja toteuttavat sähkön hinnan suojausstrategioita Fortumin toimitusjohtajan hyväksymien valtuuksien puitteissa. Pohjoismaisilla markkinoilla näitä suojausstrategioita toteutetaan tekemällä hyödykejohtannaisoppimuksia. Pääosa sähkön hintariskistä Venäjällä suojataan fyysisillä kiinteähintaisilla sopimuksilla. Suojausstrategioita kehitetään Venäjällä sitä mukaan kun markkinat vapautuvat. Suojausstrategioiden toteuttamista ja niihin liittyviä riskejä seurataan jatkuvasti riskienhallintajohtajan hyväksymien mallien ja toimitusjohtajan hyväksymien valtuutuksien mukaisesti.

Fortumin herkkyys sähkön markkinahinnalle määräytyy tietyn ajanjakson suojausasteen mukaan. Suojaustaso 31.12.2012 oli noin 70 % vuodelle 2013, noin 35 % vuodelle 2014. Jos tuotantomäärät, suojaustaso tai kustannusrakenne eivät muutu, vaikuttaisi markkinahinnan yhden euron suuruinen muutos megawattitunnilta Fortumin vuoden 2013 tulokseen ennen veroja noin 15 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 noin 30 miljoonaa euroa. Tässä herkkyysanalyysissä on käytetty 50 TWh:n volyymia, joka sisältää Power ja Heat -divisioonien sähköntuotannon myynnin Suomen ja Ruotsin spot -markkinoille ilman vähemmistöosakkaiden osuutta sähköstä ja muita läpikulkueriä. Tämä volyymi on voimakkaasti riippuvainen hintatasosta, vesitilanteesta, vuosihuoltojaksosen pituudesta ja voimalaitosten käytettävyydestä. Herkkyys on laskettu ainoastaan sähkön hinnan muutokselle. Vesitilanne, lämpötila, hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnat, polttoaineiden hinnat sekä tuonti-/vientitilanne vaikuttavat kaikki sähkön hintaan lyhyellä aikavälillä ja näiden tekijöiden vaikutuksia ei voida esittää erillisinä.

3.2.1 IFRS 7:n mukainen herkkyysanalyysi

Herkkyysanalyysi osoittaa sähköjohtannaisista aiheutuvan herkkyuden kuten IFRS 7 -standardissa on määritelty. Näitä rahoitusjohtannaisia käytetään suojaus- ja tradingtoimintaan Fortumissa. Herkkyudet on laskettu 31.12.2012 (31.12.2011) positioille. Positioita hallinnoidaan aktiivisesti päivittäisessä liiketoiminnassa ja siksi herkkyudet vaihtelevat hetkestä toiseen. Herkkyysanalyysi sisältää ainoastaan johdannaisista syntyvän markkinariskin eli suojattavan fyysisen sähkön myynnin ja oston hintariskiä ei ole analyysissä mukana. Herkkyys on laskettu sillä oletuksella, että sähkötermiinien noteeraus NASDAQ OMX Commodities Europe ja EEX:ssä muuttuisi yhden euron megawattitunnilta ajanjaksolla, jolla Fortumilla on johdannaisia.

IFRS 7:n mukainen herkkyysanalyysi

+/- 1 EUR/MWh muutos sähkötermiinien noteerauksissa, milj. euroa	Vaikutus	2012	2011
Vaikutus tulokseen ennen veroja	-/+	26	3
Vaikutus omaan pääomaan	-/+	20	44

3.2.2 Sähköjohdannaiset

Seuraavissa taulukoissa on esitetty konsernin sähköjohdannaiset, joita käytetään pääasiassa sähkön hintariskin suojaamiseen. Käyvät arvot edustavat taseeseen kirjattuja arvoja.

[Katso myös Liitetieto 1 Laadintaperiaatteet, käypien arvojen arviointi sekä liitetieto 7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa, missä kerrotaan suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien sähköjohdannaisten vaikutukset tuloslaskelmaan.](#)

Sähköjohdannaiset käytön mukaan 2012

	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Mydyt termiinisopimukset	63	27	0	90	376	62	314
Ostetut termiinisopimukset	35	10	0	45	26	164	-138
Ostetut optiot	0	0	0	0	0	0	0
Asetetut optiot	0	2	0	2	1	0	1
Yhteensä	98	39	0	137	403	226	177
Netotukset sähköpörssiä vastaan ¹⁾					-193	-193	0
Yhteensä					210	33	177

Sähköjohdannaiset kirjanpitokäsittelytavan mukaan 2012

	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa	26	14	0	40	152	60	92
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ²⁾	72	25	0	97	251	166	85
Yhteensä	98	39	0	137	403	226	177
Netotukset sähköpörssejä vastaan ¹⁾							
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa					-55	-55	0
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ²⁾					-138	-138	0
Yhteensä					-193	-193	0
Yhteensä					210	33	177
Pitkäaikaisia					76	14	62
Lyhytaikaisia					134	19	115

Sähköjohdannaiset käytön mukaan 2011

	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Myydyt termiinisopimukset	60	35	0	95	612	53	559
Ostetut termiinisopimukset	35	13	0	48	36	325	-289
Ostetut optiot	0	1	0	1	1	0	1
Asetetut optiot	0	1	0	1	1	0	1
Yhteensä	95	50	0	145	650	378	272
Netotukset sähköpörssejä vastaan ¹⁾							
					-340	-340	0
Yhteensä					310	38	272

Sähköjohdannaiset kirjanpitokäsittelytavan mukaan 2011

	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa	58	33	0	91	432	192	240
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ²⁾	37	17	0	54	218	186	32
Yhteensä	95	50	0	145	650	378	272
Netotukset sähköpörssiä vastaan ¹⁾							
Johdannaiset, joihin sovelletaan suojauslaskentaa					-183	-183	0
Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ²⁾					-157	-157	0
Yhteensä					-340	-340	0
Yhteensä					310	38	272
Pitkäaikaisia					79	11	68
Lyhytaikaisia					231	27	204

¹⁾ Kun sähköpörssien kanssa tehdyillä standardijohdannaisopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

²⁾ Ne johdannaisopimukset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, koostuvat trading-johdannaisista ja kassavirran suojauksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä.

Sähköjohdannaisten erääntyminen

Alla esitetyt määrät ovat sähköjohdannaisten diskonttaamattomia kassavirtoja.

milj. euroa	2012				2011			
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Sähköjohdannaiset, velat	174	51	1	226	-319	-58	-1	-378
Sähköjohdannaiset, saamiset	288	21	80	389	522	127	1	650

3.3 Polttoaineen hinta- ja volyyimirikit

Polttoaineiden hintariski on Fortumilla tietyssä määrin rajattu johtuen joustavista tuotantomahdollisuuksista, jotka mahdollistavat polttoaineen vaihtamisen markkinatilanteen mukaan ja joissakin tapauksissa polttoaineen hintariski voidaan siirtää asiakkaalle. Jäljellejäävää polttoaineen hintariskiä hallitaan kiinteähintaisilla ostosopimuksilla kattamaan ennustettu käyttötarve. Kiinteähintaiset ostot voivat olla joko fyysisiä toimituksia tai rahoitusjohdannaisia, kuten öljy- ja hiilijohdannaisia. Tämän lisäksi Fortumilla on trading-salkku, joka sisältää öljy- ja hiilijohdannaisia.

Öljyjohdannaiset

	2012		2011	
	Määrä 1 000 bbl	Käypä nettoarvo milj. euroa	Määrä 1 000 bbl	Käypä nettoarvo milj. euroa
Myyntisopimukset ja -termiinit	9 419	-8	10 000	-6
Ostosopimukset ja -termiinit	9 452	3	9 910	4

Hiilijohdannaiset

	2012		2011	
	Määrä kt	Käypä nettoarvo milj. euroa	Määrä kt	Käypä nettoarvo milj. euroa
Myyntisopimukset	8 305	127	12 325	94
Ostosopimukset	8 390	-123	11 642	-80

3.4 Päästöoikeuksiin liittyvät hinta – ja volyymiriskit

Osa Fortumin voiman- ja lämmöntuotannosta on päästöoikeuskaupan piirissä. Fortum hallinnoi hiilidioksidin (CO₂) päästöoikeuksien hintariskiä käyttämällä hiilidioksiditermiinejä sekä varmistamalla, että tuotannonsuunnittelussa otetaan huomioon kaikki päästöoikeuksista aiheutuvat kustannukset. Nämä omaan käyttöön tarkoitetut hiilidioksiditermiinit arvostetaan hankintamenoon tai markkinahintaan.

Omaan tuotantoon liittyvien päästöoikeuksien lisäksi Fortumilla on hiilidioksidin päästöoikeustradingiä. Nämä päästöoikeudet on käsitelty tilinpäätöksessä johdannaisina.

CO₂ päästöoikeussopimukset johdannaiskäsitelyn piirissä

	2012		2011	
	Määrä ktCO ₂	Käypä nettoarvo milj. euroa	Määrä ktCO ₂	Käypä nettoarvo milj. euroa
Myyntisopimukset	12 810	50	15 283	89
Ostosopimukset	14 005	-32	13 981	-59

Vuonna 2008 Fortum ja venäläinen Territorial Generation 1-yhtiö (TGC-1) allekirjoittivat sopimuksen, jonka seurauksena Fortum ostaa päästöoikeusyksiköitä (ERU) TGC-1:ltä. Arvioitu määrä on noin miljoona tonnia. Nämä päästöoikeusyksiköt (ERU) syntyvät yhteistyöhankkeista TGC-1:n tuotantolaitoksilla Kioto-periodin (2008-2012) aikana osana eurooppalaista päästökauppajärjestelmää. Sopimus käsitellään omana käyttönä ja on kirjattu hankintamenoon.

3.5 Trading-toiminnan riskit

Fortum käy kauppaa sähkötermiineillä, -futuureilla ja -optioilla pääasiassa pohjoismaisessa sähköpörssissä NASDAQ OMX Commodities Europessa ja EEX:ssä, hiilidioksidin päästöoikeuksilla Euroopan markkinoilla ja hiili- ja öljyjohdannaisilla ICE ja OTC -markkinoilla.

Trading-toiminnan riskejä valvotaan ja niistä raportoidaan päivittäin, ja niihin liittyvät kontrollit ovat tiukat. Fortumin toimitusjohtaja asettaa tradingin kokonaisvaltuudet, jotka jaetaan yksittäisille salkuille. Stop-loss -limitit rajoittavat tappioiden kumulatiivisen enimmäismäärän vuoden aikana ja lisäksi hälytysrajat varoittavat tappioiden kertymisestä hyvissä ajoin sovituin väliajoin, jotta johto voi tehdä tarvittavia päätöksiä ennen Stop-Loss -tason saavuttamista. Value-at-Risk -valuudet asetetaan rajoittamaan otettavan riskin maksimimäärää kullakin hetkellä.

3.6 Rahoitus ja likviditeetin hallinta

Fortumin liiketoiminta on pääomavaltaista, ja konsernilla on säännöllisesti tarvetta hankkia rahoitusta. Fortumilla on hajautettu luottosalkku, joka koostuu pääasiassa pitkäaikaisesta euro- ja Ruotsin kruunumääräisestä rahoituksesta. Pitkäaikainen rahoitus koostuu pääasiallisesti joukkovelkakirjalainoista, joita on laskettu liikkeelle Fortumin EMTN-ohjelman (Euro Medium Term Note programme) puitteissa sekä erilaisista kahdenkeskisistä ja syndikoiduista rahoitusjärjestelyistä usean eri rahoituslaitoksen kanssa. Kausiluontoiset vaihtelut käyttöpääomassa on pääasiassa rahoitettu käyttämällä konsernin Ruotsin kruunumääräistä yritystodistusohjelmaa Ruotsissa (SEK) ja euromääräistä (EUR) yritystodistusohjelmaa Suomessa.

Rahoitusta on pääasiassa nostettu emoyhtiötasolla ja jaettu erilaisten sisäisten rahoitusjärjestelyjen kautta. Ulkoisesta velasta 31.12.2012 oli 93 % (2011: 90 %) emoyhtiö Fortum Oyj:n nostamaa.

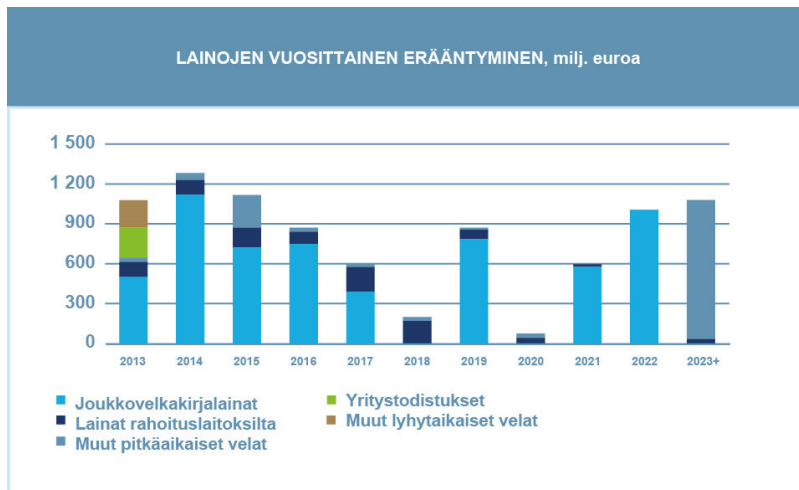
Fortumin korollinen velka 31.12.2012 oli yhteensä 8 777 miljoonaa euroa (2011: 7 770) ja korollinen nettovelka oli 7 814 miljoonaa euroa (2011: 7 023).

Fortum hallitsee likviditeetti- ja jälleenerahoitusriskejä kassavaroilla ja keskeisten yhteistyöpankkien kanssa tehtyjen valmiusluottosopimusten avulla. Konsernilla on aina oltava käytettävissään käteisvaroja tai niihin verrattavissa olevia jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita sekä käyttämättömiä valmiusluottoja (tililuotot mukaan lukien) riittävästi kattamaan kaikki 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyvät lainat. Kuitenkin likvidien varojen ja käyttämättömien valmiusluottolimiittien tulee aina olla vähintään 500 miljoonaa euroa.

Vuoden 2012 lopussa 12 seuraavan kuukauden aikana erääntyviä lainoja oli yhteensä 1 078 miljoonaa euroa (2011: 925), rahat ja pankkisaamiset olivat 963 miljoonaa euroa (2011: 747) mukaan lukien OAO Fortumin pankkitalletukset 105 miljoonaa euroa (2011: 194), jotka on korvamerkitty Venäjän kapasiteettia nostavaan investointiohjelmaan. Luottolimiittien yhteismäärä oli 2 722 miljoonaa euroa, joista 2 722 miljoonaa euroa (2011: 2 719) oli nostamattomia valmiusluottoja.

Korollisten lainojen erääntyminen

milj. euroa	2012
2013	1 078
2014	1 282
2015	1 117
2016	871
2017	604
2018 ja myöhemmin	3 825
Yhteensä	8 777

Rahat ja pankkisaamiset sekä tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 2012

milj. euroa	Kokonais- määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Rahat ja pankkisaamiset			963
joista Venäjällä (OAO Fortum)			128
Luottolimiitit			
2 500 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	2 500	-	2 500
Luotolliset tilit	222	-	222
Yhteensä	2 722	-	2 722
Luottolimiitit (ei sitoumuksia)			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	100	400
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	583	128	455
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 6 000 milj. euroa	6 000	5 841	159
Yhteensä	7 083	6 069	1 014

Rahat ja pankkisaamiset sekä tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 2011

milj. euroa	Kokonais- määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Rahat ja pankkisaamiset			747
joista Venäjällä (OAO Fortum)			211
Luottolimiitit			
2 500 miljoonan euron syndikoitu luottolimiitti	2 500	-	2 500
Luotolliset tilit	219	-	219
Yhteensä	2 719	-	2 719
Luottolimiitit (ei sitoumuksia)			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	-	500
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	561	122	439
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 6 000 milj. euroa	6 000	4 859	1 141
Yhteensä	7 061	4 981	2 080

Rahat ja pankkisaamiset olivat 963 miljoonaa euroa (2011: 747), sisältäen OAO Fortumin pankkitalletuksia 105 miljoonaa euroa (2011: 194), jotka on korvamerkitty käytettäväksi Venäjän investointiohjelmaan, joka nostaa tuotantokapasiteettia. Vuoden 2012 lopussa näistä talletuksista 100 miljoonaa euroa (2011: 164) oli euromääräisiä ja 5 miljoonaa euroa (2011: 30) oli Venäjän ruplamääräisiä talletuksia.

[Katso myös liitetieto 29 Rahat ja pankkisaamiset.](#)

Korollisten velkojen ja johdannaissopimusten erääntyminen

Alla esitetyt määrät ovat korollisten velkojen sekä korko- ja valuuttajohdannaisten diskonttaamattomia kassavirtoja (tulevat koronmaksut ja lyhennykset).

milj. euroa	2012				2011			
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä
Korolliset velat	1 377	4 626	4 274	10 277	1 217	4 661	3 380	9 258
Korko- ja valuuttajohdannaisiin liittyvät velat	8 695	1 365	304	10 364	6 309	2 855	193	9 357
Korko- ja valuuttajohdannaisiin liittyvät saamiset	-8 560	-1 473	-330	-10 363	-6 198	-2 858	-241	-9 297
Yhteensä	1 512	4 518	4 248	10 278	1 328	4 658	3 332	9 318

Korolliset velat sisältävät lainat Valtion ydinjätehuoltorahastolta ja Teollisuuden Voima Oyj:ltä 940 miljoonaa euroa (2011: 887). Nämä lainat uusitaan vuosittain ja koronmaksut näistä lainoista on laskettu kymmenelle vuodelle tässä taulukossa.

[Lisätietoja lainoista Valtion ydinjätehuoltorahastolta sekä Teollisuuden Voima Oyj:ltä, katso liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.](#)

3.7 Korkoriski ja valuuttariski

3.7.1 Korkoriskit

Treasuryn riskipolitiikassa määrätään, että velkasalkun keskimääräisen duraation on oltava aina 12–36 kuukautta ja että korkojen muutokset eivät saa vaikuttaa konsernin nettokorkomenoihin seuraavan liukuvan 12 kuukauden jaksolla enemmän kuin 65 miljoonaa euroa. Koronhallintastrategioita arvioidaan ja kehitetään näiden valtuuksien puitteissa, jotta löydetään optimaalinen suhde riskien ja rahoituskustannusten välillä.

Vuoden 2012 lopussa Fortumin velkasalkun (johdannaiset mukaan lukien) keskimääräinen duraatio oli 2,1 vuotta (2011: 2,0). Noin 45 % (2011: 47 %) velkasalkusta oli vaihtuvakorkoisia tai seuraavien 12 kuukauden aikana jälleenrahoitettavia kiinteäkorkoisia lainoja. 31.12.2012 korkotason yhden prosenttiyksikön suuruisen muutoksen vaikutus velkasalkun nykyarvoon oli 175 miljoonaa euroa (2011: 151). Virtariski, joka lasketaan ennusteen perusversion nettokorkokulujen ja ääritapausennusteen erotuksena Fortumin velkasalkulle seuraavan 12 kuukauden aikana, oli 24 miljoonaa euroa (2011: 37).

Lainojen ja johdannaisten keskikorko 31.12.2012 oli 4,5 % (2011: 4,4 %). Lainojen ja johdannaisten kumulatiivinen keskikorko vuonna 2012 oli 4,7 % (2011: 4,4 %).

3.7.2 Valuuttariskit

Fortumin politiikkana on suojata huomattavat transaktioriskit, jotta välttyttäisiin tuloslaskelman kurssieroilta. Suojaus tapahtuu pääasiassa termiinisopimuksilla.

Translaatiopositiot Fortumissa eivät ole tyypillisesti suojattuja, koska pääosa omaisuudesta katsotaan olevan strategista omistusta. Fortumissa tämä tarkoittaa suuria yksiköitä Ruotsissa, Venäjällä, Norjassa ja Puolassa, joiden kotivaluutta ei ole euro.

Valuuttariskin määrittelyssä käytetään Value-at-Risk-laskelmaa (VaR) yhden päivän jaksolle 95 %:n luotettavuustasolla transaktiopositioille ja translaatiopositioille vastaavasti viiden päivän jaksolle 95 %:n luotettavuustasolla. Transaktioriskin Value-at-Risk-raja on 5 miljoonaa euroa. 31.12.2012 avoin transaktiopositio oli 1 miljoonaa euroa (2011: 1) ja translaatiopositio 4 993 miljoonaa euroa (2011: 4 495). Transaktiopositio VaR oli 0 miljoonaa euroa (2011: 0) ja translaatiopositioille laskettu VaR oli 45 miljoonaa euroa (2011: 57).

Konsernirahoituksen transaktiopositio

milj. euroa	2012			2011		
	Netto	Suojaus	Avoin positio	Netto	Suojaus	Avoin positio
SEK	6 789	-6 789	0	6 334	-6 335	-1
USD	-61	61	0	211	-211	0
NOK	94	-94	0	140	-140	0
RUB	571	-571	0	219	-218	1
PLN	114	-114	0	90	-90	0
Muut	96	-95	1	100	-99	1
Yhteensä	7 603	-7 602	1	7 094	-7 093	1

Lisäksi OAO Fortum suojaa euromääräisiä investointejaan 100 miljoonan euron (2011: 164) eurotalletuksilla, joihin sovelletaan kassavirtasuojauslaskentaa Fortum-konsernissa.

Transaktiopositio koostuu jo sovituista tai ennustetuista valuuttamääräisistä eristä ja kassavirroista. Transaktiopositio jaetaan tase- ja kassavirtapositioihin. Tasepositiossa ovat valuuttamääräiset saamiset ja velat kuten talletukset ja lainat sekä myyntisaamiset ja ostovelat muussa kuin yhtiön kotivaluutassa. Kassavirtapositiossa on tulevia ennustettuja tai sovittuja valuuttamääräisiä kassavirtoja, jotka syntyvät liiketoimintojen myynneistä, ostoista tai investoinneista. Transaktiopositio nettoero kirjataan rahoitustuottoihin ja -kuluihin, kun ne liittyvät rahoituseriin ja kun ne liittyvät myyntisaamisiin ja ostovelkoihin ne kirjataan liikevoittoon sisältyviin eriin. Kassavirran suojauslaskennan vaatimukset täyttävät kaupat kirjataan omaan pääomaan.

Fortumin politiikan mukaan tasepositiot suojataan, jotta vältetään tuloslaskelman kurssierot. Ulkoinen rahoitus on pääasiallisesti euromääräistä, joten konsernin tasepositio liittyy lähinnä ruotsalaisten tytäryhtiöiden rahoittamiseen. Tasepositio suojauksiin Fortum ei sovelleta suojauslaskentaa, koska tulosvaikutukset netottuvat tuloslaskelmassa.

Sovitut kassavirtaerät suojataan, jotta vältetään tulevien kassavirtojen vaihteluita. Suojaukseen käytetään yleensä valuuttajohdannaisia, jotka kohdistetaan alla olevan kassavirran eräpäivän mukaan. Fortumilla on sekä valuuttariskin kassavirtasuojauksia, joihin sovelletaan suojauslaskentaa, että valuuttariskin suojauksia, joihin ei IFRS:n mukaisesti sovelleta suojauslaskentaa. Ne valuuttariskin liittyvät kassavirran suojaukset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, suojaavat etupäässä sähköjohdannaisia. Suojaukset, jotka eivät ole eräänntyneet, aiheuttavat tuloslaskelman volatiliteettia.

Konsernirahoituksen translaatiopositio

milj. euroa	2012			2011		
	Inves- tointi	Suojaus	Avoin	Inves- tointi	Suojaus	Avoin
RUB	3 086	-26	3 060	2 877	-	2 877
SEK	1 217	-	1 217	948	-	948
NOK	451	-	451	448	-	448
PLN	135	-	135	121	-	121
Muut	130	-	130	101	-	101
Yhteensä	5 019	-26	4 993	4 495	-	4 495

Translaatiopositio sisältää nettoinvestoinnit ulkomaisiin tytä- ja osakkuusyhtiöihin. Konsolidoinnissa ulkomaisten yhtiöiden nettoinvestointien muuntamisesta syntyvät kurssierot kirjataan omaan pääomaan. Ruotsin ja Norjan kruunun sekä Venäjän ruplan muuntoeron nettomuutos vuonna 2012 vaikutti konsernin emoyhtiön omistajille kuuluvaan omaan pääomaan 173 miljoonaa euroa (2011: -63).

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain 2012

milj. euroa	Nimellismäärä Eräntymisprofiili				Käypä arvo		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Valuuttatermiinit	8 148	523	-	8 671	38	197	-159
Koronvaihtosopimukset	477	2 856	2 935	6 268	362	161	201
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	227	317	-	544	-	8	-8
Korkotermiinit	87	29	-	116	0	0	0
Yhteensä	8 939	3 725	2 935	15 599	400	366	34
Pitkäaikaisia					358	165	193
Lyhytaikaisia					42	201	-159

Korko- ja valuuttajohdannaiset käyttötarkoituksen mukaan 2012

milj. euroa	Nimellismäärä Eräntymisprofiili				Käypä arvo		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus	61	-	-	61	-	0	0
Kassavirran suojaus valuuttajohdannaisilla	262	177	-	439	5	5	0
Valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	7 825	346	-	8 171	33	192	-159
Valuuttatermiinit yhteensä	8 148	523	-	8 671	38	197	-159
Käyvän arvon suojaus korkojohdannaisilla	-	-	1 975	1 975	181	0	181
Kassavirran suojaus korkojohdannaisilla	74	824	210	1 108	1	56	-55
Korkojohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	490	2 061	750	3 301	180	105	75
Koronvaihtosopimukset yhteensä	564	2 885	2 935	6 384	362	161	201
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus	-	26	-	26	-	0	0
Korko- ja valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	227	291	-	518	-	8	-8
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset yhteensä	227	317	-	544	-	8	-8
Yhteensä	8 939	3 725	2 935	15 599	400	366	34

¹⁾ Koostuu sopimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä.

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain 2011

milj. euroa	Nimellismäärä Erääntymisprofiili				Käypä arvo		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteen- sä	Positiivi- nen	Negatiivi- nen	Netto
Valuuttatermiinit	6 115	2 142	-	8 257	38	181	-143
Koronvaihto- sopimukset	395	2 788	1 554	4 737	253	112	141
Koron- ja valuutanvaihto- sopimukset	20	227	-	247	1	0	1
Korkotermiinit	168	28	-	196	0	0	0
Yhteensä	6 698	5 185	1 554	13 437	292	293	-1
Pitkäaikaisia					268	164	104
Lyhytaikaisia					24	129	-105

Korko- ja valuuttajohdannaiset käyttötarkoituksen mukaan 2011

milj. euroa	Nimellismäärä Erääntymisprofiili				Käypä arvo		
	Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteen- sä	Positiivi- nen	Negatiivi- nen	Netto
Kassavirran suojaus valuuttajohdannaisilla	197	98	-	295	12	3	9
Valuuttajohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	5 918	2 044	-	7 962	26	178	-152
Valuuttatermiinit yhteensä	6 115	2 142	-	8 257	38	181	-143
Käyvän arvon suojaus korkojohdannaisilla	-	100	1 250	1 350	162	-	162
Kassavirran suojaus korkojohdannaisilla	392	535	304	1 231	0	42	-42
Korkojohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	171	2 181	-	2 352	91	70	21
Koronvaihto- sopimukset yhteensä	563	2 816	1 554	4 933	253	112	141
Korko- ja valuutta- johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa ¹⁾	20	227	-	247	1	-	1
Koron- ja valuutanvaihto- sopimukset yhteensä	20	227	-	247	1	-	1
Yhteensä	6 698	5 185	1 554	13 437	292	293	-1

¹⁾ Koostuu sopimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä.

3.8 Osakejohdannaiset

Käteisenä selvitettäviä osaketermiinejä käytetään suojausinstrumentteina Fortum-konsernin pitkän ajan osakekannustinjärjestelmässä suojaamaan Fortumin osakkeen hintariskiä.

Tässä esitetyt määrät ovat osakejohdannaisten diskonttaamattomia arvoja. Osaketermiinit erääntyvät 1 vuoden kuluessa.

[Katso liitetieto 14 Henkilöstökulut, jossa on lisätietoja konsernin osakekannustinjärjestelmään liittyen.](#)

milj. euroa	2012		2011	
	Nimel- lisarvo	Netto käypä arvo	Nimel- lisarvo	Netto käypä arvo
Osaketermiinit	8	7	9	9

3.9 Luottoriskit

Kaikkien vastapuolien kanssa tehdyt sopimukset altistavat Fortumin luottoriskille. Fortumilla on prosessi ja toimintamalli, jolla luottoriskit pidetään hyväksyttävällä tasolla. Kaikkia suurimpia riskipositioita valvotaan keskitetysti hyväksytyjä vastapuolilimittejä vastaan, joiden hyväksymistasot on määritetty konsernin luotto-ohjeissa. Vastapuolten luottokelpoisuutta seurataan ja niistä raportoidaan säännöllisesti.

Johdannaisiin liittyvät vastapuoliriskipositiot ovat usein hyvin volatiileja, koska markkina-arvot muuttuvat nopeasti ja sen vuoksi niitä seurataan aktiivisesti. Valuutta- ja korkojohdannaisten kauppa on rajoitettu hyvän luottoluokituksen (investment grade) omaaviin pankkeihin ja rahoituslaitoksiin. Vastapuolista valtaosan kanssa on voimassa ISDA puitesopimukset, joissa on netotusoikeudet ja joissain tapauksissa vakuussopimukset. Valtaosa konsernin hyödykejohdannaisista selvitetään pörssin, kuten NASDAQ OMX Commodities European, kautta. Osa sopimuksista tehdään OTC -markkinoilla. Näiden osalta kauppaa käydään vain sellaisten vastapuolien kanssa joilla on hyvä luottokelpoisuus. Vastapuolista valtaosan kanssa on voimassa puitesopimukset, kuten ISDA, FEMA ja EFET, joissa on netotusoikeudet. Jos kaupankäyntiä on vastapuolen kanssa, jolla ei ole limiittiä tai riskiposition katsotaan nousevan liian suureksi vastapuolen luottokelpoisuus huomioon ottaen, vaaditaan vastapuolelta takuut. Emoyhtiötakaus vaaditaan sellaisilta tytäryhtiöiltä, joiden kanssa käydään kauppaa ja joilla ei ole riittävää luottokelpoisuutta erillisyyhtiönä.

Fortumilla, kuten millä tahansa pääomaintensiivisellä liiketoiminnalla, on luottoriski rahoitussektorilla. Pankkeihin liittyvää luottoriskiä valvotaan aktiivisesti, koska rahoituslaitosten luottokelpoisuus voi heiketä nopeasti. Kun mahdollista, positiot on keskitetty pääyhteistyöpankkeihin, joilla nähdään olevan hyvä luottokelpoisuus ja tärkeä rooli rahoitusmarkkinoiden vakaudessa ko. maissa. Venäjällä pankkitakuita on käytetty varmistamaan OAO Fortumin investointiohjelmaan liittyviä positioita. Jos toimittaja ei kykene täyttämään sitoumuksiaan, ennakkomaksuja ja puuttuvia suorituksia on kattamassa takauksia. Näiden takausten myöntäjät ovat pankkeja, joilla on vahva paikallinen läsnäolo ja toimittajien tuntemus. Näiden pankkien luottokelpoisuutta sekä takauksista syntyviä positioita seurataan tarkasti.

Luottoriski asiakkaiden suuntaan on hyvin hajautettua suurelle määrälle yksityisiä kuluttajia ja teollisia yrityksiä eri maantieteellisillä alueilla. Suurin osa riskistä on Venäjällä, Suomessa ja Ruotsissa, mutta Venäjän luottotappioriski on korkein.

3.9.1 Rahoitusvarojen luottoriskin arviointi

Alla on esitetty vastapuolittain korolliset saatavat mukaan lukien leasingsaatavat, pankkitalletukset ja johdannaisinstrumentit, jotka käsitellään taseessa saamisina.

milj. euroa	2012		2011	
	Tase- arvo	josta erään- tynyt	Tase- arvo	josta erään- tynyt
Saamiset yhtiöiltä, joilla hyvä luottokelpoisuus (investment grade)	571	-	953	-
Sähköpörssit	160	-	249	-
Osakkuusyhtiöt	1 332	-	1 186	-
Muut	109	-	86	-
Yhteensä	2 172	-	2 474	-

Saamiset yhtiöiltä, joilla on hyvä luottokelpoisuus (investment grade), sisältävät pankkitalletuksia 105 miljoonaa euroa (2011: 540) korko- ja valuuttajohdannaista käypään arvoon 400 miljoonaa euroa (2011: 292) ja sähkö-, hiili-, öljy-, ja CO₂ päästöoikeusjohdannaista käypään arvoon 66 miljoonaa euroa (2011: 121). Saatavat sähköpörssiltä on NASDAQ OMX Commodities Europe -johdannaisten käypä arvo. Saatavat osakkuusyhtiöiltä sisältävät lainasaamisia 1 332 miljoonaa euroa (2011: 1 186) ja sähköjohdannaisten käypiä arvoja 0 miljoonaa euroa (2011: 0). Muut saatavat muodostuvat lainasaamisista ja muista korollisista saatavista 58 miljoonaa euroa (2011: 10) ja rahoitusleasingsaatavista 3 miljoonaa euroa (2011: 16) sekä sähkö-, hiili-, öljy-, ja CO₂ päästöoikeusjohdannaisten käyvistä arvoista 48 miljoonaa euroa (2011: 60).

Oheisissa taulukoissa näkyy pankkitalletuksien ja johdannaisten käypien arvojen jakautuminen luottoluokkiin.

Pankkitalletukset

milj. euroa	2012	2011
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokitusten mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's)		
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)		
AAA	-	-
AA+/AA/AA-	17	93
A+/A/A-	-	296
BBB+/BBB/BBB-	88	151
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	105	540
Alemmat luottoluokitukset (non-investment grade)	-	-
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta (Standard & Poor's ja/tai Moody's)	-	-
Yhteensä	105	540

Ylläolevien pankkitalletusten lisäksi rahaa pankkitileillä oli yhteensä 858 miljoonaa euroa 31.12.2012 (2011: 207).

Korko- ja valuuttajohdannaiset

milj.euroa	2012		2011	
	Saamiset	Netto- summa	Saamiset	Netto- summa
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokitusten mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's)				
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)				
AAA	-	-	-	-
AA+/AA/AA-	12	0	10	0
A+/A/A-	374	272	282	214
BBB+/BBB/BBB-	14	8	-	-
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	400	280	292	214
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta (Standard & Poor's ja/tai Moody's)	-	-	-	-
Yhteensä	400	280	292	214

Sähkö-, hiili-, öljyjohdannaiset ja CO₂ päästöoikeussopimukset johdannaiskäsitteilyn piirissä

milj.euroa	2012		2011	
	Saamiset	Netto- summa	Saamiset	Netto- summa
Vastapuolet ulkopuolisten luottoluokitusten mukaan (Standard & Poor's ja/tai Moody's)				
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade)				
AAA	-	-	-	-
AA+/AA/AA-	0	0	-	-
A+/A/A-	66	32	121	42
BBB+/BBB/BBB-	-	-	-	-
Hyvä luottokelpoisuus (investment grade) yhteensä	66	32	121	42
Alemmat luottoluokitukset kuin hyvä luottokelpoisuus (non-investment grade)				
BB+/BB/BB-	1	1	7	6
B+/B/B-	-	-	-	-
Alle B-	-	-	-	-
Alemmat luottoluokitukset kuin hyvä luottokelpoisuus (non-investment grade) yhteensä	1	1	7	6
Osakkuusyhtiöt yhteensä	0	0	0	0
Vastapuolet ilman ulkopuolista luottoluokitusta Standard & Poor's:lta ja/tai Moody's:lta				
Valtiot ja kunnat	2	2	4	3
Fortum luokitus 5 - alin riski	10	9	32	27
Fortum luokitus 4 - alhainen riski	10	9	17	15
Fortum luokitus 3 - normaali riski	16	15	0	0
Fortum luokitus 2 - korkea riski	9	9	0	0
Fortum luokitus 1 - korkein riski	0	0	-	-
Ei luokitusta	0	0	0	0
Ei ulkopuolista luokitusta yhteensä	47	44	53	45
Yhteensä	114	77	181	93

Johdannaissaamiset ovat positiivisten käypien arvojen summa eli bruttosumma. Nettosumma sisältää myös negatiiviset käyvät arvot, jos netotussopimus on voimassa ko. vastapuolen kanssa tai netotus on lain mukaan mahdollista. Kun nettosumma on pienempi kuin nolla, se ei ole mukana. Jos on olemassa emoyhtiötakaus, näytetään positio takauksen antajan mukaan.

Kaikilla valuutta- ja korkojohdannaisvastapuolilla ja pääosalla pankkitalletusvastapuolista on ulkopuolisten luottoluokittajien Standard & Poor'sin ja/tai Moody's luokitus. Yllä oleva luokituskaala on Standard & Poor'sin mukainen. Vastapuolille, joilla ei ole kuin Moody'sin luokitus, luokitus on muutettu vastaamaan Standard & Poor'sin luottoluokitusta varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Sähkö-, hiili- ja öljyjohdannaismarkkinoilla on paljon vastapuolia, joilla ei ole Standard & Poor'sin tai Moody'sin luokitusta. Niille Fortum antaa oman sisäisen luokituksen. Sisäinen luokitus perustuu muiden ulkoisten luottoluokittelijoiden luokituksiin. Aiemmin Asiakastiedon riskiluokituksia käytettiin vastapuolille Suomessa, Creditinformin luokitusta Norjassa, UC:n (Upplysningscentralen) riski-indikaattoria Ruotsissa ja muiden osalta Dun&Bradstreetin luokituksia. Vuodesta 2012 alkaen suomalaisille, norjalaisille ja ruotsalaisille vastapuolille, käytetään Soliditetin luokituksia ja muille käytetään Dun&Bradstreetin luokituksia. Valtioita ja kunnallisia

laitoksia ei tyypillisesti luokitella ja ne näytetään erikseen. Tämä luokka ei sisällä kuntien tai valtion omistamia yhtiöitä. Ne vastapuolet, joilla ei ole ollenkaan luokitusta, näytetään "Ei luokitusta" -rivillä.

4 Pääomariskien hallinta

Lataa Excel

Fortum haluaa, että sillä on varovainen ja tehokas pääomarakenne, joka samalla mahdollistaa strategian toteuttamisen. Vahva tase ja joustava pääomarakenne ovat prioriteetteja. Fortum valvoo pääomarakennettaan perustuen Vertailukelpoinen korollinen nettovelka/käyttökate (EBITDA) -tunnuslukuun. Nettovelka lasketaan siten, että korollisista veloista vähennetään rahat ja pankkisaamiset. Käyttökate (EBITDA) lasketaan lisäämällä poistot ja arvonalentumiset liikevoittoon. Vertailukelpoinen käyttökate lasketaan vähentämällä vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ja tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutuksen. Fortum julkaisi uuden strategian syyskuussa 2010 ja muutti nettovelka/käyttökateen tavoitesuhteeksi noin 3. Aikaisemmin se oli määritelty välille 3,0-3,5.

Käyttöomaisuusinvestoinnit, yrityshankinnat, osingonjaot, omien osakkeiden takaisinostot ja pääoman palautukset ovat tapoja päästä tavoitepääomarakenteeseen. Fortum Oyj:n tarkoituksena on maksaa osinkona keskimäärin 50-60 % edellisen vuoden nettotuloksesta.

Neljännän neljänneksen aikana 2012 Standard & Poor's laski Fortumin pitkäaikaisen luottoluokituksen tasolta A (negatiivinen näkymä) tasoon A- (negatiivinen näkymä) kun taas Moody's piti ennallaan pitkäaikaisen luottoluokituksensa A2, mutta muutti näkymät vakaista negatiivisiksi.

Nettovelka / käyttökate (EBITDA) -tunnusluvut

milj. euroa	Liite	2012	2011
Korolliset velat	32	8 777	7 770
Vähennetään: Rahat ja pankkisaamiset ¹⁾	29	963	747
Nettovelka		7 814	7 023
Liikevoitto		1 861	2 402
Lisätään: Poistot ja arvonalentumiset		664	606
Käyttökate (EBITDA)		2 525	3 008
Vähennetään: Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		122	600
Vähennetään: Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus		-	34
Vertailukelpoinen käyttökate (Comparable EBITDA)		2 403	2 374
Nettovelka / käyttökate (EBITDA)		3,1	2,3
Vertailukelpoinen nettovelka / käyttökate (Comparable EBITDA)		3,3	3,0

¹⁾ Rahat ja pankkisaamiset sisältää 0 miljoonaa euroa (2011: 16) rahaa ja pankkitalletuksia, jotka esitetään taseen myytävänä olevissa omaisuuserissä.

5 Segmenttiraportointi

[Lataa Excel](#)

5.1 Fortumin liiketoimintarakenne

Fortumin liiketoiminnot on organisoitu neljään divisioonaan ja viiteen esikuntatoimintoon. Divisioonat ovat Power, Heat, Russia sekä Electricity Solutions and Distribution. Electricity Solutions and Distribution-divisioona (ESD) muodostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta, Distributionista ja Electricity Salesista (aikaisemmin Markets). Esikuntatoiminnot ovat Corporate Finance, Corporate Communications, Corporate Human Resources, Corporate Relations ja Corporate R&D and Innovation. Palveluyksiköt, jotka ovat osa esikuntatoimintoja, veloittavat yhtiötä palvelusopimusten mukaisesti.

5.2 Fortumin segmenttirakenne

Fortumin IFRS:n mukaan raportoitavia segmenttejä ovat Power, Heat ja Russia divisioonat sekä ESD:n liiketoiminta-alueet, Distribution ja Electricity Sales.

Alla kuvaus konsernin raportoitavista segmenteistä:

Power-segmenttiin kuuluvat Fortumin sähköntuotanto ja -myynti tukkumarkkinoilla, sähköntuotantokapasiteetin kehittäminen ja asiantuntijapalvelut sähköntuottajille. Power myy tuottamansa sähkön pääsääntöisesti pohjoismaiseen Nord Pool Spot -sähköpörssiin.

Heat-segmentti sisältää sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpötoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut Pohjoismaissa ja Itämeren alueella. CHP-tuotannosta syntyvä sähkö myydään Nord Pool Spot -sähköpörssiin sekä loppuasiakkaille pitkäaikaisilla sopimuksilla.

Russia-segmenttiin kuuluvat sähkön ja lämmön tuotanto sekä myynti Venäjällä. Russia-segmentti sisältää yhtiön OAO Fortum ja Fortumin yli 25 %:n omistusosuuden TGC-1:ssä, joka raportoidaan pääomaosuusmenetelmän mukaisesti.

Distribution omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkoja sekä toimittaa sähköä kaikkiaan noin 1,6 miljoonalle asiakkaalle Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa. Sähkönjakelu on säännelty toimiala ja siksi sitä valvovat kansalliset energiaviranomaiset. Valvonnan mallit ja periaatteet sekä näkemykset kohtuullisista tariffeista vaihtelevat maittain.

Electricity Sales -liiketoiminta-alue vastaa sähkön vähittäismyynnistä 1,2 miljoonalle kotitalousasiakkaalle. Se on Pohjoismaiden johtava ympäristömerkityn ja hiilidioksidipäästöttömän sähkön myyjä. Electricity Sales ostaa sähkönsä pohjoismaisesta sähköpörssistä. Sähkönjakelu Pohjoismaissa vapautettiin säännöstelystä vuonna 1995, mikä tarkoittaa että asiakkaat voivat vapaasti vaihtaa sähköntoimittajaa.

Muut-segmentti sisältää pääasiassa osakeomistuksen Hafslund ASA osakkuusyhtiössä ja konsernin esikuntatoiminnot.

5.3 Segmenttitietojen määritelmä

Tavoiteasetanta, seuranta ja resurssien allokointi konsernin suoritusjohtamisprosessissa perustuvat pääasiassa liiketoimintayksiköiden vertailukelpoiseen liikevoittoon sisältäen osakkuusyhtiöstulokset, ja vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton. Fortum esittää segmentteittäin liikevoiton, vertailukelpoisen liikevoiton, vertailukelpoisen käyttökateen ja osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sekä sidotun pääoman tuoton ja vertailukelpoisen sidotun pääoman tuoton.

Segmenttien konsolidointi perustuu samoihin periaatteisiin kuin koko konsernin yhdistely. Vertailukelpoinen liikevoitto esitetään, jotta liiketoimintasegmentin toiminnan tuloksesta saataisiin parempi kuva. Liikevoiton ja Vertailukelpoisen liikevoiton ero on "Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät", joka koostuu seuraavista eristä:

- kertaluonteiset erät, jotka ovat pääasiassa aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoittoja ja -tappioita;
- käyvän arvon muutokset tulevaisuuden kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä IAS 39 -standardin mukaan. Suurin osa Fortumin tulevaisuuden kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista täyttää suojauslaskennan edellytykset ja siten niiden käyvän arvon muutokset kirjataan omaan pääomaan;

[Katso liitetieto 7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa.](#)

- IFRIC 5 -tulkinnan vaikutus, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaerää.

[Katso myös liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.](#)

Segmentin sidottu pääoma koostuu pääasiassa korottomista varoista ja veloista, kuten aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä, aineettomista hyödykkeistä, osakkuusyrityssijoituksista, vaihto-omaisuudesta, toimintaan liittyvistä siirtyvistä eristä sekä myyntisaamisista ja muista saamisista ja veloista. Sidottuun pääomaan sisältyy myös Fortumin rahasto-osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa, ydinvoimaan liittyvät varaukset, eläkevaraukset ja muut varaukset sekä IAS 39 -standardin mukaan suojauslaskennan piiriin kuulumattomien tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käypään arvoon arvostamisesta johtuvat varat ja velat.

Segmentin sidottuun pääomaan eivät sisälly korolliset saamiset ja velat eivätkä niihin liittyvät siirtyvät erät, tuloverot ja laskennalliset verot eivätkä IAS 39 -standardin mukaan suojauslaskennan piiriin kuuluvat tulevia kassavirtoja suojaavien johdannaisten käypään arvoon arvostamisesta johtuvat varat ja velat.

Jotta segmentin vertailukelpoinen sidottu pääomaa vastaa vertailukelpoista liikevoittoa, sitä oikaistaan IAS 39 -standardin mukaan suojauslaskennan piiriin kuulumattomilla varoilla ja veloilla, jotka syntyvät tulevia kassavirtoja suojaavien erien arvostamisesta käypään arvoon.

Bruttoinvestoinnit osakkeisiin sisältävät investoinnit tytäryritysosakkeisiin, osakkuusyrityksien osakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Investoinneista tytäryritysosakkeisiin on vähennetty tytäryrityksen rahavarat ja niihin on lisätty hankitun yrityksen korolliset velat.

Osakkeiden bruttomyyntit sisältävät tytäryritysosakkeiden, osakkuusyrityksien osakkeiden ja muiden myytävissä olevien rahoitusvarojen myynnit. Tytäryritysosakkeiden bruttomyynteistä on vähennetty tytäryrityksen rahavarat ja niihin on lisätty myydyin yrityksen korolliset velat.

Katso myös osiot:

[Tunnusluvut](#)

[Tunnuslukujen laskentakaavat](#)

[Taloudellinen tieto vuosineljänneksittäin](#)

[Segmenttien tiedot vuosineljänneksittäin vuodesta 2005 vuoteen 2012 löytyvät Fortumin internetsivuilta \[www.fortum.com/investors/financial-information\]\(http://www.fortum.com/investors/financial-information\).](#)

5.4 Segmenttien väliset tapahtumat ja eliminoinnit

Power-segmentti myy kaiken tuottamansa sähkön Nord Pool Spot -sähköpörssiin ja Electricity Sales-segmentti ostaa kaiken sähkönsä Nord Pool Spot -sähköpörssistä. Myyntien eliminoinnit sisältävät ostot ja myynnit Nord Pool Spotissa, jotka netotetaan konsernitasolla tuntiperusteisiin myynteihin ja ostoihin perustuen. Ne esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja. Konsernin sisäiset toimitukset vaikuttavat eri liiketoimintasegmenttien välisiin myynteihin, kuluihin ja tuloksiin, jotka eliminoidaan konsernitiilinpäätöksessä. Sisäiset hinnat ovat markkinaperusteiset.

5.5 Segmenttitiedot 2012

Tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Muut	Netotus ja elimi- noinnit ¹⁾	Yhteensä
Liikevaihto		2 415	1 628	1 030	1 070	722	137	-843	6 159
josta sisäistä		296	18	-	37	55	-66	-340	0
Liikevaihto konsernin ulkopuolelle		2 119	1 610	1 030	1 033	667	203	-503	6 159
Poistot ja arvonalentumiset		114	210	121	209	1	9	-	664
Vertailukelpoinen käyttökate		1 258	476	189	526	39	-85	-	2 403
Vertailukelpoinen liikevoitto		1 144	266	68	317	38	-94	-	1 739
Kertaluonteiset erät	6	57	80	11	5	1	1	-	155
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	6, 7	3	-7	0	6	-1	-3	-	-2
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	6, 34	-31	-	-	-	-	-	-	-31
Liikevoitto		1 173	339	79	328	38	-96	-	1 861
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	24, 34	-12	20	27	8	0	-22	-	21
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)									-307
Tuloverot									-72
Tilikauden voitto									1 503

¹⁾ Netotus ja eliminoinnit sisältää konsernin sisäisten erien eliminoinnit ja Nord Pool Spot netotuksen, 503 miljoonaa euroa. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tiettyinä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut

milj. euroa	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Muut	Yhteensä
Kuluksi kirjatut epävarmat myyntisaamiset	0	-3	-8	-2	-1	0	-14
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset	0	-	-	-	-	-	0
Uudelleenjärjestelykulut	0	-2	-	0	0	0	-2

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut sisältyvät vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Varat ja velat

milj. euroa	Power	Heat	Russia	Distribution	Electricity Sales	Muut	Eliminoinnit	Yhteensä
Korottomat varat	6 506	4 640	3 833	4 324	293	336	-403	19 529
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	906	157	476	109	0	371		2 019
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat	7 412	4 797	4 309	4 433	293	707	-403	21 548
Korolliset saamiset								1 393
Laskennalliset verot								148
Muut varat								576
Rahat ja pankkisaamiset								963
Varat yhteensä								24 628
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat	958	462	463	522	234	470	-403	2 706
Laskennalliset verovelat								1 893
Muut velat								431
Sijoitettuun pääomaan sisältyvät velat								5 030
Korolliset velat								8 777
Oma pääoma								10 821
Oma pääoma ja velat yhteensä								24 628

Investoinnit/yritysmyyntit

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Russia	Distribution	Electricity Sales	Muut	Yhteensä
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	8, 24	-	10	-	-	-	6	16
Investoinnit käyttöomaisuuteen	22, 23	190	464	568	324	1	11	1 558
josta aktivoitunut vieraan pääoman kulut		1	10	68	1	-	-	80
Osakkeiden bruttomyyntit		102	269	-	37	2	0	410

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

	Sidottu pääoma milj. euroa	Sidotun pääoman tuotto, %	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %
Power	6 454	18,4	18,2
Heat	4 335	8,5	6,8
Russia	3 846	3,0	2,7
Distribution	3 911	9,0	8,7
Electricity Sales	59	118,0	148,4
Muut	237	-57,6	-30,9

Henkilöstö

	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Muut	Yhteensä
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	1 846	2 212	4 253	870	509	681	10 371
Henkilöstö keskimäärin	1 896	2 354	4 301	873	515	661	10 600

5.6 Segmenttitiedot 2011

Tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Muut	Netotus ja elimi- noinnit ¹⁾	Yhteensä
Liikevaihto		2 481	1 737	920	973	900	108	-958	6 161
josta sisäistä		-24	8	-	15	95	115	-209	0
Liikevaihto konsernin ulkopuolelle		2 505	1 729	920	958	805	-7	-749	6 161
Poistot ja arvonalentumiset		109	193	108	187	2	7	-	606
Vertailukelpoinen käyttökate		1 310	471	148	482	29	-66	-	2 374
Vertailukelpoinen liikevoitto		1 201	278	74	295	27	-73	-	1 802
Kertaluonteiset erät	6	2	86	0	193	3	0	-	284
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	6, 7	301	16	-	-10	-27	64	-	344
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	6, 34	-28	-	-	-	-	-	-	-28
Liikevoitto		1 476	380	74	478	3	-9	-	2 402
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	24, 34	3	19	30	14	2	23	-	91
Rahoitustuotot ja -kulut (netto)									-265
Tuloverot									-366
Tilikauden voitto									1 862

¹⁾ Netotus ja eliminoinnit sisältää konsernin sisäisten erien eliminoinnit ja Nord Pool Spot netotuksen, 749 miljoonaa euroa. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tiettyä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut

milj. euroa	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Muut	Yhteensä
Kuluksi kirjatut epävarmat myyntisaamiset	0	-4	-2	-2	-2	-	-10
Aineellisten hyödykkeiden arvonalentumiset	0	0	0	0	-	-	0
Uudelleenjärjestelykulut	0	0	-1	-1	0	0	-2

Arvonalentumistappiot ja uudelleenjärjestelykulut sisältyvät vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Varat ja velat ²⁾

milj. euroa	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Other	Elimi- noinnit	Yhteensä
Korottomat varat	6 213	4 437	3 249	4 086	249	233	-306	18 161
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	921	160	443	101	0	395		2 020
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat	7 134	4 597	3 692	4 187	249	628	-306	20 181
Korolliset saamiset								1 219
Laskennalliset verot								150
Muut varat								717
Likvidit varat								731
Varat yhteensä								22 998
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat	887	406	419	598	238	420	-306	2 662
Laskennalliset verovelat								2 013
Muut velat								392
Sijoitettuun pääomaan sisältyvät velat								5 067
Korolliset velat								7 770
Oma pääoma								10 161
Oma pääoma ja velat yhteensä								22 998

Investoinnit/yritysmyyntit

milj. euroa	Liite	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Muut	Yhteensä
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	8, 24	17	32	24	-	-	1	74
Investoinnit käyttöomaisuuteen	22, 23	131	297	670	289	5	16	1 408
Josta aktivoidut vieraan pääoman kulut		0	4	49	0	-	-	53
Osakkeiden bruttomyyntit*		3	203	23	323	16	0	568

* Vertailuvuoden tieto muutettu bruttomääräiseksi.

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto ²⁾

	Sidottu pääoma milj. euroa	Sidotun pääoman tuotto, %	Vertailukelpoinen sidotun pää- oman tuotto, %
Power	6 247	24,6	19,9
Heat	4 191	9,9	7,4
Russia	3 273	3,5	3,5
Distribution	3 589	13,7	8,6
Electricity Sales	11	4,2	33,5
Muut	208	5,3	-12,7

²⁾ Sisältää myös myytävänä olevia omaisuuseriä ja niihin liittyviä velkoja.

Katso myös liite 9 Myytävänä olevat omaisuuserät.

Henkilöstö

	Power	Heat	Russia	Distri- bution	Elec- tricity Sales	Muut	Yhteensä
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	1 847	2 504	4 379	898	519	633	10 780
Henkilöstö keskimäärin	1 873	2 682	4 436	902	510	607	11 010

5.7 Konserninlaajuiset tiedot

Konsernin toimintasegmentit toimivat pääasiassa Pohjoismaissa, Venäjällä, Puolassa sekä muilla Itämeren alueilla. Power, Distribution ja Electricity Sales toimivat lähinnä Suomessa ja Ruotsissa, kun taas Heat toimii näillä kaikilla maantieteellisillä alueilla, Venäjää lukuun ottamatta. "Muut maat" kattaa pääasiassa Latvian, Liettuan ja Ison-Britannian. Kotivaltio on Suomi.

Seuraavat tiedot näyttävät myynnin tuoteryhmittäin sekä kohdemaittain asiakkaiden sijainnin mukaan. Varat, investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin ja henkilöstö on ilmoitettu niiden sijainnin mukaan. Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksiin ei ole jaettu maittain, koska kyseessä olevilla yhtiöillä voi olla liiketoimintaa usealla maantieteellisellä alueella.

Ulkoiset myyntituotot tuoteryhmittäin

milj. euroa	2012	2011
Sähkönmyynti ilman välillisiä veroja	3 413	3 458
Lämmönmyynti	1 501	1 602
Sähkönsiirto	1 002	905
Muu myynti	243	196
Yhteensä	6 159	6 161

Lämmönmyyntiin sisältyvät lämmöntoimitukset ja lämmönjakelu.

Koska konsernin asiakkaiden lukumäärä on suuri ja liiketoiminta-alueet erilaiset, konsernilla ei ole sellaisia yksittäisiä asiakkaita, joiden merkitys olisi olennainen Fortumin koko liiketoiminnan kannalta.

Liikevaihto maittain asiakkaiden sijainnin mukaan

milj. euroa	2012	2011
Pohjoismaat	4 641	4 760
Venäjä	1 029	923
Puola	220	207
Viro	69	105
Muut maat	200	166
Yhteensä	6 159	6 161

Pohjoismaista sähköntuotantoa ei ole jaettu esitettäväksi kohdemaittain, sillä pohjoismainen sähköntuotanto myydään pääsääntöisesti Nord Pool Spot -sähköpörssiin.

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin maittain

milj. euroa	2012	2011
Suomi	338	239
Ruotsi	492	392
Venäjä	568	670
Puola	19	18
Viro	10	12
Norja	36	19
Muut maat	95	58
Yhteensä	1 558	1 408

Segmentin varat maittain ¹⁾

milj. euroa	2012	2011
Suomi	4 444	4 305
Ruotsi	10 409	9 775
Venäjä	3 833	3 249
Puola	386	346
Viro	203	263
Norja	285	245
Muut maat	263	202
Eliminoinnit	-294	-224
Korottomat varat	19 529	18 161
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	2 019	2 020
Segmentin varat yhteensä	21 548	20 181

¹⁾ Segmentin varat maittain sisältää myös Myytävänä olevia omaisuuseriä ja niihin liittyviä velkoja.

[Katso myös liite 9 Myytävänä olevat omaisuuserät.](#)

Henkilöstön lukumäärä maittain 31.12.

	2012	2011
Suomi	2 647	2 683
Ruotsi	2 050	2 040
Venäjä	4 252	4 376
Puola	687	859
Viro	204	331
Norja	145	139
Muut maat	386	352
Yhteensä	10 371	10 780

6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Myyntivoitot	155	284
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa	-2	344
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	-31	-28
Yhteensä	122	600

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ovat kertaluonteisia eriä tai realisoitumattomia eriä, jotka vaihtelevat vuosien välillä. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät on eriytetty esitettäväksi Fortumin tuloslaskelmassa omana eränään antaakseen paremman kuvan konsernin toiminnasta verrattaessa esitettävää kautta aikaisempiin kausiin. Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät eivät sisälly Vertailukelpoiseen liikevoittoon.

Vuonna 2012 myyntivoitot koostuivat pääosin Fortum Energiaratkaisut Oy, Fortum Termest AS ja Fortum Heat Naantali Oy:n myynneistä Heat-segmentissä, ja virolaisen tytäryrityksen Fortum Elekter AS:n ja Imatran Seudun Sähkö Oy:n myynnistä Distribution-segmentissä. Sen lisäksi Fortumin Power-segmentti myi pienvesivoimalaitoksiaan Suomessa ja Ruotsissa.

Vuonna 2011 myyntivoitot koostuivat pääosin Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevien kaukolämpö- ja lämmöntuotantolaitoksien myynnistä Heat-segmentissä ja Fingrid Oyj:n osakkeiden myynnistä Distribution-segmentissä.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin kirjataan myös sellaisten tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käypien arvojen muutokset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa. Tämä on tehty parantaakseen taloudellisen tuloksen arviointia eri kausien välillä.

Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu on kirjanpitokäsittelyn vaikutus, joka aiheutuu siitä, että IFRIC 5:n mukaan Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua ydinvoimaan liittyvää varauksen määrää taseessa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy yllärahoitettuna IFRS:n näkökulmasta, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon aina, kun IAS 37:n mukainen diskontattu varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus liikevoittoon kirjataan, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin IAS 37:n mukaisen diskontatun varauksen kasvu.

[Tarkempia tietoja johdannaisten käypien arvojen muutoksista on liitetiedossa 7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa.](#)

[Lisätietoja osakkeiden myynnistä on liitetiedoissa 8 Yrityshankinnat ja -myynnit ja 24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin.](#)

[Tarkempia tietoja ydinjätehuollon laskentavaikutuksista on liitetiedossa 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.](#)

7 Johdannaisten käypien arvojen muutokset sekä suojausten kohteet tuloslaskelmassa

Lataa Excel

Alla eriteltyt liikevoittoon sisältyvät käypien arvojen muutokset johtuvat suojauslaskennan ulkopuolelle IAS 39 -standardin mukaisesti jäävistä tulevia kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista sekä suojausten tehostomasta osuudesta.

Rahoituseriin sisältyvät IAS 39:n mukaan suojauslaskennan ulkopuolelle jäävistä valuuttajohdannaisista syntyvät käyvän arvon muutokset, jotka liittyvät pääosin tase-erien suojaukseen. Nämä muodostavat luonnollisen suojauksen saamisille ja veloille. Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien korkojohdannaisten käypien arvojen muutos oli -12 miljoonaa euroa (2011: -3). Suojausinstrumenttien ja suojattujen joukkovelkakirjojen käypien arvojen nettomuutos oli 0 miljoonaa euroa (2011: 6).

milj. euroa	2012	2011
Sisältyy liikevoittoon		
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset		
Sähköjohdannaiset	46	281
Valuuttajohdannaiset	1	9
Öljyjohdannaiset	0	-1
Hiili- ja CO ₂ -johdannaiset	-22	24
Osakejohdannaiset sisältäen suojatun erän ¹⁾	0	0
Kassavirran suojausten tehoton osuus	-27	31
Kokonaisvaikutus liikevoittoon	-2	344
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset, jotka sisältyvät osuuksiin osakkuusyritysten tuloksista	1	0
Sisältyy rahoituskuluihin		
Lainojen ja saamisten valuuttakurssierot	246	40
Suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien johdannaisten käypien arvojen muutokset		
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	-12	-4
Valuuttajohdannaiset	-231	-37
Terminien käyvät arvot	-11	2
Valuuttajohdannaiset	-254	-39
Koronvaihtosopimukset	-12	-3
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojausinstrumenttien käypien arvojen muutokset	39	98
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojattavien kohteiden käypien arvojen muutokset	-39	-92
Yhteensä ²⁾	-266	-36
Kokonaisvaikutus rahoituskuluihin	-20	4
Kokonaisvaikutus tulokseen ennen veroja	-21	348

¹⁾ Osakejohdannaiset liittyvät Fortum-konsernin osakepalkkiojärjestelmän suojaukseen.

²⁾ Sisältää rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuvat voitot ja tappiot sekä johdannaisten valuuttakurssierot.

8 Yrityshankinnat ja -myynnit

[Lataa Excel](#)

Bruttoinvestoinnit tytäryritysosakkeisiin segmentteittäin

milj. euroa	2012	2011
Power	1	-
Heat	-	23
Russia	-	24
Distribution	-	-
Electricity Sales	-	-
Muut	4	-
Yhteensä	5	47

Bruttoinvestoinnit tytäryritysosakkeisiin maittain

milj. euroa	2012	2011
Suomi	5	0
Ruotsi	-	0
Venäjä	-	24
Muut maat	-	23
Yhteensä	5	47

Bruttoinvestoinnit tytäryritysosakkeisiin koostuvat kauppasopimuksen mukaisesta käteissuorituksesta, johon on lisätty hankittavan yrityksen korolliset velat sekä hankintaan välittömästi liittyvät menot. Lisäksi on vähennetty hankitun tytäryrityksen rahavarat.

8.1 Hankinnat vuonna 2012 ja 2011

Sijoitukset tytäryritysosakkeisiin vuonna 2012 oli 5 miljoonaa euroa (2011: 47).

Puolan kilpailuviranomaiset hyväksyivät 3.1.2011 yrityskaupan, jossa Fortum osti 85 % puolalaisten Elektrociepłownia Zabrze S.A. ja Zespól Elektrociepłowni Bytom S.A. sähkö- ja lämpöyhtiöiden osakekannasta. Kauppahinta oli yhteensä 22 miljoonaa euroa (82 miljoonaa Puolan zlotya).

Vuonna 2011 jäljellä oleva osa Fortumin St. Petersburg Sale Companyn osakkeiden myyntihinnasta on maksettu OAO Fortumin osakkeilla (3,04 %). Tämän hankinnan jälkeen Fortum omistaa 97,55 % OAO Fortumin osakekannasta.

8.2 Yritysmyyntit vuonna 2012 ja 2011

Vuoden 2012 viimeisellä neljänneksellä Fortum myi pienvesivoimalaitoksia Ruotsissa. Myynnistä syntyi pieni voitto Power-segmentin tulokseen.

Joulukuun lopussa Fortum myi osakkeensa Fortum Heat Naantali Oy:ssä Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto Oy:lle (TSME), josta Fortumilla on 49,5 % omistusosuus. Kokonaismyyntihinta (vähennetty myydyn yhtiön likvidit varat) oli noin 74 miljoonaa euroa, josta 2 miljoonaa euroa oli saatavana 31.12.2012. Fortumin myyntivoitto oli 21 miljoonaa euroa ja se kirjattiin Heat-segmenttiin. Myynnin yhteydessä Fortum osallistui TSME:n osakeantiin 10 miljoonalla eurolla ja antoi 13 miljoonan euron osakaslainan yhtiölle.

Fortum sai päätökseen Fortum Energiaratkaisut Oy:n sekä Fortum Termost AS:n myynnin EQT Infrastructure Fundille 31.1.2012. Kokonaismyyntihinta velat mukaan lukien oli noin 200 miljoonaa euroa ja myyntivoitto 58 miljoonaa euroa. Kauppaan liittyvät varat ja velat on esitetty myytävänä olevissa omaisuuserissä vuoden 2011 lopussa.

Tammikuun alussa 2012 Fortum myi Distribution-segmenttiin kuuluvan virolaisen tytäryrityksensä Fortum Elekter AS:n Imatran Seudun Sähkölle. Samalla Fortum luopui osuudestaan Imatran Seudun Sähkö Oy:ssä. Kauppaan liittyvät varat ja velat on esitetty myytävänä olevissa omaisuuserissä vuoden 2011 lopussa.

Vuoden 2012 ensimmäisellä vuosineljänneksellä Fortum myi pienvesivoimalaitoksiaan Suomessa. Killin Voima Oy:stä myytiin 60 % osuus Koillis-Satakunnan Sähkö Oy:lle ja 14 pienvesivoimalaitosta Koskienergia Oy:lle. Myyntivoitto näistä liiketoimista oli 47 miljoonaa euroa ja se kirjattiin Power-segmentin ensimmäisen neljänneksen tulokseen.

Joulukuussa 2010 Fortum allekirjoitti sopimuksen, jonka mukaan se myy Tukholman alueen ulkopuolella sijaitsevat kaukolämpö- ja lämmöntuotantolaitoksensa. Kauppa saatettiin loppuun 31.3.2011. Kokonaismyyntihinta oli noin 220 miljoonaa euroa ja kirjattu myyntivoitto 82 miljoonaa euroa. Toiminnot olivat osa Heat-segmenttiä ja myyntivoitto on kirjattu Heat-segmenttiin. Suurimman osan myytävistä toiminnoista omisti Fortumin tytäryhtiö AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad, josta Tukholman kaupungilla on 50 %:n taloudellinen omistusosuus. Myytäviin toimintoihin liittyvät varat ja velat on esitetty myytävänä olevissa omaisuuserissä vuoden 2010 lopussa.

Fortumin 25 %:n omistusosuuden myynti Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oy:ssä saatettiin loppuun 19.4.2011.

Yritysmyyntit

milj. euroa	2012	2011
Tytäryritysosakkeiden myynnit		
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	247	138
Muut pitkä- ja lyhytaikaiset varat	73	42
Likvidit varat	14	14
Korolliset lainat	-181	-89
Muut velat ja varaukset	-53	-54
Määräysvallattomien omistajien osuus	0	-8
Myyntivoitto	139	82
Saatu myyntihinta	239	125
Vähennetty saamisilla myynneistä	2	0
Vähennetty likvideillä varoilla	14	14
Osakkeiden myyntihinta (ilman likvidejä varoja)	223	111
Tulot korollisista lainasaamisista	181	89
Saamiset myynneistä	2	0
Yhteensä	406	200
Muut yritysmyyntit	4	6
Osakkeiden bruttomyyntit yhteensä	410	206

[Lisätietoja liitteestä 24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin.](#)

9 Myytävänä olevat omaisuuserät

[Lataa Excel](#)

9.1 Myytävänä olevat omaisuuserät 2012

Vuoden 2012 lopussa ei ollut myytävänä olevia omaisuuseriä.

9.2 Myytävänä olevat omaisuuserät 2011

Fortum myi osakkeensa Fortum Energiaratkaisut Oy:ssä ja Fortum Termost AS:ssä EQT Infrastructure Fundille tammikuun 2012 lopussa. Varat ja velat tähän yritysmyyntiin liittyen on vuoden 2011 vuositilinpäätöksessä esitetty kohdassa myytävänä olevat omaisuuserät.

Tammikuun 2012 alussa Fortum myi Virossa sijaitsevan Fortum Elekter AS:n Imatran Seudun Sähkölle. Varat ja velat tähän yritysmyyntiin liittyen on vuoden 2011 vuositilinpäätöksessä esitetty kohdassa myytävänä olevat omaisuuserät.

[Katso lisätietoja liitetiedosta 8 Yrityshankinnat ja -myynnit.](#)

Myytävänä olevat omaisuuserät ¹⁾

milj. euroa	2012	2011
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-	128
Muut varat	-	39
Rahat ja pankkisaamiset	-	16
Yhteensä	-	183

Velat liittyen myytävänä oleviin omaisuuseriin ¹⁾

milj. euroa	2012	2011
Korolliset velat	-	0
Muut velat	-	29
Yhteensä	-	29

¹⁾ Yllä olevat erät on esitetty ilman Fortumin muilta tytäryhtiöiltä olevia saamisia tai velkoja kuten sisäistä rahoitusta.

10 Valuuttakurssit

Lataa Excel

Niiden tytäryritysten, joiden toiminta- tai raportointivaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat ja kassavirrat muunnetaan konsernin raportointivaluutan määräisiksi käyttämällä tilikauden keskipurssia, kun taas taseet muunnetaan tilinpäätöspäivän valuuttakursseja käyttäen.

Tilinpäätöspäivän kurssi on Euroopan keskuspankin kyseisen päivän päätöskurssi. Tilikauden keskipurssi lasketaan Euroopan keskuspankin kyseisen vuoden kunkin kuukauden lopun kurssien ja edellisen vuoden päätöskurssin keskiarvona.

Fortumin käyttämät keskeisimmät valuuttakurssit

Valuutta	Tilikauden keskipurssi		Tilinpäätöspäivän kurssi	
	2012	2011	31.12.2012	31.12.2011
Ruotsi SEK	8,7015	9,0038	8,5820	8,9120
Norja NOK	7,4840	7,7824	7,3483	7,7540
Puola PLN	4,1900	4,1254	4,0740	4,4580
Venäjä RUB	40,2354	41,0219	40,3295	41,7650

11 Muut tuotot

Lataa Excel

milj. euroa	2012	2011
Päästöoikeuksien luovutusvoitot	43	13
Vuokratuotot	16	10
Vakuutuskorvaukset	6	9
Muut	44	59
Yhteensä	109	91

Muina tuottoina esitetään tavallisen liiketoiminnan ulkopuoliset tuotot. Tähän ryhmään sisältyy toistuvia eriä, kuten vuokratuottoja, sekä kertaluonteisia eriä, kuten vakuutuskorvaukset.

Päästöoikeuksien myyntivoitot olivat 43 miljoonaa euroa (2011: 13). Kulut syntyneistä päästöistä, joita vastikkeettomasti saadut päästöoikeudet eivät kata, olivat 17 miljoonaa euroa (2011: 37) vuonna 2011. Nämä kustannukset sisältyvät Materiaalit ja palvelut -erään.

12 Materiaalit ja palvelut

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Ostot	1 651	1 687
Ostot osakkuusyryyksiltä	679	662
Sähkön siirtokulut	192	179
Ulkopuoliset palvelut	26	38
Yhteensä	2 548	2 566

Ostot koostuvat pääosin hiili-, kaasu- ja ydinpolttoainehankinnoista sähkön- ja lämmöntuotantoon.

Ostot osakkuusyryyksiltä koostuvat ydin- ja vesivoimalla tuotetun sähkön hankinnasta omakustannushintaan (sisältäen korkokulut ja valmisteverot) sekä CHP-tuotannossa käytetyistä polttoaineista.

Materiaalit ja palvelut yhteensä -erä sisältää valmisteveroja ja tulleja 193 miljoonaa euroa (2011: 209), josta ydinvoimatuotantoon liittyvät teho- ja kiinteistöverot olivat 88 miljoonaa euroa (2011: 90) ja vesivoimatuotantoon liittyvät kiinteistöverot olivat 13 miljoonaa euroa (2011: 13). Edellä mainitut ydin- ja vesivoimatuotantoon liittyvät verot sisältyvät sähköstöihin osakkuusyryyksiltä.

[Katso liitetieto 24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyryyksiin.](#)

13 Muut kulut

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Käyttö- ja kunnossapitokulut	280	289
Kiinteistöverot	125	118
Atk- ja tietoliikennekulut	72	67
Muut kulut	284	275
Yhteensä	761	749

Suurimmat Muut kulut -ryhmään kirjatut erät ovat voimalaitosten ja sähköverkkojen käyttö- ja kunnossapitokuluja. Kiinteistöveroihin sisältyy suoraan omistettuun vesivoimatuotantoon liittyviä kiinteistöveroja 72 miljoonaa euroa (2011: 94).

Tilintarkastajien palkkiot

milj. euroa	2012	2011
Tilintarkastuspalkkiot	1,6	1,4
Palkkiot muista tilintarkastukseen liittyvistä toimeksiannoista	0,1	0,1
Palkkiot veropalveluista	0,1	0,3
Palkkiot muista palveluista	0,0	0,1
Yhteensä	1,8	1,9

Deloitte on nimitetty tilintarkastajaksi tilikaudella 2013 pidettävään varsinaiseen yhtiökokoukseen saakka. Tilintarkastuspalkkiot sisältävät palkkiot konsernitilinpäätöksen tarkastamisesta, osavuositarkastusten läpikäynnistä sekä emoyhtiön ja sen tytäryritysten tarkastamisesta. Tilintarkastukseen liittyvät toimeksiannot ovat varmennuspalveluita ja muita vastaavia tilintarkastukseen liittyviä palveluita. Palkkiot veropalveluista sisältävät veroneuvonnasta veloitetut palkkiot.

14 Henkilöstökulut

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Palkat ja palkkiot	377	370
Eläkkeet		
Maksupohjaiset järjestelyt	37	33
Etuuspohjaiset järjestelyt	24	16
Sosiaalikulut	73	71
Pitkän aikavälin kannustinohjelmät	8	10
Muut henkilöstökulut	37	29
Yhteensä	556	529

Fortumin työntekijöille tarjoamat kokonaispalkkiot muodostuvat palkoista, luontoiseduista, lyhyen tähtäimen tulospalkkiojärjestelmästä, henkilöstörahasidolle maksetusta voittopalkkiosta sekä pitkälle aikavälille jakautuvista osakepalkkiojärjestelmästä. Enemmistö Fortumin työntekijöistä kuuluu tulospalkkiojärjestelmän piiriin. Pitkän tähtäimen kannustinjärjestelmät on tarkoitettu ylimmän johdon jäsenille ja muille Fortum-konsernin johtohenkilöille.

Nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on käsitellä, arvioida ja tehdä hallitukselle suosituksia ja ehdotuksia konsernin ja sen johdon palkitsemisperiaatteista, palkkausrakenteista sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmistä ja valmistella osaltaan konsernin nimityskysymyksiä. Palkitsemisperiaatteista päättää hallitus.

[Tarkempia tietoja Fortumin eläkevastuista liitetiedossa 36 Eläkevelvoitteet.](#)

14.1 Tulospalkkiojärjestelmä

Fortumin lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä (jäljempänä tulospalkkiojärjestelmä) tukee konsernin taloudellisten tavoitteiden, kestäväen kehityksen tavoitteiden, arvojen ja rakennemuutosten toteuttamista. Järjestelmän avulla varmistetaan, että yksittäisten työntekijöiden tulostavoitteet tukevat konsernin ja liiketoimintadivisioonan tavoitteita. Tulospalkkiojärjestelmä kattaa kaikki fortumlaiset tiettyjä Puolan ja Venäjän henkilöstöryhmiä lukuun ottamatta.

Ylimmän johdon (toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten) tulospalkkioiden määräytymisperusteet vahvistaa hallitus vuosittain nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan esityksen pohjalta. Ylimpään johtoon kuuluville johtajille maksettavien tulospalkkioiden määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Tulospalkkion määräytymisperusteisiin voi myös kuulua kestäväen kehityksen tavoitteisiin liittyviä mittareita. Tulospalkkion määrä on enintään 40 % saajan vuosipalkasta luontoisetuineen.

Divisioonien johtajien palkkiot määräytyvät divisioonan tuloksen ja konsernin taloudellisen tuloksen perusteella. Divisioonan johtajan ja hänen esimiehensä välillä käydään aina alkuvuodesta tavoite- ja tuloskeskustelu, jossa sovitaan johtajan henkilökohtaisen suorituksen arviointiperusteista. Hallitus arvioi vuosittain toimitusjohtajan suorituksen.

14.2 Pitkän aikavälin kannustimet

Fortumin osakepalkkiojärjestelmä (LTI) on suoritusperusteinen pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä. Osakepalkkiojärjestelmä jakautuu viisi/kuusivuotisiin osakeohjelmiin, jotka käynnistyvät vuosittain hallituksen niin päätäessä. Järjestelmä käynnistettiin vuonna 2003 ja kehitettiin edelleen vuonna 2008 (jäljempänä "uusi LTI-järjestelmä"). Tällä hetkellä noin 140 hallituksen valitsemaa avainhenkilöä on mukana ainakin yhdessä kuudesta meneillään olevasta vuosittaisesta ohjelmasta.

Uudessa järjestelmässä (ohjelmat 2008-2012, 2009-2013, 2010-2015, 2011-2016 ja 2012-2017) osakepalkkio-ohjelma jatkuu viisi/kuusi vuotta. Jokainen ohjelma alkaa kolmen vuoden pituisella ansaintajaksolla, jonka aikana osanottaja voi ansaita osakeoikeuksia jos hallituksen asettamat ehdot täyttyvät.

Ansaintajakson jälkeen kertyneet varat käytetään Fortum Oyj:n osakkeiden hankkimiseen osanottajan puolesta ja nimiin sekä tuloveron ja muiden pakollisten työsuhteeseen perustuvien osanottajan maksettavaksi kuuluvien kulujen ja vakuutusmaksujen maksamiseen. Kolmen vuoden ansaintajakson jälkeen toimitettavien osakkeiden arvo tuona hetkenä ei voi ylittää osallistujan vuosipalkan määrää luontoisetuineen talouspoliittisen ministerivaliokunnan ohjeiden mukaan.

Ansaintajaksoa seuraa kahden/kolmen vuoden rajoitusjakso. Rajoitusjakson aikana osakkeita ei saa myydä, siirtää, pantata tai luovuttaa muulla tavoin. Nämä rajoitukset eivät kuitenkaan koske edellä mainitun jakson aikana maksettuja osinkoja tai muuta osakkeelle maksettua tuottoa. Osakkeet vapautuvat yhtiön julkistettua yksittäisen ohjelman viidennen/kuudennen kalenterivuoden taloudellisen tuloksen edellyttäen, että osanottaja on sillä hetkellä konsernin palveluksessa.

Edellisen järjestelmän osakeohjelmissä (meneillään oleva ohjelma 2007-2012), osakeoikeuksien kappalemäärä päätettiin kolmen vuoden ansaintajakson jälkeen. Kannustinpalkkio suoritetaan rahavaroina rajoitusjakson jälkeen edellyttäen, että osanottaja on sillä hetkellä konsernin palveluksessa. Osakeoikeuksien kappalemäärää hyvitetään rajoitusjakson aikana suorituspäivään saakka mahdollisesti maksetuilla osingoilla. Osallistuessaan ohjelmaan osanottaja on hyväksynyt, että kertyneet varat käytetään Fortum Oyj:n osakkeiden hankkimiseen osanottajan puolesta ja nimiin.

Henkilöstökuluihin on kauden aikana kirjattu kuluja 8 miljoonaa euroa (2011: 10). Kulun määrittelyssä on huomioitu 5 % arvio työsuhteen lopettavien henkilöiden määrästä. Osakepalkkiovelvoite sosiaalikuluneen oli vuoden 2012 lopussa 15 miljoonaa euroa (2011: 15), sisältäen omaan pääomaan kirjatun 2 miljoonan euron erän (2011: 3).

OSAKEPALKKIOJÄRJESTELMÄ

Ohjelma	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
2006–2011 ¹⁾	6						
2007–2012	5	6					
2008–2012	4	5	6				
2009–2013	3	4	5				
2010–2015	2	3	4	5			
2011–2016	1	2	3	4	5	6	
2012–2017		1	2	3	4	5	6

Vuosi Ansaintajakso **Vuosi** Rajoitusjakso **Osakkeiden toimitus**

¹⁾ Päättyneen ohjelman 2006–2011 osakkeet luovutettiin osallistujille helmikuussa 2012.

Myönnetyt osakkeet

	Ohjelma 2009-2013	Ohjelma 2008-2012
Myöntämispäivä	8.2.2012	9.2.2011
Myöntämispäivän käypä arvo, euroa	18,16	21,85
Myönnettyjen osakkeiden määrä	165 643	150 436
Myöntämisen jälkeen menetettyjen osakkeiden määrä	-	-3 509
Rajotusjakson alaisuudessa olevien osakkeiden määrä vuoden 2012 lopussa	165 643	146 927
Fortumin osakkeen hinta myöntämivuoden lopussa, euroa	14,15	16,49

Yllä olevien myönnettyjen osakkeiden lisäksi on myönnetty osakeoikeuksia osanottajille, jotka saavat rahamaksun osakkeiden sijaan rajotusjakson lopussa. Myönnettyjen osakeoikeuksien bruttomäärä vuoden 2012 lopussa ohjelman 2009-2013 osalta oli 54 149 osakeoikeutta ja ohjelman 2008-2012 osalta 47 830 osakeoikeutta.

Ulkona olevien laskennallisten osakeoikeuksien määrä liittyen ohjelmaan 2007-2012 oli vuoden 2012 lopussa 323 127 osakeoikeutta. Osakeoikeuksien kappalemäärää on vuoden aika hyvitetty maksetuilla osingoilla (18 730 osakeoikeutta) sekä maksuilla ja peruutuksilla (8 175 osakeoikeutta). Keväällä 2012 ohjelma 2006-2011 päättyi ja 60 155 osakeoikeutta maksettiin osanottajille.

14.3 Fortumin henkilöstörahassto

Vain Suomessa työskentelevää henkilöstöä koskeva Fortumin henkilöstörahassto on toiminut vuodesta 2000 alkaen. Fortumin hallitus määrittelee vuosittain rahastoon maksettavan voittopalkkioerän määräytymisperusteet. Konsernin pitkän aikavälin kannustinjärjestelmiin kuuluvat henkilöt eivät voi olla rahaston jäseniä. Henkilöstörahasston jäseniä ovat sekä vakituiseissa että määräaikaisessa työsuhteessa olevat konsernin työntekijät. Rahaston jäsenyys alkaa sitä kuukautta seuraavana kuukautena, jolloin työntekijän työsuhde on kestänyt yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta. Rahaston jäsenyys päättyy, kun jäsen on saanut osuutensa rahastosta täysimääräisenä.

Konsernin rahastoon maksamat voittopalkkioerät jaetaan rahaston jäsenille tasasuuruksina. Kunkin työntekijän rahasto-osuudet on jaettu sidottuun osaan ja nostettavissa olevaan osaan. Kun työntekijä on ollut rahaston jäsen viisi vuotta, hän voi vuosittain siirtää sidotusta osasta nostettavaksi enintään 15 % pääomasta vastaavan määrän.

Nostettavissa oleva osa (enintään 15 % sidotusta osasta) määritellään vuosittain ja maksetaan niille jäsenille, jotka haluavat käyttää nosto-oikeuttaan.

Uusi henkilöstörahasstolaki tuli voimaan vuoden 2011 alusta. Merkittävin muutos jäsenen osalta liittyy jäsenten rahasto-osuuksien nosto-oikeuksiin. Uudistettujen sääntöjen mukaan viiden vuoden karenssi aika poistuu ja nosto-oikeus alkaa heti jäsenyyden alkamista seuraavana maksupäivänä. Rahaston jäsenyys alkaa uuden lain myötä siitä, kun työsuhde on ollut voimassa viisi kuukautta. Muutoksia on tullut myös työsuhteen päättymiseen liittyviin rahasto-osuuden nostojen jaksotusmahdollisuuksiin. Uudistetut, uuteen henkilöstörahasstolakiin perustuvat säännöt tarkistetaan Työ- ja elinkeinoministeriössä ja lopulliset säännöt hyväksytään käyttöön Fortumin rahaston vuosikokouksessa vuonna 2013.

Rahaston edellinen tilivuosi päättyi 30.4.2012, ja rahastossa oli tällöin 2 727 jäsentä (2011: 2 805). Huhtikuun 2012 lopussa Fortum maksoi vuoden 2011 tuloksen perusteella henkilöstörahasstoon 2,5 miljoonan euron (2011: 4,7) vuotuisen voittopalkkioerän. Rahaston jäsenten rahasto-osuuksien yhteenlaskettu määrä oli 22,0 miljoonaa euroa (2011: 24,4).

Henkilöstörahasstolle maksettava voittopalkkio kirjautuu kuluksi saatua työsuoritusta vastaavasti.

14.4 Toimitusjohtajan ja muun johtoryhmän palkitseminen

Konsernin johtoryhmään kuuluu kahdeksan jäsentä, mukaan lukien toimitusjohtaja. Seuraava taulukko esittää toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän palkkioita kunkin toimikauden ajalta. Alla esitetyt palkkiot ovat suoriteperusteisia.

Lisätietoja maksuperusteisista palkoista ja palkkioista saatavilla kohdassa Palkitseminen.

Johdon palkitseminen

	2012		2011	
	Toimitusjohtaja	Muut johtoryhmän jäsenet	Toimitusjohtaja	Muut johtoryhmän jäsenet
Tuhatta euroa				
Palkat ja luontoisedut	980	2 803	952	2 800
Tulospalkkiot	27	170	276	791
Osakepalkkiot	637	1 455	592	1 476
Eläke-etuudet (lakisääteiset ja vapaaehtoiset)	424	1 092	497	1 329
Sosiaalikulut	60	333	65	318
Yhteensä	2 128	5 853	2 382	6 714

Toimitusjohtajan lisäeläkejärjestelmä on maksupohjainen järjestelmä, jonka vuosimaksu on 25 % vuosipalkasta. Vuosipalkka koostuu peruspalkasta, luontoiseduista ja tulospalkkiosta. Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Mikäli toimitusjohtaja irtisanotaan ennen eläkeikää, on hän oikeutettu siihen mennessä eläkerahastoon maksettuihin varoihin.

Konsernin muiden johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60 tai 63 vuotta eläkejärjestelmästä riippuen. Eläkkeen määrä on korkeintaan 66 % tai 60 % eläkeikään mennessä saavutetuista palkkioista. Ensiksi mainitussa tapauksessa eläkkeet ovat etuusperusteisia, jotka Fortumin eläkesäätiö vakuuttaa ja maksaa. Viimeksi mainitussa tapauksessa eläkkeet ovat joko maksu- tai etuusperusteisia eläkejärjestelmiä ja vakuutettu vakuutusyhtiössä.

Lisätietoa toimitusjohtaja Tapio Kuulan palkitsemisehdoista internetissä www.fortum.com/fi/konserni/hallinto-ja-johtaminen/palkitseminen/toimitusjohtajan-tyosuhteen-ehdot/pages/default.aspx sekä vuosikertomuksessa kohdassa Palkitseminen.

Johdolle toimitetut osakkeet (kpl)

Alla oleva taulukko esittää osakepalkkiojärjestelmien myötä toimitusjohtajalle ja muille Fortumin johtoryhmän jäsenille vuosina 2012 ja 2011 toimitetut osakkeet. Keväällä 2012 osakkeita toimitettiin sekä edellisen LTI-järjestelmän 2006-2011 että uuden LTI-järjestelmän 2009-2013 johdosta. Uuden järjestelmän 2009-2013 johdosta toimitetut osakkeet ovat seuraavan kahden vuoden ajan rajoitusjakson alaisia, jonka aikana osakkeita ei saa myydä tai siirtää kolmannelle osapuolelle.

	2012	2011
Johtoryhmän jäsenet 31.12.2012		
Tapio Kuula	17 171	19 663
Helena Aatinen (1.11.2012 alkaen)	N/A	N/A
Alexander Chuvaev ¹⁾	18 749	12 960
Mikael Frisk	4 576	5 285
Timo Karttinen	5 213	6 053
Per Langer	3 966	4 273
Markus Rauramo (1.9.2012 alkaen)	N/A	N/A
Matti Ruotsala	7 283	6 219
Entiset johtoryhmän jäsenet		
Anne Brunila (31.10.2012 asti)	3 983	2 524
Juha Laaksonen (31.8.2012 asti)	6 840	6 620
Maria Paatero-Kaarnakari (31.1.2012 asti)	3 367	3 118

¹⁾ Osakeoikeudet maksetaan rahana osakkeiden sijaan kahden vuoden rajoitusjakson jälkeen johtuen paikallisesta lainsäädännöstä.

14.5 Johdon omistamat osakkeet

Fortum Oyj:n hallituksen jäsenet omistivat 31.12.2012 yhteensä 11 950 (2011: 9 550) osaketta, eli 0,00 % (2011: 0,00 %) yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Toimitusjohtaja ja muut Fortumin johtoryhmän jäsenet omistivat yhteensä 268 992 (2011: 253 276) osaketta, eli noin 0,03 % (2011: 0,03 %) yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Hallituksen jäsenten omistamat osakkeet (kpl)

	2012	2011
Hallituksen jäsenet 31.12.2012		
Puheenjohtaja, Sari Baldauf	2 300	2 300
Varapuheenjohtaja, Christian Ramm-Schmidt	2 250	2 250
Ilona Ervasti-Vaintola	4 000	4 000
Joshua Larson	-	-
Minoo Akhtarzand	-	-
Heinz-Werner Binzel	1 000	1 000
Kim Ignatius	2 400	N/A
Entiset hallituksen jäsenet		
Esko Aho	N/A	-
Yhteensä	11 950	9 550

Fortumin johtoryhmän omistamat osakkeet (kpl)

	2012	2011
Johtoryhmän jäsenet 31.12.2012		
Tapio Kuula	118 403	101 232
Helena Aatinen	-	N/A
Alexander Chuvaev	12 093	-
Mikael Frisk	32 049	28 473
Timo Karttinen	60 228	55 015
Per Langer	16 717	12 751
Markus Rauramo	13 000	N/A
Matti Ruotsala	16 502	6 219
Entiset johtoryhmän jäsenet		
Anne Brunila	N/A	2 524
Juha Laaksonen	N/A	40 861
Maria Paatero-Kaarnakari	N/A	6 201
Yhteensä	268 992	253 276

14.6 Hallituksen jäsenten palkkiot

Hallitukseen kuuluu viidestä kahdeksaan jäsentä. Yhtiökokous valitsee jäsenet yhden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavaan ensimmäiseen varsinaiseen yhtiökokoukseen. Vuonna 2012 yhtiökokous valitsi hallitukseen seitsemän jäsentä.

Varsinainen yhtiökokous vahvistaa hallituksen jäsenten vuosipalkkiot. Lisäksi maksetaan 600 euron kokouspalkkio. Kokouspalkkio maksetaan myös valiokuntien kokouksista ja se maksetaan kaksinkertaisena niille jäsenille, jotka asuvat Suomen ulkopuolella Euroopassa sekä kolminkertaisina niille jäsenille, jotka asuvat Euroopan ulkopuolella. Jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin. Hallituksen jäsenille ei tarjota pitkän aikavälin kannustinohjelmia eikä mahdollisuutta osallistua muihin kannustinohjelmiin. Fortumilla ei myöskään ole heitä koskevaa eläkejärjestelmää. Lakisääteisiä sivukuluja 12 tuhatta euroa (2011: 10) on maksettu hallituksen palkkioista kulloinkin sovellettavan kansallisen lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Hallituksen palkkiot

euroa / vuosi / kokous	2012	2011
Puheenjohtaja	75 000	66 000
Varapuheenjohtaja	57 000	49 200
Jäsenet	40 000	35 400
Kokouspalkkio	600	600

Hallituksen kokonaispalkkiot

euroa	2012	2011
Hallituksen jäsenet 31.12.2012		
Puheenjohtaja, Sari Baldauf ¹⁾	80 353	70 261
Varapuheenjohtaja, Christian Ramm-Schmidt ²⁾	64 479	54 800
Minoo Akhtarzand (31.3.2011 alkaen)	54 349	34 478
Heinz-Werner Binzel (31.3.2011 alkaen)	53 149	37 478
Ilona Ervasti-Vaintola	46 549	43 800
Kim Ignatius (11.4.2012 alkaen)	48 100	N/A
Joshua Larson	67 549	56 400
Entiset hallituksen jäsenet		
Puheenjohtaja Matti Lehti (31.3.2011 asti)	N/A	19 500
Esko Aho (11.4.2012 asti)	13 000	43 800
Birgitta Johansson-Hedberg (31.3.2011 asti)	N/A	11 250
Yhteensä	427 528	371 767

¹⁾ Puheenjohtaja 31.3.2011 alkaen, ennen sitä varapuheenjohtaja.

²⁾ Varapuheenjohtaja 31.3.2011 alkaen.

14.7 Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot vuonna 2011

Yhtiökokous hyväksyi maaliskuussa 2011 ehdotuksen hallintoneuvoston lakkauttamisesta ja lakkauttamista koskeva yhtiöjärjestysmuutos rekisteröitiin 4.4.2011. Alla oleva taulukko sisältää hallintoneuvoston jäsenten palkkiot siihen päivään asti.

Hallintoneuvoston kokonaispalkkiot

euroa	1.1.- 4.4.2011
Markku Laukkanen, puheenjohtaja	3 200
Sanna Perkiö, varapuheenjohtaja	2 000
Martti Alakoski	1 700
Tarja Filatov	1 700
Sampsa Kataja	1 700
Kimmo Kiljunen	1 700
Katri Komi	1 700
Panu Laturi	1 700
Juha Mieto	1 700
Helena Pesola	1 700
Yhteensä	18 800

15 Poistot ja arvonalentumiset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden poistot		
Rakennukset ja rakennelmat	107	106
Koneet ja kalusto	530	473
Muut aineelliset hyödykkeet	5	8
Aineettomien hyödykkeiden poistot	22	19
Yhteensä	664	606
Arvonalentumiset		
Muut aineettomat hyödykkeet	0	0
Rakennukset ja rakennelmat	0	0
Yhteensä	0	0
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	664	606

[Katso myös liitetieto 5 Segmenttiraportointi.](#)

16 Rahoituskulut (netto)

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Liite	2012	2011
Korkokulut			
Lainat		-379	-335
Muut korkokulut		-1	-2
Aktivoidut korkokulut	23	80	53
Yhteensä		-300	-284
Korkotuotot			
Lainasaamiset		51	49
Muut korkotuotot		3	7
Yhteensä		54	56
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuvat voitot ja tappiot	7		
Korkojohdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, käyvän arvon muutokset		-12	-3
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojausinstrumenttien käypien arvojen muutokset		39	98
Käyvän arvon suojauksesta syntyneet suojattavien kohteiden käypien arvojen muutokset		-39	-92
Terminien käyvät arvot		-11	2
Yhteensä		-23	5
Valuuttakurssierot			
Lainat ja saamiset	7	246	40
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	7	-12	-4
Valuuttajohdannaiset	7	-231	-37
Osinkotuotot		0	0
Korkotuotto rahasto-osuudelle Valtion ydinjätehuolto-rahastossa	34	16	17
Ydinjätehuoltovarausten diskonttauksen purkautuminen	34	-36	-36
Muiden varauksien diskonttauksen purkautuminen	35	-15	-16
Muut rahoitustuotot		1	1
Muut rahoituskulut		-7	-7
Yhteensä		-38	-42
Rahoituskulut (netto)		-307	-265

Korkokuluihin sisältyvät korollisten lainojen ja korun- ja valuutanvaihtosopimusten korkokulut sekä lainoja ja saamia suojaavien valuuttatermiinien termiinipisteet. Muut korkokulut koostuvat rahoitusleasingsopimusten koroista 0 miljoonaa euroa (2011: -1) ja muista koroista -1 miljoonaa euroa (2011: -1).

Katso lisätietoja taulukossa mainituista liitetiedoista.

Korkotuottoihin sisältyy Suomen ja Ruotsin ydinvoimayhtiöille annetuista osakaslainoista saatuja korkotuottoja 40 miljoonaa euroa (2011: 33) sekä 7 miljoonaa euroa (2011: 10) korkotuottoja pankkitalletuksista. Muihin korkotuottoihin sisältyy 1 miljoonaa euroa (2011: 3) korkotuottoja rahoitusleasingsopimuksista, joissa Fortum on vuokralleantaja.

Rahoitusinstrumenttien käypään arvoon arvostamisesta syntyvät voitot ja tappiot sisältävät suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien korun- ja valuutanvaihtosopimusten muutokset ilman kertyneitä korkoja. Tähän ryhmään kuuluvat myös korkojohdannaisten ja suojattujen kohteiden käypien arvojen muutokset. Näiden johdannaisten kertynyt korko kirjataan lainojen korkokuluihin. Käypään

arvoon arvostamisesta johtuviin voittoihin ja tappioihin sisältyvät myös suojauslaskennan ulkopuolelle jäävien lainoja ja saamia suojaavien termiinisopimusten korkopisteiden erot.

Valuuttakurssivoitot ja -tappiot sisältävät kurssierot, jotka syntyvät ulkomaanvaluutan määraisten lainojen ja saamisten muuntamisesta sekä valuuttatermiineihin ja korun- ja valuuttavaihtosopimuksiin liittyvät kurssierot.

Korko- ja valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutokset

milj. euroa	2012	2011
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset		
Lainojen korkokulut	29	20
Johdannaisten valuuttakurssierot	-12	-4
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset - korkoero ¹⁾	27	95
Korkojohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	44	111
Valuuttatermiinit		
Lainojen korkokulut	-108	-60
Johdannaisten valuuttakurssierot	-231	-37
Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset - korkoero	-11	2
Valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-350	-95
Korko- ja valuuttajohdannaisten käypien arvojen muutos yhteensä rahoituskuluissa (netto)	-306	16

¹⁾ Rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista johtuviin voittoihin ja tappioihin sisältyvät käypien arvojen muutokset niistä koronvaihtosopimuksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan vaatimuksia, määrältään -12 miljoonaa euroa (2011: -3).

Liikevoitto sisältää 1 miljoonaa euroa (2011: 0) ja rahoituskulut 1 miljoonaa euroa (2011: -1) valuuttakurssieroja.

17 Tuloverot

[Lataa Excel](#)

17.1 Tulos ennen veroja

milj. euroa	2012	2011
Suomalaiset yhtiöt	495	913
Ruotsalaiset yhtiöt	616	837
Muut yhtiöt	464	478
Yhteensä	1 575	2 228

17.2 Tuloverojen erittely maittain

milj. euroa	2012	2011
Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero		
Suomalaiset yhtiöt	-97	-94
Ruotsalaiset yhtiöt	-91	-155
Muut yhtiöt	-13	-22
Yhteensä	-201	-271
Laskennalliset verot		
Suomalaiset yhtiöt	-13	-42
Ruotsalaiset yhtiöt	174	-33
Muut yhtiöt	-30	-6
Yhteensä	131	-81
Edellisten tilikausien verojen oikaisut		
Suomalaiset yhtiöt	0	-11
Ruotsalaiset yhtiöt	-2	1
Muut yhtiöt	0	-4
Yhteensä	-2	-14
Tuloverot yhteensä	-72	-366

17.3 Tuloverokanta

Vero konsernin tuloksesta ennen veroja eroaa Suomen nimellisen verokannan mukaan lasketusta verosta seuraavasti:

milj. euroa	2012	%	2011	%
Tulos ennen veroja	1 575		2 228	
Vero laskettuna Suomen nimellisellä verokannalla	-386	24,5	-579	26,0
Muutokset verokannoissa	230	-14,6	29	-1,3
Suomen ja ulkomaisten verokantojen ja -säännösten erot	41	-2,6	89	-4,0
Verovapaat tuloerät	16	-1,0	11	-0,6
Verovapaat myyntivoitot	32	-2,0	81	-3,6
Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut	-7	0,4	-5	0,2
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitoista	4	-0,3	23	-1,0
Osingonjakoon liittyvät verot	-4	0,3	1	-0,1
Verotappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista veroa	-6	0,4	-12	0,5
Aikaisemmin käyttämättömät verotappiot	9	-0,6	3	-0,1
Muutokset verovarauksissa	0	0,0	3	-0,1
Edellisiin tilikausiin perustuva verojen korjaus	-1	0,1	-10	0,5
Tuloverot tuloslaskelmassa	-72	4,6	-366	16,4

Verokannan painotettu keskiarvo konsernissa oli 25,6 % (2011: 26,9 %). Tuloslaskelman mukainen verokanta oli 4,6 % (2011: 16,4 %). Ruotsin parlamentti päätti marraskuussa 2012 laskea yhtiöiden tuloverokantaa 26,3 %:sta 22 %:iin. Tämän kertaluonteinen positiivinen vaikutus tuloveroihin oli noin 230 miljoonaa euroa, josta vähemmistön osuus on 34 miljoonaa euroa. Vastaavasti vuonna 2011 verokantaan vaikutti positiivisesti 29 miljoonaa euroa Suomen verokannan lasku 26 %:sta 24,5 %:iin. Tuloslaskelman verokantaan vaikuttaa aina tulon kertyminen eri maista ja tämän tulon verottuminen paikallisten säännösten ja veroasteiden mukaisesti, sekä osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksien perustuminen Fortumin osuuteen verojen jälkeisestä tuloksesta. Verokanta oli tältä tilikaudelta 21,2 % (2011: 21,4 %) kun osakkuusyhtiöiden tulosta, verovapaita myyntivoittoa sekä verokantamuutoksia ei huomioida.

Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero Suomessa oli 97 (2011: 94), Ruotsissa 91 (2011: 155) ja muissa maissa 13 (2011: 22) miljoonaa euroa. Tuloslaskelmaan sisältyy myös muita Fortumin kuluksi jääviä veroja (muut tilikaudelta maksettavat verot), kuten tuotantoverot (mm. polttoaineverot ja ydinvoimaan liittyvät kapasiteettiverot), työnantajan sosiaaliturvamaksut ja kiinteistöverot. Näiden muiden verojen yhteismäärä vuonna 2012 oli 359 miljoonaa euroa (2011: 373). Tilikaudelta maksettavien verojen kokonaismäärä oli 562 miljoonaa euroa (2011: 658). Fortumin kokonaisverokanta, kun huomioidaan kaikki Fortumin kuluksi jäävät tilikaudelta maksettavat verot, oli tuloksesta ennen veroja (pl. tilikaudelta maksettavat verot) 29,0 % (2011: 25,3 %).

Lisäksi Fortum hallinnoi ja tilittää lukuisia erilaisia veroja viranomaisille näiden puolesta. Tällaisia ovat esimerkiksi arvonlisävero ja myydyistä sähköstä perittävä valmistevero. Fortumin keräämien verojen määrä vuonna 2012 oli 3 918 miljoonaa euroa (2011: 4 112).

17.4 Kertaluonteiset vaikutukset

Vuoden 2012 aikana Ruotsin parlamentti päätti laskea yhtiöiden tuloverokantaa 26,3 %:sta 22 %:iin. Verokantamuutos astuu voimaan 2013 vuoden alusta, mutta vaikuttaa positiivisesti jo vuoden 2012 tuloslaskelman veroihin laskennallisten verojen uudelleenarvostamisen myötä. Vuonna 2012 oli myös useita verovapaita myyntivoittoja, jotka lähinnä liittyivät eräiden Suomen ja Viron lämpöliiketoimintojen (Fortum Energiaratkaisut Oy ja Fortum Termest AS) myyntiin, Fortum Heat Naantali Oy:n myyntiin sekä pienvesivoimalaitosten myyntiin Suomessa ja Ruotsissa.

Vuoden 2011 aikana Suomen eduskunta päätti laskea yhtiöiden tuloverokantaa 26 %:sta 24,5 %:iin. Alhaisempi verokanta oli voimassa vuoden 2012 alusta lähtien, mutta pääosa positiivisesta kertaluonteisesta vaikutuksesta tuli jo vuonna 2011 laskennallisten verojen uudelleen arvostamisen myötä. Pääosa verovapaista luovutusvoitoista aiheutui Fingrid Oy:n osakkeiden myynnistä.

Vuoden 2012 aikana on ollut käynnissä useita verotarkastuksia. Tilinpäätökseen ei ole kirjattu näiden johdosta varausta.

[Katso myös liitetieto 33 Laskennalliset verot sekä liitetieto 43 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt.](#)

18 Osakekohtainen tulos

[Lataa Excel](#)

18.1 Laimentamaton

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön omistajille kuuluva voitto tai tappio osakkeiden keskimääräisellä osakeantioikaistulla lukumäärällä tilikauden aikana.

	2012	2011
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, milj. euroa	1 409	1 769
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl	888 367	888 367
Osakekohtainen tulos (euroa)	1,59	1,99

18.2 Laimennettu

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa ulkona olevien osakkeiden painotetussa keskimääräisessä lukumäärässä otetaan huomioon kaikkien potentiaalisten osakkeiden laimentava vaikutus. Vuoden 2012 lopussa konsernilla ei ole yhtään optio-ohjelmaa jolla on laimentava vaikutus.

19 Osakekohtainen osinko

[Lataa Excel](#)

Yhtiökokoukselle 9.4.2013 on ehdotettu jaettavaksi vuodelta 2012 osinkoa 1,00 euroa osakkeelta, yhteensä 888 miljoonaa euroa, mikä perustuu 30.1.2013 rekisteröityjen osakkeiden lukumäärään. Ehdotettua osinkoa ei ole kirjattu osinkovelaksi tässä tilinpäätöksessä.

Yhtiökokous päätti 11.4.2012 jakaa osinkoa tilikaudelta 2011 1,00 euroa osakkeelta, yhteensä 888 miljoonaa euroa. Osinko maksettiin 23.4.2012.

Yhtiökokous päätti 31.3.2011 jakaa osinkoa tilikaudelta 2010 1,00 euroa osakkeelta, yhteensä 888 miljoonaa euroa. Osinko maksettiin 12.4.2011.

20 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat luokittain

[Lataa Excel](#)

Rahoitusvarat ja -velat on alla olevassa taulukossa jaettu IAS 39:n mukaisiin kategorioihin. Kategoriat on edelleen jaettu luokkiin, joiden perusteella rahoitusvarat ja -velat arvostetaan. Lisätietoja on liitetiedoissa, joihin taulukossa viitataan.

Rahoitusvarat luokittain 2012

milj. euroa	Liite	Lainat ja saamiset	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat		Käypä arvo kirjataan omaan pääomaan, rahoitusvirran suojaus	Myytävissä olevat rahoitusvarat	Rahoitusleasingit	Rahoitusvarat yhteensä
			Jaksotettu hankintameno	Suojauslaskenta, käyvän arvon suojaus				
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat								
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	25	39				32		71
Johdannaisinstrumentit	3							
Sähköjohdannaiset				34	42			76
Korko- ja valuuttajohdannaiset			181	175	2			358
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				17				17
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	26	1 381					3	1 384
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset varat								
Johdannaisinstrumentit	3							
Sähköjohdannaiset				79	55			134
Korko- ja valuuttajohdannaiset				38	4			42
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				45	2			47
Myyntisaamiset	28	914						914
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	28	9						9
Rahat ja pankkisaamiset	29	963						963
Yhteensä		3 306	181	388	105	32	3	4 015

Rahoitusvarat luokittain 2011

milj. euroa	Liite	Lainat ja saa- miset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat			Käypä arvo kirjataan omaan pää- omaan, raha- virran suojaus	Myy- tävissä olevat rahoi- tus- varat	Ra- hoitus- leasingit	Ra- hoitus- varat yhteensä
			Jaksotettu hankinta- meno	Suojaus- laskenta, käyvän arvon suojaus	Ei sovelleta suojaus- las- kenta				
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat									
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	25	33					36		69
Johdannaisinstrumentit	3								
Sähköjohdannaiset				16		63			79
Korko- ja valuuttajohdannaiset			162	101		5			268
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				49					49
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	26	1 189						7	1 196
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat									
Johdannaisinstrumentit	3								
Sähköjohdannaiset				45		186			231
Korko- ja valuuttajohdannaiset				17		7			24
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit				71					71
Myyntisaamiset	28	689							689
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	28	14						9	23
Rahavarat	29	731							731
Yhteensä		2 656	162	299		261	36	16	3 430

Rahoitusvelat luokittain 2012

milj. euroa	Liite	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat		Käypä arvo kirjaetaan omaan pääomaan, rahavirran suojaus	Muut rahoitusvelat		Ra- hoitus- velat yhteensä	
		Suojaus- laskenta, käyvän arvon suojaus	Ei sovelleta suojaus- las- kentaa		Jakso- tettu han- kinta- meno	Käypä arvo leasingit		
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat								
Korolliset velat	32				5 781	1 895 ¹⁾	23	7 699
Johdannaisinstrumentit	3							
Sähköjohdannaiset			10	4				14
Korko- ja valuuttajohdannaiset			108	57				165
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			3					3
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat								
Korolliset velat	32				1 076		2	1 078
Johdannaisinstrumentit	3							
Sähköjohdannaiset			18	1				19
Korko- ja valuuttajohdannaiset			197	4				201
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			40	4				44
Ostovelat	38				558			558
Muut velat	38				228			228
Yhteensä		-	376	70	7 643	1 895	25	10 009

Rahoitusvelat luokittain 2011

milj. euroa	Liite	Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvarat		Käypä arvo kirjataan omaan pää- omaan, raha- virran suojaus	Muut rahoitus- velat		Ra- hoitus- velat yhteensä	
		Suojaus- laskenta, käyvän arvon suojaus	Ei sovelleta suojaus- las- kenta		Jakso- tettu han- kinta- meno	Käypä arvo leasingit		
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat								
Korolliset velat	32				5 362	1 459 ¹⁾	24	6 845
Johdannaisinstrumentit	3							
Sähköjohdannaiset			7	4				11
Korko- ja valuuttajohdannaiset			124	40				164
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			17					17
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat								
Korolliset velat	32				923		2	925
Johdannaisinstrumentit	3							
Sähköjohdannaiset			22	5				27
Korko- ja valuuttajohdannaiset			124	5				129
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit			63					63
Ostovelat	38				443			443
Muut velat	38				165			165
Yhteensä		-	357	54	6 893	1 459	26	8 789

¹⁾ Osuus joukkovelkakirjalainasta johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

21 Rahoitusvarat ja rahoitusvelat käypään arvoon

Lataa Excel

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on esitetty seuraavien käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti:

Taso 1: täysin samanlaisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla;

Taso 2: muut syöttötiedot kuin tasoon 1 sisältyvät noteeratut hinnat, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on todettavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina);

Taso 3: omaisuuserää tai velkaa koskevat syöttötiedot, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon (ei todettavissa olevat syöttötiedot).

Katso liitetieto 1 Laadintaperiaatteet, 1.30 Käypien arvojen arviointi.

Rahoitusvarat

milj. euroa	Liite	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ³⁾		Yhteensä	
		2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset varat											
Myytavissa olevat rahoitusvarat ¹⁾	25					32	36			32	36
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				56	94			-14	-31	42	63
Ei sovelleta suojauslaskentaa		1	3	55	29	2	1 ²⁾	-24	-17	34	16
Korko- ja valuuttajohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				183	167					183	167
Ei sovelleta suojauslaskentaa				175	101					175	101
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Ei sovelleta suojauslaskentaa		10	51	17	21			-10	-23	17	49
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset varat											
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				96	338			-41	-152	55	186
Ei sovelleta suojauslaskentaa		18	58	175	127			-114	-140	79	45
Korko- ja valuuttajohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				4	7					4	7
Ei sovelleta suojauslaskentaa				38	17					38	17
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Sovelletaan suojauslaskentaa				2						2	
Ei sovelleta suojauslaskentaa		125	143	60	22			-140	-94	45	71
Yhteensä		154	255	861	923	34	37	-343	-457	706	758

Rahoitusvelat

milj. euroa	Liite	Taso 1		Taso 2		Taso 3		Netotus ³⁾		Yhteensä	
		2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Rahoitusinstrumentit, pitkäaikaiset velat											
Myytävissä olevat rahoitusvelat	32			1 895	1 459 ⁴⁾					1 895	1 459
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				17	34	1	1 ²⁾	-14	-31	4	4
Ei sovelleta suojauslaskentaa		12	1	22	23			-24	-17	10	7
Korko- ja valuuttajohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				57	40					57	40
Ei sovelleta suojauslaskentaa				108	124					108	124
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Ei sovelleta suojauslaskentaa		3	33	10	7			-10	-23	3	17
Rahoitusinstrumentit, lyhytaikaiset velat											
Johdannaisinstrumentit	3										
Sähköjohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				42	157			-41	-152	1	5
Ei sovelleta suojauslaskentaa		23	60	109	102			-114	-140	18	22
Korko- ja valuuttajohdannaiset											
Sovelletaan suojauslaskentaa				4	5					4	5
Ei sovelleta suojauslaskentaa				197	124					197	124
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit											
Sovelletaan suojauslaskentaa				4						4	0
Ei sovelleta suojauslaskentaa		116	139	64	18			-140	-94	40	63
Yhteensä		154	233	2 529	2 093	1	1	-343	-457	2 341	1 870

¹⁾ Myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 31 miljoonaa euroa (2011: 34), joiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla.

Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien noteerattujen yritysten osakkeiden käypä arvo oli 1 miljoonaa euroa (2011: 2). Fortumin omaan pääomaan kirjattujen kertyneiden käypien arvojen muutokset olivat -3 miljoonaa euroa (2011: -2).

²⁾ Nasdaq OMX Commodities Europe noteeraa lähimmät viisi vuotta, näiden vuosien jälkeen käytetään Fortumin tekemää hintaennustetta. Syy sähköjohdannaisien siirtämiseen tasolta 3 tasolle 2 on sopimusten eräänymisaika.

³⁾ Kun sähkö-, öljy ja muiden hyödykepörssien kanssa tehdyillä standardijohdannaisopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

⁴⁾ Osuus joukkovelkakirjalainasta johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

22 Aineettomat hyödykkeet

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Liikearvo		Muut aineettomat hyödykkeet		Yhteensä	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Hankintameno 1.1.	294	301	447	412	741	713
Kurssierot ja muut oikaisut	15	-7	5	-1	20	-8
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-	-	4	-	4	-
Investoinnit	-	-	35	27	35	27
Päästöoikeuksien muutokset	-	-	-25	13	-25	13
Vähennykset	-	-	-17	-2	-17	-2
Uudelleenryhmittelyt	-	-	8	0	8	0
Siirretty myytävänä oleviin omaisuuseriin	-	-	-	-2	-	-2
Hankintameno 31.12.	309	294	457	447	766	741
Kertyneet poistot 1.1.	-	-	308	292	308	292
Kurssierot ja muut oikaisut	-	-	7	-1	7	-1
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-	-	2	-	2	-
Vähennykset	-	-	-17	-2	-17	-2
Uudelleenryhmittelyt	-	-	2	0	2	0
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	0	0	0	0
Tilikauden poisto	-	-	22	19	22	19
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.	-	-	324	308	324	308
Tasearvo 31.12.	309	294	133	139	442	433

Liikearvo sisältyy Russia-segmenttiin ja liittyy OAO Fortumin (entinen TGC-10) hankintaan. Liikearvo on testattu arvonalentumisen varalta vertaamalla OAO Fortumin liiketoiminnan nettovarojen kerrytettävissä olevia rahamääriä (sisältäen liikearvon) kyseisten erien kirjanpitoarvoihin. Kerrytettävissä olevat rahamäärät on määritetty käyttöarvon perusteella diskontattuja rahavirtoja käyttäen.

Käyttöarvon määrittämisessä käytetyt keskeiset oletukset ovat johdon määrittelemiä. Merkittävimpiä oletuksia olivat oletukset Venäjän energiamaarkkinoiden odotetusta kehityksestä, voimalaitosten ja muiden vastaavien omaisuuserien käyttöasteista, tulevista ylläpito- ja perusparannusinvestoinneista, investointiohjelman valmistumisaikataulusta sekä käytetystä keskimääräisestä painotetusta pääoman kustannuksesta. Oletukset pohjautuvat odotuksiin tulevaisuuden tapahtumista, joiden uskotaan olevan realistisia näissä olosuhteissa. Tapa näiden oletuksien tekemiseen ei ole muuttunut aiemmista vuosista.

Laskelmissa käytetyt rahavirrat perustuvat hallituksen hyväksymiin liiketoimintasuunnitelmiin. Venäjän sähkön tukkumarkkinat vapautettiin täysin vuoden 2011 alussa. Kasvanut kysyntä ja Venäjän markkinoiden kapasiteetin kehittyminen ovat vauhdittaneet OAO Fortumin investointiohjelman edistymistä. Viimeisenä valmistuvien uusien yksiköiden käyttöönoton on suunniteltu tapahtuvan vuoden 2014 aikana. Kolmen ensimmäisen yksikön kaupallinen käyttö alkoi vuonna 2011. Diskonttokorko määritetään ottaen huomioon sen maan riskiprofiili, josta rahavirrat muodostuvat. Venäjällä käytetty diskonttokorko ennen veroja oli 10,8 % (2011: 11 %). Diskonttokoron komponenteissa tai niiden määrittämisessä käytetyissä menetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Tilinpäätöspäivänä kerrytettävissä olevien rahamäärien todettiin ylittävän kyseessä olevien omaisuuserien kirjanpitoarvot ja siten liikearvon arvo ei ole alentunut. Johdon mukaan kohtuullinen muutos diskonttokorossa tai tuottotasossa ei aiheuttaisi sitä, että Venäjän rahavirtaa tuottavien yksiköiden kirjanpitoarvot ylittäisivät kerrytettävissä olevat rahamäärät.

Aineettomien hyödykkeiden merkittävimmät erät ovat tietokoneohjelmat ja ohjelmalisenssit, jotka kirjataan poistoina kuluksi niiden taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa. Muut aineettomat hyödykkeet sisältävät ostettuja ja vastikkeetta saatuja päästöoikeuksia, jotka kirjataan taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi alkuperäiseen hankintamenuun tai sitä alempana käypään arvoon. Aineettomiin hyödykkeisiin sisältyvien päästöoikeuksien arvo on 15 miljoonaa euroa (2011: 40).

23 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Maa- ja vesialueet sekä tunnelit	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja kesken-eräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2012	3 277	3 305	14 830	200	1 864	23 476
Kurssierot ja muut oikaisut	124	105	418	4	64	715
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-	-	0	-	-	0
Investoinnit	1	33	272	0	1 217	1 523
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	-	-	-1	-	-	-1
Vähennykset	-4	-79	-625	-10	-3	-721
Uudelleenryhmittelyt	3	72	504	5	-592	-8
Hankintameno 31.12.2012	3 401	3 436	15 398	199	2 550	24 984
Kertyneet poistot 1.1.2012	-	1 460	6 629	153	-	8 242
Kurssierot ja muut oikaisut	-	32	192	3	-	227
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-	-	0	-	-	0
Vähennykset	-	-47	-568	-7	-	-622
Tilikauden poistot	-	107	530	5	-	642
Uudelleenryhmittelyt	-	-3	1	0	-	-2
Kertyneet poistot 31.12.2012	-	1 549	6 784	154	-	8 487
Tasearvo 31.12.2012	3 401	1 887	8 614	45	2 550	16 497

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden kasvu vuonna 2012 aiheutui pääasiassa OAO Fortumissa käynnissä olevasta investointiohjelmasta ja Heat-segmentin neljästä yhdistetyn lämmön- ja sähköntuotantolaitoksen rakennusprojektista (CHP), joiden arvioidaan otettavan kaupalliseen käyttöön vuoden 2013 aikana.

Lisätietoja käynnissä oleviin investointeihin liittyvistä luottoriskeistä on esitetty liitetiedossa 3.9 Luottoriskit.

Aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä on pantattu kiinteistökiinnityksin 261 miljoonan euron arvosta (2011: 285).

Katso liitetieto 39 Pantatut varat.

milj. euroa	Maa- ja vesialueet sekä tunnelit	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2011	3 243	3 098	13 937	198	1 649	22 125
Kurssierot ja muut oikaisut	18	3	61	-1	-29	52
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	15	40	91	0	0	146
Investoinnit	1	54	125	4	1 197	1 381
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	-	-	5	-	-	5
Vähennykset	-1	-16	-39	-1	1	-56
Uudelleenryhmittelyt	1	229	710	5	-945	0
Siirretty myytävänä oleviin omaisuuseriin	-	-103	-60	-5	-9	-177
Hankintameno 31.12.2011	3 277	3 305	14 830	200	1 864	23 476
Kertyneet poistot 1.1.2011	-	1 339	6 016	149	-	7 504
Kurssierot ja muut oikaisut	-	18	107	-2	-	123
Lisäykset tytäryritysten hankintojen kautta	-	37	83	0	-	120
Vähennykset	-	-10	-32	-1	-	-43
Tilikauden poistot	-	106	473	8	-	587
Siirretty myytävissä oleviin omaisuuseriin	-	-30	-18	-1	-	-49
Kertyneet poistot 31.12.2011	-	1 460	6 629	153	-	8 242
Tasearvo 31.12.2011	3 277	1 845	8 201	47	1 864	15 234

23.1 Aktivoidut vieraan pääoman kulut

milj. euroa	Rakennukset ja rakennelmat		Koneet ja kalusto		Ennakkomaksut ja keskeneneräiset hankinnat		Yhteensä	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
1.1.	16	7	74	32	67	73	157	112
Kurssierot ja muut oikaisut	1	0	3	-1	2	-3	6	-4
Lisäykset	-	-	-	-	80	53	80	53
Uudelleenryhmittelyt	0	10	0	46	0	-56	0	0
Poistot	0	-1	-4	-3	-	-	-4	-4
31.12.	17	16	73	74	149	67	239	157

Vuonna 2012 aktivoitiin taseeseen uusia vieraan pääoman kuluja 80 miljoonaa euroa (2011: 53). Uudet aktivoidut vieraan pääoman kulut liittyvät Venäjällä OAO Fortumin investointiohjelmaan sekä Suomessa, Ruotsissa, Latviassa ja Liettuassa rakennettaviin yhdistettyjen sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten (CHP) -projekteihin. Maasta ja lainavaluutasta riippuen käytetty korkokanta vaihteli 3,4 ja 8,1 % välillä (2011: 3,2-9,7 %).

23.2 Investoinnit ¹⁾

milj. euroa	Suomi		Ruotsi		Muut maat		Yhteensä	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Power								
Vesivoima	12	9	86	60	-	-	98	69
Ydinvoima	53	34	-	-	-	-	53	34
Fossiilinen energia/ Sähköntuotanto	4	8	-	-	-	-	4	8
Uusiutuva energia/ Sähköntuotanto	1	-	27	16	-	-	28	16
Muut	1	1	-	2	6	1	7	4
Power yhteensä	71	52	113	78	6	1	190	131
Heat								
Fossiilinen energia/ Lämmöntuotanto	9	5	12	5	3	8	24	18
Fossiilinen energia/ Sähköntuotanto	-	2	-	-	1	2	1	4
Uusiutuva lämpöenergia	66	22	150	84	87	56	303	162
Kaukolämpö	12	9	33	32	46	26	91	67
Muut	12	12	32	34	1	0	45	46
Heat yhteensä	99	50	227	155	138	92	464	297
Distribution	158	118	151	157	15	14	324	289
Electricity Sales	-	5	0	-	1	-	1	5
Muut	10	14	1	2	0	0	11	16
Yhteensä, ilman Russia-segmenttiä	338	239	492	392	160	107	990	738
Russia								
Fossiilinen energia/Sähköntuotanto							535	627
Fossiilinen energia/Lämmöntuotanto							32	43
Muut							1	0
Russia yhteensä							568	670
Yhteensä, sisältäen Russia-segmentin							1 558	1 408

¹⁾ Sisältää investoinnit sekä aineellisiin että aineettomiin hyödykkeisiin.

Vuonna 2012 kunnossapitoinvestoinnit aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin olivat 247 miljoonaa euroa (2011: 202). Lainsäädännön edellyttämät investoinnit olivat 223 miljoonaa euroa (2011: 192). Tuottavuutta lisäävät investoinnit olivat 422 miljoonaa euroa (2011: 245) ja kasvua lisäävät investoinnit olivat 666 miljoonaa euroa (2011: 769).

23.2.1 Power

Fortum investoi Suomessa 53 miljoonaa euroa (2011: 38) Loviisan ydinvoimalaitokseen. Lisäksi Fortum jatkoi investointejaan useisiin kasvuun ja tuottavuuteen tähtääviin vesivoimalaitosprojekteihin. Nämä investoinnit olivat yhteensä 27 miljoonaa euroa (2011: 18), joista suurin yksittäinen kohde oli Pyhäkosken ylläpito Suomessa, johon Fortum sijoitti noin 8 miljoonaa euroa (2011: 1). Power on osallistunut Blaiken Wind puiston rakennuttamiseen 27 miljoonalla eurolla (2011: 13). Laitosten ylläpitoinvestoinnit Power-segmentissä olivat noin 83 miljoonaa euroa (2011: 63). Investoinnit hiilidioksidipäästöttömään tuotantoon olivat 178 miljoonaa euroa (2011: 119).

23.2.2 Heat

Heat-segmentissä on ollut vuonna 2012 rakenteilla neljä CHP -voimalaitosta: Klaipeda Liettuassa, Järvenpää Suomessa, Jelgava Latviassa ja Brista 2 Ruotsissa. Laitosten odotetaan valmistuvan vuoden 2013 aikana. Investoinnit Heat-segmentin kasvuprojekteihin vuoden aikana olivat yhteensä 142 miljoonaa euroa (2011: 193). Ylläpito- ja muut investoinnit olivat yhteensä 102 miljoonaa euroa (2011: 103). Nämä viimeksi mainitut investoinnit koostuvat lähinnä investoinneista kaukolämpöverkostoon ja -laitoksiin sekä olemassa olevien CHP-voimalaitosten kunnossapitoon ja lainsäädännöllisten vaatimusten mukaisiin investointeihin. Suurimmat hankkeet vuonna 2012 koostuivat pyrolyysitekniikalla toimivasta bioöljylaitoksesta Joensuun voimalaitoksen yhteydessä ja uusista polttoaineiden käsittelyjärjestelmistä Tukholmassa, jotka mahdollistavat hiilen korvaamisen entistä suuremmalla biomassaosuudella Värtanin KVV-6 laitoksessa. Investoinnit hiilidioksidipäästöttömään tuotantoon olivat 301 miljoonaa euroa (2011: 158).

23.2.3 Distribution

Fortum investoi 324 miljoonaa euroa (2011: 289) sähkönsiirron luotettavuuteen, ylläpitoon ja uusinvestointeihin sähkönsiirtoliiketoiminnassaan Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Tähän sisältyy investoinnit tuntimittausominaisuudella varustettuihin etäluettaviin mittareihin Suomessa yhteensä noin 59 miljoonaa euroa (2011: 37).

23.2.4 Russia

OAO Fortumilla on käynnissä mittava investointiohjelma, jolla pyritään kasvattamaan sähköntuotantokapasiteettia 2 300 megawatilla. Vuoden 2012 aikana ohjelman mukaisista investoinneista toteutui noin 371 miljoonaa euroa (2011: 558). Investointiohjelmasta arvioidaan tammikuusta 2013 lähtien olevan jäljellä 540 miljoonaa euroa. Kolmen ensimmäisen yksikön kaupallinen käyttö alkoi vuonna 2011: Länsi-Siperiassa sijaitseva Tjumenin CHP-1 voimalaitos aloitti kapasiteettimyynnin helmikuun alussa ja Uralin alueella sijaitseva Chelyabinsk CHP-3 voimalaitos aloitti vastaavan myynnin kesäkuun alussa. Tobolskin voimalaitoksen uusi kapasiteetti otettiin kaupalliseen käyttöön 1. lokakuuta 2011. Vuoden 2012 aikana jatkettiin Nyaganin kolmen yksikön rakentamista. Fortumin mittava investointiohjelma Venäjällä käsittää kaiken kaikkiaan kahdeksan uutta yksikköä.

23.3 Rahoitusleasingsopimuksilla hankitut hyödykkeet

milj. euroa	2012	2011
Hankintameno	41	39
Kertyneet poistot 1.1.	-17	-14
Tilikauden poistot	-2	-2
Tasearvo	22	23

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokratut hyödykkeet on kirjattu koneisiin ja kalustoon.

Fortumilla on myös rahoitusleasingsopimuksia, joissa se toimii vuokralleantajana ja on vuokrannut konsernin ulkopuolelle aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä 3 miljoonan euron (2011: 42) arvosta. Nämä varat eivät sisälly konsernitaseen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin. Muutos vuodelta 2011 johtuu siitä, että rahoitusleasingsopimukset Suomessa myytiin vuoden 2012 aikana.

23.4 Muilla vuokrasopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet

milj. euroa	2012	2011
Hankintameno	8	11
Kertyneet poistot 1.1.	-2	-2
Tilikauden poistot	0	-1
Tasearvo	6	8

24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Hankintameno		
Hankintameno 1.1.	1 637	1 661
Kurssierot ja muut oikaisut	41	-6
Hankinnat	10	9
Uudet osakeannit ja osakkaiden sijoitukset	-	16
Uudelleenryhmittelyt	-5	-4
Vähennykset	-	-38
Siirretty myytävissä oleviin omaisuuseriin	-	-1
Hankintameno 31.12.	1 683	1 637
Osakkuus- ja yhteisyritysomistuksiin liittyvät oman pääoman oikaisut		
Oikaisut 1.1.	382	500
Kurssierot ja muut oikaisut	-7	4
Osuus osakkuusyritysten tilikauden voitosta	21	91
Uudelleenryhmittelyt	5	4
Vähennykset	-	-108
Saadut osingot	-45	-108
Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät	-20	-1
Oikaisut 31.12.	336	382
Tasearvo 31.12.	2 019	2 019

Osakkuusyrityssijoitusten tasearvo vuoden 2012 lopussa oli 2 019 miljoonaa euroa (2011: 2 019). Fortum omistaa osakkeita kolmesta (2011: kolmesta) yhteisyritykseksi luokitellusta yrityksestä. Kyseisten yhteisyritysosuuksien tasearvo oli yhteensä 54 miljoonaa euroa (2011: 62).

24.1 Investoinnit

Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto Oy nosti joulukuussa 2012 yhtiön osakepääomaa 20 miljoonalla eurolla, josta Fortumin osuus on 10 miljoonaa euroa. Fortumin osuus korotuksesta kirjattiin ja maksettiin joulukuussa 2012.

Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) varsinainen yhtiökokous päätti maaliskuussa 2011 nostaa yhtiön osakepääomaa 65 miljoonalla eurolla (2010: 79,3), josta Fortumin osuus oli 16 miljoonaa euroa (2010: 20). Fortumin osuus korotuksesta maksettiin marraskuussa 2011.

24.2 Yritysmyyntit

Vuoden 2012 aikana ei ollut merkittäviä osakkuusyriyten myyntejä.

Vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä Electricity Sales-segmentti myi 30,78 % osuutensa Energiapolar Oy:stä. Vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä Electricity Sales-segmentti myi 24,5 % osuutensa Ishavskraft AS:stä.

Tammikuussa 2011 Fortum, Suomen valtio (Työ- ja elinkeinoministeriö ja Huoltovarmuuskeskus) ja Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen sopivat alustavasti, että Fortum myy 25 %:n omistusosuutensa Suomen kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:ssä. Kauppa saatettiin loppuun 19.4.2011. Valtio osti noin 81 %:a ja Ilmarinen noin 19 %:a Fortumin Fingrid-osakkeista. Osakkeiden myyntihinta oli 325 miljoonaa euroa, jonka seurauksena Fortum kirjasi 192 miljoonan euron myyntivoiton. Tämän lisäksi kirjattiin 8 miljoonan euron osakkuusyhtiötulos vuoden ensimmäiseltä neljännekseltä. Osakkeet ovat osa Distribution-segmenttiä ja myyntivoitto kirjattiin Distribution-segmenttiin. Fortum myy omistuksensa Fingrid:ssä EU:n kolmannen energiamarkkinapakettin seurauksena. Syyskuun 2009 alussa voimaan tullut paketti edellyttää sähkön korkeajännitesiirron ja tuotannon eriyttämistä.

24.3 Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

Eräät merkittävimmistä osakkuusyriyksistä esittävät tilinpäätöksensä paikallisten laskentaperiaatteiden mukaan. Fortum tekee ko. raportoituihin tilinpäätöksiin korjausvientejä taatakseen, että osakkuusyriyten luvut ovat yhtenevät Fortumin käyttämien laskentaperiaatteiden kanssa. Jos uudempaa tietoa ei ole saatavilla, osuudet osakkuusyriyten tuloksesta lasketaan perustuen edellisen neljänneksen lukuihin.

Fortumin osuus osakkuusyriyten tuloksesta vuodelta 2012 oli 21 miljoonaa euroa (2011: 91), josta Hafslundin osuus oli -22 miljoonaa euroa (2011: 23), TGC-1:n osuus 27 miljoonaa euroa (2011: 30) ja Gasumin osuus 15 miljoonaa euroa (2011: 16). Osuus voitosta sisältää myös Fortumin osakkuusyriyten omistuksen mukaisen osuuden ruotsalaisten ydinvoimayhtiöiden, Forsmarks Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n, voitosta yhteensä -4 miljoonaa euroa (2011: 7). Tästä 1 miljoonaa euroa (2011: 17) aiheutui ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjauksista.

[Katso liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.](#)

Vuoden 2012 osuus Hafslundin tuloksesta sisälsi -25 miljoonaa euroa BioWood Norway AS:än, Bio-El Fredrikstadiin ja meneillään olevaan verokiistaan liittyviä kertaluonteisia alaskirjauksia ja varauksia. Lisäksi tulososuuteen sisältyi 7 miljoonan euron tappio Hafslundin omistuksessa olleiden REC-osakkeiden myynnistä.

REC osakkeiden alaskirjausten kokonaismäärä vuonna 2011 oli 36 miljoonaa euroa. Joulukuussa 2010 Hafslund myi täysin omistamansa tytäryhtiön Hafslund Fibernett AS:n koko osakekannan. Fortum kirjasi vuonna 2011 38 miljoonaa euroa Hafslund Fibernett AS:n osakkeiden myynnistä erään 'Osuus osakkuusyriyten tuloksesta'.

Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti Hafslundin ja TGC-1:n tulos sisältyy Fortumin lukuihin edellisen neljänneksen julkaistujen lukujen perusteella, sillä tavallisesti viimeisin osavuositarkastus ei ole vielä saatavilla.

24.4 Saadut osingot

Vuoden 2012 aikana Fortum oli saanut osakkuusyhtiöiltään osinkoja 45 miljoonaa euroa (2011: 108), joista Hafslundilta saatu osuus oli 22 miljoonaa euroa (2011: 64), Gasumilta 10 miljoonaa euroa (2011: 23) ja Infratek ASA:lta 4 miljoonaa euroa (2011: 3).

24.5 Merkittävimmät osakkuusyrietykset

milj. euroa	Yhtiö	Segmentti	Kotipaikka	Omistusosuus, %		Tasearvo konsernitaseessa	
				2012	2011	2012	2011
	Kemijoki Oy	Power	Suomi	18	18	223	230
	Teollisuuden Voima Oyj (TVO)	Power	Suomi	26	26	270	272
	OKG AB	Power	Ruotsi	46	46	142	142
	Forsmarks Kraftgrupp AB	Power	Ruotsi	26	26	115	116
	Gasum Oy	Heat	Suomi	31	31	121	116
	Territorial Generating Company 1 (TGC-1)	Russia	Venäjä	26	26	476	452
	Hafslund ASA	Muut	Norja	34	34	371	394
	Muut					301	297
	Yhteensä					2 019	2 019

Fortum omistaa 63,8 % vesivoimaosakkeista ja 15,4 % rahaosakkeista Kemijoki Oy:ssä. Jokainen vesivoimaosakkeiden omistaja on oikeutettu osakeomistusta vastaavaan osuuteen vesivoimatuotannosta. Fortumin omistusosuus koko osakepääomasta on 17,5 %. Kemijoki yhdistellään konsernitilinpäätökseen osakkuusyrietyksenä, koska Fortumilla on Kemijoki Oy:ssä huomattava vaikutusvalta perustuen osuuteen hallituspaikoista ja osallistumiseen yhtiön päätöksentekoprosesseihin.

TVO:lla on kolme osakesarjaa, jotka oikeuttavat osakkeenomistajat TVO:n eri voimalaitoksilla tuotettuun sähkөөn. A-sarjan osakkeet oikeuttavat Olkiluoto 1 ja 2 voimalaitosten ydinvoimalla tuottamaan sähkөөn. B-sarjan osakkeet oikeuttavat rakenteilla olevan uuden ydinvoimalaitoksen, Olkiluoto 3:n, tulevaisuudessa tuottamaan sähkөөn. C-sarjan osakkeet oikeuttavat TVO:n osuuteen Meri-Porin lauhdevoimalan tuottamasta sähkөөstä. Meri-Porin voimalaitos on Fortumin ja TVO:n yhteisessä määräysvallassa oleva omaisuuserä. Fortumille kuuluu 54,55 % Meri-Porin varoista ja TVO:lle 45,45 %.

[Katso myös kohta 1.12.1 Yhteisessä määräysvallassa olevat omaisuuserät, liitetiedosta 1 Laadintaperiaatteet.](#)

Fortum omistaa 25,7 % Territorial Generating 1 -yhtiöstä (TGC-1). TGC-1 muodostettiin vuoden 2006 lopussa usean venäläisen yhtiön fuusioituttua. Fortumin laskentaperiaatteiden mukaisesti osuus TGC-1:n osakkuustuloksesta kirjataan perustuen edellisen neljänneksen IFRS-tilinpäätökseen.

Fortumin merkittävimpien listattujen osakkuusyrietysosakkeiden (Hafslund ASA ja TGC-1) vuoden 2012 lopun markkina-arvoihin perustuva käypä arvo oli 581 miljoonaa euroa (2011: 718), josta Hafslundin osuus oli 412 miljoonaa euroa (2011: 498) ja TGC-1:n osuus 169 miljoonaa euroa (2011: 220). TGC-1:n osakkeiden markkina-arvoon vaikuttaa yhtiön osakkeiden alhainen likviditeetti Venäjän pörseissä. Vuoden 2012 aikana TGC-1:n vaihdettujen osakkeiden lukumäärä verrattuna yhtiön osakemäärään oli noin 12,8 %.

Merkittävimpien osakkuusyritysten varat, velat, liikevaihto ja voitto/tappio

milj. euroa							
Yhtiö	Koti- paikka	Varat	Velat	Liike- vaihto	Voitto/ tappio	Omis- tus- osuus, %	Ääni- määrä, %
Kemijoki Oy ^{1) 3)}	Suomi	459	355	41	-8	18	18
Teollisuuden Voima Oyj ^{1) 2)}	Suomi	6 424	5 110	260	-1	26	26
OKG AB ^{1) 3)}	Ruotsi	2 518	2 052	565	1	46	46
Forsmarks Kraftgrupp AB ^{1) 3)}	Ruotsi	2 386	1 893	654	0	26	26
Gasum Oy ²⁾	Suomi	781	391	916	26	31	31
Territorial Generating Company 1 (TGC-1) ²⁾	Venäjä	3 542	1 362	1 054	84	26	26
Hafslund ASA ²⁾	Norja	3 261	2 255	248	-79	34	33

¹⁾ Voimalaitokset rakennetaan usein yhteisesti muiden sähköntuottajien kanssa. Osakassopimuksen nojalla jokaisella omistajalla on oikeus sähkön osakeomistuksensa suhteessa tai muiden sopimusten perusteella ja jokainen omistaja on vastuussa vastaavasta kustannusosuudesta. Osakkuusyritykset eivät ole voittoja tuottavia, koska omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksiin perustuvalla hinnalla sisältäen korkokulut ja valmisteverot.

[Katso myös liitetieto 12 Materiaalit ja palvelut ja Liitetieto 44 Lähipiiritapahtumat.](#)

²⁾ Tiedot perustuvat syyskuun 2012 lukuihin.

³⁾ Tiedot perustuvat joulukuun 2011 lukuihin.

24.6 Liiketoimet ja avoimet saldot

Liiketoimet osakkuusyritysten kanssa

milj. euroa	2012	2011
Myyntit osakkuusyrityksille	5	21
Korot osakkuusyritysten lainasaamisista	41	34
Ostot osakkuusyrityksiltä	652	661

Ostot osakkuusyrityksiltä sisältävät ydin- ja vesivoimalla tuotetun sähkön ostot omakustannushintaan sisältäen korkokulut ja valmisteverot.

[Katso myös liitetieto 12 Materiaalit ja palvelut.](#)

[Katso myös liitetieto 44 Lähipiiritapahtumat.](#)

Avoimet saldot osakkuusyritysten kanssa

milj. euroa	2012	2011
Saamiset osakkuusyrityksiltä		
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	1 332	1 178
Myyntisaamiset	10	11
Muut saamiset	9	7
Velat osakkuusyrityksille		
Pitkäaikaiset velat	234	223
Ostovelat	21	14
Muut velat	6	13

Pitkäaikaiset korolliset saamiset ovat pääasiassa saamia ruotsalaisilta ydinvoimayhtiöiltä, OKG AB:lta ja Forsmarks Kraftgrupp AB:lta, suuruudeltaan 1 249 miljoonaa euroa (2011: 1 110).

Näiden yhtiöiden tekemät investoinnit on rahoitettu kyseisten yhtiöiden omistajilta saaduilla lainoilla omistusosuuden suhteessa.

Liiketapahtumat ja saldot yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	2012	2011
Myyntit yhteisyrityksille	118	-
Ostot yhteisyrityksiltä	27	1
Saamiset yhteisyrityksiltä	49	14
Muut velat yhteisyrityksille	2	10

Myyntit yhteisyrityksille vuonna 2012 sisältää vaihto-omaisuuden ja palveluiden myyntiä Turun Seudun Maakaasu ja Energiantuotanto (TSME) Oy:lle ja ostot yhteisyrityksiltä sähkön ja höyryn ostot TSME:ltä. Konsernilla oli 38 miljoonaa euroa (2011: 9) pitkäaikaisia korollisia lainasaamia yhteisyrityksiltä vuoden 2012 lopussa.

[Katso myös liitetieto 8 Yrityshankinnat ja -myynnit missä on tietoja Fortum Heat Naantali Oy:n osakkeiden myynnistä TSME:lle.](#)

25 Muut pitkäaikaiset sijoitukset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Myytäväissä olevat rahoitusvarat	32	36
Muut	39	33
Yhteensä	71	69

Myytäväissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 31 miljoonaa euroa (2011: 34), joiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisilla arvonalentumistappioilla.

Myytäväissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien noteerattujen yritysten osakkeiden käypä arvo oli 1 miljoonaa euroa (2011: 2). Fortumin omaan pääomaan kirjattujen kertyneiden käypien arvojen muutokset olivat -3 miljoonaa euroa (2011: -2).

26 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Pitkäaikaiset lainasaamiset	1 381	1 189
Rahoitusleasingsaamiset	3	7
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	1 384	1 196
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	9	14
Lyhytaikaiset rahoitusleasingsaamiset	0	9
Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä ¹⁾	9	23
Yhteensä	1 393	1 219

¹⁾ Sisältyy taseessa myyntisaamisiin ja muihin saamisiin, katso liitetieto 28.

Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy saamia osakkuusyrittäiltä 1 332 miljoonaa euroa (2011: 1 178), jotka ovat pääasiassa ruotsalaisilta ydinvoima-osakkuusyrittäiltä OKG AB:lta ja Forsmarks Kraftgrupp AB:lta yhteensä 1 249 miljoonaa euroa (2011: 1 110). Näitä yhtiöitä rahoitetaan pääsääntöisesti osakaslainoilla osakkaiden omistusosuuksien suhteessa. Saamisten kasvu johtuu suunnitelman mukaisista investoinneista OKG AB:ssa ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ssa.

Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy myös saamia Teollisuuden Voima Oyj:lta (TVO) yhteensä 58 miljoonaa euroa (2011: 45). TVO:n rakentamaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Maaliskuun 2009 lopussa TVO:n osakkeenomistajat antoivat 300 miljoonan euron etuoikeudeltaan huonomman osakaslainasitoumuksen TVO:lle. Sitoumus on käytettävissä vuoden 2015 loppuun asti. Fortumin osuus sitoumuksesta on korkeintaan 75 miljoonaa euroa. Maaliskuussa 2012 TVO:lle annettiin uusi etuoikeudeltaan huonompi osakaslainasitoumus rahoittamaan Olkiluoto 4:n suunnittelua. Fortumin osuus tästä sitoumuksesta on 72 miljoonaa euroa josta 13 miljoonaa euroa on annettu 2012 aikana.

[Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä liitetiedossa 3.9 Luottoriskit.](#)

26.1 Korolliset saamiset

milj. euroa	Efektiivinen korkokanta, %	Tase-arvo 2012	Uudelleenhinnoittelu			Käypä arvo 2012	Tase-arvo 2011	Käypä arvo 2011
			Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta			
Pitkäaikaiset lainasaamiset	2,6	1 389	1 364	14	11	1 440	1 191	1 201
Rahoitusleasingsaamiset	8,5	3	-	-	3	5	16	16
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä ¹⁾	2,6	1 392	1 364	14	14	1 445	1 207	1 217
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	0,1	1	1	-	-	1	12	12
Korolliset saamiset yhteensä	2,6	1 393	1 365	14	14	1 446	1 219	1 229

¹⁾ Sisältää pitkäaikaisten saamisten lyhytaikaisen osuuden 8 miljoonaa euroa (2011: 2) sekä lyhytaikaiset rahoitusleasingsaamiset 0 miljoonaa euroa (2011: 9).

26.2 Rahoitusleasingsaamiset

Fortum omistaa aineellisia käyttöomaisuushyödykkeitä (lähinnä CHP- ja lämpövoimalaitoksia), joita se vuokraa rahoitusleasingsopimuksilla asiakkailleen Norjassa. Suomessa olleet rahoitusleasingit on myyty vuoden 2012 aikana. Nämä aineelliset hyödykkeet on kirjattu taseeseen määrään, joka on yhtä suuri kuin rahoitustuotoilla vähennetty bruttosijoitus vuokrasopimuksiin. Keskimääräinen sopimusaika on 12 vuotta.

Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo

milj. euroa	2012	2011
Bruttosijoitus vuokrasopimuksiin	3	16
Vähennettynä tulevilla korkotuotoilla	0	0
Yhteensä	3	16

Rahoitusleasingsaamisten eräntymisajat

milj. euroa	2012	2011
Bruttosijoitus vuokrasopimuksiin		
Enintään 1 vuosi	0	9
1-5 vuotta	1	5
Yli 5 vuotta	2	2
Yhteensä	3	16

Vähimmäisvuokrasaamisten nykyarvo ja eräntymisajat

milj. euroa	2012	2011
Enintään 1 vuosi	0	9
1-5 vuotta	1	5
Yli 5 vuotta	2	2
Yhteensä	3	16

Muuttuvia vuokria ei sisältynyt tuloslaskelmaan vuonna 2012 tai 2011.

27 Vaihto-omaisuus

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Ydinpolttoaine	91	109
Hiili	140	203
Öljy	46	48
Biopolttoaineet	74	95
Muu vaihto-omaisuus	77	73
Yhteensä	428	528

Vaihto-omaisuuden arvonalentumisia ei ole kirjattu vuosina 2012 tai 2011.

28 Myyntisaamiset ja muut saamiset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Myyntisaamiset	914	689
Tuloverosaamiset	110	55
Korkosaamiset	1	6
Siirtosaamiset	44	45
Muut saamiset	192	202
Lyhytaikaiset rahoitusleasingsaamiset ¹⁾	0	9
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset ¹⁾	9	14
Yhteensä	1 270	1 020

1) Katso myös liitetieto 26 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset.

Myyntisaamisten ja muiden saamisten käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

28.1 Myyntisaamiset

Myyntisaamisten ikäjakauma

milj. euroa	2012		2011	
	Brutto	Luotto-tappioksi kirjattu	Brutto	Luotto-tappioksi kirjattu
Erääntymättömät	865	2	630	3
1-90 päivää erääntyneet	45	6	63	6
91-180 päivää erääntyneet	9	1	6	2
Yli 181 päivää erääntyneet	68	64	58	57
Yhteensä	987	73	757	68

Vuonna 2012 myyntisaamisten alaskirjaukset olivat 14 miljoonaa euroa (2011: 10), joista 8 miljoonaa euroa (2011: 2) aiheutui myyntisaamisten alaskirjauksista OAO Fortum -yhtiöissä. Vuoden 2012 lopun myyntisaamisista 73 miljoonaa euroa (2011: 68) oli kirjattu luottotappioiksi, joista 63 miljoonaa euroa (2011: 57) OAO Fortum -yhtiöissä.

[Segmenttikohtaiset tiedot alaskirjauksista on esitetty liitetiedossa 5 Segmenttiraportointi.](#)

Myyntisaamisten valuuttajakauma

milj. euroa	2012	2011
EUR	242	183
SEK	463	347
RUB	180	144
NOK	37	28
PLN	36	31
Muut	29	24
Yhteensä	987	757

Fortumilla ei ole riskikeskittymää myyntisaamisten osalta, koska asiakasmäärä on suuri ja myyntisaamiset ovat pääasiassa euroissa ja Ruotsin kruunuissa. Vuoden 2012 lopussa Fortumilla oli 0,1 miljoonan euron edestä (2011: 0,7) vakuustalletuksia myyntisaamisten vakuutena.

[Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä, katso: 2.4 Vastapuoliriskit Hallituksen toimintakertomuksessa ja Liitetieto 3.9 Luottoriskit.](#)

29 Rahat ja pankkisaamiset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Käteinen raha ja pankkitilit	858	191
Pankkitalletukset joiden maturiteetti alle 3kk	105	540
Rahat ja pankkisaamiset	963	731
Rahat ja pankkisaamiset taseen myytävänä olevissa omaisuuserissä	-	16
Yhteensä	963	747

Pankkitalletukset sisältävät OAO Fortumin pankkitalletuksia 105 miljoonaa euroa (2011: 194). Vuoden 2012 lopussa OAO Fortumin pankkitalletuksiin sisältyi euromääräisiä talletuksia 100 miljoonan euron arvosta ja Venäjän ruplamääräisiä talletuksia 5 miljoonan euron arvosta. OAO Fortumin varat on korvamerkitty OAO Fortumin investointeihin, jotka lisäävät sähköntuotantokapasiteettia. OAO Fortumin euromääräiset pankkitalletukset suojaavat euromääräisiä hankintoja.

Rahat ja pankkisaamiset koostuvat eristä, joiden maturiteetti on enintään kolme kuukautta.

[Lisätietoja luottoriskien hallinnasta ja luottoriskeistä, katso 2.4 Vastapuoliriskit Hallituksen toimintakertomuksessa ja Liitetieto 3.9 Luottoriskit.](#)

30 Osakepääoma

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012		2011	
	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma	Osakkeiden lukumäärä	Osakepääoma
Rekisteröidyt osakkeet 1.1.	888 367 045	3 046	888 367 045	3 046
Rekisteröidyt osakkeet 31.12.	888 367 045	3 046	888 367 045	3 046

Fortum Oyj:llä on yksi osakesarja. Vuoden 2012 lopussa osakkeita oli laskettu liikkeeseen kaikkiaan 888 367 045 kappaletta. Osakkeen nimellisarvo on 3,40 euroa ja kukin osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon. Vuoden 2012 lopussa Fortum Oyj:n kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin rekisteröity osakepääoma oli 3 046 185 953,00 euroa.

Rekisteröity osakepääoma ylittää osakkeiden nimellisarvojen yhteenlasketun määrän, koska Fortum mitätöi vuosina 2006 ja 2007 omia osakkeitaan (yhteensä 7 570 000 osaketta) ilman että osakepääomaa pienennettiin.

Fortum Oyj:n osake on listattu NASDAQ OMX Helsinki Oy:ssä. Kaupankäyntitunnus on FUM1V. Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään.

Vuoden 2012 lopussa Suomen valtion omistusosuus yhtiön osakkeista oli 50,76 %. Eduskunta on valtuuttanut valtioneuvoston vähentämään valtion osakkeenomistusta Fortum Oyj:ssä enintään 50,1 %:iin yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Vuoden 2012 lopussa toimitusjohtaja ja muut konsernin johtoryhmän jäsenet omistivat 268 992 osaketta (2011: 253 276), mikä vastaa noin 0,03 % (2011: 0,03 %) yhtiön osakkeista.

[Liitteessä 14 Henkilöstökulut on toimitusjohtajan ja muiden konsernin johtoryhmän jäsenten osakeomistukset ja osuudet pitkän aikavälin osakekannustinohjelmassa.](#)

[Hallituksen toimintakertomuksessa on esitetty kuvaus osakkeista, osakepääomasta ja osakkeenomistajista.](#)

30.1 Omat osakkeet

Vuoden 2012 lopussa Fortum Oyj ei omistanut omia osakkeita eikä hallituksella ole yhtiökokouksen valtuuttamaa päätöstä omien osakkeiden hankinnasta.

30.2 Muut vaihtovelkakirjalainat, optiolainat tai käyttämättömät valtuudet

Fortum-konserni ei ole laskenut liikkeeseen vaihtovelkakirjalainoja eikä optiolainoja, jotka oikeuttaisivat velkakirjojen haltijaa merkitsemään Fortumin osakkeita. Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optiolainojen liikkeeseen laskemiseksi, yhtiön osakepääoman korottamiseksi tai uusien osakkeiden liikkeeseen laskemiseksi.

31 Määräysvallattomien omistajien osuus

[Lataa Excel](#)

Merkittävimpien määräysvallattomien omistajien osuus

milj. euroa		2012	2011
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad -konserni	Ruotsi	507	429
OAD Fortum -konserni	Venäjä	64	61
Tartu Energi -konserni	Viro	20	15
Muut		25	24
Yhteensä		616	529

Fortum omistaa Fortum Power and Heat AB:n kautta 90,1 % AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad -yhtiön osakkeista, mikä vastaa 50,1 % äänimäärästä. Tukholman kaupungilla on 9,9 % osakkeista. Tukholman kaupunki omistaa AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad -yhtiön etuosakkeita, mikä oikeuttaa kaupungin saamaan 50 % osuuden yhtiön taloudellisesta tuloksesta. Tämän yhtiön omistus ja hallinto on määritetty osakassopimuksessa.

32 Korolliset velat

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Joukkovelkakirjalainat	5 342	4 466
Lainat rahoituslaitoksilta	869	947
Rahoitusleasingvelat	23	24
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	1 465	1 408
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	7 699	6 845
Lyhytaikainen osuus joukkovelkakirjalainoista	499	393
Lyhytaikainen osuus lainoista rahoituslaitoksilta	114	246
Lyhytaikainen osuus muista pitkäaikaisista korollisista veloista	31	30
Lyhytaikainen osuus rahoitusleasingveloista	2	2
Yritystodistukset	228	122
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	204	132
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	1 078	925
Yhteensä	8 777	7 770

Korolliset velat

milj. euroa	Efektiivinen korkokanta, %	Tasearvo 2012	Uudelleenhinnoittelu			Käypä arvo 2012	Tasearvo 2011	Käypä arvo 2011
			Alle 1 vuosi	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta			
Joukkovelkakirjalainat	4,1	5 841	976	2 498	2 367	6 239	4 859	5 218
Lainat rahoituslaitoksilta	3,9	983	708	-	275	1 062	1 193	1 272
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ¹⁾	1,9	1 521	1 495	21	5	1 566	1 464	1 496
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä ²⁾	3,7	8 345	3 179	2 519	2 647	8 867	7 516	7 986
Yritystodistukset	0,9	228	228	-	-	228	122	122
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	0,1	204	204	-	-	204	132	132
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	0,5	432	432	-	-	432	254	254
Korolliset velat yhteensä ³⁾	3,5	8 777	3 611	2 519	2 647	9 299	7 770	8 240

¹⁾ Sisältää lainat Valtion ydinjätehuoltorahastolta ja Teollisuuden Voima Oyj:ltä 940 miljoonaa euroa (2011: 887), rahoitusleasingvelat 25 miljoonaa euroa (2011: 26), lainat suomalaisilta eläkelaitoksilta 228 miljoonaa euroa (2011: 258), muut lainat 328 miljoonaa euroa (2011: 293).

²⁾ Sisältää pitkäaikaisen lainan lyhytaikaisen osuuden.

³⁾ Korollisten velkojen ja johdannaisten keskiporkko 31.12.2012 oli 4,5 % (2011: 4,4 %).

Korolliset velat kasvoivat vuoden aikana 1 007 miljoonalla eurolla 8 777 miljoonaan euroon (2011: 7 770). Lyhytaikainen rahoitus kasvoi 178 miljoonaa euroa, vuoden lopussa lyhytaikaisten velan määrä oli 432 miljoonaa euroa (2011: 254).

Fortum laski liikkeelle 7.3.2012 kaksi uutta viiden vuoden joukkovelkakirjalainaa Euro Medium Term Note (EMTN) -ohjelman puitteissa arvoltaan yhteensä 2 750 miljoonaa Ruotsin kruunua, joista 1 000 miljoonaa Ruotsin kruunua on sidottu vaihtuvaan korkoon ja 1 750 miljoonaa Ruotsin kruunua on sidottu 3,25 % kiinteään korkoon.

Vuoden 2012 toisella neljänneksellä Fortum lisäsi takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta 53 miljoonalla eurolla yhteensä 940 miljoonaan euroon. Samalla vuosineljänneksellä Fortum myös lyhensi erääntyvän 3 500 miljoonan Ruotsin kruunun joukkovelkakirjalainan ja erääntyvän 1 000 miljoonan Ruotsin kruunun velan Svensk Exportkreditille.

Fortum laski liikkeelle 30.8.2012 kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainan Euro Medium Term Note (EMTN) -ohjelman puitteissa arvoltaan 1 000 miljoonaa euroa. Lainan kiinteä nimelliskorko on 2,25 %.

Viimeisen neljänneksen aikana OAO Fortum maksoi takaisin Venäjän ruplamääräisen 4 000 miljoonan velan.

Lisätietoa katso:

[Liitetieto 3 Rahoitusriskien hallinta.](#)

[Liitetieto 39 Pantatut varat.](#)

[Liitetieto 42 Vastuut.](#)

32.1 Joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskut

Laskettu liikkeeseen / erääntyy	Koron peruste	Korkokanta, %	Efektiivinen korko, %	Valuutta	Nimellisarvo, milj.	Tasearvo, milj. euroa
Fortum Oyj EUR 6 000 milj. EMTN ohjelma ¹⁾						
2003 / 2013	Kiinteä	5,000	5,164	EUR	500	499
2006 / 2016	Kiinteä	4,500	4,615	EUR	750	747
2007 / 2014	Kiinteä	4,700	4,764	SEK	2 600	303
2009 / 2014	Kiinteä	4,625	4,714	EUR	750	749
2009 / 2019	Kiinteä	6,000	3,095	EUR	750	785
2009 / 2014	Kiinteä	5,250	5,400	NOK	500	68
2009 / 2017	Kiinteä	6,125	6,240	NOK	500	68
		Stibor				
2010 / 2015	Vaihtuva	3M+0.95		SEK	3 100	361
2010 / 2015	Kiinteä	3,125	3,235	SEK	3 100	360
2011 / 2021	Kiinteä	4,000	4,123	EUR	500	577
		Stibor				
2012 / 2017	Vaihtuva	3M+1.2		SEK	1 000	204
2012 / 2017	Kiinteä	3,250	3,260	SEK	1 750	116
2012 / 2022	Kiinteä	2,250	2,344	EUR	1 000	1 004
OAO Fortum (entinen TGC-10)						
2008 / 2013	Kiinteä	9,750	9,988	RUB	5 000	0
Yhteensä 31.12.2012						5 841

¹⁾ EMTN = Euro Medium Term Note

32.2 Rahoitusleasingvelat

Vuoden 2012 lopussa Fortumilla oli muutamia koneita ja kalustoa koskevia rahoitusleasing sopimuksia.

Rahoitusleasingvelkojen nykyarvo

milj. euroa	2012	2011
Vähimmäisvuokramaksut	28	30
Vähennettynä tulevilla rahoituskuluilla	3	4
Yhteensä	25	26

Vähimmäisvuokramaksujen erääntymisajat

milj. euroa	2012	2011
Enintään 1 vuosi	3	3
1-5 vuotta	25	27
Yli 5 vuotta	-	-
Yhteensä	28	30

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat

milj. euroa	2012	2011
Enintään 1 vuosi	2	2
1-5 vuotta	23	24
Yli 5 vuotta	-	-
Yhteensä	25	26

33 Laskennalliset verot

[Lataa Excel](#)

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos vuonna 2012

milj. euroa	1.1.2012	Tulos- laskel- maan kirjatut erät	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut erät	Kurssierot, erien väliset siirrot ja muut muutokset	Tytär- yritysten ostot/ myynnit ja myytävänä olevat omaisuuserät	31.12.2012
Laskennalliset verosaamiset						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	21	-4	-	-	-	17
Varaukset	43	-1	-	-	-	42
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	84	-4	-	-	-	80
Johdannaisinstrumentit	0	-	-	-	-	0
Muut erät	42	1	-	-	-	43
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	190	-8	-	-	0	182
Vähennetään laskennallisista veroveloista	-40	6	-	-	-	-34
Laskennalliset verosaamiset	150	-2	0	0	0	148
Laskennalliset verovelat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1 967	-179	-	58	-6	1 840
Johdannaisinstrumentit	66	2	-39	-	-	29
Muut erät	20	38	-	-	-	58
Laskennalliset verovelat yhteensä	2 053	-139	-39	58	-6	1 927
Vähennetään laskennallisista verosaamisista	-40	6	-	-	-	-34
Laskennalliset verovelat yhteensä	2 013	-133	-39	58	-6	1 893

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on vähennetty toisistaan vain siinä tapauksessa, kun ne voidaan laillisesti toimeenpantavissa olevan oikeuden nojalla kuitata keskenään ja ne liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Laskennallinen verovelka, 8 miljoonaa euroa (2011: 6), on kirjattu virolaisista tytäryhtiöistä odotettavan voitonjaon vuoksi. Kotiuttamattomat voitot liittyen kyseisiin yhtiöihin olivat 31.12.2012 yhteensä 26 miljoonaa euroa (2011: 21).

Yritysmyyntien ja -ostojen sekä myytävissä olevien pitkäaikaisten varojen aiheuttama laskennallisten verojen muutos liittyy pääasiassa Fortum Heat Naantali Oy:n osakkeiden myyntiin.

[Lisätietoja liitteessä 9 Myytävänä olevat omaisuuserät.](#)

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos vuonna 2011

milj. euroa	1.1.2011	Tuloslaskelmaan kirjatu erät	Muihin laajan tuloksen eriin kirjatu erät	Kurssierot, erien väliset siirrot ja muut muutokset	Tytär-yritysten ostot/ myynnit ja myytävänä olevat omaisuuserät	31.12.2012
Laskennalliset verosaamiset						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	16	5	-	-	-	21
Varaukset	52	-9	-	-	-	43
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	79	5	-	-	-	84
Johdannaisinstrumentit	238	0	-	-238	-	0
Muut erät	36	4	-	-1	3	42
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	421	5	-	-239	3	190
Vähennetään laskennallisista veroveloista	-280	2	-	238	-	-40
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	141	7	0	-1	3	150
Laskennalliset verovelat						
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1 949	17	-	5	-4	1 967
Johdannaisinstrumentit	0	106	198	-238	-	66
Muut erät	56	-37	-	1	-	20
Laskennalliset verovelat yhteensä	2 005	86	198	-232	-4	2 053
Vähennetään laskennallisista erosaamisista	-280	2	-	238	-	-40
Laskennalliset verovelat yhteensä	1 725	88	198	6	-4	2 013

Laskennallinen verosaaminen vahvistetuista tappioista on kirjattu siihen määrään saakka, kun on todennäköistä, että niitä voidaan käyttää tulevia verotettavia tuloja vastaan. Kirjatut laskennalliset verosaamiset liittyvät vahvistettuihin tappioihin, joilla ei ole varsinaista vanhentumisaikaa tai joilla on vanhentumisaika, kuten alla on määritelty.

Vahvistetut tappiot vuoden lopussa

milj. euroa	2012		2011	
	Vahvistetut tappiot	Laskennallinen verosaaminen	Vahvistetut tappiot	Laskennallinen verosaaminen
Vahvistetut tappiot, joilla ei ole vanhentumisaikaa	10	3	18	5
Vahvistetut tappiot, joilla on vanhentumisaika	262	78	229	78
Yhteensä	272	81	247	83

Taseeseen ei ole kirjattu 31 miljoonan euron (2011: 26) laskennallista verosaamista, koska verosaamisen realisoituminen ei ole todennäköistä. Kirjaamaton laskennallinen verosaaminen liittyy pääosin vahvistettuihin tappioihin, joiden käyttäminen tulevaisuudessa on epävarmaa.

34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Lataa Excel

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Suomen ydinenergialain mukaan Fortumilla on lainmukainen, viranomaisten määrittämä velvoite rahoittaa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta ydinvoimalaitoksen käytöstäpoisto ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus.

Liitteessä oleva teksti tulee lukea yhdessä liitetiedon 1 Laadintaperiaatteet kanssa.

milj. euroa	2012	2011
Taseeseen sisältyvät erät		
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	678	653
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	678	653
Lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta		
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	996	968
Rahastotavoite	996	941
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	956	903

34.1 Ydinvoimaan liittyvät varaukset

Ydinjätehuoltovaraukset liittyvät tuleviin ydinjätehuoltovelvoitteisiin, sisältäen ydinvoimalaitoksen käytöstäpoiston ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamisen. Varausten käypä arvo on laskettu IAS 37:n mukaan diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin sekä käytöstäpoiston että käytetyn polttoaineen loppusijoittamisen osalta. Kassavirrat perustuvat kustannusarvioihin, joita käytetään myös lainmukaisen vastuun laskemisessa. Sekä käytöstäpoistoon että käytetyn polttoaineen loppusijoittamiseen liittyvät varaukset on kirjattu taseeseen.

Uudistetun ydinenergialain mukaisesti Fortum teki Työ- ja elinkeinoministeriölle esityksen Loviisan ydinvoimalaitoksen ydinjätehuoltovastuusta kesäkuun 2010 lopussa. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää ydinenergialain mukaisesti lasketun vastuun määrän vuosittain joulukuussa. Vastuun määrä perustuu kolmen vuoden välein tehtävään tekniseen suunnitelmaan. Vuonna 2010 päivitetyn teknisen suunnitelman seurauksena laillisen vastuun määrä kasvoi, sillä käytetyn ydinpolttoaineen välivarastointiin ja loppusijoittamiseen liittyvien tulevien kustannusten odotetaan nousevan. Päivitetty tekninen suunnitelma valmistui vuoden 2012 loppupuolella ja sitä vastaava kustannusarvio valmistuu vuoden 2013 alkupuolella. Kesäkuussa 2013 Työ- ja elinkeinoministeriölle toimitettava uusi vastuumääräarvio tulee perustumaan tähän päivitettyyn kustannusarvioon.

Työ- ja elinkeinoministeriön päätökseen perustuva ydinenergialain mukainen vastuu vuoden 2012 lopussa on 996 miljoonaa euroa (2011: 968). Ydinvoimavarausten IAS 37:n mukaisesti laskettu tasearvo on kasvanut 25 miljoonalla eurolla edellisen vuoden lopun arvosta, ja se on yhteensä 678 miljoonaa euroa joulukuun 2012 lopussa. Lainmukaisen vastuun ja taseeseen kirjatun varauksen välinen ero johtuu pääsääntöisesti siitä, että lainmukaista vastuuta ei ole diskontattu nettonykyarvoon.

Käytöstäpoistamiseen liittyvän varauksen muutos lisätään käytöstäpoistamiseen liittyvän investoinnin määrään taseessa ja poistetaan ydinvoimalaitoksen oletetun käyttöajan kuluessa.

[Katso liitetieto 23 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.](#)

Ydinvoimaan liittyvät varaukset

milj. euroa	2012	2011
1.1.	653	625
Varausten lisäykset	10	17
Käytetyt varaukset	-21	-25
Diskonttauksesta johtuvat muutokset	36	36
31.12.	678	653
Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo	678	653

34.2 Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Fortum rahoittaa Suomen ydinenergialain mukaiset tulevat velvoitteet viranomaisten hallinnoiman Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta. Taseessa esitetty arvo Fortumin osuudesta Valtion ydinjätehuoltorahastossa on laskettu IFRIC 5 *Oikeudet osuuksiin rahastoista, jotka on tarkoitettu käytöstäpoistamiseen, alkuperäiseen tilaan palauttamiseen ja ympäristön kunnostamiseen - tulkinnan mukaisesti.*

Suomen ydinenergialain mukaisesti Fortumilla on velvoite kattaa lainmukainen vastuunsa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta.

Ydinjätehuoltorahasto on IFRS-näkökulmasta yllirahoitettu 278 miljoonalla eurolla (2011: 250), koska Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta 31.12.2012 oli 956 miljoonaa euroa (2011: 903) ja taseessa esitetty osuuden arvo oli 678 miljoonaa euroa (2011: 653).

Tilikauden liikevoittoon on kirjattu negatiivinen -31 miljoonan euron (2011: -28) suuruinen vaikutus johtuen siitä, että ydinjätehuoltorahaston arvo on kasvanut enemmän kuin kirjattavan varauksen arvo. Kyseiset erät sisältyvät Power-segmentin vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin, joten ne eivät ole mukana vertailukelpoisessa liikevoitossa. Katso liitetieto 5 Segmenttiraportointi ja liitetieto 6 Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy yllirahoitettuna IFRS:n näkökulmasta, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon aina, kun IAS 37:n mukainen diskontattu varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus liikevoittoon kirjataan, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin IAS 37 mukaisen diskontatun varauksen kasvu.

34.2.1 Rahastotavoite

Työ- ja elinkeinoministeriö päättää rahastotavoitteesta vuosittain joulukuussa, kun lainmukainen vastuu on päätetty. Rahastotavoitteen ja Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden välinen ero maksetaan vuosittain vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana.

Rahastotavoite, joka vastaa uutta lainmukaista vastuuta on yhteensä 996 miljoonaa euroa (2011: 941). Suomen ydinenergialain mukaan annetuin kiinteistökiinnityksin ja muilla vakuuksilla katetaan myös odottamattomat tapahtumat.

Katso myös:

[Liitetieto 39 Pantatut varat ja](#)

[Liitetieto 42 Vastuut.](#)

34.3 Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta. Fortum on käyttänyt oikeuttaan lainata rahastolta ja pantannut Kemijoki Oy:n osakkeita vakuudeksi. Lainat uusitaan vuosittain.

Katso myös:

[Liitetieto 32 Korolliset velat ja](#)

[Liitetieto 39 Pantatut varat.](#)

34.4 Osakkuusyhtymät

Fortum on saanut vuoden 2012 lopulla ydinvoimaa tuottavien osakkuusyhtiönsä (Teollisuuden Voima Oyj, OKG AB ja Forsmarks Kraftgrupp AB) päivitetty ydinjätehuollon kustannusennusteet. Niiden mukainen vaikutus osuuteen osakkuusyhtymien tuloksesta vuonna 2012 oli positiivinen, +10 miljoonaa euroa. Vuonna 2011 vastaava vaikutus oli +17 miljoonaa euroa. Vuoden 2012 ja 2011 välinen ero selittyy pääosin Ruotsin ydinjätehuoltorahaston alhaisemmalla korkotuotolla. Suomen ydinjätehuoltorahasto on yllärahoitettu, kun taas Ruotsin ydinjätehuoltorahaston on arvioitu olevan hieman alle varauksien määrän vuoden 2012 lopussa.

Fortum on lain edellyttämällä tavalla pantannut omaisuutta Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastoille osakkuusyhtymiensä puolesta sen vakuudeksi, että voimalaitoksen käytöstäpoistamisesta ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamisesta syntyviä tulevia kustannuksia varten on riittävästi varoja.

Fortum käyttää oikeuttaan lainata varoja Valtion ydinjätehuoltorahastolta Teollisuuden Voima Oyj:n osakeomistuksensa mukaan.

[Katso myös liitetieto 42 Vastuut.](#)

35 Muut varaukset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012				2011			
	Tuotanto- kapasiteettia koskevat ehdot	Ympä- ristö- varaukset	Muut varaukset	Yhteen- sä	Tuotanto- kapasiteettia koskevat ehdot	Ympä- ristö- varaukset	Muut varaukset	Yhteen- sä
1.1.	180	12	17	209	208	12	28	248
Varausten lisäykset	-	0	15	15	8	0	8	16
Käytetyt varaukset	-23	0	-7	-30	-5	0	-9	-14
Varausten purku	-	0	-2	-2	-42	-1	-10	-53
Diskonttauksen purkautuminen	15	0	0	15	16	0	0	16
Kurssierot	6	0	1	7	-5	1	0	-4
31.12.	178	12	24	214	180	12	17	209
Josta lyhytaikaiset varaukset	-	6	1	7	-	-	4	4
Josta pitkäaikaiset varaukset	178	6	23	207	180	12	13	205

Fortumin Venäjällä käynnissä olevaan mittavaan investointiohjelmaan (8 yksikköä) liittyy tulevaa tuotantokapasiteettia koskevia ehtoja. Ehtojen mukaan Fortumilta voidaan periä sakkomaksuja, mikäli investointiohjelman tuoman uuden tuotantokapasiteetin käyttöönotto merkittävästi lykkääntyy tai investointisopimuksen pääehdot eivät muulta osin täyty. Mahdollisia sakkoja varten tehty varaus oli 178 miljoonaa euroa vuoden 2012 lopussa (2011: 180). Voimalaitosten käyttöönoton aikataulu arvioidaan jokaisena tilinpäätöshetkenä ja muutosten vaikutukset varauksen määrään päivitetään tarpeen mukaisesti. Diskonttauksesta johtuva varauksen kasvu vuoden 2012 aikana oli 15 miljoonaa euroa. Tämä muutos on kirjattu muihin rahoituseriin. Maksetut sakkomaksut vuoden 2012 aikana olivat 23 miljoonaa euroa.

Ympäristövaraukset liittyvät pilaantuneella maa-alueilla sijaitsevien rakennusten ja rakennelmien purkamiseen. Suurin osa varauksesta arvioidaan käytettäväksi seuraavan kymmenen vuoden kuluessa.

Muihin varauksiin sisältyy uudelleenjärjestelyvarauksia 1 miljoonaa euroa (2011: 3).

Muut varaukset sisältävät myös vakuutusmaksuvarauksia sekä verovaateisiin ja tappiollisiin sopimuksiin liittyviä varauksia. Varaukset arvioidaan käytettävän 2-5 vuoden kuluessa.

36 Eläkevelvoitteet

Lataa Excel

Konserniyhtiöillä on erilaisia etuus- ja maksupohjaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olosuhteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Kyseiset eläkkeet ovat pääosin vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeitä, mutta niihin sisältyvät myös järjestelyt, joissa työntekijä jää eläkkeelle ennen varsinaista eläkkeellejäämispäivää.

Suomessa merkittävin työeläkejärjestelmä on TyEL, jossa etuudet määräytyvät suoraan etuudensaajan ansioiden perusteella. Nämä eläkejärjestelyt on hoidettu eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja ne käsitellään maksupohjaisina eläkejärjestelyinä. TyEL-järjestelmän etuudet ovat vanhuus-, työkyvyttömyys-, ja perhe-eläke. Lisäksi osalla suomalaisista työntekijöistä on lisäeläketurva, joka on järjestetty yhtiön omassa eläkesäätiössä tai eläkevakuutusyhtiöiden kautta. Nämä etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ovat täysimääräisesti katettuja. Fortumin eläkesäätiö on suljettu säätiö jonka etuudet sisältävät vanhuus-, työkyvyttömyys-, perhe-eläkkeet ja hautausavun. Eläkevakuutusyhtiöiden kautta järjestetty lisäeläketurva sisältää vanhuuseläkkeen ja hautausavun.

Ruotsissa konsernilla on useita etuus- ja maksupohjaisia eläkejärjestelyjä, kuten yleinen ITP-järjestelmä sekä PA-KL- ja PA-KFS -järjestelmät, joihin aiemmin kunnan omistamissa yhtiöissä palveluksessa olevat työntekijät ovat oikeutettuja. Etuus pohjaiset eläkejärjestelyt ovat täysimääräisesti katettuja ja on rahoitettu osittain Fortumin eläkesäätiön ja osittain vakuutusmaksujen kautta. Eläkejärjestelyihin sisältyvät normaali ja täydentävä vanhuuseläke sekä perhe- ja työkyvyttömyyseläke. Merkittävin eläkejärjestely on tietyt ikäehdot täyttävien, pysyvässä työsuhteessa olevien toimihenkilöiden ITP-järjestelmä, johon myös määräaikaiset työntekijät ovat oikeutettuja tietyn odotusajan jälkeen. Saadakseen täyden eläkkeen työntekijällä on oltava ennakoitu eläkkeeseen oikeuttava työjakso, työn aloittamisesta eläkeikään saakka, vähintään 30 vuoden ajan.

Useaa työnantajaa koskeva osuus ITP-eläkejärjestelystä, joka katetaan Alectaan suoritettavilla eläkemaksuilla (Fortumissa kollektiiviset perhe-eläkkeet), käsitellään maksupohjaisena järjestelyinä, koska ei ole olemassa yhdenmukaista ja luotettavaa perustaa allokoida varat ja velvoitteet ITP-järjestelmään osallistuvien kesken. Syy tähän on se, että järjestelmän ehtojen perusteella ei ole mahdollista määrittää miten yli- tai alijäämä vaikuttaa tuleviin maksuihin.

Norjalaisilla yhtiöillä on eläkejärjestelyjä, jotka ovat yleisiä kuntatyönantajilla Norjassa. Nämä etuus pohjaiset eläkejärjestelyt sisältävät vanhuus-, työkyvyttömyys- ja perhe-eläkkeen, mukaan lukien Norjan kansallisen eläkejärjestelmän (Folketrygden) mukaiset eläke-etuudet. Eläkevastuut ovat Norjan vakuutuslainsäädännön mukaisesti täysimääräisesti katettuja.

Fortumin venäläisten ja puolalaisten yhtiöiden eläkkeet katetaan pääosin maksuilla valtiollisiin eläkejärjestelyihin. Nämä järjestelyt ovat maksupohjaisia järjestelyjä. Näiden lisäksi Fortum osallistuu työnantajakohdattaisiin etuus pohjaisiin järjestelyihin, joista on erikseen sovittu työehtosopimuksissa. Näihin järjestelyihin liittyy, eläkemaksujen lisäksi, kertaluonteisia etuuksia, jotka maksetaan esimerkiksi työntekijän kuoleman- tai työkyvyttömyystapauksissa sekä huomionosoituksina merkkipäivinä tai ansioituneille työntekijöille tai entisille työntekijöille maksettavina huomionosoituksia. Nämä järjestelyt ovat etuus pohjaisia järjestelyjä.

Muissa maissa eläkejärjestelyt perustuvat paikallisiin määräyksiin ja käytäntöihin, pääasiassa järjestelyt ovat maksuperusteisia eläkejärjestelyjä.

Yhteensä 2 542 (2011: 2 650) Fortumin työntekijää kuului etuus pohjaisiin eläkejärjestelmiin, jotka tarjoavat eläke-etuuksia. Eläkkeitä tai vastaavia etuuksia maksettiin yhteensä 4 303 (2011: 4 336) henkilölle.

Tuloslaskelmaan merkityt erät

milj. euroa	2012	2011
Työsuoritukseen perustuvat menot	14	13
Korkomenot	19	19
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	-21	-24
Velvoitteiden täyttämiset	1	0
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	0	0
Vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	12	6
Järjestelyn supistamiset	-1	2
Yhteensä (sisältyy henkilöstökuluihin, etuus pohjaiset järjestelyt)	24	16

[Katso liitetieto 14 Henkilöstökulut](#)

Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto Suomessa ja Ruotsissa oli 35 miljoonaa euroa (2011: -6).

Taseeseen merkityt erät

milj. euroa	2012	2011
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	588	523
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-467	-430
Alijäämä (+) / Ylijäämä (-)	121	93
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo ¹⁾	9	4
Kirjaamattomat takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	2	2
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-159	-140
Nettomääräinen omaisuuserä (-) / velka (+) taseessa	-27	-41
Etuuspohjainen eläkesaatava taseen varoissa	54	60
Etuuspohjainen eläkevelvoite	27	19
Muut työsuhteen jälkeiset velvoitteet ²⁾	-	7
Eläkevelvoitteet yhteensä	27	26
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat velvoitteet	27	19
Etuuspohjaisiin järjestelyihin liittyvät varat	-54	-60
Nettomääräinen omaisuuserä (-) / velka (+)	-27	-41
Järjestelyistä johtuvien velkojen kokemusperäiset tarkistukset; tuotto(-) / kulu(+)	31	-9
Järjestelyistä johtuvien saatavien kokemusperäiset tarkistukset; tuotto(+)/ kulu(-)	40	-27

¹⁾ Rahastoimattomat velvoitteet liittyvät Venäjän, Puolan ja Iso-Britannian eläkejärjestelyihin.

²⁾ Muut työsuhteen jälkeiset velvoitteet koskevat lähinnä velvoitteita puolalaisissa yhtiöissä. Nämä velvoitteet on vuonna 2012 siirretty raportoitavaksi etuus pohjaisina eläkevelvoitteina.

Eläkejärjestelyihin liittyvien maksusuoritusten arvioidaan olevan 13 miljoonaa euroa vuonna 2013.

Velvoitteiden nykyarvon muutokset

milj. euroa	2012	2011
Velvoite 1.1.	527	476
Kurssierot	11	1
Uudelleenryhmittelyt	7	-
Työsuorituksesta johtuvat menot	14	13
Korkomenot	19	19
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	1	-
Velvoitteiden täyttämiset	-6	-7
Vakuutusmatemaattiset voitot (-) / tappiot (+)	44	43
Maksetut etuudet	-18	-18
Järjestelyjen supistamiset	-2	-
Velvoite 31.12.	597	527

Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutokset

milj. euroa	2012	2011
Varojen käypä arvo 1.1.	430	444
Kurssierot	8	1
Uudelleenryhmittelyt	2	-
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	21	24
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	15	-27
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	8	6
Velvoitteiden täyttämiset	-5	-
Maksetut etuudet	-12	-18
Varojen käypä arvo 31.12.	467	430

Järjestelyyn kuuluvien varojen jakautuminen

milj. euroa	2012	2011
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	158	156
Velkainstrumentit	153	144
Kiinteistöt, joista konsernin omassa käytössä 74 miljoonaa euroa (2011: 72)	75	72
Fortum Oyj:n omat osakkeet	4	5
Muut varat	77	53
Yhteensä	467	430

Kun eläkejärjestely on rahoitettu vakuutusyhtiössä, järjestelyyn kuuluvien varojen jakauma ei ole ollut käytettävissä. Tällöin varat on sisällytetty erään 'Muut varat'.

Taseeseen kirjatut määrät maittain 2012

milj. euroa	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	289	261	38	588
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-251	-188	-28	-467
Alijäämä (+) / Ylijäämä (-)	38	73	10	121
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-	-	9	9
Kirjaamattomat takautuvaan työsuhteeseen perustuvat menot	-	-	2	2
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-76	-79	-4	-159
Nettomääräinen omaisuuserä (-) / velka (+) taseessa	-38	-6	17	-27
Etuuspohjainen eläkesaatava taseen varoissa	43	10	1	54
Etuuspohjainen eläkevelvoite	5	4	18	27

Taseeseen kirjatut määrät maittain 2011

milj. euroa	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen velvoitteiden nykyarvo	256	231	36	523
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-236	-174	-20	-430
Alijäämä (+) / Ylijäämä (-)	20	57	16	93
Rahastoimattomien velvoitteiden nykyarvo	-	-	4	4
Kirjaamattomat takautuvaan työsuhteeseen perustuvat menot	-	-	2	2
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-61	-68	-11	-140
Nettomääräinen omaisuuserä (-) / velka (+) taseessa	-41	-11	11	-41
Etuuspohjainen eläkesaatava taseen varoissa	47	13	0	60
Etuuspohjainen eläkevelvoite	6	2	11	19

Eläkevastuun kehitys

milj. euroa	2012	2011	2010	2009	2008
Etuuspohjaisten velvoitteiden nykyarvo	597	527	476	409	406
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-467	-430	-444	-398	-343
Alijäämä (+) / Ylijäämä (-)	130	97	32	11	63
Järjestelyistä johtuvien velkojen kokemusperäiset tarkistukset; tuotto (-) / kulu (+)	31	-9	9	-6	20
Järjestelyistä johtuvien saatavien kokemusperäiset tarkistukset; tuotto (+) / kulu (-)	40	-27	13	22	-48

Tärkeimmät vakuutusmatemaattiset oletukset

	2012				2011			
	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut maat	Suomi	Ruotsi	Venäjä	Muut maat
Diskonttauskorko, %	2,72	2,90	7,50	3,96	3,68	3,40	8,50	3,30
Varojen tuotto-odotus, %	5,80	3,93	N/A	3,89	5,87	3,83	N/A	4,80
Tuleva palkankorotus, %	2,20	3,50	7,50	3,54	2,60	3,50	7,50	4,00
Etuuksien korotukset, %	2,10	2,00	6,00	3,85	2,10	2,00	6,00	3,00
Inflaatio, %	2,00	2,00	6,00	1,80	2,10	2,00	6,00	2,00

Suomessa käytetty diskonttauskorokanta perustuu eurooppalaisten yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen viitekorkoihin, jotka vastaavat parhaiten etuuspohjaisten eläkevastuiden arvioitua kestoja. Ruotsissa käytetty diskonttauskorokanta perustuu ruotsalaisiin katettujen joukkovelkakirjalainojen tuottoihin ja Norjassa norjalaisiin katettujen joukkovelkakirjalainojen tuottoihin, jotka vastaavat parhaiten etuuspohjaisten eläkevastuiden arvioitua kestoja. Ruotsalaisia ja norjalaisia katettuja joukkovelkakirjalainoja pidetään korkealaatuksina koska ne ovat omaisuudella suojattu. Venäjällä on diskonttauskoron perustana käytetty näiden valtioiden pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen viitekorkoja, jotka ovat yhdenmukaisia sekä käytetyn valuutan että etuuspohjaisten eläkevastuiden arvioidun keston kanssa. Varojen odotettu tuotto-oletus määritellään investointipolitiikan mukaisten sijoitusten odotettujen tuottojen perusteella. Tuotto-oletukset perustuvat eri markkinoilla toteutuneisiin pitkän aikavälin tuottoihin ja raportoidaan ulkopuolisen varainhoitajan toimesta.

Diskonttauskorko, inflaatio-oletus ja tuleva palkankorotusoletus ovat tärkeimpiä etuuspohjaisten eläkevastuiden laskennassa käytettyjä oletuksia. Alla on esitetty puolen prosenttiyksikön oletuksen muutoksen vaikutus vuoden 2012 lopun etuuspohjaisen velvoitteen määrään, pitäen muut laskelmissa käytetyt muuttujat ennallaan.

Etuuspohjaisen velvoitteen herkkyyks muutoksille keskeisissä oletuksissa

Oletuksen muutos	Vaikutus eläkevelvoitteeseen lisäys + / vähennys -	
	Suomi	Ruotsi
0,5 % lisäys diskonttauskorossa	-7,0%	-9,3%
0,5 % vähennys diskonttauskorossa	7,8%	10,7%
0,5 % lisäys inflaatio-oletuksessa	7,7%	8,3%
0,5 % vähennys inflaatio-oletuksessa	6,8%	-7,4%
0,5 % lisäys palkankorotusoletuksessa	1,2%	4,0%
0,5 % vähennys palkankorotusoletuksessa	-1,1%	-3,4%

37 Muut pitkäaikaiset velat

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Liittymismaksut	418	415
Muut velat	54	50
Yhteensä	472	465

Ennen vuotta 2003 maksetut sähköverkon liittymismaksut Suomessa on palautettava asiakkaalle, jos asiakas haluaa poistaa sähköliittymän kokonaan. Sähköverkon liittymismaksut ovat yhteensä 306 miljoonaa euroa (2011: 307).

Palautettavat kaukolämpöverkon liittymismaksut Suomessa ovat yhteensä 112 miljoonaa euroa (2011: 108).

38 Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Ostovelat	558	443
Siirtovelat		
Lomapalkkavelka ja muut henkilöstökulujaksotukset	57	86
Korkovelat	228	162
Muut siirtovelat	105	156
Muut velat		
ALV-velka	47	85
Verovelka	18	37
Energiaverot	25	41
Saadut ennakkomaksut	41	90
Muut velat	228	165
Yhteensä	1 307	1 265

Johdon arvion mukaan ostovelkojen ja muiden velkojen käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

39 Pantatut varat

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Omasta puolesta annetut		
Lainat		
Pantit	293	290
Kiinteistökiinnitykset	137	137
Muut sitoumukset		
Kiinteistökiinnitykset	124	148
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Pantit ja kiinteistökiinnitykset	3	3

39.1 Velkojen vakuudeksi pantatut varat

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa Valtion ydinjätehuoltorahastosta. Fortumilla on tätä lainaa varten vakuutena Kemijoki Oy:n osakkeita. Pantattuina olevien osakkeiden arvo 31.12.2012 oli 269 miljoonaa euroa (2011: 269).

Pantit -erään kuuluvat myös pankkitalletukset 4 miljoonaa euroa (2011: 2), jotka on annettu Nasdaq OMX Commodities European ja kansainvälisten ICE- ja EEX-pörssien kanssa käytävän sähkökaupan ja hiilidioksidipäästöoikeuksilla käytävän kaupan vakuudeksi.

Virolainen Fortum Tartu (Fortumin omistusosuus 60 %) on antanut kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 96 miljoonaa euroa (2011: 96) lainan vakuudeksi. Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (2011: 41) kiinteistökiinnitykset.

[Lisätietoja näihin kiinnityksiin liittyvistä korollisista veloista on liitetiedossa 32 Korolliset velat.](#)

39.2 Muiden sitoumusten vakuudeksi pantatut varat

Fortum on antanut Työ- ja elinkeinoministeriölle vakuudeksi suomalaisiin voimalaitoksiin liittyviä kiinteistökiinnityksiä, arvoltaan 124 miljoonaa euroa (2011: 148). Vakuudet on annettu turvaamaan kattamattomat lainmukaiset vastuut ja mahdolliset odottamattomat tapahtumat liittyen Loviisan ydinvoimalan käytöstäpoistoon ja ydinjätteen loppusijoituksesta aiheutuviin tuleviin kustannuksiin. Vakuuksien määrä tarkistetaan vuosittain kesäkuussa edellisen vuoden lopulla päätetyn laillisen vastuun ja rahastotavoitteen perusteella. Vuosittaisen päivityksen seurauksena kiinteistökiinnitysten määrä laski 24 miljoonalla eurolla. Pantatut varat liittyvät Inkoon ja Naantalın voimalaitoksiin.

Katso myös:

[Liitetieto 34 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.](#)

[Liitetieto 42 Vastuut.](#)

40 Muut vuokrasopimukset

[Lataa Excel](#)

40.1 Fortum vuokralleantajana

Tuloslaskelmaan kirjatut vuokratulot olivat 8 miljoonaa euroa (2011: 4).

Muihin vuokrasopimukseen perustuvien saamisten erääntymisajat

milj. euroa	2012	2011
Vuoden kuluessa	6	10
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	6	10
Yli viiden vuoden kuluttua	4	4
Yhteensä	16	24

40.2 Fortum vuokralleottajana

Fortum on tehnyt useita muita ei-purettavissa olevia vuokrasopimuksia toimistolaitteista ja autoista. Osaan näistä sopimuksista liittyy oikeus uusaa sopimus. Muiden ei-purettavissa olevien vuokrasopimusten perusteella maksettaviksi tulevien vähimmäisvuokrien erääntymisajat on esitetty alla olevassa taulukossa. Vuokramaksut, jotka olivat 31 miljoonaa euroa (2011: 25), sisältyvät tuloslaskelman muihin kuluihin. Tuleviin vähimmäisvuokramaksuihin sisältyy pitkäaikaisten maanvuokrasopimusten vuokramaksuja.

Tulevien vähimmäisvuokramaksujen kokonaismäärä

milj. euroa	2012	2011
Vuoden kuluessa	32	32
Vuotta pidemmän ajan ja enintään viiden vuoden kuluttua	73	68
Yli viiden vuoden kuluttua	176	142
Yhteensä	281	242

41 Investointisitoumukset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	1 168	940
Aineettomat hyödykkeet	4	10
Yhteensä	1 172	950

Investointisitoumukset ovat investointeihin liittyviä sitoumuksia, joita ei ole kirjattu tilinpäätökseen. Investointisitoumukset ovat kasvaneet vuoden 2011 loppuun verrattuna. Sitoumukset ovat pääosin kasvaneet OAO Fortumin investointiohjelmaan ja Ruotsissa tehtävien patoturvallisuusinvestointeihin liittyen sekä Suomen Joensuussa, Ruotsin Tukholmassa ja Latvian Jelgavassa sijaitsevien yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksien rakennusprojekteista johtuen. Samalla investointisitoumukset ovat pienentyneet Suomen Järvenpäässä sijaitsevan yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksen rakennusprojektin etenemisestä johtuen.

Lisätietoja näihin investointisitoumuksiin liittyen on liitteessä 23 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.

42 Vastuut

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Omasta puolesta		
Muut vastuut	67	68
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta		
Takaukset	487	347
Muut vastuut	125	125

42.1 Omasta puolesta annetut vastuut

Omasta puolesta annetut muut vastuut ovat 67 miljoonaa euroa joulukuun lopussa 2012 (2011: 68).

42.2 Vastuut osakkuusyritysten puolesta

Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annetut takaukset ja muut vastuut koostuvat pääasiassa takauksista, jotka liittyvät Fortumin ydinvoimaliiketoimintaa harjoittaviin osakkuusyrityksiin Teollisuuden Voima Oyj (TVO), Forsmarks Kraftgrupp AB (FKA) ja OKG AB (OKG). Takaukset on annettu Fortumin omistusosuuksien suhteessa.

Lainsäädäntö edellyttää, että Suomessa ja Ruotsissa toimivien ydinvoimayhtiöiden on annettava vakuuksia Suomen ja Ruotsin ydinjätehuoltorahastoille, joilla taataan, että voimalaitosten käytöstäpoistoon ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoittamiseen on riittävät varat. Suomessa Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle TVO:n puolesta omistusosuutensa mukaisen takauksen lainmukaisen vastuun kattamattoman osuuden ja odottamattomien tapahtumien vakuudeksi. Takauksien määrä tarkistetaan vuosittain kesäkuussa edellisvuoden joulukuussa päätetyn laillisen vastuun perusteella. Vuotuisen tarkistuksen seurauksena annettujen takuiden määrä pieneni 39 miljoonaan euroon (2011: 44).

Ruotsissa Fortum on antanut Ruotsin ydinjätehuoltorahastolle takaukset FKA:n ja OKG:n puolesta omistusosuuksiensa mukaisesti. Ruotsin valtio päätti joulukuussa 2011 takuiden määrästä vuosille 2012-2014, ja päätös astui voimaan syyskuussa 2012. Päätöksen

seurauksena FKA:n ja OKG:n puolesta annettujen takausten yhteismäärä nousi vuoden 2011 lopun 2 574 miljoonasta Ruotsin kruunusta (289 miljoonasta eurosta) 3 696 miljoonaan Ruotsin kruunuun (431 miljoonaan euroon) joulukuussa 2012.

Fortum omistaa Suomessa olevasta Meri-Porin voimalaitoksesta 54,55 % ja TVO 45,45 %. Osakassopimuksen nojalla Fortumin on annettava vakuus TVO:lle mahdollisen voimalaitoksen arvonalentumisen varalta tai mahdollisen sopimusrikkomuksen varalta koskien TVO:lle kuuluvaa osuutta voimalaitoksesta. Vakuus on määrältään 125 miljoonaa euroa (2011: 125).

Fortum Oil and Gas Oy:n jakautumisen seurauksena Fortumin kokonaan omistamalla Fortum Heat and Gas Oy:llä on yhteinen vastuusitoumus Neste Oil Oyj:n kanssa. Vastuusitoumus perustuu osakeyhtiölain (734/1978) 14a luvun 6§:n säädökseen.

43 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

[Lataa Excel](#)

43.1 Tytäryritykset

Ruotsin energiamarkkinaviranomainen (EI), joka säätelee ja valvoo jakeluverkkotariffeja Ruotsissa on julkistanut päätöksen sallituista tuloraameista eli sallitusta liikevaihdosta vuosille 2012-2015. EI perustaa päätöksensä siirtymäsääntöön, jonka mukaan kestää 18 vuotta ennen kuin EI:n päättämät tulojen hankkimispuitteet ovat täysin voimassa. EI:n päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen yli 80 jakeluverkkoyhtiöin toimesta, joissa mukana myös Fortum Distribution AB. Peruste Fortum Distribution AB:n valitukselle on, että uusi laskentamalli ei ole yhteensopiva voimassaolevan lainsäädännön kanssa ja että EI on käyttänyt virheellistä laskentatapaa laskiessaan pääoman keskimääräistä kustannusta (WACC).

Suomen Energiamarkkinavirasto on tehnyt sääntelymallia koskevan päätöksen vuosille 2012-2015. Yli 70 jakeluverkkoyhtiötä on valittanut päätöksestä. Valitusten pääkohdat liittyivät muutoksiin pääoman keskimääräisen kustannuksen laskennassa sekä lisääntyneisiin laatusanktioihin. Markkinaoikeus antoi päätöksensä asiassa 21.12.2012. Se palautti asian Energiamarkkinaviraston käsiteltäväksi ja velvoitti Energiamarkkinavirastoa muuttamaan vahvistuspäätöksiä tehostamiskannustimen laskutavan osalta suurhäiriöiden taloudellisten vaikutusten rajoittamiseksi. Muilta osin Markkinaoikeus hylkäsi valitukset. Fortum Espoo Distribution Oy ja Fortum Sähkönsiirto Oy eivät valita Markkinaoikeuden päätöksestä.

Fortum on saanut joulukuussa 2011 Ruotsissa vuoden 2009 tuloverotusta koskevan jälkiverotuspäätöksen, josta Fortum on valittanut. Asiassa tehdyn oikeudellisen analyysin perusteella, tilinpäätöksessä ei ole tehty verovarausta tähän liittyen.

Fortum Sweden, Fortum Nordic AB ja Fortum 1 AB ovat saaneet joulukuussa 2012 Ruotsin veroviranomaisilta vuoden 2010 tuloverotusta koskevan jälkiverotuspäätöksen. Veroviranomaisten käsityksen mukaan Fortumin pitäisi maksaa lisää tuloveroa vuosina 2004-2005 ruotsalaisten tytäryhtiöiden välillä toteutettuun lainojen uudelleen kohdistamiseen sekä vuonna 2008 toteutuneen TGC 10:n (nykyään OAO Fortum) osakkeiden hankinnan rahoittamiseen liittyen. Veroviranomaisten väitteet perustuvat vuonna 2009 toteutettuun verolainsäädännön muutokseen. Fortumin näkemyksen mukaan vaatimukset ovat perusteettomia ja Fortum on valittanut veroviranomaisten päätöksistä. Tilinpäätöksiin ei ole tehty jälkiverotuspäätöksistä johtuen verovarauksia. Mikäli veroviranomaisen päätöksistä tehtyjä valituksia ei kuitenkaan hyväksytä ja jälkiverotuspäätökset jäävät voimaan, vaikutus tilikauden voittoon olisi noin 444 miljoonaa Ruotsin kruunua (52 miljoonaa euroa). Vuosien 2009 ja 2010 jälkiverotukset ovat yhteensä 869 miljoonaa Ruotsin kruunua (101 miljoonaa euroa).

Fortum on saanut vuonna 2012 vuoden 2008 tuloveroa koskevan jälkiverotuspäätöksen Belgiassa. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum EIF NV:n verokohtelusta. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön. Tilinpäätökseen ei ole tehty varausta jälkiverotuspäätöksen johdosta. Mikäli veroviranomaisten päätöksestä tehtyjä valituksia ei hyväksytä ja jälkiverotuspäätös jää voimaan, vaikutus tilikauden tulokseen olisi noin 36 miljoonaa euroa. Kyseessä oleva vero on jo maksettu. Mikäli valitus hyväksytään, Fortum tulee saamaan 7 %:n koron kyseessä olevalle summalle.

Lisäksi Fortumilla on meneillään verotarkastuksia mm. Suomessa ja Belgiassa.

Edellä mainittujen oikeusprosessien lisäksi konsernin yhtiöt ovat asianosaisina eräissä konsernin liiketoimintaan liittyvissä riita-asioissa. Johdon arvion mukaan kyseisten riita-asioiden lopputuloksilla ei ole olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

43.2 Osakkuusyrietykset

Suomessa Fortum on osakkaana maan viidennessä ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 3:ssa, omistamiensa TVO-osakkeiden (Teollisuuden Voima Oyj) kautta. Fortumin 25 %:n omistusosuus vastaa noin 400 MW:n kapasiteettia. Olkiluoto 3-laitosyksikön rakennustyöt ovat pääosin valmiit ja pääkomponentit on asennettu paikoilleen. Olkiluoto 3 asennukset ja automaation suunnittelu eivät ole edenneet kiinteähintaisella avaimet käteen-sopimuksella laitoyksikköä rakentavan AREVA-Siemens-konsortion aikataulun mukaisesti. Laitostoimittajalta saatujen tietojen perusteella TVO arvioi, että laitosyksikkö ei valmistu säännölliseen sähköntuotantoon vuonna 2014. TVO jätti katsauskaudella kanteen ja vastineen Kansainvälisen kauppakamarin sääntöjen mukaisessa välimiesmenettelyssä, joka koskee OL3:n valmistumisen viivästymistä ja siitä aiheutuneita kustannuksia. Kanteen rahamääräinen arvio TVO:n kustannuksista ja menetyksistä on noin 1,8 miljardia euroa, johon sisältyy TVO:n tämänhetkinen varsinainen vaatimus ja arvio-osuus. Välimiesmenettely voi kestää useita vuosia ja kanteen määrää vielä päivitetään. Välimiesmenettely alkoi joulukuussa 2008 OL3:n laitostoimittajan, AREVA-Siemensin aloitteesta. Laitostoimittajan viimeisin rahamääräinen vaatimus, mukaan lukien välilliset kustannukset ja viivästyskorot, on noin 1,9 miljardia euroa. TVO on todennut laitostoimittajan vaateen perusteettomaksi.

Vuoden 2012 toisella neljänneksellä TVO vastaanotti kansainvälisen kauppakamarin välimiesoikeuden osapäätöksen Olkiluoto 3 -laitosyksikön toimitusta koskevien, aiemmin sulkutilille maksettujen maksuerien luovuttamisesta laitostoimittajalle. Päätös ei ota kantaa tuotantolaitoksen viivästymistä koskevaan kiistaan eikä viivästykseen liittyviin kuluihin.

44 Lähipiiritapahtumat

[Lataa Excel](#)

44.1 Suomen valtio ja valtionyhtiöt

Vuoden 2012 lopussa Suomen valtion omistusosuus oli 50,76 % yhtiön osakkeista. Vuoden 2012 aikana ei ole tapahtunut muutoksia.

[Katso Hallituksen toimintakertomus ja siellä osio Fortumin osake ja osakkeenomistajat.](#)

Kaikki liiketoimet Fortumin ja muiden suomalaisten valtionyhtiöiden välillä tapahtuvat markkinaehtoisesti. Tavanomaisessa liiketoiminnassaan osakkuusyrietysten ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa Fortum toimii kaupallisin perustein, jotka ovat samat kuin kolmansien osapuolten kanssa noudatettavat ehdot, poikkeuksena tietyt osakkuusyrietykset, joita käsitellään jäljempänä tässä liitetiedossa.

44.2 Hallitus ja johtoryhmä

Fortumin johtoon kuuluvat avainhenkilöt ovat hallituksen ja johtoryhmän jäsenet. Fortumilla ei ole ollut merkittäviä liiketapahtumia hallituksen tai johtoryhmän jäsenten kanssa. Hallituksen jäsenille tai konsernin johtoryhmän jäsenille ei ollut myönnetty rahalainoja tilinpäätöspäivään mennessä.

[Hallituksen ja johtoryhmän jäsenten palkkiot on esitetty liitetiedossa 14 Henkilöstökulut.](#)

44.3 Osakkuus- ja yhteisyritykset

Fortum omistaa osuuksia osakkuus- ja yhteisyrityksissä, jotka puolestaan omistavat vesivoima- ja ydinvoimalaitoksia. Osakassopimuksien nojalla jokaisella omistajalla on oikeus sähkөөn osakeomistuksensa suhteessa tai muiden sopimusten perusteella. Jokainen omistaja on vastuussa vastaavasta kustannusosuudesta tuotannon määrästä riippumatta. Osakkuusyritykset eivät ole voittoa tuottavia, koska omistajat ostavat sähkөө tuotantokustannuksiin perustuvalla hinnalla, joka sisältää myös korkokulut ja valmisteverot. Hinta on yleensä markkinahintaa alempi.

Tarkempaa tietoa osakkuus- ja yhteisyrityksiin liittyvistä tapahtumista ja tasearvoista on liitetiedossa [24 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin](#).

44.4 Eläkesäätiö

Fortumin eläkesäätiöt Suomessa ja Ruotsissa ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä ja hallinnoivat eläkevaroja, jotka liittyvät eläketurvaan Suomessa ja Ruotsissa. Eläkevaroihin sisältyy Fortum Oyj:n osakkeita 0,03 % (2011: 0,03 %) kaikista liikkeelle lasketuista osakkeista. Eläkesäätiöiden omistamia kiinteistöjä ja huoneistoja on vuokrattu Fortumille. Vuoden 2012 aikana Fortum maksoi eläkesäätiöille kannatusmaksuja yhteensä 0 miljoonaa euroa (2011: 0). Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (2011: 41) kiinteistökiinnitykset.

45 Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Fortum ilmoitti 31.1.2013 käynnistävänsä sähkönsiirtoliiketoiminnan tulevaisuuden vaihtoehtojen selvittämisen tavoitteenaan kasvaa strategiansa mukaisesti vähäpäästöisessä sähköntuotannossa, energiatehokkaassa sähkön ja lämmön yhteistuotannossa sekä myynnissä. Nyt käynnistetyllä selvityksellä ei ole vaikutusta Fortumin sähkönjakeluasiakkaisiin, eikä tarkastelu koske lainkaan yhtiön sähkönmyyntiliiketoimintaa. Fortum arvioi saattavansa tarkastelun päätökseen vuoden 2013 kuluessa.

46 Tytäryritykset segmenteittäin 31.12.2012

[Lataa Excel](#)

- = Power
- = Heat
- ▲ = Distribution
- = Electricity Sales
- = Russia
- ▼ = Other

¹⁾ Vuoden aikana perustettu yritys

²⁾ Emoyhtiön omistamat yritykset

³⁾ Määräysvalta sopimuksen perusteella

Yrityksen nimi	Maa	Segmentti	Konsernin omistus, %
AW-Energy Oy ^{2), 3)}	Suomi	▼	13,6
Fortum AL Oy ^{1), 2)}	Suomi	▼	100,0
Fortum Asiakaspalvelu Oy ²⁾	Suomi	▲○	100,0
Fortum Assets Oy	Suomi	▼	100,0
Fortum BCS Oy	Suomi	□	100,0
Fortum C&H Oy ¹⁾	Suomi	▼	100,0
Fortum Espoo Distribution Oy ²⁾	Suomi	▲	100,0
Fortum Heat and Gas Oy ²⁾	Suomi	■▼	100,0
Fortum Hyötytuotanto Oy	Suomi	●	100,0
Fortum Markets Oy ²⁾	Suomi	○	100,0
Fortum Norm Oy ^{1), 2)}	Suomi	▼	100,0
Fortum Nuclear Services Oy	Suomi	●	100,0
Fortum Portfolio Services Oy	Suomi	○	100,0
Fortum Power and Heat Oy ²⁾	Suomi	●■□○▲▼	100,0
Fortum Sähkönsiirto Oy ²⁾	Suomi	▲	100,0
Hexivo Oy	Suomi	●	100,0
Kiinteistö Oy Espoon Energiatalo	Suomi	▼	100,0
Koillis-Pohjan Energiantuotanto Oy	Suomi	●	100,0
KPPV-Sijoitus Oy	Suomi	▲	100,0
Lounais-Suomen Lämpö Oy	Suomi	▲	100,0
Oy Pauken Ab	Suomi	▼	100,0
Oy Tersil Ab	Suomi	▲	100,0
Oy Tertrade Ab	Suomi	▲	100,0
Tunturituuli Oy	Suomi	●	55,4
Varsinais-Suomen Sähkö Oy	Suomi	▲	100,0
FB Generation Services B.V.	Alankomaat	●	75,0
Fortum AC B.V.	Alankomaat	▼	100,0
Fortum DC B.V.	Alankomaat	▼	100,0
Fortum Finance II B.V.	Alankomaat	▼	100,0
Fortum Holding B.V. ²⁾	Alankomaat	●▼■	100,0
Fortum Power Holding B.V.	Alankomaat	●	100,0
Fortum Russia B.V.	Alankomaat	□	100,0
Fortum Russia Holding B.V.	Alankomaat	▼	100,0
Fortum SAR B.V.	Alankomaat	▼	100,0
Fortum Wave Power B.V.	Alankomaat	●	100,0
Fortum Project Finance N.V. ²⁾	Belgia	▼	100,0
Fortum India Private Limited ^{1), 2)}	Intia	▼	100,0

Fortum C&P ¹⁾	Irlanti	▼	100,0
Fortum Finance Ireland Limited ^{1), 2)}	Irlanti	▼	100,0
Fortum Direct Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
Fortum Energy Ltd	Iso-Britannia	●	100,0
Fortum Insurance Ltd	Iso-Britannia	▼	100,0
Fortum O&M(UK) Limited	Iso-Britannia	●	100,0
Grangemouth CHP Limited	Iso-Britannia	●	100,0
IVO Energy Limited	Iso-Britannia	●	100,0
Fortum Jelgava, SIA	Latvia	■	100,0
Fortum Latvija, SIA	Latvia	■	100,0
UAB Fortum Ekosiluma	Liettua	■	100,0
UAB Fortum Heat Lietuva	Liettua	■	100,0
UAB Fortum Klaipeda	Liettua	■	95,0
UAB Joniskio energija	Liettua	■	66,0
UAB Svencioniu energija	Liettua	■	50,0
Fortum Baltic Investments SNC	Luxemburg	■	100,0
Fortum Investment SARL ^{1), 2)}	Luxemburg	▼	100,0
Fortum L.A.M SNC.	Luxemburg	■	100,0
Fortum Luxembourg SARL ¹⁾	Luxemburg	▼	100,0
Fortum Meter Lease Norway SNC	Luxemburg	▲	100,0
Fortum Meter Lease SNC	Luxemburg	▲	100,0
Fortum RER S.A. ¹⁾	Luxemburg	▼	100,0
Fortum Russia CHP Lease SNC	Luxemburg	□	100,0
Fortum Sendi Prima Sdn Bhd	Malaysia	●	100,0
Fortum Distribution AS	Norja	▲○	100,0
Fortum Fjernvarme AS	Norja	■	100,0
Fortum Förvaltning AS	Norja	●	100,0
Fortum Holding Norway AS	Norja	■▲○▼	100,0
Fortum Leasing KS	Norja	■	100,0
Fortum Markets AS	Norja	○	100,0
Fortum Bytom SA	Puola	■	97,8
Fortum Power and Heat Polska Sp.z.o.o	Puola	■▼●	100,0
Fortum Zabrze SA	Puola	■	97,0
Rejonowa Spółka Ciepłownicza Sp. z o.o.	Puola	■	97,8
Fortum France S.N.C	Ranska	●	100,0
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	Ruotsi	■	50,1
AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad	Ruotsi	■	50,1
Akallaverket Aktiebolag	Ruotsi	■	37,6
Blybergs Kraftaktiebolag	Ruotsi	●	66,7
Brista 2 Aktiebolag	Ruotsi	■	42,6
Brista 2 Kommanditbolag	Ruotsi	■	42,6
Brista Spårterminal AB	Ruotsi	■	50,1
Brännälven Kraft AB	Ruotsi	●	67,0
Bullerforsens Kraft Aktiebolag	Ruotsi	●	88,0
Fortum 1 AB	Ruotsi	□	100,0
Fortum AMCO AB	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Dalälvens Kraft AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Distribution AB	Ruotsi	▲	100,0
Fortum Fastigheter AB	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Generation AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Indalskraft AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Ljunga Kraft AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Ljusnans Kraft AB	Ruotsi	●	100,0

Fortum Markets AB	Ruotsi	○	100,0
Fortum Nordic AB ²⁾	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Power and Heat AB	Ruotsi	■ ○ ▼ ▲	100,0
Fortum Produktionsnät AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Sweden AB ²⁾	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Vind Norr AB	Ruotsi	●	100,0
Fortum Vindvärme AB ¹⁾	Ruotsi	■	50,1
Fortum Värme Invest AB ¹⁾	Ruotsi	■	50,1
Fortum Zeta AB	Ruotsi	▼	100,0
Fortum Älvkraft i Värmland AB	Ruotsi	●	100,0
Laforsen Produktionsnät Aktiebolag	Ruotsi	▲	80,0
Mellansvensk Kraftgrupp Aktiebolag	Ruotsi	●	86,9
Oreälvens Kraftaktiebolag	Ruotsi	●	65,0
Ryssa Energi AB	Ruotsi	○	100,0
Sigtuna-Väsby Fastighets AB	Ruotsi	■	50,1
Stockholm Gas AB	Ruotsi	■	50,1
Streamgate Black AB	Ruotsi	●	100,0
Uddeholm Kraft Aktiebolag	Ruotsi	●	100,0
Värmlandskraft-OKG-delägarna Aktiebolag	Ruotsi	●	73,3
Fortum Service Deutschland GmbH	Saksa	●	100,0
Fortum Energi A/S	Tanska	○	100,0
Chelyabinsk Energoremont	Venäjä	□	97,5
Fortum Invest	Venäjä	□	100,0
LLC Fortum Energy OOO Fortum Energija	Venäjä	●	100,0
OAO Fortum	Venäjä	□	97,5
Urals Heat Network	Venäjä	□	97,5
AS Anne Soojus	Viro	■	60,0
AS Fortum Tartu	Viro	■	60,0
AS Tartu Joujaam	Viro	■	60,0
AS Tartu Keskkatlamaja	Viro	■	60,0
Fortum CFS Eesti OU	Viro	▼	100,0
Fortum Eesti AS	Viro	■	100,0

Emoyhtiön tilinpäätös

Tuloslaskelma

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Liite	2012	2011
Liikevaihto	2	34	77
Muut tuotot	3	8	36
Henkilöstökulut	4	-38	-36
Poistot ja arvonalentumiset	7	-7	-8
Muut kulut		-67	-67
Liikevoitto / -tappio		-70	2
Rahoitustuotot ja -kulut	5	409	874
Voitto rahoituserien jälkeen		339	876
Konserniavustukset ¹⁾		574	542
Voitto ennen veroja		913	1 418
Tuloverot	6	-84	-101
Tilikauden voitto		829	1 317

¹⁾ Verotettavaa tuloa siirretty suomalaisista tytäryrityksistä emoyhtiöön.

Tase

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Liite	31.12.2012	31.12.2011
VASTAAVAA			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	7	16	15
Aineelliset hyödykkeet	7	10	11
Osuudet saman konsernin yrityksissä	7	16 450	15 645
Pitkäaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	7	1 561	1 777
Osuudet osakkuusyhteisöissä	7	-	0
Pitkäaikaiset saamiset osakkuusyhteisöiltä	7	1	1
Muut osuudet ja pitkäaikaiset saamiset	7	1	4
Laskennallinen verosaaminen		5	5
Pitkäaikaiset varat yhteensä		18 044	17 458
Lyhytaikaiset varat			
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	8	582	552
Lyhytaikaiset saamiset osakkuusyhteisöiltä	8	0	0
Muut lyhytaikaiset saamiset	8	39	62
Rahat ja pankkisaamiset	9	714	460
Lyhytaikaiset varat yhteensä		1 335	1 074
Vastaavaa yhteensä		19 379	18 532

milj. euroa	Liite	31.12.2012	31.12.2011
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	10		
Osakepääoma		3 046	3 046
Ylikurssirahasto		2 822	2 822
Edellisten tilikausien voitto		3 733	3 304
Tilikauden voitto		829	1 317
Oma pääoma yhteensä		10 430	10 489
Pakolliset varaukset		-	0
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Ulkoiset korolliset velat	11	6 863	5 952
Korolliset velat saman konsernin yrityksille	11	552	814
Korolliset velat osakkuusyrityksille	11	234	223
Muu pitkäaikainen vieras pääoma		5	5
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		7 654	6 994
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Ulkoiset korolliset velat	11	958	761
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille	12	95	46
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat osakkuusyrityksille	12	4	4
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	12	238	238
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		1 295	1 049
Vieras pääoma yhteensä		8 949	8 043
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		19 379	18 532

Rahoituslaskelma

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden voitto	829	1 317
Oikaisuerät:		
Verot	84	101
Konserniavustukset	-574	-542
Rahoitustuotot ja -kulut	-409	-874
Poistot ja arvonalentumiset sekä pakollisten varausten muutos	7	8
Liikevoitto /-tappio ennen poistoja	-63	10
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua	0	-3
Saadut korot ja muut rahoituserät	64	87
Maksetut korot ja muut rahoituserät	-191	-225
Saadut osingot	683	1 088
Saadut konserniavustukset	542	812
Toteutuneet kurssierot	52	-151
Maksetut verot	-61	-167
Liiketoiminnan rahavirta	1 026	1 451
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäykset (-) / vähennykset (+)	2	-1
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäykset (+) / vähennykset (-)	35	-35
Käyttöpääoman muutos	37	-36
Liiketoiminnan nettorahavirta yhteensä	1 063	1 415
Investointien rahavirta		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-8	-9
Ostetut tytäryhtiöosakkeet sekä oman pääoman sijoitukset	-912	-50
Ostetut muut osakkeet	0	-1
Käyttöomaisuuden myynnit	0	0
Myydyt osakkuusyritysosakkeet	0	-
Korollisten lainasaamisten ja muiden pysyvien vastaavien muutos	230	184
Investointien rahavirta	-690	124
Rahavirta ennen rahoitusta	373	1 539
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen nostot	1 351	813
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	-508	-268
Konsernitilivelkojen muutos	-253	-547
Lyhytaikaisten velkojen muutos	179	-305
Osingonjako yhtiön osakkeenomistajille	-888	-888
Rahoituksen rahavirta	-119	-1 195
Laskelman mukainen rahojen ja pankkisaamisten muutos, lisäys (+), vähennys (-)	254	344
Rahat ja pankkisaamiset tilikauden alussa	460	116
Rahat ja pankkisaamiset tilikauden lopussa	714	460

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot, FAS

1 Laadintaperiaatteet

[Lataa Excel](#)

Fortum Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain säännösten ja muiden Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laadintaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

1.1 Liikevaihto

Liikevaihtoon luetaan myyntituotot ja myynnin kurssierot vähennettynä alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonlisäveroilla.

1.2 Muut tuotot

Muina tuottoina kirjataan omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin varsinaiseen suoritemyyntiin liittyvät tuotot kuten vuokrat.

1.3 Ulkomaanrahan määräiset erät ja johdannaissopimukset

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Fortum Oyj solmii johdannaissopimuksia pääasiassa kurssierojen ja korkotason hallitsemiseksi.

Tase-eriä, kuten rahavaroja, lainoja tai saatavia suojaavat johdannaiset arvostetaan käyttämällä tilinpäätöspäivän kurssia, ja niistä aiheutuvat tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Termiinisopimusten kertyneet korot jaksotetaan tilikaudelle.

Optiopreemiot käsitellään ennakkomaksuina, kunnes optiot eräänntyvät, ja muista kuin suojaustarkoituksessa tehdyistä optiosopimuksista aiheutuvat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan kuluina.

Korkoriskin hallintaan käytettyjen johdannaisten korkotuotot tai -kulut jaksotetaan sopimusajalle, ja niillä oikaistaan suojattavien lainojen korkokuluja.

1.4 Tuloverot

Tuloslaskelmaan kirjatut tuloverot sisältävät sekä verot tilikaudelta että mahdolliset korjaukset edellisten tilikausien veroihin.

1.5 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja poistot

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden tasearvo muodostuu välittömästä hankintamenosta vähennettynä kertyneillä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla arvonalennuksilla. Kuluviista aineellisista hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset poistot, jotka perustuvat hyödykkeiden odotettavissa olevaan taloudelliseen pitoaikaan.

Poistot perustuvat seuraaviin taloudellisiin pitoaikoihin:

Rakennukset ja rakennelmat	15 – 40 vuotta
Koneet ja kalusto	3 – 15 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5 – 10 vuotta

1.6 Eläkekulut

Lakisääteiset eläkevelvoitteet katetaan pakollisella eläkevakuutuksella tai konsernin omassa eläkesäätiössä. Maksut konsernin eläkesäätiöön kirjataan tuloslaskelmaan sen määräisinä kuin aktuaarien laskelmat, jotka on tehty Suomen työntekijäin eläkelain mukaan osoittavat.

1.7 Osakepalkkiojärjestelmät

Fortumin johdon pitkäaikaiseen osakepalkkiojärjestelmään liittyvät kulut jaksotetaan oikeuden syntymisajanjakson aikana tuloslaskelmaan ja velaksi taseeseen.

1.8 Pakolliset varaukset

Vastaisuudessa toteutuvat menot ja ilmeiset menetykset, jotka eivät enää kerrytä vastaavaa tuloa ja joiden suorittamiseen Fortum Oyj on veloitettu tai sitoutunut ja joiden rahallinen arvo voidaan kohtuullisesti arvioida, kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi ja taseen pakollisiin varauksiin.

2 Liikevaihto markkina-alueittain

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Suomi	20	61
Muut maat	14	16
Yhteensä	34	77

3 Muut tuotot

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Osakkeiden myyntivoitot	0	-
Vuokra- ja muut tuotot	8	36
Yhteensä	8	36

4 Henkilöstökulut

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Henkilöstökulut		
Palkat	29	29
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	6	5
Muut henkilösivukulut	2	1
Muut henkilöstökulut	1	1
Yhteensä	38	36
Palkat ja palkkiot		
Toimitusjohtajalle	2	2
Hallituksen jäsenille	0	0
Hallintoneuvoston jäsenille	-	0
Yhteensä	2	2

Hallintoneuvosto on lakkautettu huhtikuussa 2011.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta. Eläkevastuut on hoidettu joko vakuutusyhtiöiden tai Fortumin eläkesäätiön kautta.

Katso myös:

[Liitetieto 14 Henkilöstökulut konsernitilinpäätöksessä](#)

[Liitetieto 36 Eläkeveloitteet konsernitilinpäätöksessä](#)

	2012	2011
Henkilöstö keskimäärin	334	302

5 Rahoitustuotot ja -kulut

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Osinkotuotot konserniyhtiöistä	683	1 088
Osinkotuotot osakkuusyhtiöstä ja muista yhtiöistä	-	0
Korko- ja rahoitustuotot konserniyhtiöistä	60	76
Arvonalentumiset tytäryhtiöosakkeissa	-110	-50
Korko- ja muut rahoitustuotot	2	4
Kurssierot	-4	10
Korko- ja rahoituskulut konserniyhtiöille	-6	-45
Muut korko- ja rahoituskulut	-216	-209
Yhteensä	409	874
Korkotuotot ja -kulut yhteensä		
Korkotuotot	62	80
Korkokulut	-217	-249
Nettokorot	-155	-169

Arvonalentumiset tytäryhtiöosakkeissa liittyvät Heat and Gas Oy:n osakkeisiin. Arvonalentumiset on tehty saatujen osinkojen seurauksena.

6 Tuloverot

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Verot varsinaisesta liiketoiminnasta	-57	-40
Verot konserniavustuksista	141	141
Yhteensä	84	101
Tilikauden verot	84	91
Aikaisempien kausien verot	0	12
Laskennallisen verovelan muutos	0	-2
Yhteensä	84	101

7 Pitkäaikaiset varat

[Lataa Excel](#)

Aineettomat hyödykkeet

milj. euroa	Aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2012	42
Lisäykset	6
Vähennykset	-1
Hankintameno 31.12.2012	47
Kertyneet poistot 1.1.2012	27
Vähennykset	-1
Tilikauden poisto	5
Kertyneet poistot 31.12.2012	31
Tasearvo 31.12.2012	16
Tasearvo 31.12.2011	15

Aineelliset hyödykkeet

milj. euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Ennakkoma- ksut ja kesken- eräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2012	1	31	5	37
Lisäykset ja siirrot erien välillä	-	3	-1	2
Vähennykset	0	-1	-	-1
Hankintameno 31.12.2012	1	33	4	38
Kertyneet poistot 1.1.2012	0	26	-	26
Vähennykset	0	0	-	0
Tilikauden poisto	0	2	-	2
Kertyneet poistot 31.12.2012	0	28	-	28
Tasearvo 31.12.2012	1	5	4	10
Tasearvo 31.12.2011	1	5	5	11

Sijoitukset

milj. euroa	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Saamiset saman konsernin yrityksiltä	Osuudet osakkuus- yrityksissä	Saamiset osakkuus- yrityksiltä	Osuudet ja saamiset muilta	Yhteensä
1.1.2012	16 415	1 777	0	1	4	18 197
Lisäykset ¹⁾	9 829	-	-	-	0	9 829
Vähennykset ²⁾	-8 914	-216	0	0	-3	-9 133
31.12.2012	17 330	1 561	-	1	1	18 893
Kertyneet arvonalennukset						
1.1.2012	-770	-	-	-	-	-770
Tilikauden arvonalennukset ³⁾	-110	-	-	-	-	-110
31.12.2012	-880	-	-	-	-	-880
Tasearvo 31.12.2012	16 450	1 561	-	1	1	18 013

1) Osuuksia koskevat lisäykset sisältävät osakkeiden hankintamenot sekä muut oman pääoman sijoitukset ja siirrot muista osakkeista ja osuuksista osuuksiin saman konsernin yrityksissä.

2) Osuuksia koskevat vähennykset sisältävät osakkeiden myynnin ja pääoman takaisinmaksun.

3) Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista liittyvät Fortum Heat and Gas Oy:n osakkeisiin. Arvonalentumiset on tehty saatujen osinkojen seurauksena.

8 Lyhytaikaiset saamiset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	5	8
Muut lyhytaikaiset saamiset	574	542
Siirtosaamiset	3	2
Yhteensä	582	552
Lyhytaikaiset saamiset osakkuusy yrityksiltä		
Myyntisaamiset	0	0
Muut lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0	0
Muut lyhytaikaiset saamiset	1	0
Siirtosaamiset	38	62
Yhteensä	39	62

9 Rahat ja pankkisaamiset

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Käteinen raha ja pankkitilit	714	114
Pankkitalletukset	-	346
Rahat ja pankkisaamiset	714	460

10 Oman pääoman muutos

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
Oma pääoma yhteensä 31.12.2011	3 046	2 822	4 621	10 489
Maksetut osingot	-	-	-888	-888
Tilikauden voitto	-	-	829	829
Oma pääoma yhteensä 31.12.2012	3 046	2 822	4 562	10 430
Oma pääoma yhteensä 31.12.2010	3 046	2 822	4 192	10 060
Maksetut osingot	-	-	-888	-888
Tilikauden voitto	-	-	1 317	1 317
Oma pääoma yhteensä 31.12.2011	3 046	2 822	4 621	10 489
milj. euroa			2012	2011
Jakokelpoiset varat 31.12			4 562	4 621

11 Korolliset velat

[Lataa Excel](#)

Ulkoiset korolliset velat

milj. euroa	2012	2011
Joukkovelkakirjalainat	5 205	4 346
Lainat rahoituslaitoksilta	747	741
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	911	865
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	6 863	5 952
Joukkovelkakirjalainat, lyhytaikainen osuus	499	393
Lainat rahoituslaitoksilta, lyhytaikainen osuus	25	112
Yritystodistukset	228	122
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	206	134
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	958	761
Ulkoiset korolliset velat yhteensä	7 821	6 713

Ulkoisten korollisten velkojen eräntymisajat

milj. euroa	2012
2013	958
2014	1 171
2015	1 060
2016	837
2017	570
2018 ja myöhemmin	3 225
Yhteensä	7 821

Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät ulkoiset korolliset velat

milj. euroa	2012	2011
Joukkovelkakirjalainat	2 228	1 302
Lainat rahoituslaitoksilta	287	449
Muut pitkäaikaiset velat	710	671
Yhteensä	3 225	2 422

Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät muut korolliset velat

milj. euroa	2012	2011
Korolliset velat saman konsernin yrityksille	9	17
Korolliset velat osakkuusyriksille	234	223
Yhteensä	243	240

12 Ostovelat ja muut velat

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	39	2
Muut velat	56	44
Siirtovelat	0	0
Yhteensä	95	46
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat osakkuusyrityksille		
Siirtovelat	4	4
Yhteensä	4	4
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat		
Ostovelat	9	10
Muut velat	6	7
Siirtovelat	223	221
Yhteensä	238	238

13 Annetut vakuudet ja vastuut

[Lataa Excel](#)

milj. euroa	2012	2011
Vastuut omasta puolesta		
Muut vastuut	5	5
Vastuut tytäryritysten puolesta		
Takaukset	527	663
Vastuut osakkuusyritysten puolesta		
Takaukset	431	303
Vastuut yhteensä	963	971

Vuokrasopimukset

milj. euroa	2012	2011
Vuokrasopimuksista maksettavat määrät		
Vuoden kuluessa maksettavat	3	1
Myöhemmin maksettavat	7	1
Vuokravastuut yhteensä	10	2

Johdannaissopimukset

milj. euroa	2012			2011		
	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta
Korkotermiinit	116	0	0	196	0	0
Koronvaihto- sopimukset	6 268	201	169	4 737	140	107
Valuutta- termiinit ¹⁾	19 909	-54	1	17 276	-63	7
Koron- ja valuutanvaihto- sopimukset	544	-8	0	247	1	-1

¹⁾ Sisältää myös suljetut termiinisopimukset.

14 Lähipiiritapahtumat

Katso liitetieto 44 Lähipiiritapahtumat konsernitilinpäätöksessä.

Ehdotus voittovarojen käytöksi

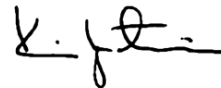
Emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat 31.12.2012 olivat 4 561 649 150,11 euroa. Tilikauden päättymisen jälkeen yhtiön taloudellisessa asemassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2012 osinkoa 1,00 euroa osaketta kohti eli 30.1.2013 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella yhteensä 888 367 045,00 euroa.

Espoossa,
30. päivänä tammikuuta 2013

Sari Baldauf

Kim Ignatius

Mino Akhtarzand

Heinz-Werner Binzel

Ilona Ervasti-Vaintola

Joshua Larson

Christian Ramm-Schmidt

Tapio Kuula

Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Espoossa, 30. päivänä tammikuuta 2013

Deloitte & Touche Oy
KHT-yhteisö

Jukka Vattulainen
KHT

Tilintarkastuskertomus

Fortum Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tilintarkastaneet Fortum Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2012. Tilinpäätös sisältää konsernin tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, taseen, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot sekä emoyhtiön tuloslaskelman, taseen, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Velvollisuutenamme on antaa suorittamamme tilintarkastuksen perusteella lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Tilintarkastuslaki edellyttää, että noudatamme ammattieettisiä periaatteita. Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme tilintarkastuksen hankkiaksemme kohtuullisen varmuuden siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko emoyhtiön hallituksen jäsenet tai toimitusjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, taikka rikkoneet osakeyhtiölakia tai yhtiöjärjestystä.

Tilintarkastukseen kuuluu toimenpiteitä tilintarkastusevidenssin hankkimiseksi tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan, johon kuuluu väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvan olennaisen virheellisuuden riskien arvioiminen. Näitä riskejä arvioidessaan tilintarkastaja ottaa huomioon sisäisen valvonnan, joka on yhtiössä merkityksellistä oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen kannalta. Tilintarkastaja arvioi sisäistä valvontaa pystyäkseen suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta ei siinä tarkoituksessa, että hän antaisi lausunnon yhtiön sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Tilintarkastukseen kuuluu myös sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuuden, toimivan johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden kohtuullisuuden sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleisen esittämistavan arvioiminen.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

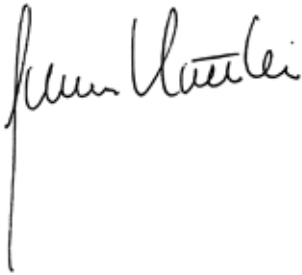
Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Espoossa, 30. tammikuuta 2013

Deloitte & Touche Oy
KHT-yhteisö

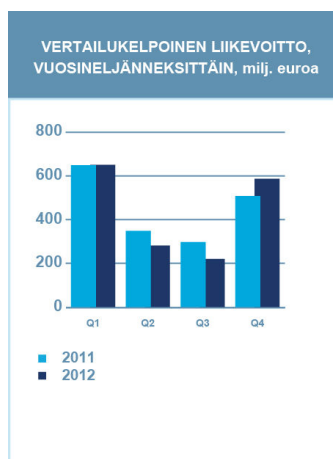

Jukka Vattulainen
KHT

Taloudellinen tieto neljännesvuosittain

Keskeiset tiedot konsernin tuloslaskelmasta vuosineljänneksittäin

milj. euroa	I/ 2011	II/ 2011	III/ 2011	IV/ 2011	2011	I/ 2012	II/ 2012	III/ 2012	IV/ 2012	2012
Liikevaihto	2 034	1 316	1 144	1 667	6 161	1 901	1 284	1 140	1 834	6 159
Vertailukelpoinen käyttökate	798	481	444	651	2 374	809	444	388	762	2 403
Vertailukelpoinen liikevoitto	649	348	297	508	1 802	651	281	220	587	1 739
Liikevoitto	900	609	314	579	2 402	736	283	223	619	1 861
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	59	15	-2	19	91	-7	26	7	-5	21
Nettorahoituskulut	-55	-72	-72	-66	-265	-76	-73	-82	-76	-307
Voitto ennen veroja	904	552	240	532	2 228	653	236	148	538	1 575
Tuloverot	-158	-74	-46	-88	-366	-119	-46	-30	123	-72
Kauden voitto	746	478	194	444	1 862	534	190	118	661	1 503
Kauden voitto; määräysvallattomille omistajille	-68	-6	4	-23	-93	-39	-4	7	-58	-94
Kauden voitto; emoyhtiön omistajille	678	472	198	421	1 769	495	186	125	603	1 409
Osakekohtainen tulos (euroa per osake), laimentamaton	0,76	0,53	0,23	0,47	1,99	0,56	0,21	0,14	0,68	1,59
Osakekohtainen tulos (euroa per osake), laimennettu	0,76	0,53	0,23	0,47	1,99	0,56	0,21	0,14	0,68	1,59

Liikevaihto segmenteittäin vuosineljänneksittäin

Milj. euroa	2011					2012				
	I/	II/	III/	IV/		I/	II/	III/	IV/	
	2011	2011	2011	2011	2011	2012	2012	2012	2012	2012
Power	693	574	560	654	2 481	655	535	506	719	2 415
Heat	725	322	212	478	1 737	625	321	205	477	1 628
Russia	295	195	156	274	920	310	198	203	319	1 030
Distribution	311	215	203	244	973	308	223	225	314	1 070
Electricity Sales	373	183	139	205	900	247	135	119	221	722
Muut	30	19	27	32	108	44	29	23	41	137
Nord Pool netotus ¹⁾	-366	-150	-99	-134	-749	-188	-88	-66	-161	-503
Eliminoinnit	-27	-42	-54	-86	-209	-100	-69	-75	-96	-340
Yhteensä	2 034	1 316	1 144	1 667	6 161	1 901	1 284	1 140	1 834	6 159

¹⁾ Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Pool Spot -sähköpörssissä netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin vuosineljänneksittäin

Milj. euroa	I/ 2011	II/ 2011	III/ 2011	IV/ 2011	2011	I/ 2012	II/ 2012	III/ 2012	IV/ 2012	2012
Power	325	257	268	351	1 201	341	222	201	380	1 144
Heat	171	25	-14	96	278	161	23	-11	93	266
Russia	34	21	-16	35	74	48	4	-12	28	68
Distribution	124	60	62	49	295	110	49	57	101	317
Electricity Sales	11	10	4	2	27	9	11	9	9	38
Muut	-16	-25	-7	-25	-73	-18	-28	-24	-24	-94
Vertailukelpoinen liikevoitto	649	348	297	508	1 802	651	281	220	587	1 739
Kertaluonteiset erät	82	193	0	9	284	110	11	1	33	155
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	169	68	17	62	316	-25	-9	2	-1	-33
Liikevoitto	900	609	314	579	2 402	736	283	223	619	1 861

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan tulos on yleensä paras vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä vuosineljänneksellä.

Taloudellista tietoa vuosineljänneksittäin vuosilta 2005-2011 on saatavilla myös internetissä [www.fortum.com/investors/financial information](http://www.fortum.com/investors/financial-information).

Hallinto ja johtaminen

Tarkasti määritelty ja läpinäkyvä hallinto ja johtaminen (Corporate Governance) luo perustan yhtiön vastuulliselle ja arvosuuntautuneelle suoritukselle sekä hallintotoiminnoille. Se on välttämättömyys, joka palvelee niin Fortumin osakkeenomistajia, finanssimarkkinoita, yhteistyökumppaneita, henkilöstöä kuin myös suurta yleisöä.

Hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuus huolehtia yhtiön hallinnosta ja johtamisesta perustuu osakeyhtiölakiin, jota täydentää Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi. Seuraavilla sivuilla on Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksen mukainen Fortumin selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement), tietoa johdon palkitsemisesta sekä hallituksen ja johtoryhmän esittelyt.

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä

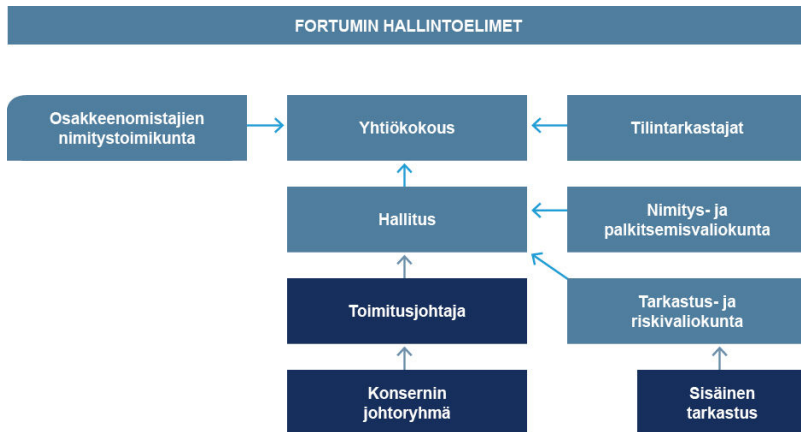
Fortumin hallinto perustuu lakiin, yhtiön yhtiöjärjestykseen sekä Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodiin 2010. Tämä selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) on laadittu hallinnointikoodin suosituksen 54 ja arvopaperimarkkinalain 2 luvun 6 §:n mukaisesti. Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annetaan yhtiön toimintakertomuksesta erillisenä.

Fortum noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Yhtiö on listattuna NASDAQ OMX Helsinki -pörssissä ja noudattaa pörssin sääntöjä sekä Finanssivalvonnan sääntöjä ja määräyksiä. Fortumin pääkonttori sijaitsee Espoossa.

Fortum laatii konsernitilinpäätöksen ja osavuosisikatsaukset kansainvälisten EU:n hyväksymien IFRS-raportointistandardien, arvopaperimarkkinalain ja soveltuvien Finanssivalvonnan standardien sekä NASDAQ OMX Helsinki Oy:n sääntöjen mukaisesti. Yhtiön toimintakertomus ja emoyhtiön tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain ja kirjanpitolausannon ohjeiden ja lausuntojen mukaisesti. Tilintarkastuskertomus kattaa toimintakertomuksen, konsernitilinpäätöksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen.

Konsernin organisaatio ja hallintoelimet

Fortum-konsernin hallinnosta ja toiminnasta vastaavat yhtiökokous, hallitus ja sen kaksi valiokuntaa sekä toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustamana. Hallitus valvoo yhtiön tuloskehitystä, hallintoa ja organisaatiota. Hallitus ja konsernin johtoryhmä ovat erillisiä hallintoelimiä, eikä yksittäinen henkilö voi olla jäsen kuin yhdessä näistä.

Operatiivisesta toiminnasta konsernitasolla vastaa toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustamana. Divisioonatasolla toiminnasta vastaavat divisioonien johtajat johtoryhmiensä avustamina.

Fortumin hallitus on myös kutsunut yhtiön keskeisten sidosryhmien edustajia neuvottelukuntaan lisätäkseen vuoropuhelua ja näkemysten vaihtoa yhtiön ja sen sidosryhmien välillä. Neuvottelukunnan tavoitteena on edistää Fortumin liiketoimintoja vuoropuhelun ja näkemysten vaihdon kautta. Neuvottelukuntaan kuuluu 13 Fortumin sidosryhmien edustajaa sekä kolme henkilöstön edustajaa.

Yhtiökokous

Osakkeenomistajat voivat käyttää päätösvaltaansa asianmukaisesti koolle kutsutussa yhtiökokouksessa joko itse henkilökohtaisesti tai asiamiehensä kautta. Hallitus huolehtii yhtiöjärjestyksen ja Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukaisesti yhtiökokouksen koollekutsumisesta. Kutsu yhtiökokoukseen on toimitettava aikaisintaan kolme kuukautta ja viimeistään kolme viikkoa ennen yhtiökokousta julkaisemalla se kahdessa hallituksen määräämässä sanomalehdessä. Yhtiökokouskutsu on kuitenkin toimitettava vähintään yhdeksän päivää ennen osakeyhtiölain 4 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua yhtiökokouksen täsmäytyspäivää.

Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa viimeistään kesäkuussa. Ylimääräinen yhtiökokous on pidettävä, kun hallitus katsoo siihen olevan aihetta tai milloin laki sitä muutoin edellyttää.

Yhtiökokouksen vastuulla on muun muassa:

- Emoyhtiön tilinpäätöksen ja konsernitiilinpäätöksen vahvistaminen
- Voitonjakokelpoisten varojen käsittely
- Hallituksen jäsenten valinta
- Päätäminen vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle
- Hallituksen jäsenten ja tilintarkastajien palkkioista päättäminen
- Tilintarkastajan valitseminen

Osakkeenomistajien nimitystoimikunta

Fortumin vuoden 2012 varsinainen yhtiökokous päätti asettaa osakkeenomistajien nimitystoimikunnan valmistelemaan hallituksen jäseniä ja hallituspalkkioita koskevat ehdotukset seuraavalle varsinaiselle yhtiökokoukselle. Päätöksen mukaisesti nimitystoimikuntaan valitaan kolmen suurimman osakkeenomistajan edustajat, ja toimikuntaan kuuluu lisäksi asiantuntijajäsenenä hallituksen puheenjohtaja.

Osakkeenomistajia edustavien jäsenten nimeämisoikeus on niillä kolmella osakkeenomistajalla, joiden osuus yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä on suurin varsinaista yhtiökokousta edeltävän marraskuun 1. päivänä. Mikäli osakkeenomistaja ei haluaisi käyttää nimeämisoikeuttaan, nimeämisoikeus siirtyisi seuraavaksi suurimmalle omistajalle. Suurimmat osakkeenomistajat määräytyvät niiden arvo-osuusjärjestelmään rekisteröityjen omistustietojen perusteella, kuitenkin siten, että sellaisen omistajan omistukset lasketaan yhteen, jolla on arvopaperimarkkinlain mukainen velvollisuus ilmoittaa tietyistä omistusmuutoksista (liputusvelvollinen omistaja), jos omistaja ilmoittaa viimeistään lokakuun 29. päivänä kirjallisesti yhtiön hallitukselle sitä vaativansa.

Nimitystoimikunnan koollekutsujana toimii hallituksen puheenjohtaja, ja toimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Hallituksen puheenjohtaja toimii nimitystoimikunnan asiantuntijajäsenenä. Nimitystoimikunnan tulee antaa ehdotuksensa yhtiön hallitukselle viimeistään varsinaista yhtiökokousta edeltävän helmikuun 1. päivänä.

Marraskuussa 2012 osakkeenomistajien nimitystoimikuntaan valittiin seuraavat henkilöt: Jarmo Väisänen, finanssineuvos, valtioneuvoston kanslia, omistajaohjausosasto; Harri Sailas, toimitusjohtaja, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja Mikko Koivusalo, sijoitusjohtaja, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma. Fortumin hallituksen puheenjohtaja Sari Baldauf toimii toimikunnan asiantuntijajäsenenä.

Osakkeenomistajien nimitystoimikunta päätti kokouksessaan 30.1.2013 ehdottaa 9.4.2013 pidettäväksi kutsutulle yhtiökokoukselle, että seuraavat hallituksen jäsenet valitaan uudelleen tehtäviinsä: Sari Baldauf hallituksen puheenjohtajaksi, Christian Ramm-Schmidt varapuheenjohtajaksi ja Mino Akhtarzand, Heinz-Werner Binzel, Ilona Ervasti-Vaintola, Kim Ignatius ja Joshua Larson jäseniksi.

Hallitus

Hallitus vastaa konsernin hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä lainsäädännön, mukaan lukien osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti. Hallitukseen kuuluu viidestä kahdeksaan jäsentä. Yhtiökokous valitsee jäsenet yhden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen. Kokous on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä. Hallituksen jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 68 vuotta. Vuonna 2012 hallitukseen kuului 7 jäsentä, joista kolme, hallituksen puheenjohtaja mukaan lukien, olivat naisia.

Vuonna 2012 hallitus kokoontui yhdeksän kertaa. Yhtiön operatiivisen ja taloudellisen kehityksen ohjauksen ja valvonnan lisäksi tärkeimpiä aiheita vuoden aikana olivat Fortumin strategia, vuosittainen toimintasuunnitelma, operatiivisten ja kestävästi kehityksen tavoitteiden asettaminen ja arviointi, tehostamisohjelma, riskipolitiikka ja taloudellinen raportointi sekä kriisien hallintaan liittyvät asiat. Tärkeimpiin asioihin kuuluivat lisäksi ydinvoima, merkittävät investointi- ja divestointiasiat, sähkönsiirto ja –toimitus, Venäjän toiminnot sekä tutkimus- ja kehitystoiminta. Hallitus käsitteli myös liiketoiminnan kestävästi kehitystä, compliance-riskienhallinnan kehittämistä, mukaan lukien Fortumin päivitetyn toimintaohjeen käyttöönotto, johdon suoriutumista, palkitsemista ja seuraajasuunnittelua sekä henkilöstön osaamisohjelman kehittämistä.

Kaikki hallituksen jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja sen merkittävistä osakkeenomistajista. Toimitusjohtaja, talousjohtaja ja lakiasiaintoiminnan johtaja (joka toimii hallituksen sihteerinä) osallistuvat hallituksen kokouksiin. Muut konsernin johtoryhmän jäsenet osallistuvat kokouksiin tarvittaessa tai hallituksen kutsusta.

Hallituksen puheenjohtaja valmistelee hallituksen kokouksissa käsiteltävät ja päätettävät asiat yhdessä toimitusjohtajan kanssa. Hallitus toimii hyväksymänsä työjärjestyksen mukaan.

Hallitus tekee vuosittaisen itsearvioinnin toimintansa kehittämiseksi. Siinä arvioidaan työn tehokkuutta, hallituksen kokoa ja kokoonpanoa, kokouksissa käsiteltävien asioiden valmistelua ja keskustelun avoimuutta sekä hallituksen jäsenten mahdollisuutta itsenäiseen päätöksentekoon. Itsearvioinnin tulokset otetaan huomioon hallituksen esityslistan sekä tulevien käsiteltävien asioiden suunnittelussa.

Fortumin hallitus 2012

Nimi	Syntymä- vuosi	Koulutus	Päätoimi	Läsnäolo hallituksen kokouksissa	Läsnäolo valiokunta- kokouksissa
Puheenjohtaja Sari Baldauf	1955	KTM	Riippumaton hallituksen jäsen	9/9	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta, 3/3
Varapuheenjohtaja Christian Ramm-Schmidt	1946	Dipl.ekon.	Senior Partner, Merasco Capital Ltd Riippumaton hallituksen jäsen	9/9	Tarkastus- ja riskivaliokunta, 5/5
Minoo Akhtarzand	1956	Diplomi-insinööri, sähkötekniikka	Jönköpingin läänin maaherra Riippumaton hallituksen jäsen	9/9	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta, 3/3
Heinz-Werner Binzel	1954	Ekonomi, diplomi-insinööri, taloustieteet ja sähkötekniikka	Yksityinen konsultti Riippumaton hallituksen jäsen	7/9	Tarkastus- ja riskivaliokunta, 3/5
Ilona Ervasti-Vaintola	1951	OTK, VT	Riippumaton hallituksen jäsen	9/9	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta, 3/3
Kim Ignatius*	1956	Ekonomi	Sanoma Oyj, talousjohtaja Riippumaton hallituksen jäsen	7/7	Tarkastus- ja riskivaliokunta, 4/4
Joshua Larson	1966	Kansainvälisten suhteiden maisteri, venäjän kielen kandidaatti	Yksityinen sijoittaja ja konsultti Riippumaton hallituksen jäsen	9/9	Tarkastus- ja riskivaliokunta, 5/5

Hallituksen jäsenenä 11.4.2012 saakka

Esko Aho	1954	Valtiotieteen maisteri	Nokia Oyj; Johtaja, yhteiskuntasuhteet ja yritysvastuu; johtokunnan jäsen Riippumaton hallituksen jäsen	1/2	Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta, 0/1
----------	------	------------------------	--	-----	--

*) Uusi jäsen 11.4.2012 alkaen.

Hallituksen työjärjestys

HALLITUKSEN TYÖJÄRJESTYS

Hallituksen tärkeimmät tehtävät:

- Yhtiön liiketoiminnan ja toimialojen strateginen kehittäminen ja ohjaus
- Toiminnan järjestäminen lainsäädännön ja yhtiöjärjestyksen mukaisesti
- Osinkopolitiikan määrittely
- Kirjanpidon ja taloushallinnon asianmukainen järjestäminen
- Ylimmän johdon nimittäminen
- Keskeisten riskien analysointi ja niitä koskevien ohjeiden antaminen toimitusjohtajalle
- Vuosittaisen toimitasuunnitelman vahvistaminen
- Tulostavoitteiden asettaminen yhtiölle ja sen johdolle
- Osavuositarkastusten, konsernitilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja emoyhtiön tilinpäätöksen hyväksyminen
- Osakeyhtiölaissa ja yhtiöjärjestyksessä määriteltyjen hallituksen tehtävien hoitaminen
- Merkittävistä investoinneista, divestoinneista ja liiketoimintajärjestelyistä päättäminen
- Hallituksen valiokuntien jäsenten nimittäminen

- Raportoiminen yhtiön johdon palkitsemisesta varsinaiselle yhtiökokoukselle

Hallituksen jäsenten toiminnan arviointi:

- Hallitus suorittaa vuotuisen itsearvioinnin

Hallituksen kokouksia koskevat menettelytavat:

- Kokoukset kutsutaan koolle sovitun aikataulun mukaisesti käsittelemään sovittuja teemoja sekä tarvittaessa muita asioita
- Puheenjohtaja laatii kokouksen esityslistan toimitusjohtajan, hallituksen sihteerin tai hallituksen muiden jäsenten esitysten pohjalta
- Hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan pyynnöstä puheenjohtaja kutsuu kokouksen koolle käsittelemään yksittäistä asiaa
- Kokouksessa käsitellään valiokuntien ja toimitusjohtajan raportit
- Aineisto toimitetaan hallituksen jäsenille viimeistään viisi päivää ennen kokousta

Hallituksen valiokunnat

Hallitus nimittää vähintään kolmijäsenisen tarkastus- ja riskivaliokunnan sekä nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan. Kummankin valiokunnan jäsenet ovat hallituksen jäseniä. Valiokuntien jäsenten toimikausi on yksi vuosi, joka päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Kaikilla hallituksen jäsenillä on oikeus osallistua valiokuntien kokouksiin. Hallituksen sihteeri toimii valiokuntien sihteerinä. Hallitus on hyväksynyt valiokunnille kirjalliset työjärjestykset.

Tarkastus- ja riskivaliokunta

Tarkastus- ja riskivaliokunta avustaa hallitusta sen valvontatehtävien hoitamisessa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodissa tarkastusvaliokunnille määritettyjen tehtävien mukaisesti.

Tarkastus- ja riskivaliokunta tarkastaa vuosittain työjärjestyksensä, hyväksyy sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen ja tarkastussuunnitelman sekä suorittaa työstään itsearvioinnin. Lisäksi tarkastus- ja riskivaliokunta tapaa säännöllisesti tilintarkastajia keskustellakseen tilintarkastussuunnitelmasta, tilintarkastusraporteista ja tilintarkastushavainnoista.

Tarkastus- ja riskivaliokunta raportoi työstään hallitukselle säännöllisesti jokaisen kokouksen jälkeen.

Huhtikuussa 2012 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen hallitus valitsi keskuudestaan tarkastus- ja riskivaliokuntaan puheenjohtajaksi Kim Ignatiuksen ja jäseniksi Heinz-Werner Binzelin, Joshua Larsonin ja Christian Ramm-Schmidtin. Christian Ramm-Schmidt toimi puheenjohtajana varsinaiseen yhtiökokoukseen 2012 saakka.

Vuonna 2012 tarkastus- ja riskivaliokunta kokoontui 5 kertaa. Valiokunnan kokouksiin osallistuivat säännöllisesti myös tilintarkastajat, sisäisen tarkastuksen johtaja, talousjohtaja, corporate controller ja lakiasiaintohtaja valiokunnan sihteerinä sekä muita valiokunnan kutsumia henkilöitä.

Tärkeimmät vuoden aikana käsitellyt asiat olivat osavuosisikastausten ja tilinpäätöksen käsittely, tilintarkastajien raportit ja toiminta, sisäisen tarkastuksen raportit, riskienhallintaraportit ja –politiikat, hallinto- ja ohjausjärjestelmästä annettavan selvityksen käsittely sekä tiettyjen tärkeiden projektien ja asioiden, kuten verotuksen, rahoitus-, trading- ja suojaustoiminnan valvonta sekä ulkoisen tilintarkastajan valintaa koskevan esityksen laatiminen.

Työjärjestyksen mukaiset tarkastus- ja riskivaliokunnan tehtävät:

- Seurata tilinpäätösraportoinnin prosessia
- Valvoa taloudellista raportointiprosessia
- Seurata yhtiön sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta
- Käsitellä yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä antamaan selvitykseen sisältyvää kuvausta taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä
- Seurata emoyhtiön tilinpäätöksen ja konsermitilinpäätöksen lakisäätteistä tilintarkastusta
- Arvioida lakisäätöiden tilintarkastajan tai tilintarkastusyhteisön riippumattomuutta ja eritoten tilintarkastajan tarjoamia oheispalveluja (muut kuin tilintarkastuspalvelut) tarkastettavalle yhtiölle
- Valmistella tilintarkastajan valintaa koskeva hallituksen päätösehdotus varsinaiselle yhtiökokoukselle
- Käsitellä selvitystä hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
- Seurata yhtiön taloudellista asemaa
- Hyväksyä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeet
- Arvioida sisäisen tarkastuksen suunnitelmia ja raportteja
- Yhteydenpito lakisäätöiden tilintarkastajaan ja tilintarkastajan valiokunnalle valmisteleminen raporttien arviointi

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta

Huhtikuussa 2012 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen hallitus valitsi keskuudestaan nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtajaksi Sari Baldaufin ja jäseniksi Minoo Akhtarzandin ja Ilona Ervasti-Vaintolan. Vuonna 2012 valiokunta kokoontui kolme kertaa. Muut säännölliset osallistujat valiokunnan kokouksissa olivat toimitusjohtaja, henkilöstöjohtaja ja lakiasiaintohtaja valiokunnan sihteerinä.

Nimitys- ja palkitsemisvaliokunta raportoi työstään hallitukselle säännöllisesti jokaisen kokouksen jälkeen.

Tärkeimmät vuoden aikana käsitellyt asiat olivat johtoryhmän työn arviointi ja palkitseminen sekä palkkio- ja kannustinjärjestelmät, mukaan lukien johtoryhmän jäsenten suoritustavoitteiden asettaminen. Tärkeimpiin asioihin lukeutuvat myös päivitetty ohjeet koskien johdon palkitsemista valtion omistamissa yhtiöissä, johdon seuraajahallinnan suunnittelu, Fortumin kompetenssiedellytykset sekä henkilöstön osaamishjelman kehittäminen.

Työjärjestyksen mukaiset nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan tehtävät:

- Käsitellä, arvioida ja tehdä esityksiä konsernin ja johdon palkkausrakenteista sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmistä
- Seurata kannustinjärjestelmien toimivuutta varmistaakseen, että johdon palkitsemisjärjestelmä edistää yhtiön tavoitteita ja perustuu henkilökohtaiseen suoriutumiseen
- Arvioida toimitusjohtajan ja hänelle suoraan raportoivien johtajien suoriutumista ja palkitsemista
- Valmistella nimitys- ja palkitsemisasiota ja tehdä hallitukselle ehdotuksia toimitusjohtajan ja johtoryhmään kuuluvien henkilöiden nimittämis- ja palkitsemisasiassa
- Avustaa tarvittaessa hallitusta raportoinnissa palkitsemisasiosta varsinaiselle yhtiökokoukselle

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajan tehtävä on johtaa konsernin liiketoimintaa ja hallintoa osakeyhtiölain, muun sovellettavan lainsäädännön ja hallituksen ohjeiden mukaisesti. Fortumin toimitusjohtaja toukokuusta 2009 lähtien on ollut DI, KTM Tapio Kuula (s. 1957).

Toimitusjohtajan tukena konsernin johtamisessa on [konsernin johtoryhmä](#). Yhtiön hallitus arvioi toimitusjohtajan työtä vuosittain. Arviointi perustuu objektiivisiin kriteereihin, joita ovat muun muassa yhtiön tuloksellisuus sekä nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan toimitusjohtajalle asettamien tavoitteiden saavuttaminen.

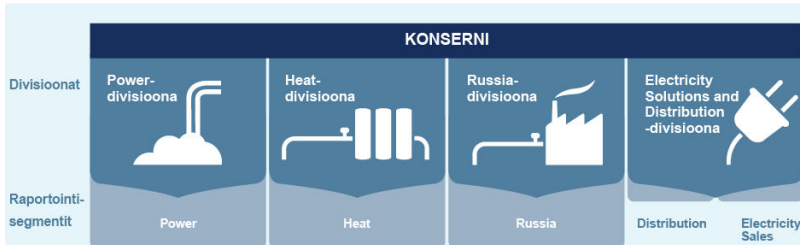
Konsernin johtoryhmä ja liiketoimintarakenne

[Konsernin johtoryhmään](#) kuuluu kahdeksan jäsentä mukaan lukien toimitusjohtaja, jolle johtoryhmän jäsenet raportoivat. Johtoryhmän jäsenistä yksi on nainen (kaksi 1.2.2012 asti). Konsernin lakiasianjohtaja toimii johtoryhmän sihteerinä. Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti kuukausittain. Lisäksi pidetään strategiaa, liiketoimintasuunnittelua ja tuloskehitystä koskevia kokouksia sekä johtamiseen liittyviä katselmuksia.

Konsernin johtoryhmä asettaa strategiset ja kestäväen kehityksen tavoitteet, laatii konsernin liiketoimintasuunnitelman, seuraa tuloskehitystä, suunnittelee sekä päättää valtuuksiensa puitteissa investoinneista, fuusioista, yrityshankinnoista ja divestoinneista. Kukin johtoryhmän jäsen on vastuussa oman organisaationsa päivittäisistä liiketoiminnoista ja organisaatiota koskevien operatiivisten päätösten toteutuksesta.

Fortumin divisioonat ovat Power, Heat, Russia sekä Electricity Solutions and Distribution. Power-divisioonan kuuluvat Fortumin sähköntuotanto ja -myynti tukkumarkkinoilla, sähköntuotantokapasiteetin kehittäminen sekä asiantuntijapalvelut sähköntuottajille. Heat-divisioona sisältää sähkön ja lämmön yhteistuotannon (CHP), kaukolämpö- ja kaukokylmätoiminnan sekä yritysten lämpöratkaisut. Russia-divisioona kattaa sähkön ja lämmön tuotannon ja myynnin Venäjällä. Divisioonan kuuluvat OAO Fortum ja Fortumin 25 %:n osuus TGC-1:stä. Electricity Solutions and Distribution -divisioona vastaa Fortumin sähkön vähittäismyynnistä sekä sähkönsiirrosta. Divisioona koostuu kahdesta liiketoiminta-alueesta: Distribution ja Electricity Sales. Esikuntatoiminnot ovat Corporate Finance, Corporate Communications ja Corporate Human Resources. Lisäksi Corporate Relations raportoi toimitusjohtajalle ja Corporate R&D and Innovation raportoi Heat-divisioonan johtajalle.

FORTUMIN RAPORTOINTIRAKENNE

Sääntöjen noudattaminen ja Toimintaohje

Fortumin Toimintaohje (Code of Conduct) määrittelee ne yleiset periaatteet, joiden mukaan kohtelemme toisiamme, harjoitamme liiketoimintaa ja huolehdimme yhtiön omaisuudesta. Toimintaohje pohjautuu yhtiön yhteisiin arvoihin: vastuullisuus, luovuus, kunnioitus ja rehellisyys. Arvot luovat perustan kaikelle toiminnalle Fortumissa. Fortumin päivitetty Toimintaohje otettiin käyttöön keväällä 2012 (alunperin laadittu 2007) ja julkaistiin kymmenellä kielellä. Toimintaohje on hallituksen hyväksymä. Toimintaohjeen käyttöönotto verkkokoulutusohjelman avulla oli yksi keskeisistä korruption vastaisista kaikkia työntekijöitä koskevista toimenpiteistä vuonna 2012.

Korruption ennaltaehkäiseminen on yksi Toimintaohjeen painopistealueista. Toimintaohjeen uudistamisen yhteydessä Fortumin johtoryhmä hyväksyi tarkistetut lahjontaa, eturistiriitojen torjuntaa ja omaisuuden suojaamista koskevat ohjeet.

Kaikissa Fortumin toimintamaissa korruption liittyviä riskejä hallinnoidaan osana Fortumin riskienhallintaa ja valvontamenettelyjä. Fortumin Toimintaohjeen päivityksen yhteydessä Fortum tarkasti menettelytapansa kansainvälisessä lainsäädännössä asetettuihin vaatimuksiin ennaltaehkäisyn, valvonnan, raportoinnin ja toimeenpanon varmistamiseksi. Korruption liittyvien riskien arviointi on säännöllistä ja dokumentoitua. Fortumin johtoryhmän valvoo tätä prosessia. Järjestelmällinen riskien arviointi sisällytetään liiketoimintasuunnitelmiin, ja riskien seuranta on osa liiketoiminnan tuloksellisuuden arviointia. Linjajohto raportoi Fortumin johtoryhmälle säännöllisesti toimistaan.

Mahdolliset poikkeamat Toimintaohjeen noudattamisessa käsitellään ammattimaisella tavalla Fortumin sisäisiä käytäntöjä noudattaen, sovellettavien lakien mukaisesti ja kunnioittaen kaikkien asianosaisten oikeuksia ja henkilökohtaista loukkaamattomuutta.

Toimintaohjeesta ja sääntöjen noudattamista koskevista periaatteista ja ohjeista tiedotetaan sisäisten ja ulkoisten viestintäkanavien kautta. Viestinnässä tuodaan esille ylimmän johdon sitoutuminen näihin periaatteisiin ja ohjeisiin.

Sisäinen tarkastus

Konsernin sisäinen tarkastus arvioi ja varmistaa Fortumin sisäisen valvonnan riittävyyttä ja tehokkuutta. Se arvioi myös eri liiketoimintaprosessien tehokkuutta, riskienhallinnan riittävyyttä sekä esimerkiksi lakien, asetusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista.

Sisäisen tarkastuksen työn perustana ovat kansainväliset sisäisen tarkastuksen ammattistandardit.

Konsernin sisäinen tarkastus on riippumaton Fortumin divisioonista ja muista yksiköistä. Se raportoi konsernin hallituksen tarkastus- ja riskivaliokunnalle sekä hallinnollisesti talousjohtajalle. Konsernin sisäisen tarkastuksen toimenkuva, valtuudet ja vastuu on virallisesti määritelty toimintaohjeessa. Tarkastus- ja riskivaliokunta hyväksyy toimintaohjeen sekä vuotuisen tarkastussuunnitelman.

Lakisääteinen tilintarkastus

Yhtiöllä on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastaja valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavan ensimmäisen varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Tilintarkastajaksi valittiin 11.4.2012 pidetyssä Fortum Oyj:n varsinaisessa yhtiökokouksessa Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö Deloitte & Touche Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Jukka Vattulainen. Deloitte & Touche Oy antaa myös rajoitetun varmuuden kestävä kehityksen raportin englanninkieliselle versiolle vuodelta 2012.

Taloudelliseen raportointiin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät

Taloudelliseen raportointiin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmät on suunniteltu siten, että ne tuottavat kohtuullisen varmuuden taloudellisen raportoinnin luotettavuudesta sekä varmistavat, että soveltuvia lakeja ja säädöksiä on noudatettu.

Fortumin hallitus hyväksyy konsernin riskipolitiikan, jossa määritellään riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet ja divisioonien vastualueet liittyen riskienhallintaan sekä myös taloudellisen raportoinnin prosessiin. Taloudellisen raportoinnin prosessi on sisäänrakennettu sisäisen valvonnan viitekehykseen ja prosessitason sisäisen valvonnan rakenne on määritelty käyttäen riskiperusteista arviointia. Fortumin sisäisen valvonnan viitekehys sisältää elementtejä COSO-viitekehuksesta, jonka on julkaissut Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission.

FORTUMIN TALOUDELLISEN RAPORTOINNIN RAKENNE

Valvontaympäristö

Fortumin sisäinen valvontajärjestelmä tukee konsernin strategian toteuttamista ja varmistaa säännösten noudattamisen ja taloudellisen raportoinnin luotettavuuden. Fortumin hallituksen hyväksymä toimintaohje (Code of Conduct) perustuu Fortumin yhteisiin arvoihin ja määrittelee periaatteet liiketoiminnan toimintaohjeille. Sisäisen valvonnan viitekehys muodostuu konsernitason toimintaohjeista (Group policies) ja prosesseista sekä liike- ja tukitoimintojen kontrolleista ja prosesseista.

Hallituksen asettama tarkastus- ja riskivaliokunta valvoo konsernin taloudellista raportointiprosessia sekä seuraa yhtiön sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta. Konsernin riskienhallintayksikkö vastaa konsernin riskipositioiden raportoinnista ja riskienhallintajärjestelmän ylläpitämisestä.

Corporate controllerin johtama konsernilaskenta on vastuussa taloudellisen raportointiprosessin ylätasoinen valvontajärjestelmästä. Valvonta perustuu konsernitason prosesseihin, ohjeisiin ja suosituksiin. Talousraportoinnin ohjeet on koottu Controllers Manual-ohjeistukseen, jota tarkastetaan ja päivitetään säännöllisin väliajoin. Core Finance Process Owner tukee talouden organisaatiota varmistaen, että talousorganisaatiolla on yhtenäinen tapa toimia ja monitoroida prosessien toimivuutta.

Fortumin organisaatio on hajautettu ja valtaa ja vastuuta on delegoitu divisioonille valvontavastuiden muodossa. Eräät alueet, kuten hyödykemarkkinariskien valvonta on enemmän keskitetty.

Riskien arviointi

Riskienhallintaprosessiin sisältyy taloudelliseen raportointiin liittyvien riskien tunnistaminen ja analysointi vuosittain. Riskit raportoidaan suunnitteluprosessin yhteydessä ja tarvittavien toimenpiteiden ja parannusten seuranta on integroitu toiminnan johtamiseen. Kontrollien riskiarviointi on ollut perustana prosessitason sisäisen valvontajärjestelmän kehittämisessä sekä taloudellisen raportoinnin kontrollitoimenpiteiden määrittämisessä. Yhteiset, divisioonaedustajista koostuvat, tiimit päivittävät tätä prosessitasoista järjestelmää säännöllisesti. Riskien arviointi kattaa väärinkäytöksiin ja niiden kautta syntyneisiin taloudellisiin menetyksiin sekä muiden varojen väärinkäyttöön liittyvät riskit. Kontrollien riskiarvioinnin ja prosessitason valvonnan tulokset raportoidaan tarkastus- ja riskivaliokunnalle.

Valvontatoiminnot

Liiketoimintaprosesseissa sovelletaan valvontatoimintoja ja taloudellisen raportoinnin näkökulmasta niillä varmistetaan, että mahdolliset virheet tai poikkeamat ehkäistään, löydetään ja korjataan. Talousraportoinnin ohjeet (Controllers Manual) asettavat standardit taloudelliselle raportoinnille.

Konsernilaskenta määrittää talousraportoinnin kontrollitoimenpiteiden periaatteet. Kontrollitoimenpiteet kattavat koko taloudellisen raportointiprosessin. Vastuut toimenpiteiden toteuttamisesta sekä niiden toiminnan tehokkuuden seuraamisesta on jaettu. Fortumin prosessit sisältävät kontrollitoimenpiteitä liittyen liiketoimien aloittamiseen, hyväksyntään, kirjaamiseen ja laskentaan. Fortumin talouden palvelukeskus takaa yhtenäiset toimintatavat. Palvelukeskus suorittaa kontrollitoimenpiteitä liittyen taloudellisen tiedon kirjaamiseen ja arvostukseen sekä siitä annettaviin liitetietoihin. Palvelukeskus on ollut ISO 9001:2008 sertifioitu joulukuusta 2011 lähtien.

Kullakin divisioonilla on oma talousorganisaationsa, jonka tehtävänä on varmistaa, että liiketoiminnan tuloksellisuutta analysoidaan riittävällä tasolla kattuen toiminnan volyymin, tuottojen, kulujen, käyttöpääoman, varojen ja investointien arvioinnin. Näitä analyysejä tarkastellaan eri tasoilla konsernissa ja lopullinen tarkastelu tehdään hallituksessa.

Viestintä ja tiedotus

Talousraportoinnin ohjeet (Controllers Manual) sisältävät Fortumin laskentamanuaalin, investointimanuaalin ja raportointiohjeistuksen sekä muut taloudelliseen raportointiin liittyvät periaatteet. Ohjeet ovat saatavilla intranet-sivustolla ja ne ovat kaikkien taloudelliseen raportointiin osallistuvien käytettävissä. Corporate Controllerin pitämät kuukausittaiset Core Controllers' -kokoukset ohjaavat talousorganisaation prosessikehityshankkeita ja saavat päivityksiä talousorganisaation asiantuntijafoorumeista. Säännöllisesti järjestettävissä Accounting Network Forum -kokouksissa informoidaan talousyhteisöä tulevista muutoksista koskien muun muassa IFRS-standardeja ja laskentaperiaatteita.

Seuranta

Konsernin tulosta seurataan kuukausiraportoinnissa ja Fortumin johtoryhmä tarkastelee tulosraportointia kuukausitasolla. Tämän lisäksi konsernijohtoon ja divisioonien johtajien kanssa neljännesvuosittain pidettävät tuloskokoukset sisältyvät toiminnanjohtamisprosessiin. Tuloksen lopullisesta arvioinnista vastaa hallitus ja sen tarkastus- ja riskivaliokunta.

Osana Fortumin sisäistä valvontajärjestelmää kaikki divisioonat vastaavat oman vastualueensa valvonnan tehokkuuden arvioinnista. Divisioona- ja konsernitason controller-ryhmät vastaavat taloudellisen raportointiprosessin arvioinnista, jota myös konsernin riskienhallinta käy läpi säännöllisesti raportoiden vuosittain tarkastus- ja riskivaliokunnalle. Myös konsernin sisäinen tarkastus arvioi sisäisen valvonnan järjestämistä ja sen toiminnan tehokkuutta osana valvontaansa. Sisäisen tarkastuksen valvonta perustuu riski- ja tarkastusvaliokunnan sille määrittämään valvontasuunnitelmaan. Valvonnan tuloksista, tarvittavista korjaavista toimenpiteistä ja niiden toteuttamisesta raportoidaan säännöllisesti tarkastus- ja riskivaliokunnalle.

FORTUMIN TOIMINNANJOHTAMISPROSESSI

Palkitseminen

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi 2010 edellyttää, että Fortum julkaisee palkka- ja palkkioselvityksen yhtiön maksamista palkoista ja palkkioista. Arvopaperimarkkinayhdistys julkaisi 2011 koodin soveltamisohjeen. Lisäksi valtio-omistajaa edustava talouspoliittinen ministerivaliokunta antoi elokuussa 2012 päivitettyt ohjeet johdon palkitsemista ja eläke-eduista valtion omistamissa yhtiöissä. Fortum ottaa palkitsemisessa huomioon sekä koodin että ohjeet.

Konsernin palkitsemisperiaatteet ja Fortumin yleiset palkitsemis- ja etukäytännöt ohjaavat palkitsemista Fortumissa. Palkkioita määritettäessä otetaan huomioon yrityksen taloudellinen tulos ja ulkoiset markkinatiedot palkitsemisesta, erityisesti vastaavissa yrityksissä ja vastaavissa tehtävissä. Hallitus hyväksyy palkitsemisperiaatteet konsernitason ja päättää tulospalkkiotavoitteista sekä ylimmän johdon palkitsemista. Fortumin varsinainen yhtiökokous päättää hallituksen jäsenten palkkioista.

Fortum tarjoaa kilpailukykyisen kokonaispalkan konsernijohtolle ja muulle johdolle. Tarkoituksena on avainresurssien saaminen yhtiöön ja niiden sitouttaminen Fortumin kaikissa toimintamaissa. Kokonaispalkka tarjoaa työntekijöille kilpailukykyisen peruspalkan. Palkan lisäksi tarjotaan tarkoituksenmukaiset muut edut, haasteellisia sekä lyhyen aikavälin kannustimia että pitkän aikavälin kannustinohjelmia.

Lyhyen aikavälin kannustimet

Fortumin lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä eli tulospalkkiojärjestelmä tukee konsernin taloudellisten tulostavoitteiden, kestävän kehityksen tavoitteiden, arvojen ja rakennemuutosten toteuttamista. Järjestelmän avulla varmistetaan, että yksittäisten työntekijöiden tulostavoitteet tukevat divisioonan ja konsernin tavoitteita. Tulospalkkiojärjestelmä kattaa kaikki fortumlaiset tiettyjä Puolan ja Venäjän henkilöstöryhmiä lukuun ottamatta.

Ylimmän johdon (toimitusjohtajan ja Fortumin johtoryhmän muiden jäsenten) tulospalkkioiden määräytymisperusteista päättää hallitus. Ylimpään johtoon kuuluville johtajille maksettavien tulospalkkioiden määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Tulospalkkion määräytymisperusteisiin kuuluu myös kestävän kehityksen tavoitteisiin liittyviä mittareita. Ylimmän johdon tulospalkkioiden enimmäistaso on 40 % saajan vuosipalkasta luontoisetuineen.

Divisioonien johtajien, jotka ovat kaikki Fortumin johtoryhmän jäseniä, palkkiot määräytyvät divisioonan tuloksen ja konsernin taloudellisen tuloksen perusteella. Divisioonan johtajan ja hänen esimiehensä, toimitusjohtajan, välillä käydään alkuvuodesta tavoite- ja tuloskeskustelu, jossa sovitaan johtajan henkilökohtaisen suorituksen arviointiperusteista.

Yhtiön hallitus arvioi toimitusjohtajan suoritusta vuosittain.

Pitkän aikavälin kannustimet

Fortumin johdon pitkän aikavälin kannustinjärjestelmän eli osakepalkkiojärjestelmän tarkoituksena on tukea konsernin pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamista sitouttamalla avainhenkilöt. Hallitus valitsee Fortumin johdon jäsenet, joilla on oikeus osallistua osakepalkkiojärjestelmään. Hallitus voi myös sulkea yksittäisiä osallistujia pois järjestelmästä. Osakepalkkiojärjestelmän osallistujat eivät voi olla samalla Fortum Oyj:n Henkilöstörahaston jäseniä.

Fortumin osakepalkkiojärjestelmä jakautuu kuusivuotisiin osakeohjelmiin, joiden kuluessa osallistujat voivat ansaita yhtiön osakkeita. Uusi ohjelma käynnistyy vuosittain hallituksen niin päättyessä.

Kukin osakeohjelma alkaa kolmen kalenterivuoden jaksolla, jonka aikana osallistujat voivat ansaita osakeoikeuksia mikäli hallituksen asettamat tavoitteet täyttyvät. Kun ansaintajakso on päättynyt ja tarvittavat verot ja muut työsuhteeseen liittyvät kulut on vähennetty ansaittujen osakeoikeuksien bruttoarvosta, ansaittujen oikeuksien nettoarvo maksetaan osallistujille osakkeina. Ansaintajaksoa seuraa rajoitusjakso, jonka aikana osallistujat eivät saa siirtää tai myydä osakkeita. Jos osakkeiden arvo laskee tai nousee rajoitusjakson aikana, osallistujat kantavat itse mahdollisen tappion tai voiton. Osallistujalle ansaintajakson jälkeen toimitettavien osakkeiden enimmäisarvo (ennen veroja) ei voi ylittää osallistujan yhden vuoden palkkaa.

Fortumin nykyinen LTI-järjestelmä noudattaa valtion omistamien yhtiöiden ohjeistusta sekä listayhtiöiden hallintakoodin 2010 ehtoja.

OSAKEPALKKIOJÄRJESTELMÄT

Ohjelmat	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
2007–2012	1	2	3	4	5	6					
2008–2012		1	2	3	4	5					
2009–2013			1	2	3	4	5				
2010–2015				1	2	3	4	5	6		
2011–2016					1	2	3	4	5	6	
2012–2017						1	2	3	4	5	6

vuosi	Ansaintajakso
vuosi	Rajoitusjakso
	Osakkeiden toimitus

PCA Corporate Finance Oy on toiminut riippumattomana neuvonantajana palkitsemiseen liittyvissä asioissa.

[Lue lisää kannustinohjelmista tilinpäätöksen liitetiedosta 14.](#)

Toimitusjohtajalle ja Fortumin johtoryhmälle maksetut palkat ja palkkiot

Alla olevassa taulukossa on esitetty konsernin johtoryhmälle, toimitusjohtaja mukaan lukien, vuosina 2012 ja 2011 maksetut palkat, luontoisedut sekä tulospalkkiot. Vuonna 2012 konsernin johtoryhmälle, toimitusjohtaja mukaan lukien, maksettu tulospalkkio oli 993 131 euroa (2011: 1 087 190), mikä vastaa 0,26 % (2011: 0,29 %) Fortum-konsernin maksamista palkoista ja palkkioista.

Toimitusjohtajalle ja Fortumin johtoryhmälle maksetut palkat ja palkkiot

Euroa	Palkat ja luontoisedut 2012	Palkat ja luontoisedut 2011	Tulos-palkkiot 2012 ³⁾	Tulos-palkkiot 2011 ³⁾	Yhteensä 2012	Yhteensä 2011
Toimitusjohtaja ¹⁾	979 824	952 323	280 659	337 696	1 260 483	1 290 019
Muut johtoryhmän jäsenet ^{1) 2)}	2 803 324	2 799 609	712 472	749 494	3 515 796	3 549 103

¹⁾ Lisäksi toimitusjohtajalla oli bruttotuloja 662 510 euroa kevään 2012 osaketosituksesta, joka perustui 2009-2013 osakeohjelmaan. Vastaava yhteismäärä (osakeohjelmista 2006-2011 ja 2009-2013) muille konsernin johtoryhmän jäsenille oli 1 433 424 euroa. Osakeohjelman 2009-2013 osakkeita ei voida siirtää tai myydä ennen kaksivuotisen rajoitusjakson päättymistä.

²⁾ Talousjohtaja Markus Rauramolle on maksettu 33 334 euron rekrytointipalkkio. Sama summa maksetaan myös vuosina 2013 ja 2014.

³⁾ Tulospalkkiot perustuvat edellisen vuoden tavoitteisiin ja saavutettuihin tuloksiin.

Johdolle toimitetut osakkeet

Oheinen taulukko esittää osakepalkkiojärjestelmän myötä toimitusjohtajalle ja muille Fortumin johtoryhmän jäsenille toimitetut osakkeet. Helmikuussa 2013 osakkeita toimitettiin sekä 2007-2012 että 2010-2015 osakeohjelmien perusteella. Ohjelman 2010-2015 alaiset toimitetut osakkeet ovat seuraavan kolmen vuoden ajan rajoitusjakson alaisia, jonka aikana osakkeita ei saa myydä tai siirtää kolmannelle osapuolelle.

Talouspoliittisen ministerivaliokunnan ohjeen mukaan toimitettavien osakkeiden määrän verotuksellinen bruttoarvo ei voi ylittää osallistujan vuosipalkan määrää.

Nimi	2013	2012
Johtoryhmän jäsenet		
Tapio Kuula	35 152	17 171
Helena Aatinen (jäsen 1.11.2012 alkaen)	519	N/A
Alexander Chuvaev ¹⁾	35 783	18 749
Mikael Frisk	10 079	4 576
Timo Karttinen	9 563	5 213
Per Langer	8 550	3 966
Markus Rauramo (jäsen 1.9.2012 alkaen)	756	N/A
Matti Ruotsala	12 395	7 283

¹⁾ Osakeoikeudet maksetaan rahana osakkeiden sijaan kolmen vuoden rajoitusjakson jälkeen johtuen paikallisesta lainsäädännöstä.

Toimitusjohtaja Tapio Kuulan palkkiot ja työsuhteen ehdot

Palkka ja luontoisedut	Peruspalkka on 77 845 euroa kuukaudessa. Lisäksi luontoisetuna on vapaa autoetu ja matkapuhelinetu.
Lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä (tulospalkkio)	Tulospalkkiota on mahdollista ansaita vuosittain hallituksen vahvistamien kriteerien mukaan. Enimmäistaso on 40 % vuosipalkasta luontoisetuineen. Vuosipalkka = 12 x kyseessä olevan vuoden joulukuun palkka.
Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä (osakepalkkio)	Fortumin johdon voimassa olevan osakepalkkiojärjestelmän mukaisesti. Osakkeiden arvo ennen veroja ei saa ylittää toimitusjohtajan vuosipalkkaa.
Eläkejärjestely	Eläkeikä on 63 vuotta. Toimitusjohtajan lisäeläke on maksuperusteinen, ja vuosimaksu on 25 % vuosipalkasta. Vuosipalkka koostuu peruspalkasta luontoisetuineen ja tulospalkkiosta. Mikäli toimitusjohtaja irtisanotaan ennen eläkeikää, hän on oikeutettu siihen mennessä eläkerahastoon maksettuihin varoihin.
Työsuhteen päättäminen	Molemminpuolinen irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Jos yhtiö irtisanoo sopimuksen toimitusjohtaja on oikeutettu irtisanomisajan palkkaan sekä irtisanomiskorvaukseen, joka vastaa 18 kuukauden palkkaa.

Eläkejärjestelyt

Fortumin suomalaiset johtajat kuuluvat työntekijäin eläkelain TyELin piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädetyllä tavalla. Suomen työeläkejärjestelmässä ansioiksi luetaan peruspalkka, tulospalkkiot ja verotettavat luontoisedut, mutta ei osakepalkkiojärjestelmästä saatuja tuloja. Suomen eläkelainsäädännön mukaan eläkkeelle voi jäädä joustavasti 63-68 ikävuoden välillä ilman täyseläkerajoituksia.

Fortumin johtajat muissa maissa kuuluvat eläkejärjestelyihin jotka perustuvat työehtosopimukseen ja käytäntöihin kussakin toimintamaassa.

Toimitusjohtajan eläkeikä on 63 vuotta, ja muiden konsernin johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60-63 vuotta. Toimitusjohtajalla ja osalla muista johtoryhmän jäsenistä eläkkeen enimmäismäärä on 60 % palkasta, jolloin eläkkeet vakuuttaa vakuutusyhtiö, ja osalla johtajista se on enintään 66 % palkasta, jolloin eläkkeet vakuuttaa ja maksaa Fortumin eläkesäätiö. Eläkesäätiö suljettiin vuonna 1991.

[Lue lisää Fortumissa käytössä olevista eläkejärjestelmistä tilinpäätöksen liitetiedosta 36.](#)

Hallituksen jäsenten palkkiot

Kullekin hallituksen jäsenelle maksetaan kiinteä kuukausipalkkio ja kokouspalkkio. Kokouspalkkio maksetaan myös valiokunnan kokouksista, ja se maksetaan kaksinkertaisena jäsenelle, joka asuu Suomen ulkopuolella Euroopassa. Euroopan ulkopuolella asuville jäsenille kokouspalkkio maksetaan kolminkertaisena. Jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin.

Hallituksen jäsenille ei makseta palkkaa Fortumista, eikä heillä ole mahdollisuutta osallistua Fortumin tulos- tai osakepalkkiojärjestelmiin. Fortumilla ei myöskään ole heitä koskevaa vapaaehtoista eläkejärjestelmää. Hallituksen palkkioita ei ole sidottu konsernin kestävän kehityksen tuloksiin.

Varsinainen yhtiökokous 11.4.2012 vahvisti seuraavat palkkiot hallituksen jäsenille:

Hallituksen palkkiot

Euroa / vuosi / kokous	2012	2011
Puheenjohtaja	75 000	66 000
Varapuheenjohtaja	57 000	49 200
Jäsenet	40 000	35 400
Kokouspalkkio	600	600

Hallitukselle maksetut kokonaispalkkiot

Euroa	Hallituksessa vuonna 2012	Palkkiot yhteensä 2012 *)	Hallituksessa vuonna 2011	Palkkiot yhteensä 2011 *)
Hallituksen jäsenet 31.12.2012				
Puheenjohtaja, Sari Baldauf	1.1.-31.12.	80 353	1.1.-31.12.	70 261
Varapuheenjohtaja, Christian Ramm-Schmidt	1.1.-31.12.	64 479	1.1.-31.12.	54 800
Minoo Akhtarzand	1.1.-31.12.	54 349	31.3.-31.12.	34 478
Heinz-Werner Binzel	1.1.-31.12.	53 149	31.3.-31.12.	37 478
Ilona Ervasti-Vaintola	1.1.-31.12.	46 549	1.1.-31.12.	43 800
Kim Ignatius	11.4.-31.12.	48 100	N/A	N/A
Joshua Larson	1.1.-31.12.	67 549	1.1.-31.12.	56 400
Entiset hallituksen jäsenet				
Esko Aho	1.1.-11.4.	13 000	1.1.-31.12.	43 800
Birgitta Johansson-Hedberg	N/A	N/A	1.1.-31.3.	11 250
Puheenjohtaja, Matti Lehti	N/A	N/A	1.1.-31.3.	19 500

*) sisältää kiinteät kuukausipalkkiot sekä kokouspalkkiot

[Kokouksiin osallistuminen on esitetty selvityksessä hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.](#)

Hallitus

Sari
Baldauf

Christian
Ramm-Schmidt

Minoo
Akhtarzand

Heinz-Werner
Binzel

Ilona
Ervasti-Vaintola

Kim
Ignatius

Joshua
Larson

Sari Baldauf

Hallituksen puheenjohtaja, s. 1955, kauppatieteiden maisteri
Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan puheenjohtaja

Päätehtävä:

- Johtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Nokia Oyj, useita johtotason tehtäviä; johtokunnan jäsen.

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen: F-Secure Oyj, Daimler AG, Akzo Nobel N.V., Deutsche Telekom AG ja Elinkeinoelämän Valtuuskunta
- Hallituksen jäsen: Suomen lasten ja nuorten säätiö, Tukikummit-säätiö, John Nurmisen säätiö ja Teknologiateollisuuden 100-vuotissäätiö
- Hallituksen puheenjohtaja: Savonlinnan Oopperajuhlat
- Varapuheenjohtaja: Sanoma Oyj (2003-2009)
- Hallituksen jäsen: Capman Oyj (2008-2011)
- Hallituksen jäsen: YIT Oyj (2006-2008)
- Hallituksen jäsen: Hewlett-Packard Company (2006-2012)

- Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2009

Sari Baldauf,
Hallituksen
puheenjohtaja

Christian Ramm-Schmidt

Hallituksen varapuheenjohtaja, s. 1946, diplomiekonomi
Tarkastus- ja riskivaliokunnan jäsen

Päätehtävä:

- Senior Partner, Merasco Capital Oy

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Toimitusjohtaja, Baltic Beverages Holding Ab (BBH)
- Hallituksen puheenjohtaja, Baltika Breweries, Venäjä
- Toimitusjohtaja, Fazerin Keksit Oy, Fazerin Suklaa Oy, Fazerin makeistoimiala
- Johtaja, ISS ServiSystems Oy
- Johtaja, Rank Xerox Oy

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen: Boardman Oy ja Reima Oy
- Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2006

Christian Ramm-Schmidt, Hallituksen varapuheenjohtaja

Minoo Akhtarzand

s. 1956, diplomi-insinööri, sähkötekniikka
Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan jäsen

Päätehtävä:

- Jönköpingin läänin maaherra

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Pääjohtaja, Banverket
- Johtaja, Uppsalan alueen työvoimalautakunnan (länsarbetsnämnd)
- Useita johtotason tehtäviä, Vattenfall AB
- Tehtäviä, Stockholm Energi

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Puheenjohtaja, Kansallinen tieturvallisuusjärjestö Jönköpingissä
 - Hallituksen jäsen, AB Svensk Exportkredit
 - Hallituksen jäsen: Sveriges Radio (2007 –2010), Vattenfall Bränsle AB (2004–2006), Vattenfall Vattenkraft AB (2003–2006), Vattenfall Business service AB (2003–2006), Teracom AB (tietoliikenne ja IT) (2001–2007)
 - Varapuheenjohtaja: EIM (European Infrastructure Managers) (2009–2010) ja Södertörnin yliopisto (1997–2003)
 - Hallituksen puheenjohtaja, Västerbergslagens Energi AB (2000–2004)
-
- Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2011

Minoo Akhtarzand

Heinz-Werner Binzel

s. 1954, ekonomi, diplomi-insinööri, taloustieteet ja sähkötekniikka
Tarkastus- ja riskivaliokunnan jäsen

Päätehtävä:

- Yksityinen konsultti

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Hallituksen jäsen; sähkön, kaasun ja veden hankinta ja myynti, RWE Energy AG
- Hallituksen jäsen; talousjohtaja ja vuodesta 2002 alkaen toimitusjohtaja, RWE SOLUTIONS AG
- Useita johtotason tehtäviä Saksassa ja USA:ssa, NUKEM GMBH

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallintoneuvoston jäsen, tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja, TÜV Rheinland Holding AG
- Hallintoneuvoston puheenjohtaja, RWE Solutions AG (2003–2006)
- Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2011

Heinz-Werner Binzel

Ilona Ervasti-Vaintola

s. 1951, oikeustieteen kandidaatti, varatuomari.
Nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan jäsen

Päätehtävä:

- Johtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Päälakimies, konsernin johtoryhmän jäsen, Sampo Oyj (2001-2011)
- Päälakimies ja johtokunnan jäsen, Mandatum Oyj (1998-2001)
- Johtaja, partneri, Mandatum & Co Oy (1992-1998)
- Finanssilakiasiat-osaston osastopäällikkö, lakimies, Suomen Yhdyspankki (1982-1992)

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen varapuheenjohtaja: Arvopaperimarkkinayhdistys ry
- Hallituksen jäsen: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura ry (2005–2011), Fiskars Oyj (2004–2010), OMX Nordic Exchanges Group Oy (2003–2008), Stockholmsbörsen AB (2003–2007)
- Yrityskauppalautakunnan jäsen (2002–2005); puheenjohtaja (2005–2010), Keskuskauppakamarin lakivaliokunta

- Fortumin hallituksen jäsen vuodesta 2008, riippumaton 1.11.2011 alkaen

Ilona Ervasti-Vaintola

Kim Ignatius

s. 1956, ekonomi, Helsingin kauppakorkeakoulu
Tarkastus- ja riskivaliokunnan puheenjohtaja

Päätehtävä:

- Sanoma Oyj, talousjohtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Talousjohtaja, TeliaSonera AB, 2003 - 2008
- Talousjohtaja, Sonera Oyj, 2000 - 2002
- Talousjohtaja, Tamro Oyj, 1997 - 2000

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen, tarkastuskomitean puheenjohtaja: Millicom International Cellular S.A.

- Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2012

Kim Ignatius

Joshua Larson

s.1966, kansainvälisten suhteiden maisteri, venäjän kielen kandidaatti
Tarkastus- ja riskivaliokunnan jäsen

Päätehtävä:

- Yksityinen sijoittaja ja konsultti

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

- Toimitusjohtaja , IFC Alemar
- Toimitusjohtaja, The Carlyle Group, Moskova
- Johtaja, Venäjän toimintojen johtaja, Morgan Stanley, Moskova
- Johtaja, Co-Head of Russian Business, Goldman Sachs International, Lontoo ja Moskova

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Hallituksen jäsen: Kora Group (2006-2007), Bank Alemar, IFC Alemar ja Alemar Asset Management (2006-2008), OAO Apteka Holdings (2004-2006) ja OAO Cherkizovo Agro-Industrial Complex (2002-2004)
- Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2010

Joshua Larson

Konsernin johtoryhmä

Tapio Kuula

Helena Aatinen

Aleksander Chuvaev

Mikael Frisk

Timo Karttinen

Per Langer

Markus Rauramo

Matti Ruotsala

Johtoryhmän jäsen
31.10. 2012 asti,
jolloin irtisanoutui
omasta pyynnöstään.

Anne Brunila

Johtoryhmän jäsen
31.8.2012 asti.
Eläkkeellä 1.2.2013
alkaen.

Juha Laaksonen

Tapio Kuula

Toimitusjohtaja vuodesta 2009
s. 1957, diplomi-insinööri, taloustieteiden maisteri
Johtoryhmän jäsen vuodesta 1997
Konsernin palveluksessa vuodesta 1996

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, johtaja, 2005
- Fortum Power and Heat Oy, toimitusjohtaja, 2000
- Fortum Oyj, Sähkö ja lämpö -sektorin johtaja, 2000
- Fortum Power and Heat Oy, varatoimitusjohtaja, 1999
- Imatran Voima Oy, varatoimitusjohtaja, hallituksen jäsen, johtoryhmän jäsen, 1997

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, hallintoneuvoston puheenjohtaja
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto, hallituksen jäsen
- East Office of Finnish Industries Oy, hallituksen puheenjohtaja
- Northern Dimension Business Council, puheenjohtaja

Tapio Kuula,
Toimitusjohtaja
vuodesta 2009

Helena Aatinen

Viestintäjohtaja, konserniviestintä, vuodesta 2012
s. 1959, kauppatieteiden maisteri
Johtoryhmän jäsen 1.11.2012 alkaen
Konsernin palveluksessa vuodesta 2011

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, viestintäjohtaja, talousviestintä, 2011
- Metsäteollisuus ry, viestintäjohtaja, 2005
- Metso Oyj, viestintäjohtaja, 2002
- Metso Oyj, useita viestintätehtäviä, 1997

Helena Aatinen,
Viestintäjohtaja,
konserniviestintä,
vuodesta 2012

Aleksander Chuvaev

Russia-divisioonan johtaja; OAO Fortumin toimitusjohtaja; Venäjän maavastaava vuodesta 2009

s. 1960, diplomi-insinööri

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2009

Konsernin palveluksessa vuodesta 2009

Aiemmat tehtävät:

- GE Oil & Gas, aluejohtaja, Venäjä ja IVY-maat, 2009
- SUEK, sijoitus- ja kehitysjohtaja, Venäjä, 2008
- JSC Power Machines, toimitusjohtaja, Venäjä, 2006
- GE Oil & Gas, aluejohtaja, Venäjä, 2006
- JSC OMZ, operatiivinen johtaja, Venäjä, 2005
- GE, useita tehtäviä USA:ssa ja Kanadassa, 1999
- Solar Turbines Europe S.A., useita tehtäviä Euroopassa ja USA:ssa, 1991

Aleksander Chuvaev,
Russia-divisioonan
johtaja; OAO Fortumin
toimitusjohtaja;
Venäjän maavastaava
vuodesta 2009

Mikael Frisk

Konsernin henkilöstöjohtaja vuodesta 2001; vastaa konsernin henkilöstö-, IT-, ja liiketoimintaprosessiyksiköstä
s. 1961, kauppatieteiden maisteri
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2001
Konsernin palveluksessa vuodesta 2001

Aiemmat tehtävät:

- Nokia Mobile Phones, Global Functions, henkilöstöjohtaja, 1998
- Nokia-Mailleferin henkilöstöjohtaja, Lausanne, Sveitsi, 1993
- Nokia NCM:n henkilöstönkehityspäällikkö, 1992
- Oy Huber Ab:n henkilöstönkehityspäällikkö, 1990

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Staffpoint Oy, hallituksen jäsen

Mikael Frisk,
Konsernin
henkilöstöjohtaja
vuodesta 2001

Timo Karttinen

Electricity Solutions and Distribution-divisioonan johtaja; Suomen ja Norjan maavastaava vuodesta 2009

s. 1965, diplomi-insinööri

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2004

Konsernin palveluksessa vuodesta 1991

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, Kehitysjohtaja, 2004
- Fortum Power and Heat Oy, Portfolio Management and Trading-liiketoimintayksikön johtaja, 2000
- Fortum Power and Heat Oy, johtaja, sähkön hankinta ja myynti, 1999
- Imatran Voima Oy, johtaja, sähkön hankinta, 1997

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Gasum Oy, hallintoneuvoston jäsen
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK, kauppapoliittisen valiokunnan ja energiavaliokunnan jäsen

Timo Karttinen,
Electricity Solutions
and Distribution-
divisioonan johtaja;
Suomen ja Norjan
maavastaava
vuodesta 2009

Per Langer

Heat-divisioonan johtaja; Ruotsin, Puolan ja Baltian maiden maavastaava vuodesta 2009

Vastuussa konsernin tutkimus- ja kehitysyksiköstä vuodesta 2011

s. 1969, kauppatieteiden maisteri

Johtoryhmän jäsen vuodesta 2009

Konsernin palveluksessa vuodesta 1999

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Power and Heat Oy, Heat-liiketoimintayksikön johtaja 2007
- Fortum Power and Heat Oy, Portfolio Management and Trading -liiketoimintayksikön johtaja 2004
- Fortum Oyj, päällikkötehtäviä 1999
- Gullspång Kraft, päällikkötehtäviä 1997

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Fortum Sweden AB, hallituksen puheenjohtaja
- AS Fortum Tartu, hallintoneuvoston puheenjohtaja
- AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholm stad, hallituksen jäsen
- Fortum Heat Polska, hallituksen jäsen
- EFA AB, hallituksen varapuheenjohtaja
- Svensk Energi - Swedenergy- AB, hallituksen jäsen

Per Langer, Heat-divisioonan johtaja; Ruotsin, Puolan ja Baltian maiden maavastaava vuodesta 2009

Markus Rauramo

Konsernin talousjohtaja 1.9.2012 alkaen
s. 1968, valtiotieteiden maisteri
Johtoryhmän jäsen 1.9.2012 alkaen
Konsernin palveluksessa vuodesta 2012

Aiemmat tehtävät:

- Stora Enso Oyj, Helsinki, talousjohtaja ja johtoryhmän jäsen 2008-2012
- Stora Enso International, Lontoo, konsernin rahoitusjohtaja 2004-2008
- Stora Enso Oyj Helsinki, johtaja, strategia ja investoinnit 2001-2004
- Stora Enso Financial Services, Brysseli, johtaja, varainhankinta 1999-2001
- Enso Oyj, Helsinki, useita rahoitustehtäviä 1993-1999

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Wärtsilä Oyj Abp, hallituksen jäsen
- Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, hallintoneuvoston jäsen
- Oy Proselectum AB, hallituksen jäsen

Markus Rauramo,
Konsernin
talousjohtaja ja
johtoryhmän jäsen
1.9.2012 alkaen

Matti Ruotsala

Power-divisioonan johtaja vuodesta 2009
s. 1956, diplomi-insinööri
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2009
Konsernin palveluksessa vuodesta 2007

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Power and Heat Oy, Generation-liiketoimintayksikön johtaja 2007
- Oy Valtra Ab, toimitusjohtaja, 2005
- AGCO Corporation, johtaja, 2005
- Konecranes Oy, operatiivinen johtaja ja toimitusjohtajan sijainen, 2001
- Konecranes Oy ja Kone Oyj, useita johto- ja päällikkötehtäviä, 1982

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Kemijoki Oy, hallituksen puheenjohtaja
- PKC Group Oyj, hallituksen puheenjohtaja
- Teollisuuden Voima Oyj, hallituksen puheenjohtaja
- Componenta Oyj, hallituksen jäsen
- Oy Halton Group Ltd, hallituksen jäsen

Matti Ruotsala, Power-
divisioonan johtaja
vuodesta 2009

Anne Brunila

Johtaja, yhteiskuntasuhteet ja strategia 2009–2012

s. 1957, kauppatieteiden tohtori

Johtoryhmän jäsen 2009–2012 ¹⁾

Konsernin palveluksessa vuodesta 2009

Aiemmat tehtävät:

- Metsäteollisuus ry, toimitusjohtaja, 2006
- Valtiovarainministeriö, useita tehtäviä, 2002
- Suomen Pankki, johtokunnan neuvonantaja, 2002
- Euroopan komissio, neuvonantaja, 2000
- Suomen Pankki, useita tehtäviä, 1992

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Kone Oyj, hallituksen jäsen
- Sampo Oyj, hallituksen jäsen
- Aalto-korkeakoulusäätiö, hallituksen jäsen
- Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA, hallituksen jäsen
- Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVA, hallituksen jäsen
- World Business Council of Sustainable Development, hallituksen jäsen
- Energiateollisuus ry, hallituksen jäsen

¹⁾ Johtoryhmän jäsen 31.10.2012 asti, jolloin irtisanoutui omasta pyynnöstään.

Juha Laaksonen

Konsernin talousjohtaja 2000–2012 ²⁾

s. 1952, ekonomi

Johtoryhmän jäsen 2000–2012

Konsernin palveluksessa vuodesta 1979

Aiemmat tehtävät:

- Fortum Oyj, johtaja, M&A, 2000
- Fortum Oil & Gas Oy, varatoimitusjohtaja, rahoitus ja suunnittelu, 1999
- Neste Oyj, talousjohtaja, 1998
- Neste Oy, Corporate Controller, 1997

Keskeisimmät luottamustehtävät:

- Sato Oyj, hallituksen puheenjohtaja
- Kemira Oyj, hallituksen jäsen
- Kemijoki Oy, hallintoneuvoston jäsen
- Fortumin taidesäätiö, hallituksen puheenjohtaja
- Suomalaisten Taidesäätiöiden yhdistys ry, hallituksen varapuheenjohtaja

²⁾ Johtoryhmän jäsen 31.8.2012 asti. Eläkkeellä 1.2.2013 alkaen.

Tietoa sijoittajille

Fortumin Tilinpäätös 2012 sisältää Fortumin tilintarkastetun konsernitilinpäätöksen, hallituksen toimintakertomuksen tilikaudelta 2012 sekä selvityksen yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä. Tilinpäätöksen lisäksi Fortum julkaisee Kestävän kehityksen raportin 2012 maaliskuun 2013 lopussa teemalla "Luomme arvoa". Raportti noudattaa Global Reporting Initiativen (GRI) G3.1-ohjeita.

Yhtiökokous

Fortum Oyj:n varsinainen [yhtiökokous](#) pidetään tiistaina huhtikuun 9. päivänä 2013 kello 14.00 alkaen Finlandiatalossa osoitteessa Mannerheimintie 13 e, 00100 Helsinki. Kokouksen ilmoittautuneiden vastaanottaminen aloitetaan kello 13.00.

Osinkojen maksaminen

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2012 osinkoa 1,00 euroa osaketta kohti eli 30.1.2013 rekisteriin merkittyjen osakkeiden lukumäärän perusteella yhteensä 888 miljoonaa euroa. Mahdolliseen osingonjakoon liittyvät päivämäärät ovat:

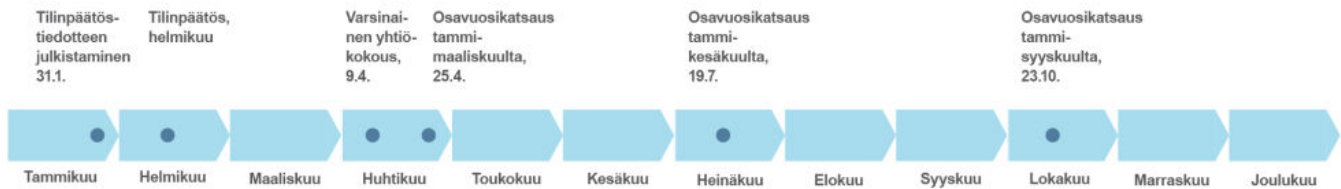
- osingon irtoamispäivä 10.4.2013,
- osingon täsmäytyspäivä 12.4.2013 ja
- osingon maksupäivä 19.4.2013.

Tulostiedotus vuonna 2013

Fortum julkaisee kolme osavuositiedotusta vuonna 2013: Q1 25.4, Q2 19.7, ja Q3 23.10

Osavuositiedotukset julkaistaan noin klo.9.00 Suomen aikaa suomeksi sekä englanniksi ja ne ovat luettavissa Fortumin verkkosivuilta osoitteessa <http://www.fortum.com/sijoittajat>

Fortumin johto järjestää säännöllisesti analyytikoille ja tiedotusvälineille tiedotustilaisuuksia, joita voi seurata yrityksen kotisivuilla www.fortum.com. Lisäksi johto antaa kahdenkeskisiä haastatteluja ja ryhmähaastatteluja. Fortum noudattaa 30 päivän hiljaista jaksoa ennen tulosten julkistamista.

Perustietoa Fortumin osakkeista

Listattu: NASDAQ OMX Helsinki

Kaupankäyntitunnus: FUM1V

Osakkeiden lukumäärä, 31.1.2013: 888 367 045

Toimiala: Yhteiskuntapalvelut

Yhteystiedot

Fortum Oyj

PL 1
00048 FORTUM
Puh. 010 4511

Käyntiosoite:
Keilaniementie 1
02150 Espoo

Fortum Oyj:n kotipaikka on Espoo. Pääkonttori sijaitsee Espoon Keilaniemessä.

Yleistä tietoa: communications@fortum.com

Sijoittajasuhteiden yhteystiedot

Sophie Jolly, johtaja, sijoittajasuhteet

puh. 010 45 32552
telefax 010 45 24327
sähköposti: sophie.jolly@fortum.com

Rauno Tiihonen, päällikkö, sijoittajasuhteet

puh. 010 45 36150
telefax 010 45 24327
sähköposti: rauno.tiihonen@fortum.com

Janna Haahtela, IR-asiantuntija

puhelin 010 45 32538
telefax 010 45 24327
sähköposti: janna.haahtela@fortum.com

Tietoa sijoittajalle ja yhteydenotot:

www.fortum.com/fi/sijoittajat

investors@fortum.com